

WILHELM HAUFF

BASME

ebook realizat după

Wilhelm Hauff - **Hanul din Spessart si alte basme**

Traduceri: Irina Vlad

Lili Soare

Eugen Frunză
Ilustrații: Ruth Koser-Michaëls

CARAVANA

Odată, o caravană mare străbătea pustiul. Pe întinderile nesfârșite de nisip, străjuite doar de bolta necuprinsă a cerului, se auzeau, de undeva de departe, tălăngile cămilelor și zurgălăii de argint ai cailor. Un nor gros de praf se învoldura înaintea caravanei, vestindu-i apropierea; când și când, o adiere împrăștia norul și pe sub învolburările lui îți luau ochii armele sclipitoare și veșmintele ce străluceau.

Așa se ivi caravana în fața privirii călărețului ce se apropia de ea. Necunoscutul călărea pe un mândru cal arab, cu cioltar din piele de tigru și căpăstrul stacojiu, împodobit cu clopoței de argint; pe capul bidiviului flutura un frumos surguci din pene. Îmbrăcămintea arătosului călăreț era tot atât de mândră ca și calul său. Pe cap avea turban alb, falnic, cusut cu fir de aur, pe trup – ilic și șalvari roșii ca para focului, iar la șold îi atârna un iatagan cu plăsele măiestrit făurite.

Turbanul tras adânc pe frunte, căutătura ochilor negri, care aruncau fulgere de sub sprâncenele stufoase, și barba lungă ce flutura pe sub nasul coroiat îi dădeau o

înfățișare cutezătoare, aprigă.

La cincizeci de pași de pâlcul călăreților ce deschideau drum caravanei, el dădu pintoni calului și în câteva clipe ajunsese în dreptul acestora. Un călăreț singuratic, cutreierând pustiul, părea ceva cu totul neobișnuit, așa încât caraulele caravanei, temându-se de un atac, întinseră sulile.

Văzându-se întâmpinat cu vrăjmășie, călărețul strigă:

— Ce vreți? Credeți oare că un singur om e în stare să lovească o caravană?

Ruşinate, caraulele își lăsară sulile jos; căpetenia lor se apropie de străin, să-i afle vrerea.

— Cine e stăpânul caravanei? întrebă călărețul.

— Ea nu are un singur stăpân, răspunse cel întrebat. Mai mulți neguțatori au pornit de la Mecca spre țara lor, iar noi îi călăuzim prin pustiu și-i păzim de ticăloșii de tot soiul care ar putea să le tulbure călătoria.

— Duceți-mă, dară, la neguțatori, ceru străinul.

— Nu e cu putință acum, răspunse căpetenia caravanei. Noi trebuie să mergem fără oprire, iar neguțatorii vin în urmă cu cel puțin un pătrar de ceas; dar dacă vrei să ne însoțești până la popasul de amiază, fie-ți voia împlinită!

Străinul nu răspunse nimic; luă ciubucul lung pe care îl ducea legat de oblânc și începu să pufăie. Călărea lângă căpetenia caravanei și trăgea adânc din ciubuc. Căpetenia caraulelor se frământa, întrebându-se cine o fi străinul; nu cuteza să-l întrebe de-a dreptul cum îl cheamă și, oricât de iscusit se străduia să lege vorba: „Fumezi un tutun bun” sau: „Frumos pășește calul dumitale”, primea același răspuns sec: „Da, da!”

În sfârșit ajunseră la un loc potrivit pentru popasul de amiază. Căpetenia caravanei își așează oamenii de pază și se opri împreună cu necunoscutul, așteptând să se apropie caravana. Treizeci de cămile, cu încărcături grele,

cu călăuze înarmate trecură pe lângă ei. În urma lor veneau călare, pe niște cai de toată frumusețea, cei cinci neguțători, stăpânii caravanei. Mai toți erau bărbați înaintați în vârstă, cu înfățișare cumpănită, așezată; numai unul singur părea mult mai tânăr decât ceilalți, mult mai vesel și mai vioi. Caravana se încheia cu un mare număr de cămile și de cai de povară.

Înălțară corturile, iar cămilele și caii îi priponiră în jurul acestora. În mijloc se afla un cort mare de mătase albastră, către care căpetenia caraulelor îl însoți pe străin. Când dădură la o parte perdeaua de la intrarea cortului, văzură pe cei cinci neguțători stând pe perne cusute cu fir de aur; arapi forfoteau încolo și încioace, aducând mâncăruri și băuturi.

— Ne-ai adus un musafir? întrebă neguțătorul cel tânăr.

Dar mai înainte ca cel întrebat să apuce să răspundă, străinul grăi:

— Mă numesc Selim Baruch și sunt din Bagdad; în drum spre Mecca am fost prins de niște tâlhari și acum trei zile am izbutit să fug pe ascuns. Marele profet mi-a ajutat să aud din depărtare tălăngile caravanei voastre. Așa am ajuns aici. Îngăduiți să merg cu voi; n-am să fiu nevrednic de ocrotirea voastră și, odată ajunși la Bagdad, am să vă răsplătesc cu prisosință bunătatea, căci sunt nepotul marelui vizir.

Drept răspuns, vorbi cel mai vârstnic dintre neguțători:

— Selim Baruch, zise el, fii binevenit la umbra noastră. Bucuroși te ajutăm, dar, înainte de toate, așează-te ca să mănânci și să bei cu noi!

Selim Baruch se așeză lângă neguțători, măncă și bău cu ei. După-masă, robii strânsesă vasele și aduseră narghilele și șerbet turcesc. Neguțătorii rămaseră multă vreme tăcuți, scoțând nori albastrui de fum și privindu-i cum se încolăcesc, se destramă și apoi, încet-încet, se fac

nevăzuți. În cele din urmă, tăcerea fu curmată de tânărul neguțator:

— De trei zile, zise el, tot mergem călare sau facem popas și mâncăm, fără să avem parte de vreo distracție! M-a cuprins o plictiseală de moarte. Mie îmi place ca după-masă să privesc dănțuitorii sau să ascult cântece. Nu vă dă prin cap, prieteni, cum ne-am putea veseli și noi?

Cei patru neguțatori mai vârstnici pufăiau mai departe în tăcere și păreau să cugete adânc; străinul însă răspunse:

— Dacă-mi îngăduiți, aş propune eu ceva: să spunem cu toții, pe rând, la fiecare popas, câte o poveste. Așa ar trece timpul mai ușor.

— Înțeleaptă vorbă ai grăit, Selim Baruch, zise Ahmet, cel mai bătrân dintre neguțatori. Să facem precum zici!

— Mă bucură că spusa mea vă e pe plac, rosti Selim, și, ca să vedeți că nu vă cer un lucru nelalocul lui, am să fac eu începutul.

Bucuroși, cei cinci neguțatori se apropiară, așezându-se roată în jurul străinului. Robii umplură din nou cupele, îndesară tutun proaspăt în narghilelele stăpânilor și aduseră jar ca să-l aprindă. Iar Selim își dresе glasul, luă o înghițitură de salep netezindu-și mustățile, începu:

— Ascultați, așadar, *Povestea Califului Barză!*

POVESTEA CALIFULUI BARZĂ

1

Într-o frumoasă după-amiază, califul Rașid din Bagdad ședea în tihnă, cu picioarele încrucișate pe divan; dormise puțin, căci era o zi caldă, și acum, după somn, se simțea foarte voios. Trăgea câte un fum din narghileaua din lemn de trandafir, sorbea înghițitură cu înghițitură din cafeaua pe care i-o turna un rob; își mângâia de fiecare dată, mulțumit, barba - semn că-i plăcea cafeaua. Într-un cuvânt, pe fața lui se citea că se simte bine. Acesta era

ceasul cel mai prielnic să stai de vorbă cu califul, ceasul în care era tare blând și binevoitor. Din pricina asta, marele vizir Mansor îl vizita în fiecare zi tocmai la acel ceas. Și în după-amiaza aceasta se înfățișă ca de obicei, gânditor, însă cu mult mai gânditor decât în alte rânduri. Califul scoase pentru o clipă narghileaua din gură și întrebă:

— De ce ai o față atât de îngândurată, o, marele meu vizir?

Vizirul își încrucișă brațele pe piept, se plecă în fața stăpânului său și răspunse:

— Stăpâne, nu știu dacă am o față îngândurată, dar jos, în fața porților palatului, se află un boccegiu care are de vânzare lucruri atât de frumoase, încât tare îmi pare rău că n-am mai mulți bani.

Califul, care de mult voia să-i facă o bucurie marelui său vizir, trimise jos un arap să-l cheme pe neguțător. Robul se întoarse degrabă cu un grăsan scund, arămiu la față, îmbrăcat în straie ponosite și care ducea o besactea.

Înăuntru se aflau perle, inele, pistoale cu plăsele bătute în pietre scumpe, cupe, piepteni. Califul și vizirul le cercetară pe toate pe îndelete și, în cele din urmă, califul cumpără pentru el și pentru Mansor niște pistoale de toată frumusețea, iar pentru soția vizirului – un pieptene. Neguțătorul se pregătea tocmai să închidă besacteaua, când califul zări un mic sertar și întrebă dacă și acolo sunt lucruri de vânzare. Neguțătorul scoase din sertar o cutie în care se afla o pulbere negricioasă și o hârtie acoperită cu o scriere ciudată, pe care nici califul, nici Mansor nu o putură desluși.

— Am primit cândva praful și hârtia de la un neguțător, care, la rândul lui, le-a găsit pe o uliță din Mecca, lămuri boccegiul. Nu știu ce putere au și vi le dau pe nimica toată: mie nu-mi sunt de nici un folos.

Califul, căruia îi plăcea să aibă între cărțile sale scrieri vechi, chiar dacă nu le putea citi, îi cumpără hârtia

și cutiuța. Încuviință apoi plecarea neguțătorului... Califul dorea foarte mult să dezlege slovele acelea tainice, și-l întrebă pe vizir dacă nu cunoaște pe cineva care să-i ajute la treaba asta.

— Mărite doamne și stăpâne, spuse vizirul, lângă marea moschee locuiește un om cu numele de Selim cel învățat; el știe toate limbile. Dă poruncă să se înfățișeze degrabă: poate află el taina acestor slove.

Învățatul Selim fu adus de îndată.

— Selim, grăi califul, se spune că ai fi foarte învățat; iată scrierea aceasta; citește-o! De vei ști s-o dezlegi, te voi răsplăti cu straie noi, de sărbătoare, iar de nu, vei primi douăsprezece palme și douăzeci și cinci de lovituri la tălpi, căci atunci în zadar ți s-ar mai spune „Selim cel învățat”.

Selim făcu o temenea și răspunse:

— Facă-se voia ta, stăpâne! Privi îndelung scrisul și deodată strigă:

— De nu e limba latinească, stăpâne, să mă spânzuri!

— Spune ce scrie, dacă e latinească! porunci califul.

Selim începu să tălmăcească:

— „Omule, tu care vei găsi aceasta, slăvește-l pe Alah pentru bunătatea sa. Cine va trage pe nas din pulberea asta și va rosti în același timp cuvântul *Mutabor*, acela se va putea preschimba în orice jivină și va înțelege graiul dobitoacelor. De va voi să-și capete iară înfățișarea omenească, să se plece de trei ori către răsărit și să rostească același cuvânt. Dar ferește-te să râzi în timpul cât ai înfățișarea de lighioană, căci vorba fermecată piere de îndată din mintea fa și rămâi cu chip de jivină”.

Selim cel învățat isprăvi de citit. Califul se arătă nespus de mulțumit și-l puse pe învățat să facă jurământ că nu va dezvălui nimănui taina aceasta; îi dăruî apoi straie frumoase și-l lăsă să plece, după care grăi către marele său vizir:

— Am făcut un târg bun, Mansor. Cât mă bucur că voi putea lua chip de jivină! Măine dimineață să vii la mine.

Mergem împreună pe câmp, tragem pe nas din cutiuță și vom putea să ascultăm tot ce se vorbește în văzduh, în apă, în pădure și pe câmp.

2

A doua zi dimineată, după ce califul luă o gustare și se îmbracă, marele vizir se înfățișă, după cum i se poruncise, ca să-l ia la plimbare. Califul vârî la cingătoare cutiuța cu pulberea fermecată, spuse curtenilor să rămână în urmă și porni înainte, însoțit numai de marele vizir. Colindară prin întinsele grădini ale califului, dar în zadar căutară niscaiva vietăți ca să poată încerca praful vrăjit. În cele din urmă, vizirul fu de părere să meargă mai departe, înspre iaz, unde văzuse adeseori tot felul de viețuitoare, mai ales berze, care se plimbau întotdeauna pe acolo, pășind grav și clămpănind.

Califul urmă sfatul vizirului său și se îndreptă cu el spre iaz. Când ajunseră acolo, văzură o barză ce pășea îngândurată încoace și încolo, căutând broaște și clămpănind din cioc. Undeva, departe, în văzduh, plutea o altă barză, venind tot într-acolo.

— Pun rămășag pe barba mea, mărite stăpâne, zise marele vizir, că năltăroagele astea două își vor spune acum lucruri vrednice de auzit. Ce-ar fi să ne prefacem în berze?

— Bine ai grăit, răspunse califul. Dar, întâi și întâi, să ne amintim cum trebuie să facem ca să luăm din nou înfățișare omenească. Așadar, dacă ne închinăm de trei ori către răsărit și rostim cuvântul *Mutabor*, eu voi lua din nou chip de calif și tu de vizir. Dar pentru nimic în lume nu trebuie să râdem, căci atunci suntem pierduți!

În timp ce califul vorbea astfel, cea de-a doua barză se roti încet deasupra capetelor lor și se lăsă ușor pe pământ. Califul scoase repede cutiuța de la brâu, trase praf pe nas, îi dădu și marelui vizir și strigară amândoi într-un glas: „*Mutabor!*”

Deodată, ca prin farmec, picioarele li se subțiară, se făcură lungi și roșii, frumoșii iminei galbeni ai califului și ai însoțitorului său se preschimbară în labe urâte de barză; brațele se prefăcură în aripi, gâtul se înălță dintre umeri și se lungi cu un cot, bărbile se făcură nevăzute, iar trupul li se acoperi cu pene albe.

— Ai un plisc frumos, vizire, spuse califul, mirându-se îndelung. Pe barba profetului, așa ceva n-am mai văzut în viața mea!

— Mulțumesc preasupus, răspunse marele vizir, făcând o plecăciune, dar, dacă-mi este îngăduit, aş spune că înălțimea voastră arătați ca barză aproape mai frumos decât în chip de calif. Dar, dacă înălțimea voastră dorește, să le ascultăm pe prietenele noastre de colo și să vedem dacă într-adevăr înțelegem graiul berzelor.

În timpul acesta, cea de-a doua barză se lăsă pe pământ, își curăță picioarele cu ciocul, își netezi penele și se îndreptă spre prima barză. Cele două berze noi-nouțe se apropiară grabnic și auziră, spre uimirea lor, următoarea convorbire:

— Bună dimineața, doamnă Picior-Lung, ați ieșit atât de devreme la câmp?

— Bună să-ți fie inima, dragă Clămpăne-Cioc! Iată, am adus o mică gustare. Vrei o ciosvârtă de șopârlă sau o pulpiță de broască?

— Mulțumesc frumos; azi nu prea am poftă de mâncare. Am venit pentru altceva la câmp. Astăzi trebuie să dănțuiesc în fața oaspeților tatălui meu și vreau să fac în taină câteva încercări.

Și tânăra barză începu să se plimbe pe câmpie, făcând mișcări năstrușnice. Califul și Mansor o urmăreau cu uimire. Când o văzură însă ridicând un picior și fâlfâind grațios din aripi, cei doi nu se mai putură stăpâni: din pliscurile lor izbucni un râs nestăvilit, care nu mai contenea. Califul se potoli cel dintâi.

— Să te prăpădești de râs! strigă el. Petrecerea asta

nu-i plătită nici cu aur! Păcat că prostănacele au fugit de râsul nostru, altminteri te pomenești că ar fi început să și cânte!

Dar deodată marele vizir își aminti că nu era îngăduit să râzi în timpul vrăjii și îi împărtăși califului îngrijorarea sa.

— Pe Mecca și Medina! Ar fi o glumă proastă să rămânem berze! Amintește-ți tu neghiobul acela de cuvânt; mie nu-mi vine în minte.

— Trebuie să ne plecăm de trei ori spre răsărit și în același timp să spunem: *Mu-mu-mu...*

Se întoarseră cu fața spre răsărit și se plecară mereu, atingând pământul cu pliscurile. Dar, vai! Cuvântul fermecat le pierise din minte și, oricât se înclina califul și oricât bolborosea vizirul său *mu-mu-mu*, nu și-l aminteau și pace. Bietul Rașid și vizirul său erau sortiți să rămână berze.

3

Cele două berze fermecate se plimbau triste pe câmpie, neștiind, în durerea lor, ce să facă. Înfățișarea de barză nu și-o puteau schimba. Să se întoarcă în oraș spre a fi recunoscuți era cu neputință: cine ar da crezare unei berze că este calif și, chiar dacă asemenea lucru ar fi de crezut, ar vrea locuitorii Bagdadului să aibă o barză drept calif?

Rătăciră astfel zile în șir, hrănindu-se anevoie cu poamele câmpului, pe care nu le puteau mesteca bine din cauza pliscurilor prea lungi. De șopârle sau broaște nu prea aveau poftă: le era teamă să nu-și strice stomacul cu ele. Singura lor mângâiere în aceste triste împrejurări era că puteau să zboare; și zburau deseori deasupra acoperișurilor din Bagdad, ca să vadă ce se mai petrece pe acolo.

În primele zile băgară de seamă că pe străzile orașului domnea o mare neliniște și tristețe. Dar, cam la

patru zile după vrajă, aflându-se deasupra palatului califului, văzură jos, în stradă, un alai măreț. Răsunau tobe și fluieri, iar un bărbat îmbrăcat într-o mantie de purpură cusută cu fir de aur mergea călare pe un cal împodobit, înconjurat de slujitori în veșminte strălucitoare. Jumătate din norodul Bagdadului alerga în urma lui, strigând într-un glas: „Trăiască Mizra, trăiască stăpânul Bagdadului!”

Cele două berze de pe acoperișul palatului se priviră îndelung. Califul grăi:

— Îți dai seama acum, mare vizir, de ce am fost vrăjit? Acest Mizar este fiul dușmanului meu de moarte, puternicul vrăjitor Kaşnur, care, într-un ceas rău mi-a jurat răzbunare. Dar eu nu mi-am pierdut nădejdea. Vino cu mine, credinciosul meu tovarăș de suferință, să mergem la mormântul profetului: poate că în acel loc sfânt vraja se va risipi.

Se înălțară de pe acoperișul palatului și se îndreptară către Medina.

Dar cele două berze nu prea erau obișnuite să zboare și pluteau anevoie.

— O, stăpâne, gemu după câteva ceasuri marele vizir, cu voia măriei tale, eu nu mai pot; măria ta zbori prea repede și, în afară de asta, s-a lăsat seara și am face bine să poposim undeva peste noapte.

Rașid dădu ascultare rugăminții slujitorului său și zărind dedesubt niște ziduri năruite care-i puteau adăposti, se lăsară pe ele. Acolo părea să fi fost odinioară un castel. Printre zidurile surpate se ridicau pilaștri frumos lucrați, iar câteva încăperi ce se păstrasera întregi stăteau mărturie a strălucirii de odinioară. Rașid și însoțitorul său străbătură coridoarele, căutând un locșor uscat; deodată barza Mansor se opri.

— Doamne, stăpâne, șopti el încetișor, știu că este rușinos pentru un mare vizir, și cu atât mai mult pentru o barză, să se teamă de stafii. Mă cam trec fiorii, căci pe-aici pe-aproape am auzit limpede un suspin și un geamăt.

Califul se opri și el și auzi deslușit un scâncet slab, care semăna mai mult a geamăt de om decât de animal. Nedumerit, vru să se apropie de locul de unde veneau gemetele; vizirul însă îl apucă cu ciocul de aripă și îl rugă stăruitor să nu se apropie, ca să nu dea peste cine știe ce alte primejdii. Dar în zadar! Califul – căruia și în pieptul de barză îi bătea o inimă vitează – se smulse cu prețul câtorva pene și o luă la goană printr-un coridor întunecos. Ajunse degrabă la o ușă ce părea a fi întredeschisă și îndărătul ei auzi deslușit suspine și scâncete. Împinse ușa cu ciocul, dar se opri mirat în prag. Pe podeaua încăperii dărăpănate, slab luminată printr-o fereastră zăbreliță, stătea o bufniță mare. Lacrimi grele se prelingeau din ochii ei mari și rotunzi, iar din pliscu-i încovoiat ieșeau vaiete răgușite. Dar la vederea califului și a vizirului său, care se apropiase și el între timp, bufnița scoase strigăte de bucurie. Cu aripile ei cafenii își șterse grațios lacrimile și, spre marea uimire a celor doi, strigă cu glas omenesc, în arabă:

— Fiți binevenite, berzelor! Voi sunteți semnul izbăvirii mele, căci mi s-a prorocit odată că berzele îmi vor aduce o mare fericire.

Când califul își reveni din uimirea care-l cuprinsese, își înclină gâtul lung, își mișcă grațios picioarele și rosti:

— Bufnițo, vorbele tale mă fac să cred că am găsit în tine o tovarășă de suferință. Dar, vai, nădăduiești zadarnic că noi o să te putem scăpa. Ai să recunoști tu însăși neputința noastră, când vei auzi ce ni s-a întâmplat.

Bufnița îl rugă să-i povestească și califul începu să depeze cele ce-am aflat și noi până acum.

4

Califul povesti pățania prin care-i fusese dat să treacă și, după ce termină, bufnița îi mulțumi și-i zise:

— Ascultă și povestea mea și-ai să vezi că nu sunt mai puțin nefericită decât tine. Tatăl meu este maharadjahul

Indiei, iar sărmana de mine sunt singura lui fiică și mă numesc Lusa. Vrajitorul Kaşnur, care v-a vrăjit pe voi, m-a năpăstuit și pe mine. Kaşnur s-a înfățișat într-o bună zi tatălui meu și m-a cerut de soție pentru fiul său Mizra. Tatăl meu însă, care e un om iute la mânie, a poruncit să fie zvârlit jos pe scări. Nemernicul si-a schimbat înfățișarea și, în haine de rob, a izbutit să se furișeze și să ajungă din nou în preajma mea, pe când mă plimbam o dată în grădină și doream să beau ceva răcoritor; mi-a adus o licoare ce m-a preschimbat în vietatea asta respingătoare, m-a târât încioace mai mult moartă de spaimă și mi-a zbierat în urechi, cu glas înfricoșător:

„Ai să rămâi aici, urâtă, disprețuită până și de lighioane! De nu se va găsi cineva care, nesilit de nimeni, să te dorească de soție sub această înfățișare respingătoare, aici îți vei sfârși zilele. Iată răzbunarea mea față de tine și de trufașul tău părinte!”

De atunci s-au scurs multe luni. Stau în lăcașul acesta singură, tristă și urâtă de lume; chiar și jivinelor le e groază de mine; nu mă pot desfăta cu frumusețile firii, căci ziua sunt oarbă și numai în ceasurile când luna își revarsă lumina palidă peste aceste ziduri cade vălul de pe ochii mei.

Bufnița sfârși de vorbit și își șterse din nou ochii cu aripa, căci istorisirea suferințelor ei îi storsese noi lacrimi.

După povestirea prințesei, califul căzu pe gânduri.

— Dacă nu mă înșel, spuse el, între nenorocirile noastre se Țes fire tainice; dar cum să găsesc cheia acestei taine?

Bufnița îi răspunse:

— Of, Doamne! Și eu am această bănuială, căci odată, în frageda mea copilărie, o femeie înțeleaptă mi-a prorocit că o barză îmi va aduce o mare fericire, și cred că știu cum am putea să ne găsim scăparea.

Califul se arată foarte mirat și o întrebă ce vrea să spună.

— Vrăjitorul care ne-a urgisit pe amândoi, zise ea, vine o dată pe lună printre dărâmăturile de aici. Nu departe de cămara aceasta se găsește o sală: acolo obișnuiește el să chefuiască cu o șleahtă de prieteni, l-am auzit adeseori povestindu-și fărădelegile; cine știe, poate că are să spună cuvântul fermecat care v-a pierit din minte.

— O, scumpă prințesă! strigă califul. Spune repede, când vine și unde se află sala?

Bufnița tăcu o clipă, apoi zise:

— Nu mi-o luați în nume de rău, dar nu vă pot împlini dorința decât cu o condiție.

— Spune! Spune! strigă Rașid. Poruncește! Primim orice condiții!

— Aș dori să-mi recapăt și eu libertatea odată cu voi, dar aceasta nu se poate întâmpla decât dacă îmi cere mâna unul din voi.

Berzele se arătară cam miratele de această propunere și califul făcu semn slujitorului său să iasă puțin afară împreună cu el.

— Mare vizir, spuse califul când fu dincolo de ușă, ăsta-i un târg prost, dar n-ai ce-i face, trebuie să-l primești!

— Cum? răspunse acesta. Nu vreau câtuși de puțin ca soția mea să-mi scoată ochii când mă întorc acasă. În afară de asta, eu sunt prea bătrân, pe câtă vreme măria ta ești tânăr și neînsurat, poți mai curând să ceri mâna unei tinere și frumoase prințese.

— Tocmai asta e! oftă califul în timp ce aripile îi atârnavu pleoștite. Cine îmi spune că e tânără și frumoasă? Asta se cheamă să cumperi mâța-n sac.

Se îndemnară unu! pe altul vreme îndelungată, până ce califul, văzând că vizirul său ar vrea mai bine să rămână barză decât să se însoare cu bufnița, se hotărî să facă el însuși lucrul acesta. Bufnița se arătă încântată și spuse că sosiseră tocmai la timpul potrivit, întrucât era cu puțință ca vrăjitorii să se adune chiar în noaptea aceea. Apoi

părăsi încăperea împreună cu berzele și toți porniră spre sala cu pricina. Merseră ce merseră printr-un coridor întunecos și deodată, de după un zid năruit, țâșni o lumină sclipitoare. Se apropiară de locul acela și bufnița îi povățui să stea nemișcați. Prin crăpătura lângă care se aflau se vedea o sală mare, minunat împodobită, cu coloane de jur împrejur. O mulțime de lămpi în fel și fel de culori înlocuia lumina zilei. În mijlocul sălii se afla o masă rotundă pe care erau așezate bucatele cele mai alese. Jur împrejurul mesei, pe o sofa, ședeau opt bărbați. Berzele recunoscură printre ei pe neguțătorul care le vânduse pulberea fermecată. Vecinul său de masă îl îndemnă să povestească ultimele sale isprăvi. Între altele, el istorisi povestea califului și a vizirului său.

5

— Care este cuvântul pe care trebuia să-l țină minte? întrebă celălalt vrăjitor.

— Un cuvânt greu, în limba latinească, cuvântul *Mutabor*.

La auzul acestui cuvânt, berzele, pitite după crăpătura zidului, aproape că-și ieșiră din minți de bucurie. O luară la fugă cu picioarele lor lungi, năpustindu-se către poarta ruinei atât de iute, încât bufnița abia putu să se țină după ele. Înduioșat, califul îi spuse bufniței:

— Izbăvitoare a vieții mele și a prietenului meu, drept recunoștință veșnică față de tot ceea ce ai făcut pentru noi, te rog să-mi fii soție.

Apoi berzele se întoarseră către răsărit. Își înclinară de trei ori gâturile lor lungi către soarele care tocmai se înălța de după munți. „*Mutabor*”, strigară ele și își recăpătară de îndată vechiul lor chip; bucuria noii vieți dobândite făcu ca stăpânul și slujitorul său să-și cadă în brațe unul altuia, râzând și plângând. Când își întoarseră privirile, rămaseră înmărmuriți. Înaintea lor stătea o fată frumoasă, gătită cu podoabe de preț. Zâmbind, ea îi întinse

mâna califului și-l întrebă:

— Nu mai recunoști bufnița? Într-adevăr, ea era. Califul fu atât de încântat de frumusețea și de farmecul ei, încât strigă:

— Binecuvântat fie ceasul când am luat chip de barză!

Cei trei o porniră acum împreună spre Bagdad. Califul găsi în veșmântul său nu numai cutiuța cu pulberea fermecată, ci și punga lui cu bani.

În primul sat cumpără cele trebuincioase călătoriei și astfel ajunseră curând la porțile Bagdadului. Sosirea califului stârni uimire – norodul îl crezuse mort și mare-i fu bucuria revăzându-și stăpânul iubit.

În schimb, mânia lor față de vrăjitorul Mizra, care-i înșelase, nu cunoscuseră margini. Intrară în palat și-i întemnițară pe bătrânul vrăjitor și pe fiul lui. Califul porunci ca bătrânul să fie închis în încăperea din castelul năruit, care slujise drept adăpost prințesei cât timp avusese înfățișare de bufniță, și să fie spânzurat acolo. Fiul său însă, care nu cunoștea vrăjile tatălui, fu pus să aleagă între moarte și pulberea vrăjită. Alegând pulberea, marele vizir îi întinse cutiuța. Tânărul trase o dată pulberea pe nas și cuvântul fermecat rostit de calif îl prefăcu în barză. Califul porunci să fie închis într-o cușcă de fier, iar cușca să fie așezată în grădina sa.

Ani mulți și fericiți trăi califul Rașid alături de soția sa, prințesa; cele mai plăcute clipe ale lor erau acelea de după-amiază, când venea la ei marele vizir; de multe ori aduceau vorba despre pățania lor, amintindu-și de vremea când fuseseră berze, iar când era vesel, califului îi plăcea să-l maimuțarească pe marele vizir așa cum arătase în chip de barză. Pășea încruntat, cu picioarele țepene, de-a lungul încăperii, clămpănea, își flutura brațele ca pe niște aripi și arăta cum se plecase zadarnic vizirul spre răsărit, strigând mereu: „*Mu-mu*”. Pentru soția califului și copiii ei joaca aceasta era de fiecare dată un prilej de haz nespus;

când însă califul clămpănea vreme prea îndelungată și se apleca mereu strigând „*mu-mu*”, vizirul amenința zâmbind că va destăinui soției califului cele ce vorbiseră în fața ușii prințesei-bufnițe.

*

Selim Baruch își isprăvi povestirea, iar neguțătorii se arătară foarte mulțumiți.

— Într-adevăr, nici nu știm când s-a scurs după-amiaza, spuse unu! dintre ei, dând la o parte perdeaua cortului. Se simte adierea răcoroasă a vântului de seară; putem să mai facem o bucată de drum.

Tovarășii săi se arătară de aceeași părere, strânseseră corturile și caravana porni iar, în aceeași rânduială. Călătoriră aproape toată noaptea; ziua, arșița apăsă înăbușitor, noaptea, în schimb, era răcoroasă și luminată de stele. Ajunseră în sfârșit într-un loc potrivit pentru popas, ridicară corturile și se pregătiră de odihnă. Neguțătorii îi purtară de grijă străinului ca unui prieten drag. Unul îi dădu o pernă, altul o cergă, al treilea îi dăruî un rob – pe scurt, fu slujit cu multă dragoste, încât străinul se simți ca la el acasă.

Când se treziră, începuse să se simtă zăpușeala zilei și hotărâră cu toții să aștepte în locul acela până se va lăsa seara. După ce mâncară laolaltă, se așezară din nou în cerc și tânărul neguțător grăi către cel mai în vârstă:

— Selim Baruch ne-a dăruit ieri o după-amiază plăcută. Ce-ar fi, Ahmet, dacă ai istorisi și tu ceva, fie din lunga ta viață, care de bună seamă că a fost plină de întâmplări, fie o poveste frumoasă.

Ahmet tăcu o vreme, ca și când ar fi chibzuit ce să povestească și ce nu; în sfârșit, grăi:

— Dragi prieteni! V-ați arătat în această călătorie buni tovarăși de drum, iar Selim de asemenea s-a dovedit că este vrednic de încrederea mea; de aceea vreau să vă povestesc o întâmplare din viața mea, despre care, de

obicei, pomenesc cu prea puțină plăcere și nu în fața oricui: *Povestea Vasului Nălucă*.

POVESTEA VASULUI NĂLUCĂ

Tatăl meu avea o mică dugheană la Bassora. Nu era nici sărac, nici bogat; făcea parte dintre oamenii care nu îndrăznesc să înceapă ceva, de teamă să nu piardă și puținul pe care l-au agonisit. Pe mine m-a crescut, de bine, de rău, în așa fel, încât am fost în stare de timpuriu să-i dau o mână de ajutor. Când am împlinit optsprezece ani, tata a făcut prima lui neguțatorie mai mare și a murit răpus de durere; aflase vestea că valurile îi înghițiseră o mie de galbeni. Curând aveam să socotesc moartea lui binevenită, căci puține săptămâni după aceea se adeveri că vasul care căra bunurile tatălui meu se scufundase. Curajul meu tineresc nu putea fi biruit însă de această nenorocire. Am prefăcut în bani tot ce rămăsese de la tatăl meu și am pornit în lumea largă să-mi caut norocul. Am plecat însoțit de un bătrân slujitor al tatălui meu, căruia îi eram atât de drag, încât nu se îndura să mă lase singur și ținea morțiș să-mi împărtășească soarta.

Ne-am imbarcat în portul Bassora. Aveam vânt prielnic. Vasul pe care pluteam se îndrepta spre India. După cincisprezece zile de călătorie, căpitanul ne vesti că se apropie o furtună; fața îi era îngândurată, căci se părea că nu cunoaște prea bine locurile acelea și nu-i era ușor să țină piept furtunii. Porunci să se strângă grabnic toate pânzele și înaintam acum foarte încet. Se lăsase noaptea – o noapte senină și rece – iar căpitanul începuse să creadă că semnele prevestitoare ale uraganului îl înșelaseră. Deodată se ivi o corabie pe care n-o văzusem până atunci și care trecu foarte aproape de noi. Pe puntea acelei corăbii izbucniră strigăte și urlete sălbatice, nelalocul lor înaintea înspăimântătorului ceas al furtunii. Căpitanul stătea alături de mine, alb ca varul.

— Corabia mi-e pierdută! strigă el. Pe lângă noi a

trecut moartea!

Până să pricep ceva, oamenii de pe vasul nostru dădură buzna, răcnind.

— Ați văzut-o? S-a sfârșit cu noi!

Căpitanul porunci să se citească din Coran cuvinte de îmbărbătare și trecu el însuși la cârmă. Zadarnic! Urgia se întetea văzând cu ochii; nu trecu nici un ceas și vasul se opri pe loc, trosnind din încheieturi. Oamenii coborâră în bărci și, când ultima barcă părăsi puntea, corabia se scufundă, iar eu m-am pomenit dintr-o dată plutind pe apă, sărac ca un cerșetor. Nenorocirea însă nu se sfârșise... Furtuna vuia tot mai cumplit. Barca plutea în voia valurilor. L-am îmbrățișat pe bătrânul slujitor și ne-am jurat să rămânem alături până la moarte. În sfârșit se crăpă de ziuă. Dar odată cu ivirea primelor raze de soare, vântul se năpusti asupra bărcii noastre și o răsturnă. Nu i-am mai văzut niciodată pe tovarășii mei de călătorie, marinarii. Izbitura mă năucise; când m-am trezit, mă aflam în brațele bătrânului și credinciosului meu servitor, care scăpase cu viață agățându-se de barca răsturnată și mă târâse lângă el. Furtuna se potolise. Nu mai rămăsese nici urmă din vasul nostru, dar în depărtare se ivi o altă corabie și valurile ne purtau către ea. Când ne-am apropiat, am văzut că era corabia care trecuse pe lângă noi în noaptea de pomină și care pricinuisese căpitanului nostru atâta spaimă. M-a cuprins o teamă ciudată la vederea vasului acela. Înfricoșătoarele vorbe ale căpitanului, care se adevăra în chip atât de cumplit, înfățișarea vasului pustiu, la bordul căruia nu se zărea tipenie de om în vreme ce ne apropiam, oricât am strigat noi, totul m-a umplut de groază. Totuși aceasta era singura noastră scăpare; de aceea am slăvit numele Profetului care ne dăruise ca prin minune viața.

Am vâslit cu mâinile, cu picioarele, îndreptându-ne către parâma de la prova corăbiei. În sfârșit, am izbutit s-o

apucăm; la strigătele noastre - nici un răspuns, o muțenie desăvârșită. Atunci ne-am cățărat pe odgon - eu, fiind mai tânăr, în frunte.

Dar, o, ce înfiorător! Ce priveliște cumplită mi s-a înfățișat pășind pe punte! Pe podeaua înroșită de sânge zăceau douăzeci-treizeci de morți în straie turcești; un bărbat în veșminte de preț, cu sabia în mână, tras la față, galben - mort și el - era țintuit de catargul din mijloc și un piron mare îi străpungea fruntea. De frică, mi s-au tăiat picioarele; abia mai cutezam să răsuflu. În cele din urmă, bătrânul slujitor mă ajunsese. Puntea aceea fără urmă de viață, acoperită numai de leșuri îngrozitoare, îl buimăcise și pe el. Cu frica în suflet, am înălțat mai întâi o rugă către Profet, și numai după aceea am cutezat să pășim înainte. Ne uitam mereu în jurul nostru, cu grijă, temându-ne că ne-ar putea ieși în cale altceva și mai înspăimântător. Dar nimic nu se clintea. Nu se vedea țipenie de om viu - numai noi și întinsul apelor. Nu îndrăzneam să vorbim cu glas tare, de teamă ca nu cumva căpitanul mort și țintuit de catarg să-și întoarcă ochii sticloși către noi sau ca unul din morți să miște capul. În cele din urmă am găsit o scară ce ducea înăuntru vasului. Fără voie, ne-am oprit acolo, uitându-ne unul la altul, și nu cutezam să ne dăm în vileag gândurile.

— O, Doamne, spuse credinciosul meu slujitor, aici s-a petrecut ceva groaznic! Dar chiar dacă vasul ar fi plin de ucigași, mai bine mă dau pe mâna lor, orice s-ar întâmpla, decât să mai rămânem o clipă printre morții aceștia.

Eram de aceeași părere. Ne-am luat, așadar, inima în dinți și, cu nădejdea în suflet, am coborât treptele. Totul era învăluit și aici într-o liniște de moarte, tulburată doar de pașii noștri. Ne-am oprit la ușa cabinei. Am lipit urechea de ușă și am ascultat: nu se auzea nimic. Am deschis. Înăuntru domnea o harababură cumplită: veșminte, arme și tot felul de scule, toate claie peste

grămadă. Oamenii de pe vas, sau cel puțin căpitanul, trebuie c-au tras un chef strașnic, căci totul era vraiste. Am colindat din cabină în cabină, din încăpere în încăpere; pretutindeni am dat peste mătăsuri, mărgăritare, zahăr și tot felul de alte lucruri. La vederea acestor avuții, m-a cuprins o bucurie fără de margini, căci, neaflându-se nimeni pe corabie în afară de noi, socoteam că toate vor fi ale mele. Ibrahim însă îmi aminti că suntem departe de țarm și nu vom putea ajunge la el fără ajutorul cuiva!

Ne-am ospătat cu mâncărurile și băuturile pe care le-am găsit din belșug și ne-am urcat iarăși pe punte. Dar la vederea înspăimântătoarei priveliști a leșurilor, din nou ni s-a făcut părul măciucă. Am hotărât să scăpăm de ele zvârlindu-le peste bord. Dar și mai mare ne-a fost groaza când ne-am dat seama că nici unul nu putea fi clintit din loc. Morții erau parcă ținuiți pe punte, așa încât ar fi trebuit să fie smulși cu scânduri cu tot; pentru asta însă nu aveam scule la îndemână. Cât despre căpitan, nu l-am putut desprinde cu nici un chip de catarg – nici măcar sabia nu i-am putut-o smulge din mâna-i țepăună. Am petrecut ziua mânăniți, cu gândul la soarta noastră. La căderea nopții i-am îngăduit bătrânului Ibrahim să se culce, iar eu am rămas de veghe pe punte, scrutând zarea, în nădejdea unei izbăviri. Când s-a înălțat luna – socotind după stele să fi fost cam vreo unsprezece – m-a cuprins un somn ca de plumb. M-am prăbușit fără voia mea după un butoi ce se afla pe punte. Somnul acesta era însă mai mult un soi de toropeală, căci auzeam limpede valurile izbind corabia, auzeam pârâitul și scârțâitul catargului în bătaia vântului. Deodată mi s-a părut că deslușesc zvon de glasuri și pași grei răsunând pe punte. Am vrut să mă ridic și să privesc. Dar o putere-nevăzută îmi țintuia mădularele, îmi lipea pleoapele. Vocile răsunau din ce în ce mai limpede, ca și cum o ceată de oameni voioși ar fi umblat forfota pe punte. Mi se părea că aud glasul puternic al unei căpetenii, că deslușesc zgomotul parâmelor și al pânzelor care erau

ridicate și coborâte. Încetul cu încetul însă mi s-a învălmășit totul în minte și m-am cufundat într-un somn și mai adânc, prin care mi se părea că deslușesc numai zăngănit de arme. Când m-am trezit, soarele se înălțase sus și razele sale îmi ardeau fața. Uimit, am privit în jur; am crezut că furtuna, corabia, morții și tot ce auzisem în timpul nopții fuseseră doar un vis; totul în jur era neschimbat. Morții zăceau neclintiți, iar căpitanul, țintuit de catarg, stătea nemișcat. Am râs de visul meu și m-am ridicat, pornind în căutarea bătrânului slujitor. Acesta sedea îngândurat în cabină.

— O, Doamne! strigă el când mă văzu intrând. Mai bine aș zăcea în fundul mării decât să mai petrec o noapte pe corabia asta blestemată!

L-am întrebat care era pricina supărării lui și mi-a răspuns:

— După câteva ceasuri de somn m-am trezit și am auzit pași deasupra capului meu alergând în sus și în jos. Am crezut întâi că ești dumneata, dar acolo sus umblau forfota cel puțin douăzeci de oameni. Răsunau strigăte, țipete. În cele din urmă se auziră pe trepte pași grei. Atunci mi-am pierdut cunoștința; numai din când în când îmi reveneam și atunci îl vedeam pe omul care e țintuit colo sus de catarg așezându-se ici la masă, bând și cântând, iar pe cel în veșminte roșii, care zace pe punte nu departe de el, stând alături și ținându-i tovărășie la băutură.

La auzul celor povestite de bătrânul meu slujitor, credeți-mă, dragi prieteni, că nu prea m-am simțit în apele mele. Așadar, nu era o părere, auzisem și eu morții destul de limpede. Să călătorești într-o astfel de tovărășie era un lucru înfricoșător. Ibrahim căzu iarăși pe gânduri.

— Aha! strigă el deodată.

Își amintise un descântec pe care-l învățase de la bunicul său, un om înțelept și umblat prin lume, descântec care alunga duhurile și stafiele; cât despre somnul greu

care ne toropise noaptea trecută, puteam să-l gonim rostind întruna versete din Coran. Povața bătrânului mi-a plăcut. Am așteptat cu teamă sosirea nopții. Am hotărât să ne cuibărim într-o mică încăpere ce se afla lângă cabină. Am făcut câteva găuri destul de mari în ușa, ca să vedem prin ele toată cabina, apoi am încuiat bine ușa pe dinăuntru și Ibrahim a scris numele Profetului în cele patru colțuri. Așteptam noaptea cu spaimă. Tot cam vreo unsprezece ceasuri să fi fost, când ne-a încercat iarăși un somn ca de plumb. Slujitorul mă povățui să rostesc câteva rugăciuni din Coran, și somnul mi se risipi de îndată. Deodată, puntea păru că prinde viață, parâmele scârțâiră, răsunară pași și se deslușiră limpede mai multe glasuri. După câteva clipe de așteptare încordată se auziră pași pe scară. Bătrânul începu atunci să bolborosească descântecul învățat de la bunicul său, descântec menit să alunge stafiile și să risipească vrăjile.

Fie că pogorâți din văzduh, Fie că vă înălțați din adâncurile mării, Fie că ați dormit în groapa întunecoasă, Fie că ieșiți din vâlvătaia flăcărilor, Alah este stăpânul și domnul vostru, Lui i se supun toate duhurile! Trebuie să mărturisesc că nu mă prea bizuiam pe acest descântec și în clipa când ușa a zburat în lături, mi s-a făcut părul măciucă. În încăpere a intrat bărbatul acela voinic și falnic pe care-l văzusem ținut de catarg. Avea încă pironul înfipt în frunte până în miezul creierului, dar sabia o vârâse în teacă; în urma lui păsea un alt bărbat, îmbrăcat cu mai puțină strălucire; și pe el îl văzusem zăcând sus pe punte. Căpitanul – căci căpitan era, fără doar și poate – avea fața palidă, o barbă lungă, neagră și ochii aprigi pe care-i rotea prin încăpere. În clipa când a trecut pe lângă noi, l-am văzut de aproape: el nu părea să ia în seamă ușa după care stăteam ascunși. Cei doi s-au așezat la masa din mijlocul cabinei și au prins să vorbească tare, ținând aproape, într-un grai necunoscut. Strigau din ce în ce mai aprins, până când căpitanul a izbit deodată cu pumnul în masă atât de

năprasnic, că s-a cutremurat încăperea. Celălalt a sărit cu un hohot de râs sălbatic de pe scaun și i-a făcut semn căpitanului să-l urmeze. Acesta s-a ridicat, a smuls sabia din teacă și amândoi au părăsit cabina. După plecarea lor am răsuflat ușurați; dar clipele de groază nu se sfârșiseră încă. Pe punte, larma creștea neconținut. Se auzeau tropăituri, țipete, râsete, urlete. În cele din urmă s-a dezlănțuit o hărmălaie atât de asurzitoare, încât mi se părea că puntea, pânzele, totul se va prăbuși peste noi. Zăngănit de arme, răcnete... apoi, deodată, o liniște adâncă. A trecut multă vreme până ce am cutezat să urcăm pe punte; toate se aflau la locul lor, leșurile zăceau neclintite, țepene, ca de lemn.

S-au scurs astfel câteva zile. Pluteam mereu spre răsărit – după socotelile mele, spre țărm – dar dacă ziua străbăteam câteva leghe, noaptea corabia părea că merge îndărăt, căci la răsăritul soarelui ne aflam din nou la locul de unde plecasem. Pesemne că morții ridicau pânzele în fiecare noapte și făceau cale înapoi. Pentru a împiedica aceasta, am strâns toate pânzele înainte de căderea nopții și am făcut la fel ca și cu ușa cabinei: am scris numele Profetului precum și descântecul bunicului pe un pergament pe care l-am legat de velele făcute sul. Ne-am închis în cămăruța noastră și am așteptat cu teamă: oare ce avea să urmeze? La început, strigoii s-au arătat și mai sălbatici, totuși a doua zi dimineața am găsit pânzele înfășurate așa cum le lăsasem. Peste zi am ridicat numai atâtea pânze câte trebuiau pentru ca vasul să înainteze încet, așa că, în cinci zile, am străbătut o bună bucată de drum.

În sfârșit, în dimineața celei de-a șasea zile am zărit în apropiere țărmul și i-am mulțumit lui Alah și Profetului său pentru minunata noastră izbăvire. Am mers așa o zi și o noapte de-a lungul uscatului, iar în cea de-a șaptea zi, în zori, am descoperit un oraș aproape de țărm; cu multă trudă am lăsat ancora, care s-a prins îndată de fund, am

coborât o barcă mică ce se afla pe punte și am vâslit din toate puterile spre oraș. După o jumătate de ceas am intrat într-un râu ce se vărsa în mare și am coborât pe mal. La porțile orașului am întrebat care e numele acestei așezări și am aflat că ajunsesem într-un oraș indian, nu departe de ținta călătoriei mele. Ne-am dus la un caravanserai, unde ne-am odihnit după călătoria noastră aventuroasă. Acolo am întrebat dacă nu se află prin partea locului un înțelept, un învățat, spunându-i totodată gazdei că acesta trebuia să se priceapă puțin și la vrăjitorii. Gazda m-a dus într-o stradă lăturalnică, s-a oprit în fața unei case nu prea arătoase, a bătut la ușă și mi-a zis să intru și să întreb de Muley.

Mi-a ieșit înaintea un bătrânel cu barbă căruntă și nas lung și m-a întrebat ce doresc. I-am spus că sunt în căutarea înțeleptului Muley, iar bătrânul mi-a răspuns că el este Muley. L-am rugat să mă povățuiască ce să fac cu morții și cum să-i dau jos de pe corabie. Muley mi-a răspuns că oamenii de pe vas fuseseră vrăjiți pesemne din pricina unor nelegiuiri pe care le săvârșiseră în timpul călătoriei lor pe mare; vraja se va spulbera dacă vor fi aduși pe mal, dar aceasta va fi cu putință numai dacă vor fi desprins scândurile pe care zăceau. De drept, vasul cu toate comorile sale al meu s-ar fi convenit să fie, pentru că eu l-am găsit; dar va trebui să păstrez taina și să-i dăruiesc și lui ceva din avuția mea; iar în schimb, el și cu sclavii săi au să-mi dea o mână de ajutor ca să scap de morții de pe corabie. I-am făgăduit că-l voi răsplăti cu prisosință și am pornit la drum, împreună cu cei cinci sclavi care purtau ferăstraie și securi. Pe drum, vrăjitorul Muley nu contenea cu laudele pentru gândul ce-l avusesem de a anina pe pânze cuvinte din Coran, căci numai astfel am putut scăpa.

Am ajuns la corabie dis-de-dimineată și ne-am apucat cu toții de treabă; într-un ceas, patru morți se și aflau încărcăți în luntrea pe care câțiva sclavi o duseră spre țărm, unde voiam să le săpăm mormântul. La înapoiere,

sclavii povestiră că morții i-au scutit de îngropăciune, deoarece, de îndată ce au atins pământul, s-au prefăcut în pulbere. I-am descleștat de punte și pe ceilalți morți și până seara au fost transportați toți la mal. Nu mai rămăsese nici unul la bord, în afară de cel ținut de catarg. În zadar am încercat să smulgem din lemn pironul: nici o putere din lume nu era în stare să-l clinească. Nu știam ce să fac; catargul nu-l puteam tăia, ca să ducem leșul la țărm cu catarg cu tot. Muley ne-a scos din încurcătură. El a trimis iute un sclav la țărm să aducă un vas de pământ. Apoi învățatul a rostit cuvinte tainice și a presărat pământ pe capul mortului. De îndată căpitanul a deschis ochii, a răsuflat adânc, iar rana din frunte a început să sângereze. Am izbutit acum să scoatem pironul cu ușurință, iar rănitul s-a prăbușit în brațele unui sclav.

— Cine m-a adus aici? a întrebat el după ce și-a venit în fire.

Muley arătă spre mine; m-am apropiat de el.

— Îți mulțumesc, străine! M-ai mântuit de chinuri fără de sfârșit. De cincizeci de ani trupul meu plutește pe valuri, iar sufletul mi-era blestemat să se întoarcă în trup în fiecă noapte. Dar acum creștetul meu a atins țarina și mă pot duce împăcat la strămoșii mei.

L-am rugat să ne povestească cum de a ajuns în starea aceea groaznică, iar el a început astfel:

— Acum cincizeci de ani eram un om puternic și de vază și locuiam în Alger. Lăcomia de câștig m-a îndemnat să înzestrez cu cele de trebuință o corabie și să mă apuc de piraterie. Mă îndeletniceam cu treaba asta de câțeva vreme, când, odată, la Zante, am luat pe bord un derviş care voia să călătorească fără plată. Atât eu cât și tovarășii mei eram oameni cruzi și n-am ținut seama de sfințenia omului, ci ne-am bătut joc de el. Într-o zi, după ce mă muștrase, în râvna lui sfântă, pentru viața păcătoasă pe care o duceam, am stat la un păhărel cu cârmaciul meu în cabină. Amintindu-mi de muștrările dervişului, muștrări pe

care nu aş fi îngăduit să mi le facă nici sultanul, m-am repezit furios pe punte şi i-am străpuns pieptul cu pumnalul. În clipa morţii, el m-a blestemat, pe mine şi pe oamenii mei de pe vas, să nu putem trăi şi nici muri până ce creştetul nostru nu se va odihni pe pământ. Apoi dervişul şi-a dat sufletul; l-am aruncat în mare şi am luat în râs blestemul său; dar, în aceeaşi noapte, cuvintele lui s-au împlinit. O parte din oameni s-au răsculat împotriva mea. S-au bătut cu înverşunare până când cei care erau de partea mea au fost biruiţi, iar eu – ţintuit de catarg. Dar şi răsculaţii au pierit din pricina rănilor căpătate şi în curând corabia s-a prefăcut într-un uriaş mormânt. Ochii mi s-au împăienjenit; în noaptea următoare, la ceasul la care îl aruncasem pe derviş în apă, m-am trezit împreună cu toţi oamenii mei: înviasem, dar nu puteam face sau vorbi altceva decât ce vorbisem şi făcusem în noaptea aceea. Aşa călătorim de cincizeci de ani, şi nici nu trăim, nici nu murim, căci oare cum am fi putut atinge pământul? Pluteam bucuroşi pe furtună, cu toate pânzele sus, în nădejdea că vasul se va izbi de stânci, se va fărâma şi ne vom putea odihni capetele istovite pe fundul mării. Dar n-am izbutit niciodată. Acum însă am să mor. Îţi mulţumesc încă o dată, izbăvitor necunoscut! Dacă socoţi că te-ar putea răsplăti vreo avuţie, îţi dăruiesc corabia în semn de recunoştinţă.

După ce vorbi astfel, căpitanul îşi lăsă capul în piept şi îşi dădu sufletul, prefăcându-se în pulbere ca şi oamenii săi. Am strâns pulberea într-o cutie şi am îngropat-o la ţarm. Am adus doi lucrători din oraş să dreagă corabia. Am schimbat încărcătura corăbiei pe alte mărfuri şi am dobândit câştiguri însemnate. După aceasta am tocmii oameni pe vas, l-am răsplătit cu prisosinţă pe prietenul meu Muley şi am pornit la drum, îndreptându-mă spre ţara mea de baştină. Am făcut însă un ocol mare, oprindu-mă pe ţărmurile multor insule şi poposind în fel şi fel de ţări ca să vând mărfurile. Profetul mi-a dat binecuvântarea lui,

căci după trei sferturi de an m-am întors la Bassora, încă o dată pe atât de bogat pe cât fusesem după moartea căpitanului. Oamenii din țara mea au rămas uluiți de averile pe care le-am strâns și de norocul pe care l-am avut, fiind încredințați că am găsit valea nestematelor despre care povestește vestitul călător Sindbad. I-am lăsat cu această credință și de atunci toți tinerii din Bassora, la optsprezece ani, pornesc în lumea largă să-și găsească, după pilda mea, norocul. Eu însă am trăit de atunci liniștit, în tihnă, iar la cinci ani o dată fac o călătorie la Mecca, în acel loc sfânt, spre a mulțumi lui Alah pentru binecuvântarea sa și pentru a-l ruga să primească în raiul său pe căpitan și pe oamenii lui.

A doua zi caravana călători mai departe, fără piedici, și după ce făcură din nou popas, Selim, străinul, grăi astfel către Muley, cel mai tânăr dintre neguțători:

— Deși ești cel mai nevârstnic dintre noi, ești totdeauna voios și de bună seamă că te pricepi să ne istorisești o snoavă cu tâlc. Povestește-ne-o, ca să ne mai răcorim puțin după arșița zilei.

— Cu plăcere v-aș istorisi ceva care să vă înveselească, răspunse Muley, dar tinerii trebuie să se poarte cu modestie; de aceea, tovarășilor mei de călătorie mai în vârstă li se cuvine întâietatea. Zaleukos e întotdeauna tare posomorât și tăcut; n-ar vrea el să ne povestească din ce pricină este atât de îngândurat? Dacă are vreun necaz, poate că am izbuti să i-l alinăm, căci cu dragă inimă am vrea să-i venim într-ajutor aproapelui nostru, chiar dacă e de altă credință.

Cel către care vorbise Muley era un neguțător grec, bărbat de vârstă mijlocie, chipeș, voinic și foarte așezat. Deși necredincios - nu era musulman - tovarășii lui de călătorie îl iubeau, căci toată făptura lui inspira cinstire și încredere. Dealtminteri avea numai o singură mână, și unii dintre tovarășii lui credeau că asta ar fi pricina mâhnirii sale. La întrebarea prietenoasă a lui Muley, Zaleukos

răspunse:

— Încrederea voastră îmi face cinste. Nu sunt mâhnit, dar chiar dacă aş fi, tot nu vă stă în putere să mă ajutaţi. Dar fiindcă Muley a băgat de seamă că sunt posomorât, vreau să vă povestesc care-i pricina ce mă îndreptăţeşte să fiu mai mohorât decât alţi oameni. După cum vedeţi, nu am mâna stângă. Nu-mi lipseşte din născare, ci am pierdut-o în cele mai cumplite clipe ale vieţii mele. Veţi chibzui şi dumneavoastră dacă port vreo vină sau dacă n-ar trebui să fiu, de atunci, atât de mâhnit – dar asta numai după ce veţi asculta *Povestea mâinii tăiate*.

POVESTEA MÂINII TĂIATE

M-am născut la Constantinopol. Tatăl meu era dragoman (tâlmaci) la Poartă (curtea turcească) şi făcea negoţ cu uleiuri înmiresmate şi mătăsuri, negoţ care-i aducea câştiguri bune. Mi-a dat o creştere aleasă, învăţătura am primit-o în parte de la el, în parte de la preotul nostru. La început a fost vorba să moştenesc neguţătoria lui, dar, deoarece mă arătasem mai destoinic decât se aşteptase, a ținut seama de poveştele prietenilor lui şi a hotărât să mă facă doctor, căci un doctor care învăţa ceva mai mult decât un şarlatan obişnuit putea să-şi croiască o viaţă fericită la Constantinopol. În casa noastră veneau mulţi franţuzi şi unul din ei l-a înduplecat pe tatăl meu să mă lase să plec cu el în patria sa, la Paris, unde asemenea lucruri se învăţau fără plată şi foarte bine. Voia să mă ia cu el pe propria-i cheltuială, când avea să se înapoieze în ţară. Tatăl meu, care cutreierase şi el lumea în tinereţe, a încuviinţat să plec, iar franţuzul m-a înştiinţat că peste trei luni vom porni la drum. Eram nespus de fericit că voi vedea ţări străine şi aşteptam cu nerăbdare clipa plecării. Franţuzul îşi isprăvi în sfârşit treburile şi se pregăti de drum; în ajunul plecării, tatăl meu m-a chemat seara în iatacul lui. Erau grămadite acolo fel de fel de veşminte, care de care mai frumoase, iar pe masă – arme. O movilă de aur mi-a luat însă ochii. Atâta bănet nu mai

văzusem vreodată. Tatăl meu m-a îmbrățișat și mi-a spus:

— Iată, fiule, ți-am pregătit straie de drum. Armele acestea ți le dăruiesc ție, sunt aceleași pe care mi le-a dăruit și mie, la rându-mi, bunicul tău când am pornit în lume. Știu că te pricepi să le mânuiești, dar să nu le folosești decât când ești în primejdie. Atunci însă apără-te cu strășnicie. N-am bogății mari; mi-am împărțit averea în trei: o parte pentru tine, o parte pentru traiul și nevoile mele, iar a treia, partea cea mai sfântă și de care nu mă voi atinge niciodată, am s-o pun bine pentru zilele de restriște care ar putea să te ajungă.

Așa mi-a grăit bătrânul meu părinte și ochii îi jucau în lacrimi; cine știe, poate îi spunea inima că n-am să-l mai văd niciodată.

Călătoria s-a sfârșit cu bine și am ajuns curând în țara franțuzească. Șase zile și șase nopți am mers până în orașul cel mare - Paris. Aici, prietenul meu, franțuzul, a închiriat pentru mine o cameră și m-a povățuit să folosesc cu chibzuință banii - aveam cu totul două mii de taleri. Am locuit trei ani în acest oraș și am învățat tot ce trebuie să știe un doctor iscusit; aș minți însă dacă aș spune că mă simțeam bine acolo, căci obiceiurile lor nu-mi erau pe plac; și aveam și puțini prieteni adevărați, aceștia erau însă tineri nobili.

Până la urmă, dorul de țară m-a copleșit; în tot acel răstimp nu promisem nici o știre de la tatăl meu și am folosit cel dintâi prilej care mi-a ieșit în cale ca să mă întorc acasă.

O solie pleca din Franța către înalta Poartă. M-am tocmit ca doctor-chirurg în slujba acelei solii și am ajuns cu bine la Sтамbul. Am găsit casa părintească, zăvorâtă. Vecinii, mirați de sosirea mea, mi-au povestit că tata murise cu două luni înainte. Preotul, dascălul meu din copilărie, mi-a adus cheile casei. Singur și părăsit, m-am așezat în casa pustie. Toate erau la locul lor, așa cum le lăsase tata, numai galbenii - pe care făgăduise să mi-i lase

- lipseau. L-am întrebat pe preot, dar acesta, făcând o plecăciune, mi-a răspuns:

— Tatăl tău a murit ca un sfânt, căci a lăsat toți galbenii bisericii.

Lucrul acesta îmi era și mi-a rămas de neînțeles; dar ce puteam face? Nu aveam nici o dovadă împotriva preotului și trebuia să mă socotesc fericit că nu-și însușise casa și celelalte bunuri ale tatălui meu. Acesta a fost cea dintâi năpastă care a căzut pe capul meu, după care nenorocirile s-au ținut lanț. Nu-mi câștigasem faimă de doctor, căci nu îmi venea să mă laud singur și n-avea cine să mă facă cunoscut; tatăl meu, care m-ar fi ajutat să pătrund în casele bogătaşilor și ale celor suspuși, nu mai era și toți aceștia îl dăduseră uitării pe sărmanul Zaleukos. Mărfurile rămase de la tată meu nu mai aveau căutare, căci cumpărătorii se risipiseră după moartea sa și alții noi se găseau cu greu. Stăteam și mă gândeam la soarta mea amară, când, deodată, mi-am adus aminte că întâlnisem adeseori în Franța oameni din neamul meu care cutreierau țara în lung și în lat și făceau negoț în piețele orașului; aveau cumpărători cu duiumul, căci neguțători de pe alte meleaguri erau la mare preț. Cu asemenea neguțătorie se putea agonisi bănet, nu glumă. M-am hotărât pe loc: am vândut casa părintească am încredințat o parte din bani unui prieten credincios iar cu restul am cumpărat ceea ce avea căutare în Franța, și anume: șaluri, mătăsuri, pomezi și uleiuri. Mi-am asigurat un loc pe o corabie și am pornit în cea de-a doua călătorie spre Franța. De îndată ce se pierdură în zare palatele din Dardanele, norocul păru să-mi suradă din nou. Am ajuns repede și cu bine. Am cutreierat orașele mari și mici ale franțuzilor, și peste tot am găsit cumpărători berechet. Prietenul meu din Stambul îmi trimitea mereu mărfuri noi și, pe zi ce trecea, strângeam tot mai mulți bani. Când, în sfârșit, am adunat atâta cât credeam că va fi de ajuns pentru o neguțătorie mai mare, am pornit-o cu mărfurile mele spre Italia. Dar mai trebuie

să mărturisesc ceva: dobândeam câștiguri și de pe urma meșteșugului de vraci. Când ajungeam în câte un oraș, dădeam de veste printr-o înștiințare scrisă că a sosit un doctor grec, care a lecut multe beteșuguri; și, într-adevăr, balsamurile și leacurile mele mi-au adus țechini cu toptanul. Până la urmă am poposit și în orașul Florența din Italia. Am hotărât să rămân vreme mai îndelungată în acest oraș, pe de o parte fiindcă îmi plăcea foarte mult acolo, pe de altă parte fiindcă, istovit de atâta umblet, voiam să mă odihnesc. Am închiriat o prăvălie în partea orașului numită Santa Croce și, nu departe de acolo, câteva încăperi frumoase cu pridvor, într-un han. Am dat de veste îndată prin hârtie scrisă că sunt doctor și neguțător. Nici n-am apucat să deschid bine prăvălia, că mușteriii au și dat năvală și, cu toate că pusesem prețuri cam ridicate, vindeam mai mult decât ceilalți, pentru că eram îndatoritor și prietenos cu cumpărătorii. Mă aflu de patru zile la Florența, și iată că într-o seară, când tocmai mă pregăteam să închid prăvălia și, ca de obicei, am aruncat o privire spre lada cu alifi, am zărit un răvaș într-o cutiuță. Nu-mi aminteam să-l fi pus acolo. Am despăturit hârtiuța. În ea stătea scris să vin la miezul nopții pe podul numit Ponte Vecchio. M-am gândit îndelung cine putea fi cel ce mă chema. Nu cunoșteam însă nici un om în Florența și am crezut că cineva vrea să mă cheme în taină la vreun bolnav, lucru care mi se întâmplase adeseori. Am hotărât deci să mă duc, dar, prevăzător, mi-am luat și sabia pe care mi-o dăruise tatăl meu.

Aproape de miezul nopții, am pornit-o la drum și am ajuns la Ponte Vecchio. Podul era părăsit, pustiu, și am hotărât să aștept până se va ivi cel ce mă chemase.

Era o noapte friguroasă; luna lumina ca ziua. M-am aplecat să privesc undele Arnului, ce străluceau până departe în razele lunii. Orologiile bisericilor din oraș bătura de douăsprezece ori; când m-am ridicat, am dat cu ochii de un bărbat înalt, învăluit într-o mantie roșie, cu

obrazul ascuns de un colț al veșmântului.

Ivirea lui neașteptată m-a speriat, pentru că apăruse în spatele meu, dar mi-am venit iute în fire și am rostit:

— De vreme ce m-ați chemat, spuneți-mi cu ce vă pot fi de folos.

Omul cu mantia roșie s-a întors spre mine și mi-a spus apăsător:

— Urmează-mă! Mi-era teamă să plec singur în tovărășia acestui necunoscut și de aceea m-am oprit și am spus:

— Nu așa, domnul meu. Mai întâi vreau să știu unde mergem; și apoi, cred că nu trebuie să v-ascundeți cu atâta grijă obrazul, dacă aveți gânduri curate față de mine.

Omul în roșu păru însă a nu se sinchisi de vorbele mele.

— Dacă nu vrei, Zaleukos, rămâi! răspunse el și pași mai departe.

Atunci m-a cuprins mânia.

— Crezi, am strigat, că un om ca mine se lasă dus de nas de orice zevzec? Crezi că am așteptat zadarnic aici, în frig?

Din trei sărituri l-am ajuns din urmă, l-am înhățat de mantie și am început să strig tare, în vreme ce cu cealaltă mână am tras sabia; dar mantia mi-a rămas în mână, iar necunoscutul a pierit după primul colț. M-am potolit încetul cu încetul, căci îmi rămăsese mantia și ea trebuia să m-ajute să dezleg ciudata taină. M-am înfășurat în ea și m-am îndreptat spre casă. Dar n-am apucat să fac nici o sută de pași, când cineva a trecut pe lângă mine și mi-a șoptit în limba franceză:

— Ia seama, conte, în noaptea aceasta nu se poate face nimic!

Până mă întorc, cel ce șoptise trecuse mai departe și n-am mai zărit decât o umbră furișându-se pe lângă case. Mi-am dat seama că vorbele lui nu fuseseră rostite pentru mine, ci din pricina mantiei pe care o purtam, dar lucrul

acesta nu dezlega taina.

A doua zi de dimineață am cugetat îndelung asupra celor ce aveam de făcut. La început m-am gândit să dau sfoară în târg că găsisem mantia, dar necunoscutul putea să trimită pe cineva să mi-o ceară și eu tot nelămurit aș fi rămas. Tot chibzuind astfel, m-am uitat la veșmântul acela mai cu luare-aminte. Era dintr-o catifea plină, genoveză, purpurie, tivită cu astrahan și brodată cu fir de aur. Frumusețea deosebită a mantiei mi-a insuflat un gând la care m-am oprit. Am dus-o în prăvălie și am pus-o în vânzare, dar cu un preț atât de ridicat, încât știam prea bine că n-am să găsesc nici un mușteriu pentru ea. Gândul meu era să privesc cu luare-aminte pe oricine ar întreba de mantie, căci eram sigur că-i voi recunoaște, dintr-o mie pe necunoscutul care, după ce pierduse mantia, de bună seamă că se va arăta neîntârziat. Mulți ar fi dorit să cumpere veșmântul acela, a cărui frumusețe atrăgea toate privirile, dar nici unul nu semăna nici pe departe cu necunoscutul, nici unui nu voia să dea pe ea atâția bani – două sute de țechini.

Ce m-a surprins mai mult era că, întrebând pe unul și pe altul dacă nu mai văzuseră și o altă asemenea mantie în Florența, toți îmi răspundeau că nu și mă încredințau că nu întâlniseră veșmânt mai frumos și atât de meșteșugit lucrat.

Pe înserat veni un tânăr care mai fusese deseori pe la mine și oferise și în ziua aceea o sumă respectabilă pentru mantie; acum zvârli pe masă o pungă cu galbeni și strigă:

— Pe Dumnezeuul meu, Zaleukos, vreau să am cu orice preț mantia asta, chiar de-ar fi să rămân cerșetor!

Și începu să numere galbenii.

Mă aflu în mare încurcătură; pusesem mantia în vânzare numai ca să atrag privirile necunoscutului meu, iar acum se ivise acest tânăr zurliu, care se hotărâse să plătească un asemenea preț. Dar nu mai aveam încotro, l-am făcut pe plac, căci mă ispitea gândul ca pentru pățania

mea în miez de noapte să dobândesc atâta bănet.

Tânărul se înfășură în mantie și dădu să plece, dar în prag se opri și, aruncându-mi o hârtie care era prinsă de mantie, îmi strigă:

— Uite, Zaleukos, aici e prins ceva ce desigur nu aparține veșmântului acestuia!

Am luat hârtia cu nepăsare, însă iată ce scria pe ea: „Adu haina în noaptea asta, la ora știută, pe Ponte Vecchio. Te așteaptă patru sute de țechini”

Am rămas înmărmurit. Îmi gonisem eu singur norocul. Toate socotelile mele dăduseră greș! Dar n-am stat mult pe gânduri; am adunat cei două sute de țechini, am alergat după cel care cumpărase mantia și i-am spus:

— Ia-ți țechinii înapoi, bunul meu prieten, și lasă-mi mantia, căci nu mă pot despărți de ea.

La început, tânărul a crezut că-i vorba de o glumă, dar când și-a dat seama că vorbesc serios, s-a mâniat, mi-a strigat că sunt smintit și ne-am luat la bătaie. În focul încăierării am avut norocul să-i smulg mantia și s-o iau la goană cu ea; tânărul a chemat însă poliția în ajutor și m-a dus la judecată. Judecătorul s-a arătat foarte mirat de fapta mea și i-a dat dreptate celui care mă pârase. Eu însă i-am spus tânărului că îi dăruiesc douăzeci, cincizeci, ba chiar o sută de țechini peste cei două sute pe care-i promisem de la el, numai să-mi înapoieze mantia. Rugămintile mele nu-i muiaseră inima, aurul însă l-a înduplecat. A luat țechinii, iar eu am plecat biruitor cu mantia.

Toată Florența mă credea smintit, dar puțin îmi păsa mie de lume. Știam eu prea bine că din acest târg voi ieși în câștig.

Am așteptat cu nerăbdare sosirea nopții. Am pornit-o cu mantia pe braț spre Ponte Vecchio, la același ceas ca și în noaptea trecută. Când răsună cea din urmă bătaie a orologiului, din beznă se desprinsese o umbră care se îndreptă spre mine. Era, fără doar și poate, omul pe care-l întâlнисem în ajun.

— Ai mantia? m-a întrebat el.

— Da, domnule, i-am răspuns, dar mă costă o sută de țechini.

— Știu, spuse el. Ține patru sute! Ne-am apropiat de parmaclâcul podului și mi-a numărat banii. Erau într-adevăr patru sute; aurul sclipea minunat în lumina lunii; strălucirea lui m-a încântat, dar, vai! nu bănuiam că aceasta îmi va fi cea din urmă bucurie. Am vârât banii în buzunar și am vrut să văd cine e necunoscutul; obrazul îi era însă acoperit de o mască de sub care se zăreau doar niște ochi negri care mă străfulgerau.

— Vă mulțumesc, domnule, pentru bunătatea dumneavoastră, și acum, cu ce vă pot fi de folos? am întrebat eu. Vă spun însă dinainte că nu pot face nimic necinstit.

— Nu-ți face griji degeaba, mi-a răspuns el, punându-și mantia pe umeri. Am nevoie de ajutorul dumitale ca medic, dar nu pentru un om viu, ci pentru un mort.

— Cum se poate așa ceva? am strigat eu, plin de uimire.

— Am venit împreună cu sora mea dintr-o țară îndepărtată, a început el, făcându-mi semn să-l urmez. Locuiam aici cu ea, în casa unui prieten. Sora mea a murit ieri, pe neașteptate, din pricina unei boli, și rudele noastre vor s-o îngroape mâine. O veche datină a familiei cere însă ca cei din neamul nostru să se odihnească în cripta strămoșească; cei care au murit pe alte meleaguri au fost aduși îmbălsămați. Rudelor mele le las numai trupul ei, dar tatălui meu trebuie să-i trimit cel puțin capul fiicei sale, ca s-o mai vadă o dată.

Obiceiul acesta de a tăia capetele celor dragi care au murit mi se părea îngrozitor, dar n-am îndrăznit să suflu o vorbă, de teamă să nu-l jignesc pe necunoscut. Așadar, i-am răspuns că mă pricep la îmbălsămarea morților și l-am rugat să mă ducă la căpătâiul moartei. Totuși nu m-am putut împiedica să întreb de ce trebuia să se petreacă totul

în taină, la adăpostul întunericului nopții. Mi-a răspuns că rudele sale găseau că ceea ce vrea să facă este înspăimântător, că la lumina zilei n-ar fi putut să-și ducă fapta la bun sfârșit. Dar, capul odată tăiat, nu vor mai avea ce spune; e adevărat că ar fi putut el însuși să-l taie, dar un simțământ firesc îl împiedica s-o facă.

Între timp am ajuns în dreptul unei case mari, impunătoare. Însoțitorul meu mi-a arătat spre ea: era ținta plimbării noastre din noaptea aceea. Am trecut de poarta casei și am deschis o ușă mică pe care necunoscutul a închis-o cu grijă în urma noastră; am dat apoi de treptele înguste ale unei scări răsucite, le-am urcat pe întuneric și am ajuns într-un coridor slab luminat care ducea într-o încăpere unde ardea o lampă agățată de tavan.

Acolo se afla un pat pe care zăcea moarta. Necunoscutul întoarse capul, părând că-și ascunde lacrimile. Arătă înspre pat, îmi spuse să-mi fac bine și repede datoria și ieși pe ușă.

Mi-am scos cuțitele pe care, ca medic, le aveam întotdeauna la mine. și m-am apropiat de pat. Se vedea numai capul moartei, dar era atât de frumos, încât, fără voia mea, m-a cuprins o milă adâncă. Părul negru atârna în şuvițe lungi, obrazul era palid, ochii închiși. După obiceiul medicilor în împrejurările în care au de tăiat un mădular, am făcut întâi o creștătură în piele apoi, cu cel mai ascuțit cuțit, i-am tăiat gâtul dintr-o mișcare. Dar ce groază! Moarta deschise ochii și îi închise apoi îndată, cu un suspin adânc: părea că abia atunci își dăduse sufletul, în același timp, un șuvoi de sânge fierbinte țâșni din grumazul ei.

Mi-am dat seama că eu fusesem ucigașul ei. Căci nu mai încăpea îndoială că murise abia acum, din pricina acestei răni fără de leac. Câteva clipe am rămas ca o stană de piatră, încremenit de spaimă. Oare necunoscutul cu mantia roșie mă amăgise, sau sora lui nu murise cu adevărat când el o crezuse moartă? O moarte înșelătoare mi se părea mai vrednică de crezare. Nu era însă cu

putință să-i mărturisesc fratelui moartei că, dacă tăietura ar fi fost mai puțin grăbită, fata s-ar fi trezit poate și nu i-aș mai fi luat viața; de aceea m-am gândit să-i desprind capul, dar atunci ea a mai oftat o dată, s-a întins într-un zvâcnet de durere și și-a dat sufletul. M-au străbătut deodată fiori de spaimă și am zbughit-o afară din încăpere. Dar pe coridor era întuneric; lampa se stinsese, iar însoțitorul meu se făcuse nevăzut. Am bâjbăit prin beznă, de-a lungul peretelui, până la scară. În sfârșit, am găsit-o și am coborât mai mult lunecând și poticnindu-mă la fiecare treaptă. Nici jos țipenie de om. Am găsit ușa întredeschisă și am răsuflat ușurat când m-am văzut în stradă, mai mult mort decât viu de spaimă. Mânat de frică am luat-o la goană spre casă și mi-am îngropat fața în pernă, ca să uit grozăvia pe care o săvârșisem. Dar somnul nu se lipea de mine; abia spre ziuă am început să-mi vin în fire. Mi se părea tot mai sigur că cel ce mă îndemnase la această faptă cumplită - mă încredințasem de lucrul acesta - nu avea să mă dea în vileag. Am hotărât să mă duc la prăvălie și să-mi văd de treburi ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat. Dar, vai! Un lucru pe care l-am băgat de seamă abia în clipa aceea m-a umplut de îngrijorare: pălăria, cingătoarea și cuțitele îmi lipseau și bănuiam că le uitasem în iatacul moartei sau că le pierdusem pe drum. Din păcate, prima bănuială părea mai sigură: puteam deci să fiu învinuit ca ucigaș.

Am deschis prăvălia la ceasul obișnuit. Ca în fiecare dimineață, vecinul meu vorbăreț a venit la mine.

— Ei, ce zici de întâmplarea groaznică de azi-noapte? Începu el.

M-am prefăcut că nu știu nimic.

— Cum, se poate să nu știi ce știe tot orașul? N-ai auzit că cea mai frumoasă floare a Florenței, Bianca, fiica guvernatorului, a fost ucisă azi-noapte? Vai! am văzut-o chiar ieri cutreierând voioasă străzile, împreună cu logodnicul ei; astăzi ar fi trebuit să aibă loc nunta.

Fiecare cuvânt al vecinului se împlânta ca un cuțit în inima mea. Și chiar acesta se reînnoia la nesfârșit, cu fiecare mușteriu care lua povestea de la capăt, cu noi și noi amănunte, unul mai înspăimântător decât altul; nimeni însă nu-mi putea istorisi ceva mai înfricoșător decât ceea ce trăisem eu însumi. La amiază intră în prăvălia mea un trimis al judecătorului și ceru să stea de vorbă cu mine între patru ochi.

— Signor Zaleukos, spuse el, arătându-mi lucrurile care-mi lipseau, aceste obiecte sunt ale dumatiale?

Întâi m-am gândit să nu mărturisesc nimic, dar zărand prin ușa întredeschisă pe gazda mea împreună cu alți necunoscuți, care puteau depune mărturie împotriva mea, m-am hotărât să nu înrăutățesc lucrurile printr-o minciună și am răspuns că obiectele arătate erau ale mele. Omul legii m-a rugat să-l urmez și a pornit-o spre o clădire mare, în care am recunoscut închisoarea. Acolo, deocamdată, m-a închis într-o cămăruță.

În singurătate mi s-au perindat prin minte toate cele petrecute. Era îngrozitor. Mă chinuia gândul că ucisese, fie chiar și fără voia mea. Nu-mi puteam ierta că mă lăsasem ispitit de strălucirea aurului, căci altfel n-aș fi căzut orbește în capcană. Două ceasuri după întemnițare am fost scos din cămăruță. Am coborât câteva scări și am ajuns într-o sală mare. În jurul unei mese lungi, acoperită cu o pânză neagră, ședeau doisprezece bărbați, cei mai mulți bătrâni. În jurul sălii, pe bănci, stăteau nobilii din Florența. Într-o galerie, sus, se îngrămădeau o mulțime de privitori.

Când am pășit înaintea mesei celei negre, un bărbat întunecat la față, mohorât, s-a ridicat în picioare: era guvernatorul. El spuse adunării că, fiind tatăl victimei, nu poate judeca omorul acesta și că încredințează funcția sa de judecător celui mai în vârstă dintre senatori.

Cel mai vârstnic senator, un moșneag de cel puțin nouăzeci de ani, era gârbov; la tâmple îi mai rămăseseră

câteva fire de păr alb, dar ochii îi scăpărau și glasul răsună puternic și neșovăitor. Întâi m-a întrebat dacă recunosc că am ucis.

Am cerut să fiu ascultat și am povestit fără teamă, cu glas limpede, tot ce făptuisem și tot ce știam. În timpul povestirii mele vedeam cum guvernatorul se schimba la față; când se îngălbenea, când se învăpăia. La sfârșit s-a sculat și a strigat spumegând de mânie:

— Cum, nefericitele, vrei s-arunci asupra altuia omorul pe care l-ai săvârșit din lăcomie de bani?

Senatorul l-a oprit spunându-i că doar îi încredințase de bună voie judecata; afară de asta, el nu era deloc convins că săvârșisem fapta pentru bani, căci, după știrea lui, moartei nu i se furase nimic. Ba merse chiar mai departe: ceru guvernatorului să dea socoteală despre viața pe care o dusesse fiica sa, căci numai așa avea să se știe dacă am spus adevărul sau nu. Totodată spuse că amână judecata pentru a doua zi, spre a cerceta hârtiile moartei, pe care urma să i le înmâneze guvernatorul.

Am fost dus înapoi în temniță, unde am petrecut o zi jalnică, stăpânit numai de dorința fierbinte de a se descoperi o legătură între moartă și omul cu mantia roșie.

A doua zi am pășit în sala de judecată plin de nădejde. Pe masă se aflau mai multe scrisori. Senatorul m-a întrebat dacă erau scrise de mine. Le-am privit și am spus că sunt scrise de aceeași mână ca și cele două răvașe pe care le promisem. Senatorii n-au luat în seamă răspunsul meu, zicând că puteam să le fi scris eu pe toate, căci semnătura de pe scrisori era fără doar și poate un Z, prima literă a numelui meu. Scrisorile amenințau pe fiica guvernatorului în legătură cu căsătoria care urma să aibă loc.

Guvernatorul părea să fi dat deslușiri ciudate în privința mea, căci în ziua aceea am fost privit cu mai multă neîncredere și asprime. Am cerut să fie cercetate hârtiile mele, care, fără îndoială, se aflau în camera mea, dar mi s-

a spus că se făcuseră cercetări și nu se găsisese nimic.

Astfel, la sfârșitul acestei zile de judecată îmi pierdusem orice nădejde. A doua zi am fost dus din nou în sala de judecată, unde mi s-a citit hotărârea, prin care, fiind învinuit de omor cu premeditare, eram osândit la moarte. Iată dar unde ajunsesem. Părăsit de tot ce îmi era drag pe lume, departe de țara mea, trebuia să mor de secure în floarea vârstei!

În seara acelei zile înflorătoare când soarta îmi fusese pecetluită, ședeam în temnița mea singuratică; toate nădejdlile mi se spulberaseră, nu mă gândeam decât la moarte, deodată, ușa temniței se deschise și intră un bărbat care mă privi îndelung în tăcere.

— Iată cum mi-e dat să te regăsesc, Zaleukos! a rostit el.

La lumina slabă a lămpii nu l-am recunoscut, dar glasul lui trezi în mine vechi amintiri. Era Valetty, unul din puținii prieteni pe care mi-i făcusem în timpul învățaturii mele la Paris. Mi-a povestit că venise din întâmplare la Florența, unde locuia tatăl său, om cu vază, auzise de pățania mea și voise să mă vadă pentru ultima oară și să afle cum de am ajuns sub o atât de grea învinuire.

I-am povestit toată întâmplarea. Părând foarte uimit, m-a rugat din tot sufletul să-i mărturisesc lui, singurul meu prieten, întreg adevărul, și să nu rămână între noi, la despărțire, o minciună, l-am jurat pe tot ce aveam mai sfânt că spusesem adevărul și numai adevărul și că nu am altă vină decât aceea că, orbit de strălucirea aurului, n-am simțit vicleșugul ce se ascundea sub vorbele necunoscutului.

— Va să zică n-ai cunoscut-o pe Bianca? întrebă el. L-am încredințat că n-o văzusem niciodată. Valetty îmi spuse că o taină adâncă învăluia întreaga întâmplare, că era foarte ciudat faptul că guvernatorul ceruse atât de repede osândirea mea și că umblă vorba că o cunoșteam de mult pe Bianca și că o omorâsem din răzbunare pentru că se

căsătoria cu altul. I-am arătat că toate acestea se potriveau cu omul cu mantie roșie, și nu cu mine. Cum să dovedesc însă că el mă îndemnase să săvârșesc omorul?

Valetty m-a îmbrățișat plângând și mi-a făgăduit că va face tot ce va fi cu putință pentru a-mi scăpa măcar viața. Aveam prea puține nădejdi, dar știam că Valetty era un om înțelept și bun cunoscător ai iegiiilor și că va face totul pentru a mă ajuta.

S-au scurs două zile lungi, chinuitoare; în sfârșit, iată că Valetty se întoarce.

— Ți-aduc o mângâiere, deși una dureroasă. Ai să trăiești și ai să fii liber, dar trebuie să pierzi o mână.

Adânc mișcat, i-am mulțumit prietenului meu pentru că-mi salvase viața. Mi-a povestit că guvernatorul nu încuviințase în ruptul capului să facă o nouă cercetare a celor petrecute, dar în sfârșit, pentru a nu părea nedrept, își dăduse învoirea să se caute în vechile hrisoave florentine o întâmplare asemănătoare și, dacă se va găsi ceva, pedeapsa mea să fie întocmai ca și aceea arătată acolo. Valetty a cercetat împreună cu tatăl său zi și noapte cărțile vechi; în cele din urmă au găsit o întâmplare întru totul asemănătoare. Pedeapsa dată acolo era: să i se taie vinovatului mâna stângă, să i se ia toată averea și să fie surghiunit pe vecie. Aceasta urma să fie pedeapsa mea, așa că trebuia să mă pregătesc pentru încercarea dureroasă ce mă aștepta.

Nu vreau să vă povestesc ceasul acela cumplit, când, într-o piață a orașului, mi-au pus mâna pe butuc și am fost împrôșcat cu propriul meu sânge.

Valetty m-a luat la el până m-am vindecat, apoi mi-a dat cu mărinimie bani de drum, căci toată averea mea, strânsă cu atâta trudă, îmi fusese confiscată de tribunal. Am plecat din Florența spre Sicilia și de acolo, cu cea dintâi corabie, m-am îndreptat spre Constantinopol. Nădejdea mi-era în banii pe care îi încredinșasem prietenului meu, pe care l-am rugat să mă adăpostească în

casa lui. Dar care nu-mi fu mirarea când acesta n-a întrebat de ce nu mă duc la mine acasă. Îmi spuse că un străin cumpărase pe numele meu o casă în partea grecească a oraşului şi tot el înştiinţase vecinii că voi veni curând. M-am dus îndată cu prietenul meu acolo şi am fost primit cu bucurie de vechile mele cunoştinţe. Un negustor bătrân îmi dădu o scrisoare lăsată de străinul care îmi cumpărase casa.

Am citit: «Zaleukos! Două mâini sunt gata să muncească fără preget pentru ca să nu simţi lipsa mâinii tale. Casa pe care o vezi şi tot ce se află în ea sunt ale tale, iar în fiecare an vei primi atâţia bani, încât vei fi unul din cei mai bogaţi oameni din ţara ta. Iartă-l pe acela care e mai nefericit decât tine!»

Am bănuît cine scrisese aceste rânduri; la întrebările mele, negustorul mi-a spus că omul cu pricina părea a fi francez şi purta o mantie roşie. Ştiam destul ca să-mi dau seama că necunoscutul nu era cu totul lipsit de simţăminte nobile.

În casa mea nouă am găsit totul în deplină rânduială. Am dat şi de o prăvălie cu mărfuri mai frumoase decât avusesem vreodată. De atunci au trecut zece ani; din când în când plec în călătorie pentru treburile mele neguţătoreşti, mai mult dintr-un vechi obicei decât de nevoie, dar pământul ţării în care am fost atât de nenorocit nu l-am mai călcat niciodată. De atunci primesc în fiecare an o mie de galbeni, dar, deşi mă bucură că nefericitul străin e un om mărinimos, aceasta nu răscumpără durerea din sufletul meu, căci veşnic va trăi în mine amintirea înfiorătoare a fetei ucise.

Zaleukos, neguţătorul grec, îşi sfârşise povestirea. Ceilalţi îl ascultară adânc mişcaţi, mai ales străinul părea nespus de zguduit: oftă de câteva ori, iar lui Muley i se păru chiar că zăreşte lacrimi în ochii lui. Vorbiră vreme îndelungată despre cele povestite.

— Şi nu-l urăşti pe necunoscutul care te-a lipsit de un

mădular al trupului tău și care ți-a pus în cumpănă chiar viața? întrebă străinul.

— Odinioară, răspunse grecul, erau clipe când inima mea îl învinuia în fața lui Dumnezeu, fiindcă mi-a pricinuit o durere atât de mare și mi-a otrăvit viața, dar am găsit mângâiere în credința strămoșească.

— Ai un suflet mare! strigă străinul și, mișcat, îi strânse grecului mâna.

Vorbele lor fură întrerupte de căpetenia păzitorilor. Acesta intră în cort și, îngrijorat, le spuse să nu se încreadă în liniștea dimprejur, căci se aflau tocmai în locul unde de obicei tâlharii se năpustesc asupra caravelor. Oamenii lor chiar zăriseră în depărtare un pâlț de călăreți.

Neguțătorii se arătară foarte neliniștiți de această veste. Selim, străinul, se miră însă de neliniștea lor și spuse că paza era atât de puternică, încât nu aveau de ce să se teamă de o ceată de tâlhari.

— Da, stăpâne, răspunse căpetenia păzitorilor, dacă n-ar fi decât acești tâlhari, ne-am putea odihni aici fără grijă, dar de câțeva vreme s-a ivit din nou crâncenul Orbassan și de aceea trebuie să fim cu ochii în patru.

Străinul întrebă cine era acel Orbassan, și Ahmet, bătrânul neguțător, îi răspunse:

Umblă tot felul de povești despre acest om ciudat. Unii îl cred o ființă mai presus de ceilalți oameni, pentru că adeseori biruie în luptă cinci și chiar șase inși; alții îl cred un franțuz viteaz, adus în aceste ținuturi de o năpastă; oricum ar fi, e sigur că-i un tâlhar și un hoț spurcat.

— Poate că e, poate că nu e, zise Lezah, unul dintre neguțători. Și chiar dacă-i un tâlhar, are totuși un suflet mare. S-a purtat cu mărinimie față de fratele meu. Am aflat câte ceva despre el: a făcut din toți cei care alcătuiesc ceata lui oameni de omenie, așa încât atunci când străbate pustiul nici o altă bandă nu îndrăznește să le iasă în cale. El nu săvârșește tâlhării ca alții, ci le cere caravelor

doar o vamă de trecere; cine o plătește de bună voie trece nevătămat, căci Orbassan este stăpânul pustiului.

Astfel vorbeau călătorii în cort; păzitorii însă, care se aflau în preajma corturilor, începură să dea semne de neliniște. La o depărtare cam de o jumătate de ceas se ivise un pâlc destul de numeros de călăreți înarmați care se îndreptau spre ei. Unul din păzitori intră în cort și vesti că necunoscuții s-ar putea năpusti asupra lor curând. Neguțătorii se sfătuiră între ei, chibzuind dacă era mai bine să iasă în întâmpinarea tâlharilor sau să aștepte năvala acestora. Ahmet și cei doi neguțători mai vârstnici erau de părere să aștepte; înflăcăratul Muley și Zaleukos ar fi vrut să le iasă înainte, cerând și străinului să se alăture lor. Acesta scoase liniștit de la brâu o năframă albastră cu stele roșii, o legă de o sulită și porunci unui rob s-o înalțe pe cort, punând prinsoare pe viața lui că, la vederea acestui semn, călăreții vor trece pașnici pe lângă ei. Muley nu credea așa ceva, dar robul înălță sulita deasupra cortului. În vremea aceasta, toți neguțătorii dinăuntru puseră mâna pe arme, așteptând cu încordare apropierea călăreților. Aceștia, zărind pesemne flamura ce fâlfâia în văzduh, își schimbară deodată drumul; făcând un ocol mare, se îndepărtară de corturi.

Câteva clipe, călătorii rămaseră uluiți, privind când după călăreți, când la străin. Acesta stătea nepăsător în fața cortului, ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat, și priveau către întinsul nesfârșit al nisipurilor. În cele din urmă, Muley rupse tăcerea:

— Cine ești tu, străin puternic, strigă el, care, cu un semn, strunești hoardele sălbatice ale pustiului?

— Îmi prețuiți puterea mai mult decât face, răspunse Selim Baruch. Semnul acesta l-am luat cu mine când am fugit din robie. Ce înseamnă, habar n-am. Știu doar atât: cine îl are asupra lui în călătorie se află sub pază strașnică.

Neguțătorii mulțumiră străinului și-l numiră izbăvitorul lor. Într-adevăr, călăreții erau foarte mulți și ar

fi fost cu neputință să li se țină piept.

Cu inima ușoară, neguțătorii se duseră la odihnă, iar când soarele începu să asfințească și vântul serii să adie peste întinderea de nisip, strânseseră corturile și porniră mai departe.

În ziua următoare făcură un nou popas, la o depărtare cam de o zi de locurile unde se sfârșea pustiul.

Călătorii se adunară iar în cortul cel mare și Lezah, neguțătorul, cuvântă:

— V-am spus ieri că temutul Orbassan este un om mărinimos; dați-mi voie să vă dovedesc aceasta, istorisindu-vă soarta fratelui meu. Tatăl meu era cadiu în Ankara. Avea trei copii. Eu eram cel mai mare și aveam un frate și o soră cu mult mai mici decât mine. Când am împlinit douăzeci de ani, un frate de-al tatălui meu m-a chemat la el și mi-a spus că are să-mi lase mie toate averile sale dacă am să rămân pe lângă el până la moartea sa. Dar el a trăit până la adânci bătrâneți, așa că eu m-am întors în țară abia acum doi ani, fără să fi știut nimic despre năpasta groaznică ce se abătuse asupra alor mei și cum îi mântuise Alah în nemărginita lui bunătate.

CUM A SCĂPAT FATMÉ

Fratele meu Mustafa și sora mea Fatmé erau aproape de aceeași vârstă; el avea cu vreo doi ani mai mult. Se iubeau nespus și se străduiau să facă tot ce era cu putință ca să-i ușureze tatălui nostru, cam șubred, povara bătrâneților. Când Fatmé a împlinit șaisprezece ani, fratele meu a dat o serbare. Le-a poftit pe toate prietenele ei, le-a ospătat cu bucate alese în grădina tatălui meu, iar pe înserat le-a chemat să facă o mică plimbare pe mare, într-un caiac pe care îl închiriasse și îl împodobise minunat. Fatmé și prietenele ei se învoiră bucuroase, căci vremea era frumoasă, iar priveliștea orașului, mai ales seara, văzută dinspre mare, e minunată. Fetelor le plăcu atât de mult plimbarea cu caiacul, încât îl rugară pe fratele meu să meargă tot mai departe în larg. Mustafa le făcu pe plac,

deși era îngrijorat, deoarece, cu câteva zile în urmă, prin locurile acelea fusese văzut un hoț de mare. Pe țărm, nu departe de oraș, înaintând în mare, se înălțau niște dealuri. Într-acolo doreau să meargă fetele, pentru a vedea mai bine cum dispare la asfințit soarele în valuri. În timp ce coteau după dealuri, zăriră la o mică depărtare o luntre în care se aflau oameni înarmați. Temându-se de o nenorocire, fratele porunci vâslașilor să întoarcă caiacul și să se îndrepte spre mal. Îngrijorarea lui se dovedi întemeiată, căci luntrea se apropie de caiac, tăindu-i repede drumul, deoarece aveau mai mulți vâslași.

Dându-și seama de primejdie, fetele se ridicară în picioare țipând și plângând; zadarnic le rugă să stea cumiți, spunându-le că prin mișcările lor primejdiesc caiacul, care se poate răsturna. Totul fu în zadar. Când văzură că se apropie luntrea, se aruncară toate într-o parte, caiacul se aplecă și se răsturnă.

Între timp, cei de pe mal băgaseră de seamă că o luntre străină tot dădea târcoale de câțeva vreme caiacului nostru. Ivirea tâlharilor prin părțile locului stârnise încă dinainte îngrijorare și de aceea, neliniștiți, dându-și seama de primejdie, trimiseră câteva bărci pentru a da ajutor caiacului. Ele ajunseră tocmai la timp ca să scape fetele care erau gata-gata să se înece. În învălmășeala aceea, luntrea vrăjmașă se făcu nevăzută. Nu se știa prea bine dacă luntrele trimise luaseră toate fetele. Se apropiară una de alta și, vai!, atunci văzură că sora mea și una din prietenele ei lipseau; în același timp, ei mai dădură cu ochii, într-una din luntre, de un străin, un om necunoscut de nimeni. Amenințat de Mustafa, acesta mărturisi că făcea parte din cei de pe vasul vrăjmaș, care era adăpostit la două mile spre răsărit, și că tovarășii lui îl părăsiseră grăbiți, în vreme ce el încerca să scape fetele; de asemenea, le spuse că văzuse cum fuseseră trase în luntrea lor două dintre fete.

Durerea bătrânului meu tată fu nemărginită, iar

Mustafa era deznădăduit, căci își pierduse sora iubită, de a cărei nenorocire se învinuia, iar prietena Fatméi, care-i împărțasea soarta, îi fusese făgăduită de părinții ei ca soție; nu îndrăznise însă să mărturisească acest fapt tatălui meu, căci părinții fetei erau oameni săraci și fără obârșie aleasă, iar tatăl meu era un om aspru. Când durerea lui se mai potoli, îl chemă pe Mustafa și îi spuse:

— Nerozia ta mi-a răpit mângâierea bătrâneților și bucuria ochilor mei. Pleacă, piei pe veci din fața mea, te blestem pe tine și pe urmașii tăi, și blestemul tatălui tău va fi ridicat numai dacă ai s-o aduci pe Fatmé înapoi!

Sărmanul meu frate nu se așteptase la asemenea lucru; el hotărâse dinainte să pornească în căutarea surorii sale și a prietenei ei și voise să ceară pentru aceasta binecuvântarea tatălui meu; acum, însă părintele nostru îl trimitea în lume împovărat de blestem. Dar dacă durerea îl doborâse, năpasta nemeritată îi întări curajul.

Se duse la tâlharul ce fusese prins și-l întrebă încotro se îndrepta corabia lor; află astfel că ticăloșii făceau negoț de sclavi și că se duceau spre Bassora, unde se ținea târg.

Când se întoarse acasă spre a se pregăti de plecare, mânia părintelui nostru se mai potolise, se vede, căci îi trimisese o pungă cu galbeni pentru drum. Mustafa își luă plângând rămas bun de la părinții Zoraidei - așa o chema pe logodnica răpită - și porni spre Bassora.

Mustafa călători pe uscat, deoarece nici un vas nu pleca din orașelul nostru spre Bassora. De aceea trebui să meargă întins toată ziua, pentru a nu ajunge la Bassora cu mult în urma piraților. Avea un cal bun, nu era împovărat de lucruri și nădăduia să ajungă la târg peste șase zile. Dar în seara celei de-a patra zile, pe când călărea singur pe drum, se năpustiră deodată asupra lui trei inși. Văzând că erau voinici și bine înarmați și că puseseră gând rău mai mult banilor și calului decât vieții sale, le strigă că e gata să se dea prins. Cei trei descălecară, îi legară picioarele sub burta calului, îl luară între ei și, în timp ce

unul apucă de hăț, o porniră repede fără a scoate un cuvânt.

Pe Mustafa îl cuprinse o deznădejde cumplită; blestemul tatălui său începea să se împlinească; cum ar mai fi putut el nădăjdui să-și scape sora și logodnica, acum când toate mijloacele îi fuseseră răpite și nu-i mai rămăsese decât viața?

Mustafa și tăcuții săi însoțitori călăriră vreme de vreun ceas, după care cotiră într-o vale lăuntrică. Valea, înconjurată de copaci înalți și iarbă moale, de un verde închis, brăzdată la mijloc de un pârau, îmbia la odihnă, într-adevăr, acolo erau așezate cincisprezece-douăzeci de corturi; de țărșii corturilor erau legate cămile și cai voinici; dintr-unul din corturi răsunau sunetele vesele ale unei țitere și două glasuri bărbătești. Fratele meu își zise că oamenii care-și aleseseră un loc de popas atât de vesel nu puteau să aibă gânduri rele față de el.

Când însoțitorii săi îl dezlegară și-i făcură semn să descălece, îi urmă fără teamă. Fu dus într-un cort mai mare decât celelalte, frumos și cu gust împodobit pe dinăuntru. Perne minunate, țesute cu fir de aur, covoare măiestrit lucrate, vase aurite pentru ars mirodenii, toate aceste semne obișnuite ale bogăției și bunăstării erau aici semnele jafului îndrăzneț. Pe una din perne ședea un bătrânel pirpiriu; avea un chip urât, pielea pământie, lucioasă, iar schima de șiretenie a gurii și din jurul ochilor îi dădea o înfățișare respingătoare. Deși acest om încerca să facă pe grozavul, Mustafa își dăduse îndată seama că nu pentru el era cortul atât de bogat împodobit, iar vorbele pe care le schimba cu însoțitorii lui îi întăriră această credință.

— Unde e Voinicul? întrebă aceștia pe omul cel pirpiriu.

— A plecat la vânătoare, răspunse el, dar mi-a poruncit să-i țin locul.

— Asta n-a fost înțelept din partea lui, spuse unul din

tâlhari, căci trebuie să hotărască dacă-i facem seama câinelui ăstuia sau îi cerem răscumpărarea, și lucrul acesta numai Voinicul îl știe.

Pirpiriul se ridică fudul și se întinse cât putu ca să ajungă cu palma la urechea potrivnicului său, vrând să-l lovească; dându-și seama că se ostenește în zadar, începu să ocărăască. Ceilalți nu se lăsară mai prejos și în cort se stârni o larmă cumplită. Deodată perdeaua cortului se dădu la o parte și înăuntru intră un bărbat înalt și impunător, tânăr și frumos ca un prinț persan; veșmintele și armele sale, în afară de un hanger bătut cu pietre scumpe și de o sabie strălucitoare, erau modeste, obișnuite, dar ochii săi pătrunzători și întreaga sa înfățișare te făceau să-i dai toată cinstirea, fără să stârnească teama.

— Cine îndrăznește să pornească gâlceavă în cortul meu? strigă el către oamenii speriați.

Se așternu tăcerea pentru câteva clipe și, în cele din urmă, unul din cei ce-l aduseseră pe Mustafa povesti cele întâmplate. Atunci, fața Voinicului, cum îl numeau ei, se înroși de mânie.

— Când te-am lăsat eu în locul meu, Hassan? îl întreabă el pe pirpiriu, cu glas înfricoșător.

Acesta se chirci de frică, părând și mai nevolnic ca înainte, și se strecură spre intrarea cortului. O strașnică lovitură de picior a Voinicului îl făcu să zboare afară într-un salt năstrușnic.

Îndată ce se făcu nevăzut, cei trei bărbați îl aduseră pe Mustafa în fața stăpânului cortului care, între timp, se așezase pe pernă.

— Iată omul pe care ne-ai poruncit să-l prindem! El se uită îndelung la prins și rosti:

— Pașă din Sulieika! Cugetul tău îți va arăta de ce stai acum în fața lui Orbassan.

Auzind acestea, fratele meu se aruncă la picioarele lui și răspunse:

— O, stăpâne! Faci o greșeală; eu sunt un biet nenorocit și nu acel pașă pe care-l cauți!

Toți cei din cort se mirară de aceste vorbe. Stăpânul cortului spuse însă:

— Prefăcătoria nu-ți va folosi, căci voi chema oameni care te cunosc bine.

Porunci să fie adusă Zuleima. Fu adusă o femeie bătrână, care, întrebată dacă recunoaște în fratele meu pe pașa din Sulieika, răspunse:

— Da! Jur pe mormântul Profetului că el e pașa și nimeni altul!

— Vezi, nenorocitul, că viclenia ta nu ți-a folosit la nimic? rosti mânios Voinicul. Ești prea nevrednic ca să-mi pătez frumusețe de hanger cu sângele tău, dar am să te leg de coada calului meu, și mâine, de la răsăritul soarelui și până va asfinți după dealurile din Suileika, am să gonesc prin păduri cu tine!

Atunci sărmanul meu frate își pierdu cumpătul.

— Acesta e blestemul cruntului meu tată, care mă aruncă spre o moarte rușinoasă! strigă el, plângând. Ești pierdută și tu, dulcea mea soră, și tu, Zoraida!

— Prefăcătoria nu-ți folosește la nimic zise unul din tâlhari, legându-i mâinile la spate. Ieși din cort cât mai degrabă, căci Voinicul își mușcă buzele și privește către hanger. Dacă vrei să mai trăiești o noapte, mișcă!

În clipa când tâlharii îl scoteau pe fratele meu din cort, se întâlniră cu alți trei, care împingeau de la spate un prins.

— Iată, ți-l aducem pe pașă, așa cum ne-ai poruncit, spuseră ei și-l duseră pe prins dinaintea pernei pe care sedea Voinicul.

Când prinsul trecu prin fața fratelui meu, el putu să-l vadă la față și să-și dea seama ce bine semăna cu el acest bărbat; doar pielea obrazului îi era mai smeadă și barba mai neagră.

Voinicul se miră nespus la ivirea celui de-al doilea

prins.

— Care din voi e cel adevărat? întrebă el, privind când spre fratele meu, când spre celălalt.

— Dacă de pașa din Sulieika este vorba, răspunse cu glas semeț prințul, eu sunt acela!

Voinicul se uită îndelung la el, cu privirea lui aprigă și înfricoșătoare, apoi făcu un semn ca pașa să fie dus de acolo. După aceea se îndreptă către fratele meu, îi tăie legăturile cu hangerul și-i făcu semn să se așeze lângă el pe perne.

— Îmi pare rău, străine, rosti căpetenia, că te-am luat drept nemernicul acela, dar trece-o pe seama întâmplării ciudate, care te-a adus în mâinile oamenilor mei tocmai în ceasul sortit pieirii netrebnicului.

Fratele meu îi ceru ca singur hatâr să-l lase să plece îndată, deoarece orice întârziere putea fi păgubitoare. Voinicul îl întrebă ce treburi grabnice avea de făcut și, după ce Mustafa îi povesti totul, Voinicul îl înduplecă să înnopteze în cortul său, spunându-i că atât el, Mustafa, cât și calul lui aveau nevoie de odihnă. Îi mai spuse că a doua zi urma să-i arate un drum de numai o zi și jumătate până la Bassora. Fratele meu se învoi, fu bine găzduit și dormi lin până dimineața, în cortul tâlharului.

Când se trezi, era singur în cort; în fața perdelei însă auzi mai multe glasuri, unul părând să fie al stăpânului cortului, iar altul al pirpiriului cu obrazul pământiu. Trăgând cu urechea, spre groaza lui, auzi cum pirpiriul îl ruga stăruitor pe celălalt să-l omoare pe străin, căci acesta, îndată ce avea să se vadă scăpat, îi va da în vileag pe toți.

Mustafa își dădu seama numaidecât că pirpiriul îi purta pică, fiindcă pătimise din pricina lui cu o zi înainte. Voinicul păru că se gândește câteva clipe.

— Nu, zise el, este oaspetele meu; legea ospetiei e sfântă, iar el nu arată a fi un mișel.

După ce vorbi astfel, dădu perdeaua la o parte și

intră în cort.

— Pace ție, Mustafa, grăi el, hai să îmbucăm ceva, și apoi pregătește-te de drum.

Întinse fratelui meu un pahar cu licoare de șerbet și, după ce băură, puseră șeile pe cai și, într-adevăr, cu inima mai ușoară decât la sosire, Mustafa încălecă pe cal. Curând, corturile rămaseră mult în urma lor și ei o luară pe o cărare largă, ce ducea într-o pădure. Voinicul îi povesti fratelui meu că acel pașă, pe care-l prinseseră la vânătoare, le făgăduise că nu vor avea a se teme de nimic pe pământurile sale; dar, cu câteva săptămâni în urmă, nemernicul pusese mâna pe unul din oamenii cei mai bravi ai Voinicului și-l spânzurase în chinuri groaznice. Voinicul îl pândea de atunci pe ticălos și acesta trebuia să moară chiar în ziua aceea. Mustafa nu îndrăzni să-l întoarcă de la hotărârea sa, fiind fericit, că scăpase teafăr.

Când ieșiră din pădure, Voinicul își opri calul, arătă fratelui meu drumul, îi strânse mâna luându-și rămas bun și-i spuse:

— Mustafa, printr-o întâmplare ciudată, ai fost oaspetele tâlharului Orbassan; nu-i nevoie să te rog să nu dai în vileag cele ce ai văzut și auzit. Ai îndurat pe nedrept frica de moarte și sunt dator să te împac. Ia acest hanger ca amintire, și oricând vei avea nevoie de sprijin, trimite-mi-l și am să mă grăbesc să-ți vin într-ajutor. Iar această pungă poate îți va fi de folos pe drum.

Fratele meu mulțumi pentru mărinimie, luă hangerul, dar punga nu o primi. Orbassan însă, strângându-i încă o dată mâna, lăsă punga să cadă jos și porni înapoi călare, prin pădure, cu iuțeala fulgerului. Mustafa, dându-și seama că n-o să-l poată ajunge din urmă, descălecă și ridică punga, uimit de dărnicia gazdei sale, căci punga era plină cu galbeni. Îi mulțumi lui Alah că-i scăpase viața, îi ceru să-l țină în paza lui pe nobilul tâlhar și, cu inima ușoară, porni mai departe pe drumul către Bassora.

Lezah tăcu și privi întrebător spre bătrânul neguțător

Ahmet.

— Ei, dacă așa stau lucrurile, spuse acesta, atunci îmi schimb aspra părere despre Orbassan, căci, într-adevăr, cu fratele tău s-a purtat frumos.

— S-a purtat ca un vrednic musulman, strigă Muley, dar nădăjduiesc că nu ți-ai încheiat povestirea, căci, după cum vezi, suntem cu toții dornici să ascultăm mai departe ce i s-a întâmplat fratelui tău și dacă a scăpat-o pe Fatmé, sora ta, și frumoasa Zoraida.

— Dacă nu vă plictisesc, am să vă povestesc cu plăcere mai departe, răspunse Lezah, căci povestea fratelui meu este într-adevăr minunată și plină de întâmplări neobișnuite.

În amiaza celei de-a șaptea zi de la plecarea sa, Mustafa intră pe porțile Bassorei. Trase de îndată la un caravanserai și acolo întrebă când începe târgul de robi ce se ține în fiecare an. Primi însă răspunsul cumplit că întârziase cu două zile. I se mai spuse că era păcat că întârziase, fiindcă pierduse prilejul de a vedea două roabe, aduse chiar în ultima zi a târgului, atât de frumoase, încât ispitiseră pe toți cumpărătorii. Aceștia se certaseră și se bătuseră pentru ele și roabele fuseseră vândute la un preț atât de ridicat, încât numai cel care le cumpăraseră nu era speriat de preț. Mustafa cercetă îndelung cum arătau cele două roabe cu pricina și până la urmă nu se îndoii că erau cele două nefericite pe care le căuta. Află, de asemenea, că cel care le cumpăraseră pe amândouă locuia la patruzeci de ceasuri de drum de Bassora și se numea Thiuli-Kos, un bogătaș de neam mare, destul de bătrân, care fusese înainte capudan-pașa al marelui vizir, dar care acum se retrăsese din slujbă, după ce făcuse avere.

Mustafa voi să încalece de îndată și să gonească după Thiuli-Kos, care i-o luase înainte cu o zi. Dar se gândi că, singur, nu-l va putea îndupleca pe puternicul călător, și cu atât mai puțin nu va putea să-i smulgă prada. Chibzui să găsească altă cale și o găsi în curând. Asemănarea sa cu

paşa din Sulieika, atât de primejdioasă, îi dădu ideea să intre în casa lui Thiuli-Kos sub acest nume şi să încerce astfel să le scape pe cele două fete nefericite. Tocmi deci câteva slugi şi câţiva cai, pentru care banii lui Orbassan îi fură de mare folos, cumpără pentru el şi pentru slugi haine bogate şi porni la drum spre palatul lui Thiuli-Kos. După cinci zile ajunse în apropierea palatului. Aşezat într-o frumoasă câmpie, palatul era înconjurat de ziduri înalte, întrecute numai cu puţin de clădiri. Ajuns la faţa locului, Mustafa îşi căni părul şi barba, iar fata şi-o unse cu sucule unei plante care-i dădu o culoare arămie, aşa cum avusese acel paşă. Apoi trimise un slujitor la palat şi ceru găzduire pentru noapte în numele paşalei din Sulieika.

Slujitorul se întoarse curând, şi odată cu el, patru robi, frumos îmbrăcaţi, care luară de căpăstru calul lui Mustafa şi-l duseră în curtea palatului. Acolo îl ajutară să descălece şi alţi patru robi îl însoţiră, pe o scară largă de marmură, la Thiuli.

Acesta, un bătrânel vesel, îl primi pe fratele meu cu cinstea cuvenită şi-l ospătă cu cele mai alese feluri gătite de bucătarul său. După-masă, Mustafa aduse vorba de departe despre noile roabe, iar Thiuli le lăudă frumuseţea, plângându-se numai că stau mereu posomorâte; credea însă că lucrurile se vor îndrepta curând.

Fratele meu fu foarte bucuros de această primire şi se duse la culcare plin de nădejde.

Dormise poate un ceas, când, deodată, fu trezit de lumina unui felinar care-i cădea în ochi. Când se ridică, i se păru că visează, căci în faţa lui stătea omul acela mic şi pământiu din cortul lui Orbassan, cu felinarul în mână şi un zâmbet dezgustător pe buzele lui groase. Mustafa se ciupi de braţ şi se trase de nas ca să se încredinţeze că era treaz, dar arătarea rămase neschimbată.

— Ce cauţi lângă patul meu? strigă Mustafa, când îşi reveni din uimire.

— Nu te mai frământa, stăpâne! răspunse pirpiriul.

Am ghicit de ce ai venit. Scumpa ta mutră mi-era binecunoscută și, într-adevăr, dacă n-aș fi dat o mână de ajutor la spânzurarea pașalei, ai fi izbutit să mă înșeli. Acum însă am venit ca să-ți pun o întrebare.

— Înainte de toate, spune-mi cum ai ajuns aici! strigă Mustafa, spumegând de furie că fusese descoperit.

— Am să-ți spun, răspunse celălalt. Nu m-am mai putut înțelege cu Voinicul și am fugit; de fapt, tu, Mustafa, ai fost pricina celei noastre și de aceea trebuie să mi-o dai pe sora ta de soție, iar eu am să vă ajut să fugiți; dacă nu mi-o dai, mă duc la noul meu stăpân și-i șoptesc o vorbuliță despre noul pașă.

Spaima și mânia îl făcură pe Mustafa să-și piardă cumpătul; tocmai când credea că ajunsese aproape de împlinirea gândului său, ticălosul acesta îi strica toate socotelile; nu-i rămânea decât un singur mijloc de scăpare; să ucidă stârpitura. Dintr-un salt țâșni din pat și se repezi la el; așteptându-se la așa ceva, pirpiriul trânti jos felinarul care se sparse și o luă la fugă prin întuneric, ținând cât îl ținea gura după ajutor.

Lucrurile se cam încurcaseră; Mustafa trebuia să uite deocamdată de fete și să se gândească la pielea lui; de aceea se apropie de fereastră, să vadă dacă nu putea fugi pe acolo. Fereastră se afla la o înălțime destul de mare, iar în fața ei se ridica un zid înalt peste care ar fi trebuit să sară. Cum stătea pe gânduri la geam, auzi mai multe glasuri apropiindu-se de odaia lui; când ajunseră în fața ușii, înșfăcă deznădăjduit hangerul și veșmintele și se aruncă pe fereastră. Căzu rău, dar simți că nu-și frânsese nici un os; se ridică și fugi către zidul împrejmuitor; spre uimirea urmăritorilor săi, se cățără pe el și curând se făcu nevăzut. Alergă până la o pădurice, unde, istovit, se trânti jos. Aici cugetă la cele ce avea de făcut. Își părăsise slugile și caii, dar galbenii, pe care-i ținea la brâu, nu-i pierduse.

Mintea lui ageră găsi de îndată alt mijloc de salvare. Merse mai departe prin pădure, până ajunse într-un sat,

unde cumpără un cal pe nimica toată; acesta îl duse în scurt timp într-un oraș apropiat. Acolo întrebă de un vraci și fu îndrumat la un bătrân înțelept. Pe vraci îl înduplecă cu galbeni să-i dea un leac care să cufunde pe un om într-un somn asemănător cu moartea, somn ce putea fi pe dată întrerupt cu ajutorul unui alt leac. După ce căpătă aceste leacuri, își cumpără o barbă calpă, lungă, o mantie neagră și felurite cutii și borcane, ca să arate ca un vraci călător, încercă totul pe un asin și se întoarse la palatul lui Thiuli-Kos. Era sigur că de data asta nu va mai fi recunoscut, căci barba îl schimba într-atât, încât abia se mai recunoștea el însuși. Ajuns la Thiuli, se dădu drept doftorul Hacamancabudibaba și totul se petrecu precum se așteptase; măgulit de acel nume fălos, bătrânul nerod îl pofti la masa lui. Hacamancabudibaba se înfățișă înaintea lui Thiuli; nu trecu un ceas, că bătrânul și hotărî ca toate roabele lui să fie cercetate de preaînțeleptul vraci. Acesta cu greu își putu ascunde bucuria de a-și revedea sora iubită și, cu inima bătând, îl urmă pe Thiuli în serai. Ajunseră într-o încăpere frumos împodobită, unde nu se afla nimeni.

— Hambaba sau cum te cheamă, dragă vraciule, zise Thiuli-Kos, privește gaura aceea din perete; pe acolo au să scoată mâna toate roabele și tu ai să le poți asculta pulsul, dacă-i sănătos ori bolnav.

Orice-ar fi spus Mustafa, totul ar fi fost în zadar: nu i se îngăduia să le vadă și gata. Thiuli îi făgădui că-i va spune cum se poartă fiecare. Apoi scoase o hârtie lungă de la brâu și începu să-și strige cu glas tare roabele pe nume. La fiecare strigare, o mână se iveau din perete și vraciul cerceta pulsul. Șase fuseseră cercetate și găsite sănătoase, când Thiuli citi cel de-al șaptelea nume: «Fatmé» și din zid se strecură o mână mică, albă. Tremurând de bucurie, Mustafa apucă mâna și, cu o față îngândurată, spuse că fata e grav bolnavă. Thiuli, îngrijorat porunci înțeleptului Hacamancabudibaba să pregătească repede un leac pentru

ea. Vraciul ieși din încăpere și scrise pe o hârtiuță: «Fatmé! Am să te scap, dacă te hotărăști să bei o licoare ce va face să pari moartă timp de două zile; am leacul care să te readucă la viață. Dacă ai să spui că această licoare nu ți-a fost de folos, asta va fi pentru mine semnul că te învoiești»

Se întoarse de îndată în încăpere unde îl aștepta Thiuli. Aduse o băutură nevătămătoare, mai pipăi o dată pulsul bolnavei și în același timp îi strecură biletul sub brățară, iar băutura i-o dădu prin gaura din zid. Thiuli se arătă foarte îngrijorat de soarta Fatméi și amână cercetarea celorlalte roabe pentru altă dată. Părăsind încăperea împreună cu Mustafa el îi spuse cu glas mârșit:

— Hadibaba, spune drept, ce crezi despre boala Fatméi?

Hacamancabudibaba răspunse cu un suspin adânc:

— Vai, stăpâne! Profetul să-ți hărăzească alinare! Are friguri lăuntrice care ar putea să-i aducă sfârșitul.

Atunci Thiuli izbucni mânios:

— Ce tot spui, câine blestemat de vraci! M-a costat două mii de galbeni și acum să moară ca o vită? Află că dacă n-o scapi, îți tai capul!

Atunci fratele meu își dădu seama că făcuse o mare greșală și-i dădu din nou nădejdi lui Thiuli. Pe când vorbeau, veni un arap din serai să-i spună vraciului că *băutura nu fusese de nici un folos*.

— Arată-ți toată măiestria, Hacamdababelda sau cum îți zice, și am să-ți plătesc cât ai să vrei! strigă Thiuli-Kos, aproape plângând de spaimă că pierde atâta aur.

— Am să-i dau o licoare care o va scăpa de orice primejdie, răspunse vraciul.

— Da, da! Dă-i licoarea! suspină bătrânul Thiuli.

Plin de voie bună, Mustafa se duse să aducă băutura adormitoare și, după ce o dădu arapului, arătându-i cât trebuie luat, se duse la Thiuli și-i spuse că mai trebuie să culeagă niște ierburi de pe țărmul mării și ieși repede pe

poartă.

La malul mării, nu departe de palat, își scoase hainele ce-i schimbaseră înfățișarea și le aruncă în apă, unde plutiră vesele, iar el se ascunse într-un tufiș, așteptând căderea nopții. Odată cu înserarea, Mustafa se furișă în lăcașul de îngropăciune al palatului lui Thiuli.

O oră după plecarea sa din palat, lui Thiuli i se aduse vestea că roaba Fatmé era pe moarte. El trimise oameni la malul mării să-l aducă degrabă pe vraci, dar aceștia se întoarseră curând și-i spuseră că bietul vraci căzuse în apă și se înecase; mantia lui neagră plutea pe apă și din când în când se ivea din valuri și barba lui. Văzând că nu mai este nici o scăpare, Thiuli se blestemă pe sine și toată lumea, își smulse barba și se dădu cu capul de pereți. Dar toate acestea nu folosiră la nimic, căci în curând Fatmé își dădu sufletul în brațele celorlalte femei.

Aflând de moartea ei, Thiuli porunci să se facă degrabă un sicriu, căci nu putea suferi să aibă morți în casă, și porunci ca leșul să fie dus la lăcașul de îngropăciune.

Oamenii duseră coșciugul acolo, îl așezară repede și fugiră, căci auziseră suspine și gemete venind din celelalte sicrie. Era Mustafa, care, pitit după coșciuge, se pornise să suspine și să geamă, ca să le înspăimânte pe slugile bătrânului; apoi ieși din ascunzătoare și aprinse un felinar, pe care avusese grijă să-l ia cu el. După aceea, scoase sticluța în care se afla leacul de trezire și deschise capacul sicriului Fatméi. Dar care nu-i fu spaima, când la lumina felinarului văzu un chip cu totul necunoscut! Nici sora mea, nici Zoraida nu zăceau în sicriu, ci o altă femeie. I-a trebuit mult să-și revină de pe urma acestei noi lovituri a soartei; în cele din urmă, mila învinse necazul!... Destupă sticluța și-i dădu leacul. Ea răsuflă adânc, deschise ochii și păru că se gândește îndelung până să-și dea seama unde se află. În sfârșit își aminti de cele întâmplăte, se ridică din sicriu și se aruncă la picioarele lui Mustafa.

— Cum să-ți mulțumesc, ființă îndurătoare, strigă ea, că m-ai scăpat din groaznica-mi robie!

Mustafa n-o lăasă să-i mulțumească, ci o întrebă cum se face că ea, și nu sora lui, Fatmé, fusese salvată.

Femeia se uită mirată la el.

— Acum pricep, răspunse ea, de unde îmi vine scăparea ce mi se păruse de neînțeles; află că în acest palat mi se spune Fatmé, și mie mi-ai dat biletul și licoarea salvatoare.

Fratele meu o rugă să-i dea vești despre sora lui și despre Zoraida și află că amândouă se aflau în palat, dar, după obiceiul lui Thiuli, căpătaseră alt nume; se numeau acum Mirza și Nurmahal.

Fatmé, roaba pe care o scăpase, văzându-l pe fratele meu atât de nenorocit din pricina acestei greșeli, îl îmbărbătă și-i făgădui să găsească un mijloc prin care să le poată salva totuși și pe cele două fete, însuflețit de acest gând, Mustafa prinse din nou inimă; o rugă să-i spună acest mijloc și ea grăi:

— Eu am fost adusă în palatul lui Thiuli numai de cinci luni. Mi-am pus în gând de la început să fug, numai că de una singură era prea greu. În curtea interioară a palatului ai văzut desigur havuzul din care țâșnește apa prin zece țevi; am băgat de seamă numaidecât havuzul acela. Îmi amintea de unul asemănător ce se afla în casa tatălui meu, din care apa țâșnea printr-o țevă lată; spre a mă încredința dacă și havuzul său e clădit la fel, am lăudat într-o zi în fața lui Thiuli frumusețea lui și l-am întrebat cine-l făcuse. «Eu însumi l-am făcut, mi-a răspuns ei, și ceea ce vezi aici nu e încă nimic; apa vine de la un pârau aflat la o mie de pași depărtare de aici și trece printr-o hrubă boltită care are cei puțin înălțimea unui om. Toate acestea le-am chibzuit eu însumi»

Când am auzit vorbele lui, mi-am dorit deseori să am numai pentru o clipă puterea unui bărbat ca să ridic o piatră de pe marginea havuzului și să fug unde vreau. La

noapte am să-ți arăt hruba; prin ea ai să ajungi la palat și ai să le scapi pe cele două fete. Dar trebuie să te însoțească cel puțin doi bărbați, care să-i înfrunte pe robii ce păzesc seraiul noaptea.

Astfel vorbi ea; iar fratele meu Mustafa, deși fusese de două ori înșelat în așteptările sale, începu să nădăjduiască din nou că, cu ajutorul lui Alah, va izbuti să ducă la bun sfârșit cele puse la cale de roabă. Îi făgădui să aibă grijă de întoarcerea în țara ei dacă îi va ajuta să ajungă la palat. Numai un gând îl frământa: de unde să ia doi-trei oameni credincioși care să-l însoțească? Își aminti deodată de hangerul lui Orbassan și de făgăduiala pe care i-o făcuse că-i va da sprijin ori de câte ori îl va chema. Părăsi împreună cu Fatmé lăcașul de îngropăciune și porni în căutarea tâlharului.

În orașul unde își luase înfățișare de vraci își cumpără cu ultimii bani un cal și o lăsă pe Fatmé în gazdă la o femeie sărmană ce locuia la mahala. Iar el o porni în grabă către munții în preajma cărora îl întâlnise prima oară pe Orbassan, și peste trei zile ajunse acolo. Găsi din nou corturile și se înfățișă pe neașteptate lui Orbassan, care-l primi prietenos. Îi povesti încercările sale neizbutite, la auzul cărora încruntatul Orbassan nu-și putu stăpâni râsul, mai ales când se gândea la vraciul Hacamancabudibaba. Ticăloșia pipiriului îl mânie și Voinicul făcu jurământ că, oriunde-l va găsi, îi va spânzura cu mâna lui. Fratelui meu însă îi făgădui tot ajutorul de îndată ce o să se odihnească bine după drum, ca să prindă puteri înainte de a pleca înapoi. Mustafa rămase deci în noaptea aceea din nou în cortul lui Orbassan, iar la ivirea zorilor porniră; Orbassan luă cu el trei dintre vitejii săi, călări și bine înarmați. Plecară în goană și după două zile ajunseră în orașelul unde Mustafa o lăsase pe Fatmé cea pe care o scăpase, apoi se îndreptară cu toții spre păduricea de unde se putea vedea, la o mică depărtare, palatul lui Thiuli; acolo făcură popas, așteptând căderea

noptii. Îndată ce se întunecă, se furișară, călăuziți de Fatmé, către pârlul de unde începea hruba, și o găsiră numaidecât. Pe față și pe unul din slujitori îi lăsară în urmă cu caii și se pregătiră să coboare; înainte de asta, însă, Fatmé le spuse totul încă o dată, și anume: că prin havuz vor ajunge în curtea lăuntrică a palatului, unde se înalță două turnuri, unul la dreapta, altul la stânga; la a șasea ușă, socotind de la turnul din dreapta, se află Fatmé și Zoraida, păzite de doi arapi.

Având arme și drugi de fier, Mustafa, Orbassan și ceilalți doi coborâră în hrubă; apa le ajungea până la brâu, dar ei pășiră înainte, neînfricați. După o jumătate de ceas ajunseră la havuz și vârâră de îndată drugii de fier în zid.

Deși gros și tare, zidul fu dărâmat repede de puterile înfrățite ale celor patru bărbați. Ei izbutiră iute să facă o deschizătură destul de mare pentru a se putea strecura prin ea. Cel dintâi trecu Orbassan și-i ajută și pe ceilalți. Ajunși cu toții în curte, se uitară la aripa palatului ce se afla în fața lor și căutară ușa cu pricina. Dar nu se dumeriră care era, căci, numărând de la turnul din dreapta spre cel din stânga, văzură o ușă zidită, pe care nu știau dacă Fatmé o trecuse sau nu la socoteală. Dar Orbassan nu stătu mult pe gânduri:

— Vajnica mea sabie îmi va deschide orice ușă! strigă el, îndreptându-se spre cea de-a șasea ușă, și toți ceilalți îl urmară. Deschiseră ușa și dădură peste șase arapi care dormeau pe podea; tocmai voiau să se tragă înapoi pe nesimțite, fiindcă își dăduseră seama că greșiseră ușa, când un om se ridică dintr-un colț și începu să strige după ajutor cu un glas bine cunoscut. Era pirpiriul din ceata lui Orbassan. Până să se dezmeticească arapii, Orbassan se năpusti asupra pirpiriului, îi rupse brâul în două, îi astupă gura și-i legă mâinile la spate; apoi se întoarse către arapi, dintre care unii erau pe jumătate legați de Mustafa și de ceilalți doi, și-și ajută prietenii să ducă treaba la bun sfârșit. Cu hangerul îndreptat spre pieptul arapilor, cei

patru bărbați întrebară unde se află Nurmahal și Mirza, iar aceștia mărturisiră că se găsesc în odaia alăturată. Mustafa dădu buzna acolo și le găsi pe Fatmé și Zoraida, trezite de zgomot. Ele își adunară repede giuvaerurile și veșmintele și-i urmară pe Mustafa; cei doi tâlhari își dădură cu părerea să jefuiască tot ce se putea, dar Orbassan îi opri și le spuse:

— Nu vreau să se spună despre Orbassan că pătrunde noaptea în case ca să fure aur.

Mustafa și cele două fete se strecurară iute prin hrubă, iar Orbassan făgădui să-i urmeze îndată. După ce văzu pe aceștia coborâți în hrubă, Orbassan și unul din tâlhari îl scoaseră pe pirpiriu și-l duseră în curte; aici îi legară de gât o funie de mătase adusă anume și-l spânzurară de partea cea mai înaltă a fântânii. După ce pedepsiră astfel mișelia netrebnicului, coborâră și ei în hrubă și îl urmară pe Mustafa.

Cu lacrimi în ochi, fetele mulțumiră izbăvitorului lor Orbassan, dar acesta le îndemnă să fugă repede, căci, desigur, Thiuli-Kos îi va urmări.

A doua zi, Mustafa și fetele se despărțiră mârșniți de Orbassan, spunându-i că n-au să-l uite niciodată, Fatmé roaba salvată, se duse la Bassora pentru a se întoarce în țara ei.

După o călătorie scurtă și plăcută, ai mei ajunseră acasă. Bătrânul meu tată fu aproape doborât de bucuria revederii; a doua zi după întoarcerea lor, dădu o mare serbare la care veni tot orașul.

Fratele meu trebui să povestească în fața cunoscuților și prietenilor adunați întâmplările prin care trecuse și toți aduseră laude mărinimosului tâlhar.

După ce Mustafa sfârși de povestit, tatăl meu se ridică și o conduse pe Zoraida înspre fratele meu. Cu glas sărbătoresc, el rosti;

— Ridic blestemul de pe capul tău. Ia această fată drept răsplată pentru râvna ta neobosită; primește

binecuvântarea mea părintească și fie ca orașul nostru să nu ducă lipsă niciodată de bărbați asemenea ție în înțelepciune și vitejie, precum și în dragostea de frate.

Caravana ajunsese la marginea pustiului și călătorii priviră cu bucurie întinderile verzi și desișul pomilor de a căror plăcută înfățișare duseseră lipsă atâtea zile. Într-o vale frumoasă se afla caravanseraiul pe care îl aleseră ca adăpost pentru noapte și, cu toate că acolo nu era un loc destul de tihnit și de răcoros, toți se simțeau mai veseli și mai încrezători ca oricând, căci gândul de a fi scăpat de toate primejdiile și greutățile călătoriei prin pustiu le deschisese inimile și-i îmbia la glume și petreceri.

Muley, tânărul și voiosul neguțător, începu să dănțuiască și să cânte năstrușnic, făcând să înflorească un zâmbet chiar pe chipul așezat al grecului Zaleukos. Dar el nu se mulțumi numai să-și înveselească tovarășii cu cântece și danțuri, ci le spuse și povestea pe care le-o făgăduise; după ce-și trase sufletul, începu să istorisească povestea ce urmează.

MUC CEL MIC

În Nicheea, orașul meu drag în care m-am născut, trăia odată un om căruia i se zicea Muc cel mic. Eram copil pe vremea aceea, dar îmi aduc bine aminte de el. Poate, fiindcă din pricina lui am mâncat odată de la tata bătaie soră cu moartea. Când l-am cunoscut, Muc cel mic era un flăcău bătrân, dar nu mai înalt de câteva picioare; pe deasupra, avea și o înfățișare tare ciudată: pe un trup mic și plăpând, un cap mare, mare de tot, mai mare decât vreun alt cap de om. Muc trăia într-o casă uriașă, singur-singurel, și tot singur își făcea de mâncare; nu se arăta pe uliță decât o dată pe lună și dacă pe la vremea prânzului nu s-ar fi zărit ridicându-se un fum gros din hornul casei sale, nimeni n-ar fi știut dacă Muc cel mic mai trăiește ori ba; seara se plimba pe acoperiș, și de jos, din uliță, ți se părea că un cap uriaș umblă de unul singur încolo și înapoi. Tare răutăcioși eram noi, băieții, pe vremea

aceea: câtu-i ziulica de mare ne țineam numai de năzbâtii. Ziua, când Muc cel mic pleca de-acasă, era o adevărată sărbătoare pentru noi; ne strângeam din vreme în fața casei lui și îl așteptam să iasă; ușa se deschidea și în prag se ivea un cap mare cu un turban și mai mare, urmat de un trupșor pirpiriu, îmbrăcat cu o fărâmă de feregea ponosită de sub care se zăreau niște șalvari, largi, încinși cu un brâu lat; în brâu era înfipt un hanger lung, atât de lung, că anevoie îți puteai da seama dacă Muc atârnă de hanger sau hangerul de Muc.

De cum pășea pe uliță, porneam să chiuim de vuia văzduhul; ne zvârleam tichiile în aer și țopăiam nebunește în jurul lui. Dar Muc ne întâmpina dând grav din cap și cobora cu pași domoli ulița, târșindu-și tălpile - asta din pricina imineilor lui nemaivăzut de mari. Noi, băieții, ne luam după el strigând întruna: «Muc cel mic! Muc cel mic!» I-am făcut și o strigătură hazlie, pe care i-o cântam adesea; suna cam așa:

Muc, Muc, Muc, micule Muc, Hai la joacă, nu sta cuc! Casa ta e mare, mare, Capul tău pereche n-are:Uriăș ca un ceaun! Muc, piticul nostru bun, Sari și ia-te după noi! Prinde unul, prinde doi, Muc, Muc, Muc, piticul Muc! Așa ne desfătam adesea pe socoteala lui și trebuie să mărturisesc, spre rușinea mea, că eu eram capul răutăților; îl trăgeam mereu de mica lui feregea și o dată l-am călcat din spate pe imineii lui uriași, iar bietul Muc s-a împiedicat și a căzut. Întâmplarea aceasta mi s-a părut nespus de hazlie, dar mi-a trecut curând pofta de râs când l-am văzut pe Muc cel mic îndreptându-se spre casa tatălui meu. A intrat la noi în casă și a zăbovit un timp acolo. Eu am stat pitit după poartă până când Muc a ieșit, însoțit de tatăl meu, care îl ținea cuviincios de mână și își lua rămas bun de la el cu multe plecăciuni. Nu prea mă simțeam în apele mele, așa că am rămas o bună bucată de vreme în ascunzătoarea mea. În cele din urmă, însă, foamea care m-a răzbit s-a dovedit mai tare decât frica de bătaie și,

pocăit, cu capul plecat, m-am înfățișat înaintea tatălui meu.

— Am aflat că l-ai supărat pe bunul Muc! zise el cu fața întunecată. O să-ți spun povestea lui și n-o să mai râzi de el. Dar înainte și după ce ți-o voi spune, ai să-ți primești papara obișnuită.

«Papara obișnuită» erau cele douăzeci și cinci de lovituri, pe care tata, din păcate, le număra cu multă grijă.

Scoase țeava lungă a pipei sale, deșurubă muștiucul de chihlimbar și, mai mânios ca oricând, îmi trase o bătaie strașnică.

După ce isprăvi cu toate cele douăzeci și cinci de lovituri, îmi porunci ca altă dată să mă port cu luare-aminte și începu să-mi spună povestea lui Muc cel mic.

Tatăl lui Muc, pe care-l chemase de fapt Mucrah, fusese un om de vază în Nicheea, numai că era tare sărac. Trăia aproape tot atât de singuratic cum trăiește astăzi feciorul lui. Pe Muc nu-l prea avea la inimă – îi era rușine de înfățișarea lui de pitic și îl lăsa să crească la voia întâmplării, cu mintea neluminată de învățătură. La șaisprezece ani, Muc era încă un copil vesel, dar tată-său, om zgârcit la zâmbet, avea pentru el numai vorbe de dojană: că pentru vârsta lui e încă prea copilăros, necopt la minte, ba chiar și prost...

Într-o bună zi, bătrânul a căzut rău de tot și de aici i s-a tras moartea. Muc cel mic a rămas singur pe lume, neștiutor și sărac. Neamurile câinoase, cărora tatăl lui le rămăsese dator până peste cap, îl goniră din casă pe sărmanul băiat, povățuindu-l totodată să plece în lumea largă să-și caute norocul. Muc cel mic se găti bucuros de drum. O singură rugămintă a avut și el: să i se dăruiască straietele tatălui său. Ruga i-a fost împlinită pe dată. Straietele nu i se potriveau deloc, căci părintele lui fusese un om voinic și înalt. Muc nu stătu însă mult pe gânduri: le reteză poalele și le îmbracă. De strâmtat însă uitase să le strâmteze și de aceea veșmintele sale, cu care mai umblă și astăzi, par atât de ciudate; turbanul uriaș, brâul lat,

șalvarii largi, mica feregea albastră, toate erau moștenire părintească și le-a purtat de atunci întruna. Ba își înfipse în brâu și hangerul lung cu înflorituri al tatălui său, își luă un băț și purcese la drum.

Umblă voios ziulica întreagă, că doar plecase în căutarea norocului. De zărea în praf vreun ciob scânteind în soare, îl vâra iute în buzunar, în credința că ciobul se va schimba pe dată în cea mai frumoasă nestemată; de vedea strălucind în depărtare cupola vreunei moschei sau oglinda sclipitoare a unui lac, se grăbea plin de nădejdi într-acolo, căci își închipuia că a ajuns în țara minunilor. Dar, vai! De cum se apropia, nălucirile piereau ca un vis, iar oboseala și foamea îi aminteau că se află încă pe lumea asta, a muritorilor de rând.

Două zile și două nopți rătăci el amărât și flămând, dar de noroc tot nu dădu; hrană îi erau doar roadele câmpului, iar culcuș pământul tare. În zorii celei de-a treia zi, de pe o înălțime zări o cetate mare. Semilunile sclipeau pe minaretele sale și steagurile colorate fâlfâiau pe acoperișuri făcându-i parcă semn să se apropie. Uimit, Muc se opri și cuprinse cu privirea cetatea și împrejurimile ei. „Aici e norocul lui Muc cel mic! își zise el. Acum, ori niciodată!” Și cu toate că era istovit, sări în sus de bucurie. Își adună apoi toate puterile și se îndreptă într-acolo. Deși cetatea părea foarte aproape, ajunse la zidul ei abia spre amiază pentru că nu-l mai țineau picioarele și din timp în timp simțea nevoia să poposească la umbra unui palmier, ca să-și mai tragă sufletul. În sfârșit ajunse în fața porții! Își netezi mica lui feregea, își înfășură mai bine turbanul, întinse brâul în toată lățimea lui și își așeză mai oblic hangerul cel lung; apoi își scutură colbul de pe iminei, luă bățul și păși hotărât în cetate.

Bătu îndelung ulițele în sus și-n jos, dar nu văzu nici o ușă care să i se deschidă și nu auzi nici un glas care să îl îmbie: «Intră, micule Muc, mănâncă și bea după pofta inimii și odihnește-ți picioarele trudite de atâta drum!»

Tot colindând așa, Muc ajunse în fața unei case mari, arătoase, și tocmai când se uita la ea cu mai mult jind, se deschise o fereastră și se ivi o bătrână care striga cu glas cântat:

Hai, fuguța! Hai, fuguța! Plină, plină-i străchinuța! Hai, vecinilor, la noi! Masa-i pusă pentru voi. Vecineilor, fuguța, Plină, plină-i străchinuța! Și pe ușa casei dădu buzna o droaie de câini și de pisici. Muc stătu o clipă pe gânduri dacă să se lase pradă ispitei, dar, luându-și deodată inima în dinți, păși în urma câtorva pisicuțe. Ele cunoșteau desigur mai bine ca el drumul spre bucătărie.

Pe scară, Muc se întâlni cu bătrâna pe care o văzuse la fereastră. Femeia se uită la el încruntată și-l întrebă ce poștește.

— Ai chemat pe toată lumea la masă, răspunse Muc, și, fiindcă sunt tare flămând, am venit și eu.

Bătrâna râse și-l întrebă:

— De unde vii, om ciudat? Toată lumea știe că eu gătesc bucate numai pentru drăguțele mele de pisici, și doar din când în când mai chem să le țină tovărășie și niscaiva oaspeți de prin vecini, precum vezi.

Atunci Muc cel mic îi povesti bătrânei cât de greu o dusesse după moartea părintelui său și o rugă să-i îngăduie în ziua aceea să mănânce și el laolaltă cu pisicile. Înduișată de trista lui poveste, femeia îl pofti în casă și-i dădu să mănânce și să bea pe săturate. După ce prichindelul mai prinse puteri, ea îl privi lung și grăi:

— Muc, rămâi în slujba mea! N-o să te ostenești prea mult, iar eu o să am grijă de tine.

Muc cel mic se învoi bucuros, căci mâncarea pisicilor îi fusese pe plac. Și așa rămase slugă la cucoana Ahavți. Slujba era ușoară, dar ciudată. Stăpâna Ahavți avea doi cotoi și patru pisici. În fiecare dimineață, Muc cel mic le pieptăna blana și le dădea cu pomezii scumpe. Când stăpâna pleca de acasă, Muc se îngrijea de pisici; la ceasul mesei le puneă străchinuțe cu mâncare, și noaptea le culca

pe perne de mătase și le învelea cu macaturi de catifea. Stăpâna Ahavți avea și câțiva căței; pe aceștia însă nu-i alinta ca pe pisici, pe care le iubea de parcă ar fi fost propriii ei copii.

Altminteri, Muc cel mic trăia aici tot atât de singuratic ca și în casa părintească: nu dădea ochi cu altcineva decât cu stăpâna lui, încolo se învărtia ziulica toată numai între câini și pisici. O vreme a dus-o bine: mâncare cât îi trebuia, iar treabă puțină. Bătrâna se arăta îndeajuns de mulțumită de sluga ei. Pe zi ce trecea, pisicile deveneau însă tot mai zvăpăiate: când pleca bătrâna de acasă, se zbenguiau și zburdau prin odăi ca niște zănatice, răsturnau tot ce le ieșea în cale, spărgeau vase din cele mai frumoase; de cum simțeau însă pe scară pașii stăpânei Ahavți, se ghemuiau pe pernțele lor și mișcau din codiță ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. La vederea harababurii din casă, stăpâna Ahavți se făcea foc și pară și arunca toată vina pe Muc. Degeaba căuta el să se dezvinovățească. Mironosițelor de pisici ea le dădea mai multă crezare decât jurămintelor de nevinovăție ale slugii ei.

Muc cel mic era tare mâhnit - nu-și aflate, așadar, norocul nici de astă dată; se gândi deci să părăsească slujba aceasta. Dar încă din prima lui călătorie văzuse cât de amar e traiul fără bani și de aceea se hotărî să-și dobândească într-un fel oarecare simbria, căci stăpâna Ahavți de făgăduit i-o făgăduia, dar de dat nu i-o dădea. Se găsea în casa stăpânei Ahavți o cămară totdeauna încuiată, în care Muc nu intrase niciodată. O auzise de multe ori pe stăpână-sa cotrobăind pe acolo și tare-ar fi vrut Muc să afle ce taine ascunde. Acuma, stând și chibzuind cum să-și facă rost de bani pentru drum, numai ce-i veni în minte cămara aceea! Nu cumva o fi tănuită acolo vreo comoară? Dar ușa era totdeauna bine zăvorâtă și nu era chip s-ajungi la comoară.

Într-o dimineață, după ce stăpâna Ahavți plecă de

acasă, un cățeluș vitregit de ea - și care îl îndrăgise pe Muc pentru bunătatea lui - îl apucă pe băiat cu dinții de șalvarii lui lați și începu să-l tragă, de parcă i-ar fi făcut semn să se ia după el. Muc, căruia îi plăcea să se joace cu cățelușul, îl urmă. Ajunse în odaia de culcare a stăpânei Ahavți, înaintea unei ușițe pe care el n-o băgase de seamă până atunci. Ușa era întredeschisă. Cățelușul intră. Muc - după el, și nu mică îi fu mirarea când se trezi în încăperea mult râvnită. În zadar căută el bani prin toate ungherele - nici urmă de așa ceva. Straie vechi și vase care de care mai năstrușnice erau împrăștiate peste tot. Mai cu osebire îi atrase privirea un vas de cleștar cu izvoade meșteșugite. Îl ridică, îl întoarse pe toate părțile... dar, vai! Vasul avea un capac așezat ușor deasupra și, din nebagare de seamă, Muc scăpă capacul, care se făcu țândări.

Băiatul înlemni de spaimă și multă vreme nu-și putu veni în fire. Soarta îi era pecetluită. Trebuia să fugă cât mai grabnic, dacă nu voia ca bătrâna să-l omoare în bătăi. Înainte de a pleca, Muc își aruncă privirea spre lucrurile stăpânei Ahavți - doar-doar o găsi ceva de trebuință! Ochii i se opriră asupra unor conduri mari, mari de tot. Nu erau prea frumoși, dar iminei pe care îi avea el în picioare se făcuseră ferfeniță; afară de asta, condurii îl atrăgeau și pentru faptul că erau mari, și el nădăjduia că în felul acesta oamenii îl vor socoti și pe el un bărbat în toată firea. Zvârli dar cât colo vechii lui iminei și încălță condurii cei mari. Într-un colț era rezemat un toiegel cu măciulia ca un cap de leu; stătea acolo fără nici o întrebuințare. Îl înhăță și pe el și o zbughi afară. Alergă spre odăița lui, își îmbracă mica feregea, strânse mai tare turbanul moștenit de la tatăl său și, după ce-și înfipse hangerul în brâu, o luă la sănătoasa cât îl țineau picioarele. Din casă în uliță, din uliță afară din cetate, fugea, fugea de frica bătrânei, mâncând pământul; abia de-și mai trăgea, bietul de el, sufletul. De când era nu alergase atât de iute - îl împingea parcă o putere nevăzută și îi era cu neputință să se mai

oprească. Își dădu seama că nu e lucru curat cu condurii - zbură cu ei, nu alta. Cercă în fel și chip să se oprească, dar în zadar. Deznădăjduit, începu să strige, de parcă ar fi strunit niște cai:

— Ptrr... Ho... Ptrrr! Ca prin farmec condurii se opriră, iar Muc se trânti istovit la pământ.

Mult s-a mai bucurat Muc cel mic de condurii lui. Așadar, tot dobândise el ceva de pe urma slujbei sale - se alesese cu un lucru care să-l ajute în căutarea norocului. Bucuros, dar sleit de puteri, Muc adormi degrabă; trupul lui micuț avea un cap, nu glumă, și nu-i era deloc ușor să și-l țină pe umeri. În vis i se arată prietenul lui, cățelușul stăpânei Ahavți, cel care-l ajutase să găsească condurii; se făcea că-i spune:

— Dragul meu Muc, nu știi să dai condurilor o întrebuintare cu folos; află că de ai să te răsucești cu ei de trei ori pe călcâi, ai să zbori unde vrei; iar cu toiagul ai să găsești comori, căci de se află undeva ascuns aur, toiogelul te vestește ciocănind de trei ori în pământ; iar de se află argint, numai de două ori.

Așa visă Muc cel mic. Când se trezi, își aminti de visul lui năstrușnic și se gândi să facă de îndată o încercare. Încălță condurii, ridică un picior și începu să se răsucească pe celălalt călcâi. Oricine a încercat vreodată să se învâртеască de trei ori în șir pe un călcâi, încălțat cu niște conduri uriași, nu s-ar mira că o asemenea ispravă Muc n-a izbutit s-o facă dintr-o dată; și apoi mai trebuie pus la socoteală și capul lui greu, care-l trăgea ba într-o parte, ba în alta.

Sărmanul pitic căzu de câteva ori cu nasul în pământ dar nu se dădu bătut: se mai apucă o dată și încă o dată de aceeași treabă până ce izbuti. Se învârti ca o sfârlează pe un călcâi și își dori să ajungă undeva pe aproape, într-un oraș mare. Nici n-apucă bine să-și sfârșească gândul, că se înălță în văzduh, purtat de condurii năzdrăvani, care vâsleau prin nori atât de iute, încât până să se

dezmeticească, Muc se trezi într-o piață cu multe tarabe, în jurul cărora forfoteau cu treburi o mulțime de oameni. Colindă încolo și înapoi printre ei, până socoti că e mai cuminte s-o ia pe ulițe mai neumblate, căci prin piață, în înghesuială, îl călca pe conduri ba unul, ba altul. Mai-mai să-l dea grămadă! În învălmășeală, hangerul său ascuțit împungea oamenii, așa încât cu chiu cu vai prichindelul scăpă nebătut.

Muc cel mic începu acum să chibzuiască în ce fel și-ar putea agonisi câțiva bănuți. E drept că avea un toiegel care îi descoperea comorile ascunse, dar cum să dea el de un asemenea loc unde să fie îngropat aur sau argint? La nevoie, ar fi putut face și altceva; să-și arate oamenilor făptura lui hazlie și așa să câștige bani; era însă prea mândru ca s-o facă. Până la urmă își aduse aminte de iuțeala picioarelor sale. Cu condurii năzdrăvani ar putea să-și agonisească cele de trebuință - își zise el - și hotărî să intre undeva în slujbă ca ștafetă. Socotind că împăratul din această cetate plătește o astfel de slujbă mai bine ca pe oricare alta, află unde este palatul lui. Un străjer care stătea de veghe la porțile palatului îl întrebă pentru ce a venit. Auzindu-l pe Muc că e în căutarea unei slujbe, îl trimise la păzitorul robilor. Muc îi spuse și acestuia, fără zăbavă, păsul lui; cum că ar vrea și el să intre în slujbă, ca ștafetă a împăratului. Păzitorul robilor câtă lung la el și-i spuse:

— Cum? Cu picioarele tale de o șchioapă vrei să slujești ca ștafetă a împăratului? Piei din fața mea! N-am chef să-mi pierd timpul cu toți zănaticii!

Muc cel mic stăruia însă, spunând că e gata să se ia la întrecere cu cea mai bună ștafetă împărătească. Vorbele lui îi părură nespuse de caraghioase păzitorului de robi, care-i porunci ca până în seară să fie pregătit pentru încercare. După ce îl duse pe Mac la bucătărie și porunci să i se dea să mănânce și să bea pe săturate, păzitorul robilor se înfățișă împăratului și-i povesti despre ciudatul

omuleț și despre cererea lui. Împăratul, om hâtru, se bucură că păzitorul îl oprise pe Muc la curte; va avea astfel prilejul să petreacă puțin pe socoteala piticului. Porunci apoi să se rânduiască toate cele de trebuință pe pajiștea din spatele palatului, pentru ca întreaga curte să poată lua parte la petrecere. După ce-i mai aminti o dată păzitorului să-l îngrijească bine pe pitic, împăratul dădu de veste prinților și prințeselor de la curte despre alegerea care urma să aibă loc în seara aceea. Aceștia, la rândul lor, își anunțară slujitorii. Vestea se răspândi îndată și, când se înseră, toată curtea, plină de nerăbdare, era adunată cu mic, cu mare, pe pajiștea unde fusese înălțată o podină, pentru ca lumea să poată vedea cum aleargă piticul cel laudăros.

Împăratul se sui pe podină înconjurat de fii și fiicele sale, iar Muc cel mic păși pe pajiște și făcu o temenea grațioasă în fața înălțimilor lor. Prichindelul fu întâmpinat cu chiote și râsete. Năstrușnică figură! Un trup nevolnic, un cap mare, feregea, șalvari lungi, un hanger lung înfipt într-un brâu lat, picioare mici încălțate în conduri uriași – cum să nu te pufnească râsul la vederea lui! Dar Muc cel mic nu se fâstâci deloc auzind râsete. Mândru, rezemat în toiegelul său, își aștepta potrivnicul. După dorința lui Muc, păzitorul robilor alesese pentru încercare pe cel mai bun alergător al împăratului. Acesta se înfățișă acum pe pajiște, și amândoi, Muc și alergătorul, stăteau și așteptau semnalul de pornire. Potrivit rânduiei, când prințesa Amărta ridică vâlul, amândoi zvâcniră din loc, pornind de-a lungul pajiștei ca două săgeți slobozite din același arc.

La început, Muc fu întrecut cu mult de potrivnicul lui, apoi, însă, cu condurii săi zburători, îl ajunse din urmă cât ai clipi din ochi, îl întrecu și sosi la țintă cu mult înainte de celălalt, care încă mai alerga găfâind. Privitorii fură cuprinși de o mare mirare; se așternu o tăcere adâncă; abia când împăratul începu să bată din palme, mulțimea izbucni în chiote și strigăte: «Trăiască Muc cel mic,

învingătorul!»

Muc cel mic fu adus în fața împăratului. Aruncându-se la picioarele acestuia, el îl rugă:

— Înălțimea ta! Am făcut dinaintea luminatei tale fețe numai o încercare a meșteșugului meu. Binevoiește a îngădui să mi se dea o slujbă de ștafetă la curtea înălțimii tale!

Împăratul grăi:

— Muc, tu vei fi ștafeta mea de frunte; vei sta aproape de împăratul tău, vei primi simbrile de o sută de galbeni pe an și vei mânca la masă cu cei mai de seamă slujitori ai mei.

Muc cel mic crezu că de astă dată își aflate în sfârșit, norocul. Era plin de voie bună. Se bucura de mare trecere la împărat, căci îi îndeplinea treburile cele mai tainice și mai grabnice, și pe toate le ducea la capăt cu multă grijă și cu nespusă repeziciune.

Ceilalți slujitori ai împăratului nu-l vedeau însă cu ochi buni: nu le plăcea să împartă bunăvoința stăpânului cu un pitic care nu știa altceva decât să alerge. Puseră deci la cale tot felul de uneltiri împotriva lui, dar toate dădeau greș, căci împăratul arăta o încredere nemărginită celei dintâi ștafete a sa, care îi ducea toate veștile de taină. (La asemenea înaltă cinstire ajunsese Muc!)

Muc știa despre toate aceste uneltiri împotriva lui, dar avea o inimă prea blândă ca să se răzbune; chibzuia mai degrabă cum să se facă folositor dușmanilor săi, pentru ca ei să-l îndrăgească. Își aduse aminte de toiegel, de care, în prea marea-i fericire, uitase. Dacă ar afla o comoară, își zicea Muc, curtenii ar ține mai mult la el. Auzise șoptindu-se de mai multe ori că, pe vremuri, când năvăliseră dușmanii în țară, tatăl împăratului și-ar fi îngropat multe din comorile sale; se mai spunea că bătrânul a purces din astă lume fără a apuca să destăinuiească fiului său unde era tainița lor. De atunci Muc nu mai pleca fără toiegel, nădăjduind că într-o bună zi avea

să dea de locul unde se afla ascunsă comoară bătrânului împărat. Într-o seară, plimbându-se prin grădina palatului, ajunsese departe, într-un colț îndepărtat, puțin umblat, și deodată simți că toiegele îi saltă în mână și prinde a ciocăni de trei ori în pământ. Pricepu numaidecât despre ce era vorba. Scoase hangerul, creștă cu el pomii dimprejur, ca să recunoască locul, și se furișă înapoi spre palat; făcu rost de o cazma și așteptă să se înnopteze.

Comoara îi dădu însă mult de furcă lui Muc cel mic. Brațele lui erau firave, iar cazmaua - mare și grea; după două ceasuri de trudă, abia de săpase o groapă de două picioare. În sfârșit, cazmaua se izbi de ceva tare și se auzi un zăngănit ca de fier.

Muc începu să sape mai îndârjit, până dădu de un capac mare, de fier. Atunci coborî în groapă să vadă ce se ascunde sub capac și găsi o oală plină cu galbeni. Dar cu slabele-i puteri nu putu să ridice oala, așa că își umplu mai întâi buzunarele cu galbeni, vâri și la brâu, puse și în mica lui feregea, făcând din ea o legătură plină cu aur, pe care abia putu s-o ia la spinare, apoi acoperi cu grijă ce mai rămăsese. Avea noroc de conduri, căci altfel nu s-ar fi putut urni cu atâta povară de aur. Ajunse nevăzut la palat, se strecură în iatacul său și piti galbenii sub pernele divanului.

Muc cel mic era încredințat că, stăpânind atâta bănet, toți dușmanii săi de la curte or să-i fie de acum înaintea cei mai buni prieteni și sprijinitori. Cât de neștiutor în ale vieții era bietul Muc, crezând că prietenii adevărați se dobândesc cu aur... Vai! Mai bine și-ar fi gătit de îndată condurii de drum, și-ar fi luat la spinare bocceaua cu galbeni și s-ar fi făcut nevăzut.

Aurul pe care-l dăruia acum din belșug în dreapta și în stânga îi făcu pe ceilalți slujitori ai curții să-l pizmuiască și mai mult.

— Face bani calpi, zicea marele bucătar Ahuli.

— I-a dobândit cu vorbe dulci de la împărat, scrâșnea

păzitorul robilor Ahmet.

Dar dușmanul său cel mai aprig, vistiernicul Arhaz, care nu o dată dăduse iama cu mâna-i prea lungă prin visteria împărătească, spuse pe șleau:

— E un hoț!

Se sfătuiră cu toții și, într-o bună zi, Korhuz, marele paharnic, se înfățișă foarte mâhnit la împărat. Amărăciunea i se citea pe față, așa că împăratul îl întrebă de îndată ce are pe suflet.

— Vai! răspuse el. Sunt tare îndurerat căci am pierdut bunăvoința stăpânului meu.

— Ce vorbe sunt astea, prietene Korhuz? se miră împăratul. De când să nu mai fi lăsat să strălucească soarele mărinimiei mele asupra ta?

Marele paharnic îi răspuse că împăratul îl copleșește cu aur pe căpetenia ștafetelor, iar preacredincioșilor săi sfetnici nu le mai arăta milostivirea sa.

Mult se minună împăratul la auzul ăstor vorbe și porunci să i se dea îndată seama despre galbenii pe care-i împarte Muc în dreapta și în stânga. Uneltitorii îi strecuraseră lesne în minte bănuiala că Muc a furat aurul, într-un fel sau altul, din vistieria țării. Așa ceva se brodea de minune pentru vistiernic, căci nu-i prea plăcea să dea socoteală de banii vistieriei. Împăratul porunci ca Muc să fie urmărit în taină, spre a fi prins asupra faptului. În noaptea ce urmă acestei nefericite zile, Muc luă cazmaua – galbenii scoși erau pe sfârșite din pricina dărnicieii sale – și se furișă în grădina palatului, spre comoara tănuită, pentru a lua o altă grămadă de aur. Străjerii, în frunte cu marele bucătar Ahuli și cu vistiernicul Arhaz, îl urmăriră de departe pas cu pas, și, în clipa când luă galbeni din oală și umplu feregeaua, se năpustiră asupra lui, îl legară zdravăn și-l duseră de îndată în fața împăratului, împăratul, nemulțumit fiindcă-l treziseră din somn, întâmpină plin de mânie pe cea dintâi ștafetă a sa și îi puse

bietului Muc tot felul de întrebări. La picioarele împăratului zăcea oala dezgropată, cazmaua și feregeaua plină cu aur. Vistiernicul spuse că atât el, cât și străjerii l-au văzut pe Muc cum se trudea să îngroape oala în pământ.

Împăratul îl întrebă pe Muc dacă e adevărată învinuirea ce i se aduce și îi ceru să mărturisească de unde anume a luat aurul pe care voia să-l îngroape în grădină.

Muc cel mic, știindu-se nevinovat, spuse că ulcica cu aur el o găsisese în grădină și că nu voia nicidecum s-o îngroape, ci, dimpotrivă, s-o dezgroape.

La auzul acestor vorbe, toți cei de față izbucniră într-un râs cu hohote, dar împăratul se făcu foc în fața acestui răspuns pe care-l socotea o sfruntată neobrăzare a lui Muc cel mic și strigă:

— Nevrednicule, cum, după ce ai furat, mai vrei să-l și minți prostește și mârșav pe stăpânul tău? Vistiernice Arhaz, răspunde! Acest aur lipsește din vistieria mea?

Vistiernicul arată că lucrul e neîndoielnic. Ba chiar că el și-a dat seama că lipsește și mai mult aur, nu de puțină vreme, din vistieria împărătească. Poate să jure că Muc este hoțul.

Împăratul porunci ca Muc cel mic să fie ferecat în lanțuri și zvârlit în turn, iar vistiernicului îi dădu aurul pentru a-l pune la loc în vistierie. Vesel de izbânda lui, Arhaz plecă acasă, unde își numără galbenii sclipitori; omul acesta mârșav nu spuse însă nimănui că pe fundul oalei găsisese un răvaș în care era scris:

«Vrăjmașul a năvălit în țară. De aceea ascund aici o parte din vistieria mea. Blestemul împărătesc să-l ajungă pe cel care va găsi aurul și nu-l va da de îndată fiului meu!

Sadi Împărat”.

În temnița sa, Muc cel mic era frământat de gânduri negre; știa bine că cel care-l fură pe împărat e osândit la moarte, totuși nu voia să dea în vileag fața de împărat

taina toiegelului. Vezi bine, se temea ca împăratul să nu-i răpească toiegelul și condurii. Din păcate, condurii năzdrăvani nu-i puteau veni într-ajutor, căci, ferecat în lanțuri cum era, oricât s-ar fi zbatut, de răsucit pe călcâi nu se putea răsuci. A doua zi, însă, când i se vesti osânda la moarte, chibzui că tot mai bine ar fi să trăiască fără toiegelul fermecat decât să-l păstreze și să moară; trimise vorbă împăratului că-l roagă să-i îngăduie o întâlnire tainică și îi dezvălui însușirile toiegelului său. Mai întâi împăratul nu-l crezu, dar Muc făgădui că, de nu va fi omorât, îl va încerca în fața lui. Împăratul îi dădu cuvântul său împărătesc că-l va lăsa în viață dacă se adevăresc spusele lui și porunci să se îngroape în pământ niște galbeni, fără știrea lui Muc. Îi ceru apoi să găsească galbenii cu toiegelul său. Cât ai clipi, toiegelul ciocăni de trei ori în pământ la locul cu pricina și numaidecât aurul fu scos la iveală. Împăratul înțelese că vistiernicul îl înșelase și, după obiceiul țării, îi trimise un ștreang de mătase, ca să-și facă singur seama. Cât despre Muc cel mic, îi spuse:

— E drept că ți-am făgăduit viața, dar se pare că nu stăpânești numai taina acestui toiegel, și, dacă n-ai să mărturisești de unde vine puterea ta de a alerga ca nimeni altul, vei rămâne întemnițat până la sfârșitul vieții tale.

Muc se săturase de temniță numai după o singură noapte petrecută în turn. De aceea îi mărturisi împăratului că tot meșteșugul său stătea în condurii năzdrăvani, fără a spune că, pentru a-i folosi, era nevoie să te învârtești de trei ori pe călcâi. Împăratul făcu și el o încercare: încălță condurii și numaidecât o luă la goană prin grădină. Ar fi dat orice să se oprească, dar nu cunoștea taina condurilor, iar Muc cel mic, bucuros că se poate răzbuna, îl lăsă să fugă, să fugă până îl văzu căzând la pământ fără simțire.

Când își veni în fire, împăratul se mânie cumplit pe Muc cel mic, care îl lăsase să alerge până aproape să-și dea sufletul.

— Am făgăduit să te scot din temniță și să-ți las viața,

dar, dacă nu vrei să fii spânzurat, să piei din țara mea în douăsprezece ceasuri.

Porunci apoi ca toiegelul să fie încuiat, împreună cu condurii, în vistieria sa.

Mai sărac ca oricând, Muc cel mic porni la drum, blestemându-și prostia care-l făcuse să tragă nădejde că putea dobândi un loc de frunte la curtea împărătească. Țara din care fusese gonit nu era prea întinsă, așa că, după opt ceasuri, se afla la hotarul ei, deși mergea tare greu fără condurii lui dragi.

Trecând hotarul, părăsi drumul mare pentru a se adânci într-o pădure deasă, unde voia să trăiască zilele ce-i mai rămăseseră departe de lume, căci nespus îl mai mâhniseră oamenii. În inima pădurii găsi un loc pe placul său: un pârâu limpede, străjuit de smochini mari, umbroși, și o pajiște cu iarbă moale care îl îmbia să rămână acolo. Se trânti jos, hotărât să stea așa nemâncat și să-și aștepte sfârșitul. Copleșit de aceste gânduri negre, Muc adormi. Când se trezi, foamea îi dădea ghes; se gândi atunci că e prea chinuitor să mori de foame și că mai cuminte ar fi să caute primprejur ceva de-ale gurii.

În pomul sub care îl furase somnul zări niște smochine atât de frumoase, că-i lăsă gura apă. Se urcă în pom, culese câteva și le mănă cu poftă. Apoi coborî spre pârâu ca să-și potolească setea. Dar tare se mai sperie când în oglinda apei își zări capul împodobit cu două urechi uriașe și cu un nas gros și lung. Uluit, își apucă urechile cu mâinile și într-adevăr urechile erau lungi, mai lungi de o jumătate de cot.

— Urechile de măgar! Așa-mi trebuie, strigă el, înciudat, că i-am dat norocului cu copita, ca un măgar!

Se plimbă încolo și înapoi pe sub pomi și, când i se făcu iarăși foame, culese din nou câteva smochine – altceva tot nu se găsea de mâncare pe acolo. După ce se sătură de smochine, lui Muc îi veni în minte că ar putea să-și ascundă urechile sub turbanul său mare, ca să nu arate

atât de caraghios. Dar când se pipăi la cap, își dădu seama că urechile cele lungi pieriseră. Se îndreptă în grabă spre pârâu pentru a se încredința că-i adevărat; își văzu chipul său obișnuit, dintotdeauna; nasul cel lung și hâd pierise și el. Micul Muc pricepu lesne cum s-au petrecut lucrurile: nasul și urechile i se lungiseră din pricina smochinelor pe care le luase din pomul cel dintâi, iar smochinele din cel de-al doilea pom îl lecuiseră, și mai înțelese că soarta milostivă îi dăruise din nou o putere prin care să-și dobândească fericirea. Culese deci din amândoi pomii atâtea smochine câte putea duce și se întoarse în țara pe care o părăsise nu de mult. În cel dintâi târg care-i ieși în cale își schimbă straiile ca să nu-l cunoască cineva și o porni spre cetatea împărătească, unde și ajunse curând.

Era tocmai vremea când poamele abia încep să dea în pârg. Muc cel mic știa că marele bucătar cumpără bucuros astfel de bunătăți pentru ospăturile împărătești și de aceea se opri la porțile palatului. Nu trecu mult și marele bucătar ieși în curte. Cercetă mărfurile neguțătorilor adunați la porțile palatului și ochii îi căzură și asupra coșulețului lui Muc.

— O! Ce trufandale! spuse el. Cu siguranță că vor fi pe placul înălțimii sale. Cât ceri pentru tot coșulețul?

Muc cel mic ceru un preț potrivit și făcură târgul. Marele bucătar dădu coșul unui rob și plecă mai departe. Până una-alta, Muc se făcu nevăzut, căci se temea că peste puțină vreme vânzătorul, a cărui marfă era pricina năpastei ce avea să dea peste căpățânile celor de la curte, va fi căutat și osândit.

La masă, împăratul se arată foarte vesel, nemaicontenind cu laudele pentru mâncărurile gustoase gătite de marele său bucătar și pentru grija cu care știa să aleagă bunătățile cele mai anevoie de găsit. Dar marele bucătar zâmbea fudul, știind prea bine ce mai avea de adus la masă. De aceea aruncă din vârful buzelor doar câteva cuvinte: «Ei, urma alege» sau: «Om trăi și-om

vedea!» stârnind curiozitatea prințeselor. În sfârșit porunci să fie aduse smochinele, frumoasele, ademenitoarele smochine, care fură întâmpinate de toți cei de față cu un «A-a-a-a!» de plăcere.

— Ce coapte sunt! Ce îmbietoare! se minună împăratul. Bucătare, ești un om și jumătate, ai dobândit cu prisosință bunăvoința mea!

Spunând aceste vorbe, împăratul – de felul său zgârcit cu astfel de bunătăți – împărți cu mâna lui smochine mesenilor. Fiecare prinț și prințesă primi câte două, fiecare doamnă de onoare, vizir și agă – câte una; pe celelalte împăratul le puse dinaintea sa și începu să le înfulece cu lăcomie.

— Vai, tată, ce ciudat arăți! strigă deodată prințesa Amarza.

Toți priviră cu mirare spre împărat: pe cap îi crescuseră niște urechi uriașe, iar nasul i se lungise, încovoiindu-se până peste bărbie. Se uitară apoi unii la alții uimiți, înspăimântați, căci capetele tuturor erau gătite cu aceste ciudate podoabe.

E lesne de închipuit groaza de care a fost cuprinsă curtea. Fură chemați în grabă toți vracii din cetate, care se îmbulziră cu diferite hapuri și alifii; dar urechile uriașe și nasurile lungi tot pocite rămâneau. Un vraci încercă să reteze urechile unuia din prinți; zadarnică treabă, căci ele crescuseră pe dată la loc.

În ascunzătoarea unde se pitise, Muc află despre toate cele întâmplate la palat și se hotărî să se aștearnă pe treabă. Din banii luați pe smochine își cumpărase un veșmânt ca de învățat, își lipi o barbă făcută din păr de capră, și astfel gătit, de puteai să juri că e un cărturar adevărat, se înfățișă la palat cu un săculeț de smochine în mână. Vraciul cel străin ceru să i se îngăduie și lui să dea o mână de ajutor celor căzuți în nenorocire. Curtenii îl primiră fără prea multă încredere. Muc dădu unuia din prinți să mănânce o smochină și – minune! Pipăindu-și

urechile și nasul, prințul văzu că acestea erau ca și mai înainte, de mărime obișnuită. Acum toți curtenii voră să fie lecuiți de vrăciul străin. Împăratul, fără să spună o vorbă, îl luă de mână pe Muc și se îndreptă cu el spre iatacul său. Acolo deschise o ușă ce dădea în vistierie și îi făcu semn lui Muc să-l urmeze.

— Iată! Aici se află comorile mele, spuse împăratul. Alege ce-ți dorește inima, numai scapă-mă de pacostea asta rușinoasă care a dat peste mine!

Vorbele acestea îi merseră la inimă lui Muc cel mic și-i răsunară în urechi ca viersul cel mai dulce. De cum intrase, își zărise condurii năzdrăvani și toiegelul fermecat, dar umblă cu luare-aminte prin încăpere, prefăcându-se uimit de comorile împărătești. Cum ajunsese însă la condurii săi, îi încălță iute, apucă toiegelul, își smulse barba calpă și arată împăratului uimit chipul cunoscut al lui Muc cel prigonit de el.

— Împărat fără' de cuvânt! grăi el. Ai răsplătit credința slugii tale prin nedreptate. Rămâi osândit să porți toată viața urechile acestea slute, care să-ți amintească în fiecare zi de Muc cel mic.

Și, vorbind astfel, se răsuci repede pe călcâi, își dori în gând să plece îndată de acolo și nici n-apucă împăratul să strige după ajutor, că Muc era departe.

De atunci, Muc își duce traiul pe meleagurile noastre, un trai îndestulat, dar singuratic, căci e supărat pe oameni. După încercările prin care a trecut, Muc a dobândit multă înțelepciune și, cu toată înfățișarea lui neobișnuită, e un om vrednic de laudă și nu de batjocură.

Aici se isprăvi istorisirea tatălui meu. Mi-a părut rău că m-am purtat grosolan cu bunul pitic și tata mă iertă de a doua parte a pedepsei, care trebuia să urmeze. Le-am spus și prietenilor mei minunata poveste a vieții lui Muc și l-am îndrăgit cu toții atât de mult, încât nici unul n-a mai răs de el. Ba dimpotrivă, de atunci înainte l-am socotit vrednic de cinstire, făcând totdeauna în fața lui temenele

adânci, de parcă ar fi fost un cadriu sau un muftiu.

Călătorii hotărâra să se odihnească o zi în acel caravanserai, pentru ca și ei și animalele să prindă puteri. Ziua aceasta trecu tot cu felurite petreceri, cu aceeași voieșie ca în ajun. După-masă îl îndemnară și pe al cincilea neguțător, Ali Sizah, să-și facă datoria și să spună și el o poveste, așa cum spusese și ceilalți. El mărturisi că viața lui era prea săracă în întâmplări, neobișnuite, vrednice de a fi istorisite; de aceea ar vrea să le povestească altceva, și anume: *Povestea despre prințul cel neadevărat*.

POVESTEA DESPRE PRINȚUL CEL NEADEVĂRAT

A fost odată o cinstită calfă de croitor, pe nume Labacan, care învăța meseria de la un meșter iscusit din Alexandria. Nu se putea spune că Labacan mânuia cu stângăcie acul; dimpotrivă, făcea treabă foarte bună. De asemenea, ar fi fost nedrept să-l socotești leneș. Ceva însă tot nu era în bună rânduială la el, căci deseori putea să coasă ceasuri în șir, până ce acul se încingea și ața fumega; atunci făcea treabă ca nimeni altul. Dar alteori, și din păcate lucrul acesta se întâmpla mai adesea, ședea adâncit în gânduri, privea țință drept înaintea lui, iar fața și întreaga-i făptură aveau atunci ceva atât de ciudat, încât meșterul și celelalte calfe nu vorbeau niciodată de starea aceasta altfel decât: «Labacan arată din nou ca un om de neam».

Vineri seara, când ceilalți oameni, după rugăciune, se duceau liniștiți acasă la treburile lor, Labacan îmbrăcat într-un veșmânt frumos, pe care și-l agonisise cu multă trudă, ieșea din moschee, se plimba cu pași rari și mândri prin piețele și ulițele orașului, iar când vreunul din tovarășii săi îl întâmpina cu «Pacea fie cu tine» sau «Cum merge, prietene Labacan?», făcea un mic semn binevoitor cu mâna sau cel mult catadicsea să dea încrezut din cap. Când meșterul îi spunea în glumă: «În tine se ascunde un prinț, Labacan», calfa se bucura de aceste cuvinte și

răspundea: «V-ați dat seama și dumneavoastră?» sau: «De mult timp sunt încredințat de lucrul acesta».

Cinstitul Labacan se purta astfel cam de multă vreme. Dar meșterul îi trecea cu vederea această nerozie, pentru că, altminteri, era un băiat de treabă și un lucrător priceput. Dar iată că, într-o zi, Selim, fratele sultanului, care tocmai sosise la Alexandria, trimise meșterului un veșmânt de sărbătoare, spre a-i face câteva schimbări, iar meșterul îl dădu lui Labacan, deoarece lucra mai bine ca toți.

Seara, după ce meșterul și calfele plecară spre a se odihni după munca zilei, o dorință nestăpânită îl mână pe Labacan îndărăt, la atelier, unde se afla veșmântul fratelui împăratului. Se opri îndelung, gânditor, în fata straiului împărătesc, minunându-se când de bogăția fireturilor, când de culorile sclipitoare ale catifelei și mătăsii. Nu putu să se stăpânească, trebuia să-l îmbrace; și iată că-i venea atât de bine, de parc-ar fi fost făcut pentru el.

— N-oi fi și eu prinț, tot atât de bun ca oricare altul? se întrebă el, plimbându-se în sus și în jos prin odaie. Nu mi-a spus chiar meșterul că sunt născut să fiu prinț?

Odată cu veșmântul, calfa părea să fi îmbrăcat și un cuget regesc; nu putea gândi altfel decât că era un fiu de rege, necunoscut, și de aceea hotărî să plece în lume și să părăsească acest loc, unde oamenii fuseseră până acum atât de mărginiți, încât să nu-i recunoască stirpea sub părelnica sa obârșie de rând. Bogatul veșmânt i se păru trimis de o zână bună; se feri deci să nesocotească un dar atât de scump; își adună puținii bani pe care-i avea și, ajutat de întunericul nopții, plecă pe porțile Alexandriei.

Prințul cel necunoscut stârni uimire pretutindeni în călătoria sa, căci veșmântul bogat și înfățișarea serioasă și demnă nu se potriveau cu faptul că mergea pe jos. Când era întrebat despre aceasta, răspundea, cu o căutătură ascunsă, că avea temeiurile sale. Dându-și însă seama că era de râsul lumii călătorind pe jos, cumpără cu bani puțini

un cal bătrân, potrivit pentru el, deoarece animalul, fiind liniștit și blând, nu-l punea în încurcătură silindu-l s-o facă pe călărețul priceput, ceea ce nu i-ar fi fost cu putință.

Într-o zi, pe când mergea călare pe uliță, la pas, cu Murva - așa își botezase calul - se apropie de el un călăreț care-l rugă să-i îngăduie a-l întovărăși, deoarece drumul pare mai scurt când ai cu cine schimba o vorbă. Călărețul era un tânăr vioi, chipeș și un tovarăș plăcut. Curând el începu să-l întrebe pe Labacan de unde vine și unde se duce; și se brodi că și el, ca și calfa de croitor, cutreiera prin lume fără țintă. Îi spuse că se numește Omar, că e nepotul lui Elfi-bey, nefericitul pașă din Cairo; trebuia să ducă la îndeplinire o însărcinare pe care i-o dăduse unchiul său pe patul de moarte.

Labacan nu-i vorbi cu inima tot atât de deschisă despre el, dar îi dădu a înțelege că era de viță aleasă și călătorea de plăcere.

Cei doi tineri se plăcură unul pe altul și-și urmară drumul împreună. În cea de-a doua zi a călătoriei lor, Labacan îl întrebă pe Omar despre sarcina pe care o avea de îndeplinit și, spre uimirea lui, află următoarele:

Elfi-bey, pașa din Cairo, îl crescuse pe Omar din fragedă copilărie, iar acesta nu-și cunoscuse părinții. Când Elfi-bey fu lovit de dușmanii săi și, după trei bătălii nefericite, silit să fugă rănit de moarte, îi mărturisi tânărului că nu-i era nepot, ci fiul unui stăpânitor puternic, care, speriat de prorocirile cititorilor în stele, îndepărtase pe tânărul prinț de la curtea sa, jurând să nu-l revadă decât în ziua când va împlini douăzeci și doi de ani, să se afle lângă bine cunoscutul obelisc El-Serujah, la patru zile de drum spre răsărit de Alexandria. Acolo va trebui să înmâneze oamenilor pe care-i va găsi lângă obelisc un hanger dăruit de acela care se dăduse drept unchiul său și să rostească: «Iată, eu sunt cel pe care-l căutați». Dacă ei vor răspunde: «Lăudat fie profetul care te-a ținut în viață», va trebui să-i urmeze, căci îl vor duce la tatăl său.

Labacan, calfa de croitor, tare se minună de această povestire; din clipa aceea el se uită cu ochi pizmași la prințul Omar, supărat că soarta îi hărăzise cinstea de a fi odraslă de stăpânitor, după ce fusese crescut ca nepot al puternicului pașă. Iar lui, care era înzestrat cu tot ce-i trebuie unui prinț, soarta, ca o batjocură, îi dăruise o viață obișnuită. Se cerceta când pe el, când pe prinț. Trebui să recunoască faptul că tânărul era chipeș; ochi ageri și frumoși, nas bine croit, purtare blândă și binevoitoare, pe scurt, întreaga lui înfățișare era foarte plăcută. Dar oricâte însușiri îi găsea însoțitorului său, se gândea totuși că el, Labacan, ar fi fost un fiu mai potrivit pentru un tată atât de sus-pus, decât adevăratul prinț,

Acest gând îl urmări pe Labacan toată ziua și cu acest gând adormi la popasul următor; când se trezi dimineața și privirea îi căzu asupra lui Omar, care dormea alături liniștit, visând de bună seamă la apropiata-i fericire, încolți în el gândul să dobândească prin șiretenie sau cu sila ceea ce soarta vitregă nu-i îngăduise; hangerul, semnul de recunoaștere al prințului, era înfipt în brâul acestuia; îl trase încet, ca să-l împlânte în pieptul stăpânului său. Dar gândul ucigaș înspăimântă sufletul pașnic al calfei; se mulțumi deci să ia hangerul și se apucă să-și pună șaua pe calul cel ager al prințului; până avea să se trezească Omar și să se vadă jefuit de toate nădejdlile sale, necredinciosul său tovarăș va fi departe.

Ziua când Labacan îl jefui pe prinț se nimeri a fi tocmai întâia zi a sfintei luni Ramadan; mai avea deci patru zile pentru a ajunge la obeliscul El-Serujah, pe care-l cunoștea bine. Deși locul unde se afla acest obelisc era la o depărtare de cel mult două zile de călătorie, el se grăbi să sosească acolo, fiindu-i mereu teamă că va fi ajuns din urmă de adevăratul prinț.

La sfârșitul celei de-a doua zi, Labacan zări obeliscul El-Serujah. Era așezat pe un dâmb într-o câmpie deschisă și putea fi văzut de la o depărtare de două-trei ceasuri de

drum. Zărindu-l, inima lui Labacan bătu mai tare; deși în ultimele două zile avusese destulă vreme să chibzuiască ce trebuie să facă, cugetul lui încărcat îi stârnea teama; gândul că era sortit să fie prinț îl îmbărbătă însă din nou și astfel se îndreptă plin de încredere către ținta lui.

Împrejurimile obeliscului El-Serujah erau nelocuite, pustii, și noul prinț s-ar fi aflat la grea ananghie dacă n-ar fi avut merinde pentru câteva zile. Se așeză deci sub niște palmieri, lângă calul său, și așteptă cele ce aveau să se întâmple.

Pe la miezul zilei următoare văzu o caravană mare, cu cai și cămile, venind pe câmpie către obeliscul El-Serujah. Caravana se opri la poalele dâmbului pe care se afla obeliscul; se ridicară corturi arătoase și totul părea a spune că e vorba de călătoria unui pașă sau a unui șeic bogat. Labacan bănuia că mulțimea pe care o vedea venise acolo pentru el și ar fi dorit să se arate chiar atunci în chip de viitor stăpân; dar își potoli pornirea de a se da drept prinț, deoarece chiar a doua zi dimineață aveau să i se împlinească cele mai îndrăznețe năzuințe.

Razele soarelui de dimineață îl treziră pe fericitul croitor pentru cea mai însemnată clipă a vieții sale, clipă ce avea să-l ridice de la cea mai joasă treaptă lângă un tată din os domnesc; e adevărat că atunci când puse frâul calului său spre a se îndrepta către obelisc, își dădu seama de pasul necinstit pe care-l făcea, și iar e adevărat că se gândi la durerea pe care trebuia s-o resimtă fiul de prinț, înșelat în nădejtile sale; dar zarurile fuseseră aruncate și el nu mai putea să dea îndărăt de la cele hotărâte. Îngâmfarea îi șoptea că arată destul de impunător ca să se dea drept fiul unui rege atotputernic, îmbărbătat de acest gând, se aruncă în sa, își adună tot curajul ca să-și pună calul în galop și, astfel, ajunse într-un pătrar de ceas la poalele dâmbului.

Descălecă și-și legă calul de unul din tufarii ce creșteau acolo; apoi scoase hangerul prințului Omar și

urcă pe coastă. La picioarele obeliscului stăteau șase bărbați în jurul unui bătrân cu înfățișare măreață de rege; veșmântul strălucitor din țesătură de fir, șalul de Cașmir alb cu care era încins, turbanul alb, împodobit cu nestemate scăpărătoare, arătau că este un bărbat bogat și de vază.

Labacan se îndreptă spre el, se plecă adânc și spuse, în timp ce-i întindea hangerul:

— Iată, eu sunt cel pe care-l căutați!

— Lăudat fie Profetul care te-a ținut în viață! răspunse bătrânul, cu lacrimi de bucurie. Îmbrățișează-ți bătrânul tată, scumpul meu fiu Omar!

Bunul croitor fu nespus de înduioșat de aceste cuvinte adânc simțite și, cu un amestec de fericire și de rușine, se aruncă în brațele bătrânului.

Dar bucuria noii sale stări avea să dureze netulburată numai o clipă; când se desprinsese din brațele bătrânului, văzu un călăreț gonind din câmpie spre dâmb. Călărețul și calul aveau o înfățișare jalnică: calul, de încăpățănare sau de oboseală, nu mai voia să înainteze; se țâra cu mers împiedicat care nu era nici pas, nici trap; călărețul îl îndemna cu mâinile și cu picioarele să se miște mai repede.

Labacan îl recunoscuse de îndată pe Murva al său și pe adevăratul prinț Omar; dar duhul rău al minciunii pusese stăpânire pe el; hotărî deci să-și susțină drepturile dobândite, cu fruntea sus, orice s-ar întâmpla.

Călărețul făcea semne încă din depărtare; ajungând în sfârșit la poalele dâmbului, cu toată încetineala lui Murva, sări din șar și se năpusti sus pe dâmb.

— Opriți! strigă el. Oricine ați fi, opriți și nu vă lăsați amăgiți de acest mișel înșelător; eu mă numesc Omar, și nici un muritor să nu îndrăznească a se folosi de numele meu!

La auzul acestei întorsături a lucrurilor, pe fețele privitorilor se întipări o adâncă mirare; bătrânul, mai ales,

părea foarte uimit; se uită întrebător când la unul, când la celălalt. Labacan însă vorbi cu o liniște greu stăpânită:

— Cinstite stăpâne și părinte, nu te lăsa amăgit de acest om! După câte știu, este un croitor smintit din Alexandria pe nume Labacan și e vrednic mai mult de mila decât de supărarea noastră.

Aceste cuvinte îl aduseră pe prinț în pragul nebuniei și, spumegând de furie, vru să se arunce asupra lui Labacan; dar ceilalți se așezară între ei și-l ținură, iar stăpânitorul spuse:

— Într-adevăr, scumpul meu fiu, bietul om e nebun; să fie legat și așezat pe unul din dromaderii noștri; poate că-i vom putea fi de folos nefericitului.

Furia prințului se potoli; plângând, îi zise stăpânitorului:

— Inima mea îmi spune că-mi ești părinte și te rog din suflet să mă asculți, în amintirea mamei mele.

— Doamne ferește! răspunse bătrânul. Iar începe să vorbească fără șir; cum poate ajunge un om la asemenea gânduri nebunești?

Apoi luă brațul lui Labacan și păși sprijinit de el spre poalele dâmbului. Amândoi încălecară pe niște cai mândri, acoperiți cu cioltare de preț, și porniră în fruntea caravanei peste câmpie. Nefericitului prinț însă i se ferecară mâinile, apoi fu legat de un dromader, iar doi călăreți rămaseră în preajma lui pentru a-i supraveghea orice mișcare.

Bătrânul era Saaud, sultanul wahaabiților. Multă vreme nu avusese copii; în cele din urmă i se născuse prințul mult dorit. Dar cititorii în stele, chemați să prevestească soarta băiatului, îi spuseră că până la douăzeci și doi de ani îl paște primejdia de a fi izgonit de un dușman. De aceea, spre mai multă siguranță, sultanul îl încredințase pe prinț, spre a fi crescut, vechiului și încercatului său prieten Elfi-bey, iar el așteptase douăzeci și doi de ani, îndurerat, întoarcerea lui.

Toate acestea sultanul le povesti celui pe care îl credea fiul său și se arătă deosebit de mulțumit de înfățișarea și purtarea acestuia.

Ajunși în țara sultanului, ei fură întâmpinați pretutindeni de către locuitori cu strigăte de bucurie, căci vestea despre sosirea prințului se întinsese ca o flacără prin toate orașele și satele. Pe ulițele pe unde treceau erau înălțate bolți din flori și ramuri, covoare strălucitoare de toate culorile împodobeau casele, iar mulțimea lăuda cu glas tare pe Alah și pe profetul său, care le trimisese un prinț atât de chipeș. Toate acestea umplură de fericire inima mândră a croitorului; cu atât mai nefericit se simțea adevăratul Omar, care urma alaiul, legat și adânc deznădăjduit. Nimănui nu-i păsa de el în mijlocul acestei bucurii, care, de drept, i se datora lui. Mii și mii de glasuri strigau numele lui Omar, iar pe el, adevăratul purtător al acestui nume, nu-l lua nimeni în seamă; cel mult, unul sau altul întreba pe cine duceau atât de strașnic cetluit, și cumplit suna răspunsul în urechile prințului.

— E un croitor smintit! Caravana ajunsese în sfârșit în orașul de scaun al sultanului, unde totul fusese pregătit pentru primirea lor cu și mai multă strălucire ca în celelalte orașe. Soția sultanului, o femeie mai în vârstă și respectabilă, aștepta, cu toți curtenii, în sala cea mai măreață a palatului. Pardoseala sălii era acoperită cu un covor uriaș, iar pereții – împodobiți cu pânză albastră, ținută cu șnururi și ciucuri de aur sau prinsă în ținte mari de argint.

Caravana sosi pe înserat; în sală fuseseră aprinse nenumărate lămpi rotunde, colorate, prefăcând noaptea în zi. În fundul sălii, însă, unde ședea pe tron soția sultanului, luminile și culorile își luau cu deosebire ochii. Așezat pe patru trepte, tronul era numai aur și ametiste mari.

Patru din cei mai nobili emiri țineau deasupra capului ei un baldachin de mătase roșie, iar șeicul din Medina îi făcea vânt cu un evantai din pene de păun.

Astfel aştepta soţia sultanului pe soţul şi pe fiul ei; nici ea nu-l văzuse de la naştere, dar cel multăşteptat i se arătase adeseori în vis, astfel încât l-ar fi putut recunoaşte dintr-o mie.

Iată că se auzi larma alaiului ce se apropia; vuietul surlilor şi al timpanelor se amesteca cu uralele mulţimii; copitele cailor răsunau în curtea palatului, paşii celor sosiţi se auzeau tot mai aproape, uşile sălii se dădură în lături şi, trecând printre rândurile slujitorilor îngenuncheaţi, sultanul, mână în mână cu fiul său, se îndreptă repede spre tronul mamei.

— Iată, spuse el, ţi-l aduc pe cel căruia îi duci dorul de atâta vreme.

Soţia însă îi curmă vorba.

— Acesta nu este fiul meu! strigă ea. Acesta nu este chipul pe care Profetul mi l-a arătat în vis!

În clipa în care sultanul voia s-o convingă să nu se lase înşelată de vise, uşa sălii se deschise şi prinţul Omar năvăli înăuntru, urmărit de paznicii din mâinile cărora se smulsese cu toată puterea. Se aruncă gâfâind la picioarele tronului:

— Aici vreau să mor! strigă el. Dă poruncă să fiu omorât, tată crud, căci nu mai pot îndura această ruşine!

Toţi încremeniră la auzul acestor vorbe şi se grămădiră în jurul nefericitului; paznicii veniră în goană, voind să-l lege din nou, când soţia sultanului, care privise toate acestea mută de mirare, sări de pe tron.

— Staţi! strigă ea. Acesta e cel pe care ochii mei nu l-au văzut niciodată, dar pe care inima mea îl recunoaşte!

Paznicii, fără voia lor, îl lăsară pe Omar, dar sultanul, cuprins de mânie aprigă, le porunci să-l lege pe nebun.

— Eu sunt cel care hotărăşte aici, spuse el cu glas poruncitor. Aici nu ne luăm după vise muieresti, ci după anumite semne sigure. Acesta - şi arată spre Labacan - acesta este fiul meu, căci el mi-a adus hangerul, semnul de recunoaştere al prietenului meu Elfi.

— Hangerul mi-a fost furat! strigă Omar. Încrederea mea neștiutoare a fost înșelată!

Dar sultanul nu ascultă glasul fiului său, căci era obișnuit să urmeze în toate, cu încăpățănare, numai hotărârile sale; de aceea porunci ca nefericitul Omar să fie scos cu sila afară din sală.

Apoi se duse cu Labacan în încăperile lui, plin de mânie împotriva soției sale, cu care trăise timp de douăzeci și cinci de ani în bună înțelegere.

Adânc mâhnită de cele petrecute, soția sultanului era pe deplin încredințată că un înșelător pusese stăpânire pe inima sultanului, căci pe acel tânăr nefericit i-l arătaseră toate visele ca fiind fiul ei.

Când durerea i se mai alină, chibzui la un mijloc prin care să-și încredințeze soțul de nedreptatea ce o făcea. Lucru greu, căci acela ce se dădea drept fiul ei adusese hangerul - semnul de recunoaștere - și, după cum aflase, îl puse pe Omar să-i povestească atâtea despre viața lui din trecut, încât putea să se dea drept fiul ei, fără teamă.

Ea îi chemă la dânsa pe oamenii care-l însoțiseră pe sultan la obeliscul El-Serujah, ca să-i povestească totul cu de-amănuntul, apoi se sfătui cu roabele ei cele mai credincioase. Ele chibzuiră și își dădură cu părerea în fel și chip; la urmă vorbi bătrâna și înțeleaptă circaziană Melehsala:

— Dacă am auzit bine, luminată stăpână, cel care a adus hangerul spunea că acela pe care-l crezi fiul tău se numește Labacan și e un croitor zurliu.

— Așa-i, răspunse soția sultanului. Și ce-i cu asta?

— Nu crezi, urmă cealaltă, că înșelătorul i-a dat fiului tău chiar propriul său nume? Și dacă-i așa, iată un mijloc minunat pentru a-l da în vileag pe înșelător, mijloc pe care am să ți-l spun în taină.

Soția sultanului își plecă urechea către roabă și aceasta îi șopti un sfat ce păru să-i placă, fiindcă se pregăti pe dată să meargă la sultan.

Soția sultanului era o femeie înțeleaptă, care cunoștea bine slăbiciunile bărbatului ei și știa să le folosească. De aceea se prefăcea a-i da dreptate și a-și recunoaște fiul, dar ceru să i se îndeplinească o dorință. Sultanul, căruia îi părea rău că-și supărase soața, i-o încuviință, și ea vorbi:

— Vreau să-i pui pe amândoi la o încercare de măiestrie: alta i-ar pune poate să călărească, să se bată cu săbiile sau să arunce cu sulița, dar acestea sunt lucruri pe care le știe oricine; nu, vreau să le cer ceva pentru care e nevoie de minte ageră. Fiecare dintre ei să coasă deci câte un caftan și câte o pereche de șalvari, și să vedem care din ei le face mai frumos.

Sultanul izbucni în râs și zise:

— Ei, te-ai gândit la ceva tare înțelept! Fiul meu să se ia la întrecere cu un croitor smintit și să vedem care din ei face un halat mai frumos? Nu, asta nu!

Soția lui îi aminti însă că făgăduise să-i îndeplinească dorința, iar sultanul, care era un om de cuvânt, se înduplecă până la urmă, dar jură că, oricât de frumoase veșminte ar face croitorul cel smintit, el nu-l va recunoaște drept fiul său.

Sultanul se duse el însuși la fiul lui și-l rugă să-i facă maică-si pe plac, căci ea dorea să-i coasă cu mâna lui un caftan. Bunului Labacan îi crescui inima de bucurie; dacă asta era totul, se gândea el, soția sultanului își va vedea curând dorința împlinită.

Fură orânduite două încăperi - una pentru prinț, cealaltă pentru croitor - unde trebuia să-și arate fiecare iscusința, după care li se dădu numai câte o bucată de mătase, foarfece, ac și ață.

Sultanul abia aștepta să vadă ce fel de caftan avea să facă fiul său; dar și soției sale îi bătea inima cu neliniște, gândindu-se dacă șiretlicul îi va fi de folos. Celor doi tineri li se dădură două zile ca să isprăvească treaba; în cea de-a treia zi, sultanul trimise după soția lui și când aceasta veni.

porunci să fie aduse cele două caftane, precum și pe cei ce le făcuseră.

Labacan intră triumfător și întinse caftanul dinaintea privirilor uimite ale sultanului.

— Iată, tată, zise el, iată, cinstită mamă, nu-i o adevărată minunăție! Pot face prinsoare că nici cel mai îndemânat croitor al palatului nu este în stare să coasă unul la fel.

Soția sultanului zâmbi și se întoarse către Omar:

— Dar tu, fiule, ce-ai izbutit să faci?

Înciudat, acesta zvârli cât colo mătasea și foarfecă:

— Am fost deprins să strunesc calul și să mânuiesc sabia, iar sulița mea nimerește orice țintă; meșteșugul acului îmi este însă străin, fiind nevrednic de cel crescut de Elfi-bey, stăpânitorul din Cairo.

— O, tu, adevărat fiu al stăpânului meu! strigă soția sultanului. Ah, de te-aș putea îmbrățișa și numi fiul meu! Să am iertare, soțul și stăpânul meu, spuse ea apoi, întorcându-se către sultan, că am folosit acest șiretlic. Nu vezi nici acum cine e prinț și cine e croitor? Într-adevăr, caftanul pe care l-a făcut fiul tău e minunat și aș vrea să-l întreb la ce meșter a învățat.

Sultanul rămase pe gânduri, privind cu îndoială când la soție, când la Labacan, care încerca zadarnic să-și ascundă roșeața feței și spaima de a se fi dat de gol atât de prosteste.

— Nici această dovadă nu-i de ajuns, spuse el. Dar, Alah fie lăudat, știu eu cum am să descopăr dacă am fost sau nu înșelat!

Porunci să i se aducă bidiviul cel iute, se aruncă în șa și se îndreptă spre o pădure, care se afla nu departe de oraș. Se spunea din bătrâni că acolo ar sălășlui o zână bună, pe nume Adolzaida, care îi ajutase cu sfatul de multe ori, în clipe de restriște, pe stăpânitorii din neamul său; într-acolo goni sultanul.

În mijlocul pădurii se afla un luminiș înconjurat de

cedri înalți. Acolo se spunea că ar sălășlui zâna, și muritorii, stăpâniți de o anumită teamă, moștenită de demult din tată-n fiu, nu prea călcau meleagurile acelea.

Ajuns la locul cu pricina, sultanul sări din șa, legă calul de un copac, se duse în mijlocul luminișului și strigă tare:

— Dacă este adevărat că în clipe de restriște ai fost un bun sfetnic al strămoșilor mei, nu nesocoti rugămintea urmașului lor și sfătuiește-mă acolo unde mintea omenească e neputincioasă.

De-abia rosti ultimele cuvinte, că unul din cedri se deschise și din inima lui ieși o femeie cu un vâl pe față și purtând un veșmânt lung și alb.

— Știu de ce vii la mine, sultane Saaud. Cererea ta e dreaptă; de aceea îți voi da ajutor. Ia aceste două cutii. Lasă-i pe cei doi ce doresc a-ți fi feciori să aleagă. Sunt încredințată că cel adevărat nu va da greș.

Vorbindu-i astfel îi întinse două cutioare de fildeș, bogat împodobite cu aur și mărgăritare; pe capace, pe care sultanul încercă zadarnic să le deschidă, erau niște inscripții încrustate în diamante.

În timp ce călărea spre casă, sultanul se tot întreba ce puteau ascunde cele două cutii, pe care nu izbutea să le deschidă cu nici un chip. Nici inscripțiile nu-l lămuriră, căci pe una din ele scria: „Cinste și slavă”, iar pe cealaltă „Fericire și bogăție”. Sultanul se gândi în sinea lui că lui însuși i-ar veni greu să aleagă între aceste două lucruri, care erau la fel de atrăgătoare, la fel de ademenitoare.

Când se întoarse la palat, își chemă soția și îi povesti cele spuse de zână, și ea fu cuprinsă de o nădejde înflăcărată că acela spre care o trăgea inima va alege cutia ce va dovedi că e fiul ei.

În fața tronului sultanului fură aduse două mese, pe care sultanul puse cu mâna lui cele două cutii, după care se așeză pe tron și făcu semn unuia din robi să deschidă ușa sălii. Prin această ușă intră un strălucit alai de pașale

și emiri ai împărăției, chemați de sultan. Ei se așezară pe bogatele perne înșiruite de-a lungul pereților.

Când se așezară cu toții, sultanul făcu un al doilea semn, la care fu adus înăuntru Labacan. Pășind mândru, el străbătu sala, se aruncă la picioarele tronului și spuse:

— Ce poruncește părintele și stăpânul meu? Sultanul se ridică de pe tron și zise:

— Fiule, sunt oarecare îndoieli asupra îndreptățirii tale la numele pe care ceri să-l porți; într-una din aceste cutii se află dovada adevăratei tale obârșii. Alege! Nu mă îndoiesc c-o vei alege pe cea bună.

Labacan se ridică și se apropie de cutii; chibzui îndelung ce să aleagă și în cele din urmă spuse:

— Cinstite tată! Ce poate fi mai însemnat decât fericirea de a fi fiul tău? Ce poate fi mai înălțător decât bogăția îndurării tale? Aleg cutia pe care scrie: „Fericire și bogăție”.

— Vom afla mai târziu dacă ai ales bine: deocamdată așază-te pe pernă, lângă pașa din Medina, grăi sultanul și făcu semn robului său.

Fu adus Omar. Privirea lui întunecată, chipul mohorât treziră mila tuturor celor de față. El se aruncă la picioarele tronului și întreabă care era vrerea sultanului.

Sultanul îi răspunse că avea de ales una din cutii; tânărul se ridică și se apropie de masă. Citi cu luare-aminte cele scrise pe amândouă și spuse:

— Zilele din urmă m-au învățat ce îndoielnică e fericirea, ce pieritoare e bogăția; dar ele m-au învățat de asemenea că în pieptul celor viteji se află o comoară ce nu poate fi nimicită, și anume cinstea, și că steaua strălucitoare a slavei nu pierde odată cu fericirea. Soarta mi-e pecetluită; de-a fi să pierd o coroană, cinste și slavă, pe voi vă aleg!

Puse mâna pe cutia pe care și-o alesese; dar sultanul porunci să aștepte, și, făcându-i semn lui Labacan să se apropie de masă, îi spuse să pună și el mâna pe cutia lui.

Sultanul mai porunci să i se aducă un vas cu apă din fântâna sfântă Zemzem de la Mecca, își spală mâinile pentru rugăciune, întoarse fața către răsărit, se lăsă în genunchi și se rugă:

— Dumnezeu! Părinților mei! Tu care de veacuri păstrezi neamul nostru curat și neștirbit, nu îngădui ca un nevrednic să pângărească numele Abassizilor, ocrotește pe fiul meu cel adevărat în acest ceas de grea cumpănă.

Sultanul se ridică și se urcă din nou pe tronul său. Toți cei de față erau încordați de atâta așteptare, de-abia îndrăznind să răsuflă; prin sală s-ar fi putut auzi fuga unui șoricel, atât de încremeniți priveau cu toții; cei din spate întindeau gâturile pentru a vedea cutiile peste capetele celor din față. Atunci sultanul grăi:

— Deschideți cutiile! Și cutiile, pe care înainte nici o putere nu le putuse deschide, se deschiseră singure.

În cutia aleasă de Omar se aflau, pe o pernă de catifea, o coroniță mică de aur și un sceptru; în cutia lui Labacan – un ac mare și un capăt de ață.

Sultanul porunci celor doi tineri să aducă cutiile în fața lui. El ridică din cutie coronița și, ca prin minune, când o luă în mână, ea începu să crească, să crească tot mai mult, până ajunse mare cât o coroană adevărată. El așeză coroana pe capul fiului său Omar, care îngenunchease înaintea lui, îl sărută pe frunte și îl pofti să se așeze de-a dreapta sa. Apoi se întoarse către Labacan și rosti:

— E o zicală din bătrâni care spune: „Nu te întinde mai mult decât ți-e plapuma”. Se pare că va trebui să rămâi la acul tău. Deși nu ești vrednic de îndurarea mea, pentru tine s-a rugat cineva, cineva căruia, astăzi, nu vreau să-i stau cu nimic împotrivă; de aceea îți dăruiesc nemernica-ți viață. Dar dacă vrei să-mi ascuți povața, grăbește-te să pleci cât mai iute din țara mea.

Rușinat, zdrobit, sărmanul croitor nu avu ce să răspundă; se aruncă la picioarele prințului și, cu lacrimi în

ochi, spuse:

— Poți să mă ierți, luminate prinț?

— Credință față de prieteni, mărinimie față de dușmani, aceasta este fala Abassizilor, răspunse prințul, ridicându-l de jos. Du-te în pace!

— O, fiul meu cel adevărat! strigă mișcat bătrânul sultan, și se aruncă la pieptul fiului său.

Toți emirii și pașalele, toți dregătorii țării se ridicară de la locurile lor și strigară:

— Trăiască fiul sultanului nostru! În mijlocul bucuriei tuturor, Labacan se strecură afară din sală, cu cutia sub braț.

Coborî la grajdurile sultanului, puse frâul pe calul său Murva și ieși călare pe poartă, luând-o spre Alexandria. Clipele când fusese prinț i se părură un vis și doar cutia cea frumoasă, bogat împodobită cu mărgăritare și diamante, îi amintea că totuși nu visase.

Ajungând în sfârșit la Alexandria, merse călare până în fața casei bătrânului său meșter, sări din șa, legă căluțul de poartă și intră în atelier. Meșterul, care nu-l recunoscuse de îndată, făcu o temenea adâncă și-l întrebă cu ce-i poate fi de folos; privindu-și însă mușterii cu mai multă luare-aminte și recunoscându-l pe vechiul său Labacan, strigă calfele și ucenicii; aceștia se năpustiră mânioși asupra bietului Labacan, care nu se aștepta la o asemenea primire, îi traseră ghionți, îl bătură cu fiarele de călcat și cu cotul de măsurat, îl înțepară cu ace și-l ciupiră cu foarfece ascuțite până ce acesta căzu istovit pe un maldăr de haine.

În vreme ce Labacan zăcea, meșterul începu să-l mustre pentru haina furată; zadarnic striga Labacan că el se întorsese tocmai ca să-l despăgubească; zadarnic făgădui să-i plătească de trei ori prețul veșmântului; meșterul și calfele se aruncară iar asupra lui, îl bătură măr și-l aruncară pe ușă afară.

Zdrobit, în zdrențe, el încălecă pe Murva și o luă

către un caravanserai. Acolo își odihni capul lovit și ostenit, cugetând asupra suferințelor de pe acest pământ, asupra meritelor atât de des disprețuite și asupra nimicniciei și zădărnicii tuturor avuțiilor. Adormi cu hotărârea de a nu mai alerga după mărimi și de a deveni om cinstit.

În ziua următoare nu-i păru rău de hotărârea luată, căci mâna grea a meșterului și a calfelor părea să fi alungat din el toate visele de mărire.

Vându cutia pe un preț mare unui giuvaergiu, își cumpără o casă și își făcu un atelier unde avea să se îndeletnicească cu meșteșugul său. După ce rânduî totul și agăță la fereastră o tăbliță pe care scria: „Labacan, croitor”, se așeză pe scaun și se apucă să-și cârpească cu acul și ața găsite în cutie haina atât de rău ferfenițită de meșterul lui. Deodată îl chemă cineva și, când dădu să se așeze din nou la lucru, ce-i fu dat să vadă! Acul lucra sârguincios, fără ca cineva să-l mânuiască, făcând cusături atât de frumoase și bine rânduite, cum nu făcuse Labacan vreodată, nici măcar în clipele când dădea dovadă de cea mai mare iscusință.

Într-adevăr, și cel mai neînsemnat dar al unei zâne bune este folositor și de mare preț! Acest dar mai avea însă și o altă însușire: capătul de ață nu se isprăvea deloc, oricât de harnic ar fi lucrat acul.

Labacan dobândi mulți mușterii și în curând ajunse cel mai vestit croitor de prin părțile acelea; el croia veșmintele și făcea prima împunsătură cu acul, după care acesta lucra iute mai departe, fără oprire, până ce haina era gata. Curând, toți locuitorii din Alexandria ajunseră mușteriii meșterului Labacan, căci acesta lucra frumos și foarte ieftin; doar într-o singură privință clătinau oamenii din cap, și anume: el lucra fără calfă și cu ușile încuiate.

Astfel se împlinise inscripția de pe cutioară ce vestise „Fericire și bogăție”; fericirea și bogăția însoțită – deși într-o mai mică măsură – „pașii bravului croitor – iar atunci

când auzea de fala tânărului sultan Omar, despre care vorbea tot norodul, când auzea că viteazul acesta întruchipa mândria și dragostea poporului său și era spaima dușmanilor săi, fostul prinț gândea în sinea lui: „Tot e mai bine că am rămas croitor, căci cinstea și slava sunt tare primejdioase”.

Astfel trăi vreme îndelungată Labacan, mulțumit de sine și cinstit de semenii săi, iar dacă acul nu și-a pierdut între timp puterea, mai coase și astăzi cu firul veșnic ai zânei Adolzaida.

După ce apuse soarele, caravana porni din nou și ajunse curând la Birked el Had sau „Fântâna hagiilor”, de unde mai aveau numai trei ceasuri de drum până la Cairo. Caravana era așteptată la acea oră și neguțătorilor le fu curând hărăzită bucuria de a-și întâlni din nou prietenii, care le ieșiră în întâmpinare. Ei intrară în oraș prin poarta Bebel Falch, căci se socotea că-i semn bun ca atunci când vii de la Mecca să intri pe acea poartă prin care trecuse Profetul.

În piață, cei patru neguțători turci se despărțiră de străin și de neguțătorul Zaleukos și se duseră acasă cu prietenii lor. Zaleukos îi arătă străinului un caravanserai bun și-l pofti să prânzească cu el. Străinul primi și făgădui să vină îndată ce-și va schimba veșmintele.

Grecul făcuse toate pregătirile să-l ospăteze bine pe străin, deoarece îl îndrăgise în timpul călătoriei, iară când bucatele și băuturile fură aduse după rânduială, el se așează și își așteaptă musafirul.

Îl auzi curând apropiindu-se cu pași mari și grei prin gangul ce ducea spre încăperea sa. Se ridică spre a-i ieși bucuros înainte și a-l întâmpina în prag; dar când deschise ușa, se dădu îngrozit înapoi, căci înaintea lui stătea înspăimântătorul necunoscut în mantie roșie. Aruncă încă o privire – nu încăpea îndoială: aceeași faptură înaltă și poruncitoare, aceeași mască de după care scânteiau ochii negri, aceeași haină roșie cu fireturi – toate îi erau prea

binecunoscute din clipa cea mai înflorătoare a vieții sale.

Simțămintele ciudate se zbuciumau în pieptul lui Zaleukos; el se împăcase și iertase totul de mult acestui om, păstrat în amintirea sa, și totuși ivirea lui îi redeschise toate rănilor, îi readuse în minte toate ceasurile chinuitoare ale fricii de moarte de atunci, iar durerea care-i otrăvise anii tinereții îi renăscu într-o clipă în inimă.

— Ce dorești, om fioros? strigă grecul, văzând că vedenia rămăsese încremenită în prag. Piei îndată, până nu te blestem!

— Zaleukos! rosti un glas cunoscut de după mască. Zaleukos! Astfel îți primești oaspetele?

Oaspetele scoase masca, dădu mantia în lături: era Selim Baruch, străinul.

Dar Zaleukos nu se liniști încă; îi era groază de străin, căci, fără îndoială, revedea în el pe necunoscutul de pe Ponte Vecchio; dar străvechile îndatoriri de gazdă biruiră; tăcut, el făcu semn străinului să se așeze la masă.

— Îți ghicesc gândurile, grăi acesta după ce se așezară. Ochii tăi mă privesc întrebători. Aș fi putut să tac și să nu mă mai vezi niciodată, dar sunt dator să-ți dau socoteală și de aceea am îndrăznit, chiar cu primejdia de a fi blestemat de tine, să mă arăt în față-ți sub vechea mea înfățișare. Mi-ai spus odinioară: „Credința strămoșilor mei îmi poruncește să-l iubesc; de altfel, el e mai nefericit decât mine”. Crede asta, prietene, și ascultă acum lămuririle mele. Ca să mă înțelegi, trebuie s-o iau de foarte departe. M-am născut la Alexandria, din părinți creștini. Tatăl meu, mezinul unei vechi și bine cunoscute familii franceze, era consulul țării sale în Alexandria. De la vârsta de zece ani am fost crescut în Franța de către fratele mamei mele și mi-am părăsit patria după câțiva ani pentru a mă întoarce la părinți, împreună cu unchiul meu, în țara în care se aflau părinții mei.

Dar, vai! În casa tatălui meu lucrurile nu stăteau așa cum ar fi trebuit; furtunile vremurilor agitate din lume nu

ajunseseră până aici, dar, pe neașteptate, nenorocirea lovise totuși casa mea până în adâncul inimii. Fratele meu, un tânăr care făgăduia mult, primul secretar al tatălui meu, se căsătorise de curând cu o tânără, fiica unui nobil florentin, ce locuia în vecinătate; cu două zile înainte de sosirea noastră, soția lui dispăruse pe neașteptate, iar familia noastră și tatăl ei nu-i puteau da de urmă. Până la sfârșit se bănuie că, în timpul unei plimbări, mersese prea departe și căzuse în mâinile unor tâlhari. Acest gând ar fi fost poate mai mângâietor pentru sărmanul meu frate, decât adevărul pe care-l aflarăm curând. Necredincioasa se îmbarcase pe un vas împreună cu un tânăr napolitan pe care-l cunoscuse în casa tatălui meu. Fratele meu, revoltat la culme de acest fapt, a încercat totul spre a o pedepsi pe vinovată, dar în zadar; încercările sale, care produsese vâlvă la Neapole și Florența, n-au făcut decât să abată nenorocirea asupra lui și a noastră. Nobilul florentin s-a întors în patrie făgăduind să-i facă fratelui meu dreptate, în realitate, însă, pentru a ne nimici. La Florența, el a zădărnicit toate încercările fratelui meu și a știut să se folosească atât de bine de influența pe care o obținuse prin orice mijloc, încât tatăl și fratele meu, devenind suspecti în ochii conducătorilor lor, au fost prinși în mod rușinos și duși în Franța, unde au pierit sub secure. Biata mea mamă a înnebunit și abia după zece luni nesfârșite, moartea a izbăvit-o de îngrozitoarea ei stare; în ultimele zile însă, mintea i-a fost din nou limpede. Astfel am rămas singur pe lume. Doar un gând îmi frământa sufletul, doar un singur gând mă făcea să uit de doliul meu, și acesta era puternica flacără aprinsă în mine de mama în ultimele ei clipe. În aceste ultime ceasuri își revenise, după cum ți-am spus; atunci m-a chemat la ea și mi-a vorbit în liniște de soarta noastră și de moartea ei apropiată. Apoi a trimis afară toată lumea din cameră, s-a ridicat în capul oaselor, cu chipul grav pe patul ei sărăcăcios, și mi-a spus că voi putea obține binecuvântarea ei dacă voi jura să îndeplinesc ceea

ce îmi va cere.

Cutremurat de cuvintele mamei mele, care era pe moarte, am jurat să îndeplinesc orice.

Ea a izbucnit în blesteme împotriva florentinului și a fiicei sale și, sub amenințările cele mai înspăimântătoare ale blestemului ei, m-a silit să făgăduiesc că voi răzbuna nenorocirea casei noastre. Apoi mama a murit în brațele mele.

Gândul răzbunării mocnea de mult în sufletul meu; în clipa aceea el se trezi cu toată puterea. Am adunat tot ce rămăsese din averea părintească și mi-am jurat s-o cheltuiesc pentru a mă răzbuna, sau să pier.

În scurt timp m-am dus la Florența; unde am stat mai mult ascuns; planul meu era îngreunat de situația în care se aflau acum dușmanii mei. Bătrânul florentin devenise guvernator și avea astfel în mână toate mijloacele pentru a mă nimici, de îndată ce va afte cel mai mic lucru. O întâmplare îmi veni într-ajutor.

Într-o seară am zărit hoinărind pe străzi un om îmbrăcat într-o livrea cunoscută; mersul său nesigur, privirea întunecată și blestemele „santo sacramento” și „maledetto diavolo” pe care le mormăia m-au făcut să recunosc în el pe bătrânul Pietro, unul din slujitorii florentinului, pe care-l cunoscusem la Alexandria. Nu aveam nici o îndoială că era supărat pe stăpânul său și am hotărât să folosesc acest prilej. El păru foarte mirat când mă văzu acolo, se plânse de nefericirea sa, căci, de când stăpânul său era guvernator, nu-i mai putea intra în voie.

Aurul meu, ajutat de supărarea lui, îl atrase de partea mea. Cea mai mare greutate era acum înlăturată; aveam un om plătit, care-mi va deschide ușa dușmanului la orice oră; planul meu de răzbunare se închea tot mai repede. Viața bătrânului florentin îmi păru un preț prea mic față de nimicirea casei mele. Trebuia să ucid tot ce avea mai drag, și anume pe fiica lui, pe Bianca, căci ea își bătuse joc de fratele meu și ea era pricina cea mai

însemnată a nenorocirii noastre. Inima mea, setoasă de răzbunare, se bucură la auzul veștii că tocmai atunci Bianca voia să se mărite pentru a doua oară. Eram hotărât: trebuia să moară. Dar mie însumi mi-era groază de această faptă, iar în puterile lui Pietro nu aveam încredere; de aceea am început a căuta un om care să săvârșească această faptă. Printre florentini n-am îndrăznit să caut, căci nimeni nu s-ar fi învoit la una ca asta împotriva guvernatorului. Atunci Pietro făcu un plan, pe care l-am și adus la îndeplinire, propunându-te în acest scop pe dumneata, ca străin și ca medic, ceea ce era lucrul cel mai nimerit. Ce s-a întâmplat știi și dumneata. Planul meu era cât pe ce să dea greș numai din pricina prudenței și a cinstei dumitale. De aici, cele ce s-au petrecut cu mantia.

Pietro ne-a deschis ușa palatului guvernatorului și tot el ne-ar fi condus în taină înapoi, dacă lucrurile înflorătoare pe care le-am zărit prin, crăpătura ușii nu ne-ar fi făcut să fugim îngroziți. Gonit de spaimă și de remușcări, am alergat cam două sute de pași și m-am prăbușit pe treptele unei biserici. Acolo abia mi-am venit în fire și primul meu gând a fost la dumneata și la groaznica dumitale soartă, dacă vei fi găsit în casă.

M-am apropiat pe furiș de palat, dar nu i-am zărit nici pe Pietro, nici pe dumneata; portița era însă deschisă, așa încât am putut spera cel puțin că ai folosit prilejul pentru a fugi.

Când au venit zorile, frica de a fi descoperit și un simțământ puternic de remușcare nu m-au lăsat să rămân mai departe între zidurile Florenței. Am alergat la Roma. Dar închipuie-ți spaima mea când am auzit după câteva zile povestindu-se pretutindeni cele întâmplate și că ucigașul, un medic grec, fusese prins. Plin de îngrijorare m-am întors la Florența, căci dacă înainte răzbunarea mi se păruse cumplită, acum o blestemam, fiindcă era prea scump plătită cu viața dumitale. Am ajuns în ziua în care ți s-a tăiat mâna. Trec sub tăcere ce-am simțit când te-am

văzut urcând pe eşafod şi suferind chinurile cu atâta curaj. Dar când sângele dumitale a tăşnit, am luat hotărârea nezdruncinată să-ţi uşurez viaţa. Ce s-a mai întâmplat pe urmă, ştii; rămâne să-ţi povestesc de ce am făcut această călătorie împreună cu dumneata.

Gândul că nu m-ai iertat mă apăsă ca o grea povară; de aceea, am hotărât să trăiesc mai multe zile în preajma dumitale, ca să-ţi pot da socoteală în cele din urmă de cele ce făcusem.

Grecul îşi ascultase oaspetele în tăcere; cu o privire blândă, el îi întinse mâna dreaptă.

— Mi-am închipuit că trebuie să fii mai nenorocit decât mine, căci groaznica dumitale faptă îţi întunecă veşnic zilele ca un nor negru; te iert din toată inima. Dar îngăduie-mi o întrebare: cum de-ai ajuns în pustiu sub această înfăţişare? Ce-ai făcut după ce mi-ai cumpărat casa din Constantinopol?

— M-am întors la Alexandria, răspunse cel întrebat. Clocoteam de ură, o ură arzătoare mai ales împotriva oamenilor așa-zis civilizaţi. Crede-mă, mă simţeam mai bine între musulmani. Eram abia de câteva luni în Alexandria, când au debarcat concetăţenii mei acolo. Vedeam în ei numai pe călăii tatălui şi fratelui meu; de aceea am adunat câţiva tineri dintre cunoştinţele mele care gândeau la fel cu mine şi m-am alăturat acelor viteji mameluci, care au devenit spaima oştirii franceze. Când campania a luat sfârşit, nu m-am putut hotărî să mă întorc la o viaţă paşnică. Am dus, împreună cu câţiva prieteni care gândeau ca mine, o viaţă nestatornică, închinată luptei şi vânătăoarei; trăiesc mulţumit între aceşti oameni care mă cinstesc ca pe un prinţ şi, dacă oamenii aceştia nu sunt atât de culţi ca europenii voştri, în schimb sunt foarte departe de invidie şi înşelăciune, de egoism şi vanitate. Zaleukos mulţumi străinului pentru cele povestite, dar nu-i ascunse părerea sa că, faţă de obârşia şi cultura lui, ar fi fost mai nimerit să trăiască şi să lucreze în ţări mai

civilizate. Îi luă mâna și-l rugă să plece împreună cu el, să trăiască și să moară alături de dânsul.

Oaspetele îl privi mișcat.

— Aceste vorbe mă îndreptătesc să cred, spuse el, că m-ai iertat cu adevărat și că mă iubești. Ți mulțumesc din suflet!

Se ridică și, cu statura sa măreață, se opri în fața grecului, pe care aproape că-l cuprinse teama văzând înfățișarea războinică, ochii negri și scânteietori, auzind glasul adânc și tainic al oaspetelui său.

— Ceea ce mi-ai propus e frumos, urmă acesta. Pe oricine ar putea ispiți, mie însă mi-e cu neputință să primesc. Calul meu e gata înșeuat, slujitorii mă așteaptă. Rămâi cu bine, Zaleukos!

Prietenii, pe care soarta îi făcuse să se întâlnească în chip atât de miraculos, se îmbrățișară la despărțire.

— Și cum să te numesc? Cum se numește oaspetele care va trăi veșnic în gândurile mele? Întrebă grecul.

Străinul îl privi lung, îi mai strânse încă o dată mâna și răspunse:

— Mi se spune Stăpânul deșertului. Sunt tâlharul Orbassan.

ȘEICUL DIN ALEXANDRIA ȘI ROBII LUI

Ali Banu, șeicul din Alexandria, era un om ciudat. Când trecea de dimineață pe ulițele orașului, cu turbanul lui din cașmir scump, cu veșmântul de sărbătoare, încins cu un brâu care prețuia cât cincizeci de cămile, când trecea așa, cu pași domoli și apăsați, cu fruntea întunecată, cu sprâncenele încruntate, cu ochii plecați, mângâindu-și gânditor, la fiecare cinci pași, barba lungă și neagră, când se ducea astfel la moschee, unde, potrivit dregătoriei sale, citea credincioșilor din Coran, oamenii se opreau în loc, se uitau după el și-și spuneau:

— Ce bărbat chipeș și impunător!

— Și bogat, un șeic bogat, adăuga cineva.

— Foarte bogat. N-are un palat în portul Istanbul? N-

are avuții și moșii, și mii de vite, și duium de robi?

— Da, zicea un al treilea, tătarul care i-a fost trimis de la Istanbul de padișahul însuși, Profetul să-l binecuvânteze, îmi spunea că șeicul nostru se bucură de multă trece la Reis-effendi, la Capugi-pașa, la toți, chiar și la sultan.

— Da, striga un al patrulea, pașii săi sunt binecuvântați. Este un om bogat și ales, dar... dar știți cu toții ce vreau să spun!

— Da, da! murmurau atunci ceilalți. E adevărat, are și el supărări; n-am vrea să fim în locul lui; este un om bogat și ales, dar... dar...

Ali Banu avea o casă minunată în cea mai frumoasă piață din Alexandria. În fața casei se afla o terasă mare, înconjurată cu ziduri de marmură și umbrită de palmieri. Acolo ședea deseori seara și fuma din narghilea. La o depărtare de el, smeriți, doisprezece robi în veșminte bogate îi așteptau poruncile: unul îi ținea la îndemână betelul, altul umbrela de soare, al treilea umplea vase de aur curat cu salep scump de rodii, un al patrulea legăna o apărătoare din pene de păun pentru a goni muștele din apropierea stăpânului: cântăreții își țineau la îndemână lăutele și surlele pentru a-l desfăta cu cântări, îndată ce le va cere; iar cel mai învățat dintre toți purta mai multe suluri de hârtie, ca să-i citească din ele.

Dar ei așteptau zadarnic porunca. Șeicul nu dorea nici muzică, nici cântări, nu dorea să audă parabolele sau stihurile înțelepților cântăreți ai trecutului, nu voia să guste nici salep, nici să mestece betel: până și robul cu apărătoarea din pene de păun se trudea zadarnic, căci stăpânul nici nu băga de seamă când vreo muscă îi dădea târcoale bâzâind.

Trecătorii se opreau adeseori și se minunau de înfățișarea măreață a casei, de robii cei scump înveșmântați, de întregul dichis; când se uitau însă la șeic, care ședea atât de întunecat și de posomorât sub palmieri,

cu ochii ațintiți numai la norișorii albaştrui ai narghilelei, dădeau din cap și spuneau:

— Într-adevăr, bogătaşul e un om sărman. El, care are atâtea avuții, e mult mai sărac decât cel ce n-are nimic, căci Profetul nu i-a hărăzit și înțelepciunea de a se bucura de bogăția sa.

Așa vorbeau oamenii, râzând de el și văzându-și de drum.

Într-o seară, când șeicul ședea ca de obicei sub palmierii din fața casei sale, înconjurat de toată strălucirea pământească, și pufăia mâhnit și singuratic din narghilea, nu departe de el se opriră câțiva tineri care îl priveau și râdeau.

— Cu adevărat, zise unul, șeicul Ali Banu e un nerod. Dacă aș avea eu comorile lui, m-aș folosi altfel de ele. În fiecare zi aș petrece și m-aș veseli. Mi-aș ospăta prietenii în încăperile cele mari, care ar răsună tot timpul de râs și voie bună.

— Da, spuse al doilea, n-ar fi rău, dar prietenii mulți te fac să-ți risipești avutul, fie el mare cât al sultanului, Profetul să-l binecuvânteze. Dar dacă ar fi să șed seara sub palmieri, în acest loc atât de frumos, ar trebui să cânte robii, să vină dănțuitorii să dănțuiască și să facă fel de fel de giumbușlucuri. În vremea asta, eu aș fuma boierește din narghilea, aș porunci să mi se aducă șerbet scump și m-aș desfăta aidoma califului din Bagdad.

— Se spune că șeicul, grăi al treilea tânăr, care era grămatic, e un om învățat și înțelept; cu adevărat, deslușirile sale din Coran dovedesc că are cunoștințe în toate privințele și cunoaște toate scrierile înțelepciunii. Dar oare viața lui e orânduită ca a unui înțelept? Iată un rob cu brațele pline de suluri. Eu mi-aș da veșmântul de sărbătoare, să pot citi numai unul dintre ele, căci sunt desigur scrieri rare. Pe când el? Șade, fumează, iar de scrieri nici nu se sinchisește! Dacă aș fi eu șeicul Ali Banu, aș pune omul să-mi citească până n-ar mai avea răsuflare,

ori până s-ar lăsa noaptea. Ba ar trebui să-mi citească și atunci, până aş aţipi.

— Ha! Chiar că te-ai pricepe să duci o viaţă frumoasă! râse al patrulea. Auzi! Să mănânci, să bei, să cânti, să dănţuieşti, să citeşti zicale şi să asculţi stihurile unor bieţi poeţi! Nu, eu aş face cu totul altceva. El are cai de soi, cămile şi o grămadă de bani. Eu, în locul lui, aş călători, aş călători până la capătul pământului, până la moscoviţi, până la franţuzi. Nici un drum nu mi s-ar părea prea lung pentru a vedea minunăţiile lumii. Aşa aş face dacă aş fi omul de colo.

— Tinereţea e vremea cea mai frumoasă a omului, e vârsta sortită veseliei, rosti un moşneag cu o înfăţişare tare sărmană, care se oprişe lângă ei şi le auzise vorbele, dar daţi-mi voie să vă spun că tinereţea n-are minte şi vorbeşte uneori fără rost, fără să ştie ce face.

— Ce vrei să zici, moşule? întrebare tinerii miraţi. Despre noi e vorba? Ce te priveşte că-i găsim cusur şeicului pentru felul său de viaţă?

— Când cineva ştie mai mult decât altul, trebuie să-i arate unde greşeşte, aşa spune Profetul, răspunse bătrânul. E adevărat că şeicul a fost binecuvântat cu avuţii, că are tot ce-şi poate dori inima, dar el e întunecat şi posomorât pentru pricini întemeiate. Credeţi că aşa a fost el întotdeauna? Deloc. Îl ştiu însă de acum cincisprezece ani; pe atunci era voinic şi vioi ca un căprior, trăia în veselie şi se bucura de viaţă. Pe-atunci avea un fiu, bucuria zilelor sale, frumos şi învăţat; cine îl vedea şi-l auzea vorbind nu putea decât să-l pizmuiască pe şeic pentru asemenea comoară, căci zece ani avea numai şi era tot atât de învăţat ca unul de optsprezece.

— Şi i-a murit fiul? Sărmanul şeic! strigă tânărul grămătic.

— Ar fi o mângâiere pentru el să ştie că s-a întors pe meleagurile Profetului, unde ar trăi mai bine ca în Alexandria. Dar ceea ce a avut de pătit e mult mai rău.

Era pe vremea când franțuzii au năvălit în țara noastră ca niște lupi flămânzi și s-au bătut cu noi. Au cucerit Alexandria și de aici au înaintat tot mai departe, luptând cu mamelucii. Șeicul a știut să se înțeleagă bine cu ei. Dar fie că râvneau la avuțiile sale, fie pentru că a ținut partea fraților săi întru credință, nu știu cum a fost; pe scurt, au intrat într-o zi în casa lui și l-au învinuit că sprijină în taină, cu arme, cai și merinde, pe mameluci. El a încercat în fel și chip să-și dovedească nevinovăția, dar totul a fost în zadar, căci franțuzii aceia erau oameni grosolani și lipsiți de inimă când era vorba să stoarcă bani. L-au luat deci pe feciorul său, pe micuțul Kairam, ca zălog în tabăra lor. Șeicul le-a făgăduit bani mulți drept răscumpărare pentru copil, dar franțuzii n-au vrut să-l dea, având de gând să ridice prețul. Deodată le-a venit de la pașa al lor, sau cum îi spunea, poruncă să se urce pe corăbii. La Alexandria nu s-a știut nimic despre asta. Franțuzii au plecat pe mare, iar pe fiul lui Ali Banu l-au luat de bună seamă cu ei, căci nu s-a mai auzit niciodată nimic despre el.

— O, sărmanul, ce greu l-a lovit Alah! strigară toți tinerii deodată și se uitară cu milă la șeic, care ședea mâhnit și singuratic sub palmieri; înconjurat de scumpeturi.

— Nevasta lui, pe care o iubea foarte mult, a murit de dorul fiului ei. Șeicul și-a cumpărat o corabie, a înzestrat-o cu toate cele de trebuință și l-a rugat pe vraciul franțuz care locuiește acolo, pe lângă havuz, să-l însoțească în Franța, ca să-și caute fiul pierdut. S-au suit pe corabie și au mers vreme îndelungată pe mare până au ajuns în țara ghiaurilor, a necredincioșilor care fuseseră în Alexandria. Zadarnic l-au căutat în toate orașele pe micuțul Kairam: nimeni nu știa de el.

Așa că au venit înapoi și de atunci șeicul trăiește tot jelindu-și fiul, și pe bună dreptate. De câte ori mănâncă sau bea nu-i oare firesc să se gândească: acum săracul meu Kairam o flămânzi, o fi poate însetat? Iar când se

împodobește cu burnuzuri de preț și cu veșminte de sărbătoare, așa cum i-o cere slujba și vrednicia lui, nu se gândește oare că fecioru-su n-o avea nici cu ce să-și acopere goliciunea? iar când e înconjurat de cântăreți și dănțuitori, de grămăticici, de robii lui, nu poate să nu se gândească: „Acum, sărmanul meu fiu o fi făcând și el sărituri sau o fi cântând în fața vreunui franțuz, stăpânul lui, după cum i se cere!” Și mai mult decât orice îl îngrijorează gândul că micul Kairam, aflându-se atât de departe de țara strămoșilor săi, în mijlocul necredincioșilor care-și bat joc de el, o să-și piardă credința părinților săi, și el n-o să-l mai poată îmbrățișa în grădinile raiului.

De aceea se și poartă atât de blajin cu robii lui și dă săracilor atâția bani; se gândește că Alah are să-l răsplătească, înduioșând inima stăpânilor franțuzi, ca să se poarte blând cu fiul său. De asemenea, în fiecare an, în ziua când i-a fost răpit fiul, dă drumul la doisprezece robi.

— Despre asta am aflat și eu, zise grămăticul, dar se povestesc fel de fel de lucruri curioase. De fiul lui nu s-a pomenit, dar despre Ali Banu se spune că ar fi un om ciudat și, mai ales, că-i plac foarte mult poveștile. În fiecare an pune la încercare pe robii lui și celui care povestește mai frumos îi dă drumul din robie.

— Nu ascultați tot ce îndrugă oamenii, zise moșneagul; lucrurile stau așa cum v-am spus eu și eu știu ce vorbesc; firește, atunci când e amărât, vrea să-și mai alunge gândurile negre, ascultând povești; robilor le dă însă drumul numai de dragul fiului său. Dar s-a lăsat seara, s-a răcorit și trebuie să-mi văd de drum. Salem aleicum, pacea fie cu voi, băieți; de acum încolo o să aveți o părere mai bună despre șeicul acesta cumsecade.

Tinerii mulțumiră moșneagului pentru cele auzite, se mai uitară o dată la cernitul tată și coborâră ulița, fiecare spunându-și în sine: „N-aș dori să fiu șeicul Ali Banu”.

Puțină vreme după ce tinerii aceștia vorbiseră cu moșneagul despre șeicul Ali Banu, se întâmplă ca ei să

treacă din nou pe această uliță, cam pe la ceasul rugăciunii de dimineață. Amintindu-și de moșneag și de istorisirea lui, îl căinară cu toții pe șeic, privind spre casa lui. Dar care nu le fu mirarea când văzură totul minunat împodobit! Pe terasa pe care se plimbau roabe gătite fluturau flamuri și steaguri; în sala casei erau așternute covoare scumpe, iar treptele largi ale scării fuseseră îmbrăcate în mătăsuri de preț; până și pe uliță era întins un postav subțire, frumos țesut, din care mulți ar fi dorit să-și facă un veșmânt de sărbătoare sau o pătură pentru picioare.

— Ia uite cât s-a schimbat șeicul în câteva zile! strigă tânărul grămatic. O da vreo serbare? Vrea să-și arate cântăreții și dănțuitorii? Ia priviți ce covoare! Nimeni nu are așa ceva în toată Alexandria! Și postavul ăsta de pe caldarâm! E păcat de el, zău așa!

— Eu cred, spuse un altul, că așteaptă un oaspete de seamă, căci asemenea pregătiri se fac când vine stăpânitorul vreunei țări mari sau când un efendi cinstește o casă călcându-i pragul. Oare cine o fi venind azi aici?

— Ia priviți, oare colo, deval, nu se zărește moșneagul de acum câteva zile? El le știe pe toate și o să ne poată lămuri. Hei, moșule! Nu vrei să vii încoace o clipă?

Auzind strigătele și văzând semnele pe care i le făceau, moșneagul se apropie și-i recunoscă pe tinerii cu care stătuse de vorbă deunăzi.

Ei îi arătară pregătirile ce se făceau în casa șeicului și-l întrebară dacă nu știe ce oaspete de seamă era așteptat.

— Vă închipuiți, de bună seamă, răspunse el, că Ali Banu dă o serbare de bucurie, sau că un om mare îi cinstește casa? Lucrurile nu stau așa; după cum știți, azi e ziua a douăsprezecea din Ramadan, și în această zi a fost dus în robie fiul lui.

— Pe barba Profetului! strigă unul dintre tineri. Aici parcă s-ar pregăti o nuntă, o sărbătoare, deși e vestita lui

zi de jale. Ce zici de toate astea? Nu crezi că șeicul are mintea cam zdruncinată?

— Nu crezi că te pripești din nou cu judecata, tânărul meu prieten? Întrebă bătrânul zâmbind. Și de data asta săgeata a fost ascuțită și înțepătoare și arcul întins. Totuși ai nimerit departe de țintă. Aflați deci că șeicul îl așteaptă astăzi pe fiul său.

— Deci l-a găsit? strigară tinerii, bucuroși.

— Nu, și poate că nu va fi găsit curând, dar aflați că acum opt sau zece ani, când șeicul petrecea această zi cu jale și cu planșete, dând drumul robilor și miluind cu mâncare și băutură pe mulți săraci, s-a întâmplat să ospăteze și pe un derviș, care zăcea ostenit, vlăguit, la umbra casei. Dervișul era însă un om sfânt și se pricepea să ghicească viitorul și să citească în stele. După ce fu omenit de mâna milostivă a șeicului, se apropie de acesta și îi spuse: „Cunosc pricina mâhnirii tale; nu e oare astăzi ziua a douăsprezecea a lunii Ramadan, și n-ai pierdut în această zi pe fiul tău? Alină-ți durerea; această zi de jale va fi o dată zi de bucurie, căci într-o astfel de zi se va întoarce cândva fiul tău”. Așa vorbi dervișul. Ar fi un păcat pentru orice musulman să se îndoiască de spusele unui asemenea om; durerea lui Ali nu s-a ogoit, dar în această zi el așteaptă mereu întoarcerea fiului său, împodobindu-și casa, și sălile, și scările, de parcă l-ar aștepta să sosească din clipă în clipă.

— Minunat! rosti grămăticul. Dar aș vrea să văd și eu cum sunt toate rânduite atât de frumos, cum el însuși tânjește în mijlocul acestor minunății și, mai ales, aș vrea să ascult poveștile spuse de robii lui.

— Nimic mai ușor, răspunse moșneagul. Mai-marele robilor din casa șeicului mi-e prieten de mulți ani și mă lasă întotdeauna în sală să stau într-un locșor unde nu mă vede nimeni, ascuns de mulțimea slugilor și prietenilor. Am să vorbesc cu el, să vă dea voie înăuntru; sunteți numai patru și s-ar putea să îngăduie. Veniți aici pe la ceasul al

noulea și am să vă spun dacă puteți intra.

Astfel vorbi bătrânul. Tinerii îi mulțumiră și se îndepărtară arzând de nerăbdare să vadă ce se întâmplă.

La ceasul hotărât veniră în piața din fata casei șeicului și aici îl găsiră pe moșneag, care le spuse că mai marele robilor îi dăduse învoirea să intre cu ei. El o luă înainte, dar nu pe poarta și pe scările bogat împodobite, ci pe o ușă lăaturalnică, pe care apoi o închise cu grijă. Îi conduse apoi prin mai multe coridoare, până ajunseră în sala cea mare. Aici era mare îmbulzeală - oameni bogat înveșmântați, bărbați de seamă ai orașului și prieteni ai șeicului care veniseră să-i aline durerea, precum și robi de tot felul și de toate neamurile. Dar toți erau mârniți, căci își iubeau stăpânul și jeleau împreună cu el.

La capătul sălii, pe un divan bogat, ședeau cei mai de vază prieteni ai lui Ali și erau slujiți de robi. Șeicul ședea jos, lângă ei, căci durerea pentru fiul său nu-i îngăduia să șadă pe covorul bucuriei. Își sprijinea capul în mâini și părea să dea puțină ascultare îmbărbățărilor pe care i le șopteau prietenii săi. În fața lui se aflau câțiva bărbați, tineri și bătrâni, îmbrăcați în veșminte de robi. Bătrânul le spuse tinerilor săi prieteni că aceștia erau robii cărora Alii Banu le va da drumul în acea zi. Printre ei se aflau și câțiva franțuzi și moșneagul le arată mai ales pe unul dintre ei, care era negrit de frumos și foarte tânăr. Șeicul îl cumpărase pe o sumă mare, numai cu câteva zile înainte, de la un neguțator de robi din Tunis, și acum totuși îi dădea drumul, fiind încredințat că, cu cât va trimite mai mulți franțuzi în țara lor, cu atât Profetul îi va înapoia mai repede fiul.

După ce se aduseră tutun și băuturi răcoritoare, șeicul făcu un semn mai-marelui robilor. Acesta se ridică. În sală se lăsă o liniște adâncă. El păși în fața robilor cărora urma să li se dea drumul și rosti cu glas limpede:

— Voi care veți fi dezrobiți azi din mila stăpânului meu Ali Banu, șeicul din Alexandria, îndepliniți acum cele

ce se obișnuiesc în această zi, în casa lui, și începeți să povestiți!

Robii începură să șușotească între ei. Apoi, un bătrân rob ceru cuvântul și prinse a povesti.

PITICUL NAS-LUNG

— Stăpâne! Greșesc cei care cred că numai pe vremea lui Harun-al-Rașid, stăpânitorul Bagdadului, au fost zâne și vrăjitori, greșesc cei care spun că sunt închipuite povestirile despre isprăvile duhurilor și ale stăpânilor lor, isprăvi ce se cunosc din cele istorisite prin piețele orașelor. Zâne sunt și astăzi, și nu prea de mult eu însumi am fost martorul unei întâmplări în care, fără doar și poate, s-au amestecat duhurile, după cum am să vă povestesc.

Într-un oraș de seamă din țara mea iubită, Germania, trăia cu mulți ani înainte un cizmar cu soția lui; el ducea o viață simplă și cinstită. În timpul zilei ședea la colțul străzii și cârpea ghetе și pantofi, ba făcea chiar și încălțări noi, dacă îi cerea cineva acest lucru; dar atunci trebuia mai întâi să cumpere pielea, căci el era tare sărac și nu avea nimic pus deoparte. Nevasta lui vindea zarzavaturi și poame, care creșteau într-o grădiniță de lângă poartă, și mulți oameni târguia cu plăcere de la ea, fiindcă era îmbrăcată curat și îngrijit și știa să-și rânduiască frumos marfa.

Cei doi soți aveau un fiu chipeș, plăcut, voinic și destul de înalt pentru cei doisprezece ani ai săi. De obicei, el ședea lângă maică-sa în piața de legume și de multe ori ducea acasă la mușterii o parte din cumpărăturile făcute de femei sau bucătari de la taraba nevestei cizmarului. Rareori se întorcea fără o floare frumoasă, un ban sau o felie de cozonac, căci stăpânii bucătarilor se uitau cu plăcere la frumosul băiat și îi dăruiau întotdeauna câte ceva.

Într-o zi, nevasta cizmarului ședea ca de obicei în piață, având dinainte câteva coșuri cu varză și alte legume,

fel de fel de verdețuri și semințe, iar într-un coșuleț, pere timpurii, mere și caise. Micul Iacob – așa se numea băiatul – ședea lângă ea și lăuda marfa cu glas subțire:

— Poftiți la noi, domnilor, priviți ce varză frumoasă, ce verdețuri aromate! Avem pere timpurii, doamnelor, mere timpurii și caise. Cine cumpără? Mama vinde ieftin!

Astfel striga băiatul. În clipa aceea trecea prin piață o bătrână cam zdrențăroasă; avea o față mică și ascuțită, zbârcită de ani, ochi roșii și un nas coroiat și ascuțit, încovoiat spre bărbie; umbla sprijinită într-un toiag lung și totuși nu se putea spune că umblă, căci mai curând șchiopăta, luneca, se legăna părănd că are la picioare niște roțițe și că în orice clipă poate să se răstoarne cu nasul cel ascuțit în pământ.

Nevasta cizmarului privi spre bătrână cu luare-aminte. Venise zi de zi vreme de șaisprezece ani în acea piață, dar nu văzuse până atunci niciodată acea făptură ciudată. Tresări fără voie văzând-o pe babă că se îndreaptă șchiopătând către ea și se oprește în fața coșurilor.

— Tu ești Hanna, zarzavagioaica? întrebă baba, cu glas neplăcut și croncănitor, clătinând neîncetat din cap.

— Da, răspunse nevasta cizmarului. Doriți să cumpărați ceva?

— O să vedem, o să vedem! Ce de ierburi, ce de ierburi! Ai oare ce-mi trebuie mie! zise baba și, aplecându-se peste coșuri, începu să răscolească prin ele cu mâinile ei pământii și urâte; apucând verdețurile, atât de frumos și de îngrijit rânduie, cu degetele-i ca de păianjen, subțiri, le apropia când pe unele, când pe altele, de nasul ei lung și le mirosea.

Nevestei cizmarului i se rupea inima văzând cum răscolește baba verdețurile ei dragi, dar nu îndrăzni să spună nimic, căci cumpărătorul era în drept să cerceteze marfa și, în afară de asta, simțea o groază ciudată uitându-se la această femeie. După ce cotrobăi prin tot coșul, baba bombăni:

— Marfă proastă, ierburi proaste, nu găsesc nimic din ceea ce vreau; era mult mai bine acum cincizeci de ani. Marfă proastă, marfă proastă!

Aceste vorbe îl supărară pe micul Iacob.

— Ascultă, ești o babă nerușinată! strigă el în ciudat, întâi îți vâri degetele urâte și negre în verdețurile astea frumoase și le strivești, apoi le apropii de nasul tău lung, pentru ca nimeni dintre cei care te-au văzut să nu mai vrea să le cumpere, iar acum spui despre marfa noastră că e proastă, când însuși bucătarul ducelui cumpără de la noi.

Bătrâna se uită pieziș la inimosul băiat, izbucni într-un hohot de râs respingător și zise cu glas răgușit:

— Băiete, băiete! Îți place, așadar, nasul meu, frumosul meu nas lung? O să ai și tu unul, din mijlocul obrazului până peste bărbie.

În timp ce vorbea astfel, lunecă spre celălalt coș în care era așezată varza. Apucă cu mâinile cele mai frumoase verze albe, le strânse până le strivi, apoi le aruncă talmeș-balmeș în coș și spuse iar:

— Marfă proastă, varză proastă!

— Nu-ți mai clătina atât de urât capul încoace și încolo, strigă băiatul cu teamă, căci ai un gât subțire ca un cotor de varză și s-ar putea frânge, și atunci capul ar cădea în coș; cine ar mai vrea oare atunci să târguiască de acolo?

— Nu-ți plac gâturile subțiri? croncăni baba râzând. Tu să n-ai gât deloc, capul să-ți stea înfipt între umeri ca să nu cadă de pe trupșorul cel mic!

— Nu mai trăncăni astfel de lucruri cu băiatul! spuse în sfârșit nevasta cizmarului supărată de atâta cotrobăit, privit și mirosit. Dacă vrei să cumperi ceva, grăbește-te! Îmi gonești toți cumpărătorii.

— Bine, fie cum spui tu! strigă baba, cu o privire dușmănoasă. Am să-ți cumpăr verzele astea, pe toate șase; dar uite că mă sprijin în toiag și nu pot căra nimic. Dă-i voie băiețelului tău să-mi ducă marfa acasă; am să-l răsplătesc.

Băiatul nu vru să se ducă și începu să plângă, căci îi era groază de bătrâna cea urâtă; dar maică-sa îi porunci cu toată asprimea să se ducă, socotind c-ar face un păcat s-o lase pe femeia aceea bătrână și slabă să care singură atâta greutate; aproape plângând, băiatul făcu după cum i se poruncise, legă verzele într-o pânză și plecă după bătrână, prin piață.

Ea abia mergea și le trebuiră aproape trei sferturi de ceas până ce ajunseră într-o mahala foarte îndepărtată a orașului. În sfârșit se opriră în fața unei căsuțe dărăpănate. Aici baba scoase un cârlig vechi și ruginit din buzunar, îl vârî cu îndemânare într-o găurică din ușa și, deodată, ușa se dădu, scârțâind, în lături.

Dar ce uimit fu micul Iacob când păși în casă! Pe dinăuntru, ea era minunat împodobită: tavanul și pereții erau de marmură, iar mobilele – din cel mai frumos abanos, bătute cu aur și cu pietre șlefuite; podeaua însă era de sticlă și atât de lustruită, încât băiatul alunecă și căzu de câteva ori.

Bătrâna scoase un fluieraș de argint din buzunar și fluieră o melodie care răsună asurzitor prin toată casa.

Îndată se iviră câțiva cobai pe scări, și tare se mai minună Iacob, văzându-i că merg în două labe, că au în picioare coji de nucă în loc de încălțări, că poartă veșminte omenеști, iar pe cap au chiar pălărioare după ultima modă.

— Unde mi-ați pus papucii, netrebnicilor? strigă bătrâna și-i lovi cu toiagul, de săriră în sus urlând. Cât timp o să mai aștept?

Ei se repeziră pe scări în sus și se întoarseră cu o pereche de coji de nucă de cocos, căptușite cu piele, pe care le traseră cu îndemânare în picioarele bătrânei.

Acum baba nu mai șchiopăta și nu se mai poticnea. Aruncă toiagul și alunecă cu repeziciune pe podeaua de sticlă, trăgându-l de mână pe micul Iacob după ea. În sfârșit se opri într-o odaie plină de fel de fel de lucruri casnice, aducând a bucătărie, deși mesele din lemn de

mahon și canapelele acoperite cu covoare scumpe s-ar fi potrivit mai bine într-o încăpere de zile mari.

— Stai jos, băiete, spuse bătrâna prietenos, așezându-l în colțul unei canapele și punând o masă în fața lui, astfel încât să nu mai poată ieși. Stai jos, ai cărat o povară grea: capetele de oameni nu sunt atât de ușoare, nu sunt deloc ușoare,

— Mătușă, de ce vorbești așa de ciudat? strigă băiatul. E adevărat că sunt obosit, dar eu am cărat verze, verzele pe care le-ai cumpărat de la mama.

— Ehei, te înșeli! râse baba și, ridicând capacul coșului, scoase de păr un cap de om.

Băiatul înlemni de spaimă; nu putea înțelege ce se întâmplase, dar se gândi la maică-sa. „Dacă află cineva de aceste capete omenești, își zise el, desigur că o vor învinovăți pe ea”.

— Fiindcă ești atât de cuminte, trebuie să te răsplătesc, mormăi bătrâna. Ai un pic de răbdare și am să-ți gătesc o supușoară de care o să-ți amintești toată viața.

Vorbind astfel, baba fluieră iar. Veniră mai întâi o mulțime de cobai în veșminte omenești; în față purtau șorturi de bucătărie, iar de cingătorile lor atârnavă linguri de amestecat și cuțite de bucătărie; în urma lor țopăiau în două labe o mulțime de veverițe, cu șalvari turcești largi și pe cap cu căciulițe verzi de catifea. Păreau să fie ajutoarele de bucătar, căci se cățărară cu mare iuțeală pe pereți și aduseră tigăi și crătiți, ouă și unt, verdețuri și făină și le așezară pe plită; în vremea asta, baba aluneca mereu cu papucii ei de nucă de cocos încoace și încolo și băiatul văzu că-și dădea osteneala să-i gătească ceva bun.

Focul începu curând să duduie, tigaia prinse să sfârâie și să fumege, un miros plăcut se răspândi prin odaie, iar baba alerga în sus și în jos, cu veverițele și cu cobaii după ea, vârandu-și nasul ei lung în oală de câte ori trecea pe lângă plită.

În sfârșit, fiertura începu să clocotească, din oală se

înălțară aburi, iar spuma dădu în foc. Atunci ea trase oala la o parte, umplu o ceașcă de argint cu supă și o puse în fața micului Iacob.

— Așa, băiete, așa, zise ea, mănâncă supușoara și o să ai tot ce ți-a plăcut atât de mult la mine. Ai să ajungi un bucătar priceput, ai să fii și tu cineva, dar buruiana nu, buruiana n-ai să o găsești niciodată. De ce n-a avut-o mama ta în coș?

Băiatul nu pricepea bine ce-i spunea și privea cu tot mai multă luare-aminte supa, care-i plăcea nespus. Maicăsa îi gătise multe bucate gustoase, dar nici una nu-i plăcuse atât de mult. Din supă se înălța un miros plăcut de verdețuri și de mirodenii; era în același timp și dulce, și acrișoară, și foarte tare.

În timp ce sorbea ultimele picături din minunata fiertură, cobaii aprinseră tămâie arabă, care se răspândi în nori albastrui prin odaie; norii se îngroșară din ce în ce și se lăsară în jos. Mirosul de tămâie îl ameți pe băiat; zadarnic își spunea că trebuie să se întoarcă la mama lui; cu cât se îndemna mai mult, cu atât îl cuprindea toropeala și, în cele din urmă, adormi dus pe canapeaua bătrânei.

Visă ceva ciudat. I se păru că baba îl dezbracă și îl învelește în piele de veveriță, că el începe să sară, să se cațere ca o veveriță, că se plimbă cu celelalte veverițe și cu cobaii, care erau niște făpturi foarte cuminți și așezate, și că face cu ele slujbă la bătrână. La început fu folosit numai ca lustragiu, adică trebuia să ungă cu ulei nucile de cocos pe care baba le purta ca papuci, să le frece până începeau să strălucească. Deoarece în casa părintească fusese adeseori pus la asemenea treburi, era îndemânatic; cam după un an – așa visă el mai departe – îl folosiră la treburi mai grele; împreună cu alte veverițe trebuia să prindă firicelele de praf din soare, iar când se strâneau destule, să le cearnă prin cea mai fină sită de păr.

Baba socotea că nu-i pe lume ceva mai bun ca firicelele de praf și, neputând să mestece bine din pricină

că era știrbă, punea să i se facă pâine din firicelele de praf din soare.

După încă un an fu mutat între slujitorii care strângeau apă de băut pentru bătrână. Să nu credeți că pentru asta săpau vreun puț sau puneau un butoi în curte ca să curgă în el apă de ploaie; făceau ceva mult mai năstrușnic: veverițele și Iacob împreună cu ele trebuiau să culeagă rouă de pe trandafiri cu ajutorul unor coji de alune; această rouă o bea bătrâna. Deoarece bea mult, „sacagiii” trudeau din greu.

După încă un an, fu pus la treburi casnice; avea însărcinarea să curețe podelele; cum acestea erau din sticlă, pe care se cunoștea orice boare, treaba nu era ușoară. Trebuia să frece cu peria și să-și lege cârpe de picioare, alunecând astfel prin odaie.

În al patrulea an fu mutat în sfârșit la bucătărie. Aceasta era o slujbă de cinste, la care se ajungea după încercări îndelungate. Iacob sluji acolo ca ucenic până ce ajunsese meșter de prăjituri și capătă o îndemânare și o iscusință atât de mari în tot ce privea gătitul bucatelor, încât se mira deseori de sine însuși; cele mai grele mâncăruri, plăcinte cu două sute de feluri de arome, supe din toate verdețurile pământului pe toate le învăță, pe toate se pricepea acum să le facă repede și bine.

Trecuseră astfel vreo șapte ani de când se afla în slujba bătrânei, când, într-o zi, aceasta, scoțându-și papucii de cocos și luând coșul și toiagul ca să iasă în oraș, îi porunci să curețe un pui, să-l umple cu verdețuri și să-l rumenească bine până se va întoarce ea. Băiatul îi îndeplini poruncile cu toată iscusința. Suci gâtul puiului, îl opări cu apă clocotită, îi smulse cu îndemânare penele, îl curăță de tuleie până ce pielea lui deveni netedă și moale, apoi îi scoase măruntaiele. După aceea se apucă să aleagă verdețurile cu care avea să umple puiul.

În camera de verdețuri zări de data aceasta un dulăpior în perete a cărui ușă era pe jumătate deschisă și

pe care nu-l mai văzuse până atunci. Curios, se apropie să vadă ce se află înăuntru și zări o mulțime de coșulețe din care ieșea un miros tare și plăcut. Deschise unul din coșuri și găsi în el niște ierburi de o formă și culoare cu totul neobișnuite. Tulpina și frunzele erau verzi-albastre și aveau în vârf o floricică de un roșu-aprins, tivit cu galben; se uită gânditor la floare și apoi o miroși. Mirosea tot atât de tare ca supa pe care i-o gătise bătrâna. Mireasma era însă atât de puternică, încât băiatul începu să strănute din ce în ce mai nestăvilit și, strănutând, se trezi în cele din urmă.

Era culcat pe canapeaua bătrânei. Se uită uimit împrejur. „Cât de adevărat pare visul! Își spunea el. Aș fi putut jura că mă preschimbasem într-o netrebnică de veveriță, într-un semen al cobailor și al altor lighioane, și apoi că ajunsesem un bucătar iscusit. Ce-o să mai râdă mama când am să-i povestesc! Dar n-are să se supere că am dormit într-o casă străină, în loc s-o ajut la piață?”

Cu acest gând se ridică, voind să plece; trupul îi înțepenise din pricina somnului, mai ales ceafa, căci nu-și putea mișca bine capul încoace și încolo; îi venea să râdă de el însuși că era atât de amețit de somn, încât, în fiecare clipă, fără să-și dea seama, ba se lovea cu nasul de un dulap, ba de un perete sau, când se întorcea repede, se izbea cu el de clanța ușii.

Veverițele și cobaii alergau scâncind în jurul lui, ca și când ar fi vrut să-l petreacă; ajuns în prag, el îi pofti chiar s-o facă, fiind făpturi drăgălașe, dar ele fugiră înapoi în casă, pe cojile lor de nucă, și le auzi numai de departe vaietele.

Partea aceasta a orașului unde îl dusesese bătrâna era destul de îndepărtată și Iacob abia izbuti să se descurce prin ulicioarele înguste, unde oamenii începură să se îmbulzească spre a vedea, după cum i se păru lui, un pitic ce se arătase prin apropiere; pretutindeni auzi strigăte:

— Hei, ia priviți ce pitic pocit! De unde o veni? Vai, ce

nas lung are, și ce cap lipit de umeri, ce mâini urâte, pământii!

În alte ocazii ar fi vrut și el să-l vadă, căci îi plăcea foarte mult să privească uriași, pitici și orice pocitanie ciudată; dar acum trebuia să se grăbească ca să ajungă la maică-sa.

Când ajunse în piață, îl cuprinse teama. Mama lui ședea încă acolo și mai avea destule fructe în coș – deci el nu dormise prea mult – dar de departe i se păru că era foarte mâhnită; nu mai îndemna trecătorii să cumpere, ci își sprijinea capul în mâini și, când el se apropie, i se păru că era mai palidă ca de obicei. Băiatul șovăi, neștiind ce să facă; în sfârșit, își luă inima în dinți, se strecură prin spate, puse cu gingășie mâna pe brațul ei și spuse:

— Ce ai, mămico? Ești supărată pe mine? Femeia se întoarse spre el, dar se dădu înapoi cu un țipăt de groază:

— Ce vrei de la mine, pitic pocit? strigă ea. Hai, pleacă de-aici! Nu-mi plac asemenea glume prostești.

— Ce-i cu tine, mamă? întrebă Iacob speriat. Desigur, nu te simți bine; de ce vrei să-ți alungi fiul?

— Ți-am mai spus, vezi-ți de drum! răspunse Hanna mânioasă. De la mine nu vezi nici un ban pentru șolticăriile tale, stârpitură!

— Într-adevăr, Dumnezeu i-a luat mințile! își spuse băiatul amărât, ca pentru sine. Cum să fac acum ca s-o duc acasă? Dragă mămico, fii înțeleghătoare, uită-te bine la mine! Sunt fiul tău, Iacob al tău.

— Gluma asta mi se pare prea deșuchetă! strigă Hanna vecinei, ia te uită, piticul ăsta urât stă aici, îmi gonește toți mușterii și-și bate joc de nenorocirea mea, zicând: «Eu sunt Iacob, fiul tău.» Nerușinatul!

Atunci vecinele se sculară în picioare și începu să-l ocărească cum le venea mai bine – și știți cât de strașnic se pricep precupețele la asta – făcându-l cu ou și cu oțet, strigându-i că-și bate joc de nenorocirea bieteii Hanna, al cărei frumos băiat fusese răpit acum șapte ani, și

amenințându-l cu toatele că vor sări la ei să-l zgârie, dacă n-o să plece de îndată.

Sărmanul Iacob nu știa ce să mai zică despre toate astea. După cum era încredințat, în dimineața aceea fusese, ca de obicei, cu maică-sa în piață, o ajutase să așeze fructele, apoi plecase cu baba acasă la ea, mâncase supă, dormise puțin, iar acum se înapoiasse, mama și vecinele spuneau însă că între timp se scurseseră șapte ani și îi strigau pitic pocit! Ce se întâmplase oare cu el?

Când văzu că maică-sa nu vrea să mai știe de el, ochii i se umplură de lacrimi și coborî strada amărât, spre dugheana unde, peste zi, tatăl său peticea încălțăminte.

«Să văd, se gândi în sinea lui, dacă nici el nu mai vrea să știe de mine. Am să mă așez în prag și am să vorbesc cu el.»

Când ajunse la dugheana cizmarului, se opri în prag și privi înăuntru. Meșterul lucra atât de zorit, încât nici nu-l văzu. Dar când își aruncă întâmplător ochii spre ușă, scăpă din mâini pantoful, ața și sula și strigă îngrozit:

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce-i arătarea asta, ce-i pocitania asta?

— Bună seara, meștere! zise băiatul, intrând în atelier. Cum o mai duci?

— Prost, prost, domnișorule, răspunse tatăl, spre mirarea lui Iacob, părând că nu-l recunoaște nici el. Nu mă mai ajută mâinile. Sunt atât de singur, îmbătrânesc și totuși nu-mi dă mâna să-mi iau un ajutor.

— Nu ai un fiu care să-ți ajute din când în când la lucru? întrebă băiatul mai departe.

— Am avut unul, îl chema Iacob; acum ar fi fost un flăcău înalt și sprinten, și ar fi avut douăzeci de ani. El m-ar fi ajutat strașnic. De, așa mai ziceam și eu! De la doisprezece ani se dovedise harnic și îndemânat, prinsese și ceva din meserie; era chipeș și plăcut în purtări; el mi-ar fi adus mușterii atât de mulți că n-aș mai fi peticit încălțări, ci aș fi făurit numai ghete noi! Dar așa se

întâmplă în viață!

— Și unde ți-e băiatul? întrebă Iacob pe taică-su cu voce tremurătoare.

— Dumnezeu știe, răspunse acesta. Acum șapte ani, da, atât e de atunci, ne-a fost furat din piață.

— Acum șapte ani! strigă Iacob îngrozit.

— Da, domnișorule, acum șapte ani! Îmi amintesc ca astăzi cum a venit nevasta acasă, plângând și văicărindu-se că l-a așteptat toată ziua să se înapoieze, că l-a căutat și a întrebat peste tot, dar nu l-a mai găsit. Eu am știut și am spus totdeauna că o să se întâmple ceva; Iacob era un băiat chipeș, nimic de zis, iar nevastă-mea se mândrea cu el și îi plăcea când oamenii îl lăudau. Adeseori îl trimitea cu zarzavaturi sau cu alte celea în case avute. Și nu făcea rău, căci era întotdeauna bine răsplătit. Dar eu îi spuneam mereu: «Ai grijă, orașul e mare, în el locuiesc mulți oameni răi, ai grijă de Iacob!» Și așa cum am spus, așa s-a întâmplat. O dată a venit în piață o femeie bătrână și urâtă, s-a tocmit pentru fructe și zarzavaturi și, la urmă a cumpărat atâtea verze, încât nu le-a putut duce singură. Nevastă-mea, miloasă, a trimis băiatul s-o ajute. Și din clipa aceea nu l-am mai văzut.

— Și zici că de atunci au trecut șapte ani?

— Șapte ani se împlinesc la primăvară. L-am căutat, am întrebat de el din casă în casă, și fiindcă mulți îl cunoșteau pe drăgălașul copil și-l îndrăgiseră, l-au căutat împreună cu noi, dar totul a fost în zadar. Nimeni n-o cunoștea pe femeia care cumpărase zarzavatul, doar o bătrână de nouăzeci de ani spunea că s-ar putea să fi fost zâna cea rea a buruienilor, care vine în oraș o dată la cincizeci de ani pentru fel și fel de cumpărături.

Astfel vorbi tatăl lui Iacob, bătând în același timp zdravăn la pantof și trăgând sfoara cu amândouă mâinile.

Băiatul pricepu încetul cu încetul ce se întâmplase cu el și anume că nu visase, ci chiar trăise șapte ani la zâna cea rea, slujind-o în chip de veveriță. Mânia și durerea îi

umplură inima, mai-mai s-o spargă. Șapte ani din viață îi răpise baba. Și ce dobândise în schimb? învățase să curețe papuci din coji de nucă de cocos și să lustruiască pardoseala de sticlă a unei odăi?! învățase de la cobai toate tainele bucătăriei?!

Rămase așa o bună bucată de vreme, gândindu-se la soarta sa; în cele din urmă, tatăl său îl întreabă:

— Doriți poate să vă lucrez ceva, domnișorule? O pereche de pantofi noi cumva? Sau, adăugă el zâmbind, o îmbrăcămintă pentru nas, poate?

— Ce-ai cu nasul meu? întreabă Iacob. Ce nevoie am de o îmbrăcămintă pentru el?

— Ei, răspunse cizmarul, fiecare cum crede, dar trebuie să-ți spun: dacă aș avea un nas atât de urât, mi-aș face o îmbrăcămintă din piele trandafirie și lucioasă. Privește bucata asta de piele! Ce frumoasă e! E adevărat că ți-ar trebui un cot cel puțin, dar ți-ar apăra bine nasul, domnișorule; nu te-ai mai lovi de orice ușcior, de orice trăsură de care ai vrea să te ferești.

Tânărul înlemni de spaimă; își pipăi nasul: era gros și lung de două palme! Așadar, astfel îl slătise baba; de aceea nu-l recunoscuse mamă-sa, de aceea i se spunea pitic pocit!

— Meștere! se adresă el cizmarului, aproape plângând. N-ai vreo oglindă la îndemână, ca să mă pot privi?

— Domnișorule, răspunse tată-său cu gravitate, n-ai un chip cu care să te poți mândri și n-ai de ce să te uiți în fiecă clipă în oglindă. Țasta-i un obicei caraghios; dezvăță-te de el.

— Vai, lasă-mă să mă uit în oglindă! strigă băiatul. Nu din fudulie, fii sigur.

— Nu-mi mai bate capul, că n-am nici o oglindă; nevasta are o oglinjoară, dar nu știu unde o pune. Dacă vrei să te vezi totuși în oglindă, uite, peste drum stă Urban, bărbierul; el are o oglindă, de două ori cât capul

dumitale; acolo poți să te privești cât vrei. Și acum, bună ziua!

Vorbind astfel, tatăl îl scoase ușurel din prăvălie, închise ușa în urma lui și se așeză din nou la lucru.

Îndurerat, tânărul se duse peste drum, la Urban bărbierul pe care-l cunoștea de mult.

— Bună dimineața, Urban, îi spuse el. Am venit să te rog ceva. Fii bun și lasă-mă să mă uit puțin în oglinda dumitale.

— Poftim, cu plăcere! strigă bărbierul râzând, iar mușterii săi, cărora trebuia să le radă barba, începură să râdă în hohote și ei. Ești o mândrețe de băiat: subțire și gingaș, cu gâtisor ca de lebădă, cu mânuțe de prințesă și cu năsul cărn, nici că se află altul mai frumos! Ești tare mândru de el, desigur: hai, uită-te cât poțestești! Nu vreau să se spună despre mine că din pizmă nu te-am lăsat să te uiți în oglinda mea!

La vorbele bărbierului, frizeria răsună în hohote de râs.

Între timp, tânărul se apropie de oglindă și se privi. Ochii i se umplură de lacrimi:

«Da, scumpă mamă, așa, într-adevăr, n-ai putut să-l recunoști pe Iacob al tău, își spuse el în gând. Nu astfel arăta el în zilele fericite când te mândreai cu el în fața oamenilor!»

Avea niște ochi mici ca de porc, iar nasul uriaș îi atârna peste gură până la bărbie; gât părea că nu are deloc, căci capul era înfipt adânc între umeri și când îl mișca la dreapta sau la stânga, simțea că-l doare rău; era tot atât de înalt ca și acum șapte ani, când avusese doisprezece ani – dar între doisprezece și douăzeci de ani, în loc să crească în înălțime ca toți oamenii, el crescuse în lățime; spatele și pieptul i se lățiseră, arătând ca un sac mic, dar bine îndesat; trupul lui greoi se sprijinea pe niște piciorușe slabe, ce păreau neputincioase să susțină atâta greutate; în schimb, cu atât mai lungi îi erau brațele ce

atârnau de-a lungul trupului; erau la fel de lungi ca și ale unui om în toată firea; mâinile îi erau butucănoase și pământii, iar degetele lungi ca fusele, și când le întindea putea atinge pământul fără să se aplece, Astfel arăta acum Iacob; el era acest pitic slut.

Își aminti de dimineața aceea când bătrâna se apropiase de coșurile mamei sale. Toate cele de care-și bătuse joc atunci – nasul lung, degetele urâte – le avea și el acum; numai gâtul deșirat și tremurător al babei nu-l avea.

— Ei, prințisorule, te-ai uitat destul? Întrebă bărbierul, care se apropiase de el și-l privea râzând, într-adevăr, să vrei să visezi asemenea arătare caraghioasă și n-ai putea. Hei, flăcăiașule, iată ce părere am eu: în frizeria mea intră destui mușterii, dar în ultimul timp nu atâția câți aș dori eu. Asta, fiindcă vecinul meu, bărbierul Spumă, a adus nu știu de unde un uriaș care atrage mușteriii. Ei bine, un uriaș nu-i lucru mare; un omuleț ca tine e însă altceva. Intră la mine în slujbă, picicule; o să ai casă, masă, simbrie, îmbrăcăminte, de toate: pentru asta, te așezi dimineața în fața ușii, chemi oamenii înăuntru, îmi faci clăbucul și pui mușteriilor șervetul la gât! Fii sigur c-o să ne înțelegem bine amândoi. O să am mai mulți mușterii decât cel cu uriașul și toți, cu plăcere, or să-ți dea un bacșiș.

Tânărul se mânie în sinea sa auzind acea propunere de a sluji drept momeală la un bărbier. Dar oare nu trebuia el să îndure batjocura cu răbdare? De aceea, foarte liniștit, îi spuse bărbierului că nu avea timp pentru astfel de îndeletniciri și-și văzu de drum.

Dacă femeia cea rea îi slujise trupul, nu avusese nici o putere asupra minții sale; Iacob își dădea prea bine seama că nu mai gândea și simțea ca acum șapte ani; în acest răstimp se făcuse mai deștept, mai înțelegător; nu-și căina frumusețea pierdută, nici trupul hâd; îl mâhnea numai faptul că fusese gonit de la ușa tatălui său ca un câine de pripas. De aceea hotărî să mai facă o încercare la

maică-sa.

Ajuns în piață, se apropie de ea și o rugă să-l asculte liniștită. Îi aminti de ziua când plecase cu bătrâna, îi vorbi de toate întâmplările copilăriei sale, îi povesti apoi cum slujise șapte ani la o iazmă, ca veveriță, și cum l-a slujit că-și bătuse atunci joc de ea.

Nevasta cizmarului nu mai știa ce să creadă. Toate amintirile din copilărie pe care i le povestise se potriveau, dar când îi spuse că a fost veveriță timp de șapte ani, strigă:

— Nu se poate, nu există iazme! Și când îl privea, îi era silă de pocitania de pitic și nu-i venea să creadă că putea fi feciorul ei.

În sfârșit, socoti că cel mai bun lucru era să vorbească cu bărbatul ei despre toate acestea. Își strânse coșurile și îl pofti să vină cu ea. Astfel ajunseră la dugheana cizmarului.

— Ia ascultă, îi zise acestuia, dumnealui spune că e Iacob, fiul nostru pierdut. Mi-a povestit cum a fost furat acum șapte ani și cum a fost vrăjit de o iazmă.

— Așa? o întrerupse cizmarul mânios. Ți-a istorisit el asta? Stai tu pișicherule! Eu i-am povestit despre toate acum un ceas și a alergat la tine să te înșele! Zici că ești vrăjit, băiețas? Stai că dezleg eu vraja!

Și luând o legătură de curele pe care tocmai le tăiașe, se repezi la băiat și începu să-l croiască pe spinare și peste brațele cele lungi, încât acesta izbucni în țipete de durere și o luă la fugă, plângând.

În acel oraș, ca pretutindeni, erau puține suflete miloase care să vină în ajutor unui nenorocit, care mai era și slut pe deasupra. Și, astfel, nefericitul pitic răbdă toată ziua de foame și de sete, iar seara fu nevoit să se aciueze pe treptele tari și reci ale unei biserici.

Dar când razele soarelui îl treziră a doua zi dimineața, el chibzui cum să-și câștige pâinea, căci taică-său și maică-sa îl alungaseră. Era prea mândru ca să

slujească drept momeală la un bărbier, nu voia să fie privit ca un caraghios pentru bani; dar de ce să se apuce? Atunci își aminti că, sub înfățișarea de veveriță, învățase să gătească foarte bine; credea pe drept cuvânt că putea întrece mulți bucătari; se hotărî deci să-și folosească cunoștințele.

De aceea, de îndată ce străzile prinseră viață și ziua de muncă începu, el intră mai întâi în biserică și-și făcu rugăciunea de dimineață, apoi o porni la drum. Prințul, stăpânitorul acelei țări, era un mâncăcios bine cunoscut și un iubitor de ospete, căruia îi plăceau bucatele alese; drept care își aducea bucătarii din toate colțurile lumii.

Tânărul se îndreptă spre castelul lui. Când ajunse la poarta dinafară, paznicii îl întrebară ce dorește și începură să-l ia în bătaie de joc; el însă întrebă de mai-marele bucătarilor. Ei se porniră pe râs și-l conduseră în curte; pe unde trecea, slujitorii se opreau, se uitau după el, râdeau și porneau în urma lui, așa încât, încetul cu încetul, se strânse un alai mare de slujitori de toate felurile care se îndreptau spre scările palatului: grăjdarii zvârliră țesalele, ștafetele veniră în goană, cei ce băteau covoarele se opriră – toți se îmbrânceau și dădeau fuga; se stârni o învălmășeală, de parcă dușmanul s-ar fi aflat în fața porților, iar văzduhul vui de strigăte:

— Un pitic, un pitic! Ați văzut piticul?

Atunci se ivi în ușă supraveghetorul palatului, mânios, cu un gârbaci uriaș în mână:

— Hei, blestemaților, de ce faceți atâta gălăgie? Nu știți că stăpânul doarme încă?

Vorbind astfel, el roti gârbaciul prin aer și-l lăsă să cadă cu putere pe spinările unor grăjdari și paznici.

— Stăpâne, strigară ei, nu vezi? Aducem un pitic, un pitic cum nu s-a mai văzut!

Dând cu ochii de prichindel, supraveghetorul palatului își stăpâni cu greu râsul, temându-se ca nu

cumva, râzând, să-și piardă fala. De aceea îi goni pe toți cu biciul, îl chemă pe pitic înăuntru și-l întrebă ce dorește. Când auzi că vrea să vorbească cu mai-marele bucătarilor, zise:

— Nu, fiule; la mine, la supraveghetorul casei, trebuie să vii. Vrei să te faci măscăriciul prințului, nu-i așa?

— Nu, domnule, răspunse piticul. Sunt un bucătar priceput și cunosc fel de fel de mâncăruri alese; duceți-mă la mai-marele bucătarilor, poate o avea nevoie de mine.

Fie după voia ta, mititelule. Între noi fie vorba, ești un băietan fără minte. La bucătărie! Ca măscărici n-ai munci mai nimic; ai mânca, ai bea după pofta inimii și ai căpăta haine frumoase. Dar hai să vedem dacă te pricepi atât de bine la gătit ca să fii bucătarul prințului; iar ca ajutor de bucătar ar fi păcat să-ți pierzi vremea.

Cu aceste cuvinte, supraveghetorul palatului îl luă de mână și-i duse spre încăperile mai-marelui bucătarilor.

— Cinstite domn, spuse acestuia piticul și făcu o plecăciune atât de adâncă, încât atinse covorul cu nasul, nu aveți nevoie de un bucătar iscusit?

Meșterul bucătar îl privi din cap până în picioare, apoi izbucni în râs.

— Cum? strigă el. Tu, bucătar? Crezi că aici sunt plite atât de joase ca să te poți tu uita pe ele chiar dacă te-ai ridica în vârful picioarelor și ți-ai întinde capul dintre umeri? Măi mititelule! Cine te-a trimis la mine ca să te faci bucătar și-a bătut joc de tine.

Astfel vorbi mai-marele bucătarilor râzând, și împreună cu el râseră supraveghetorul palatului și toți slujitorii ce se aflau în încăpere.

Piticul însă nu se dădu bătut.

— Ce preț are un ou sau două, puțin sirop și vin, făină și mirodenii într-o casă unde ele se află din belșug? zise el. Porunciți-mi să vă prepar ceva să vă lingeți pe degete, făceți-mi rost de cele ce-mi trebuie și am să

pregătesc totul repede în fața dumneavoastră. Parcă văd că o să spuneți: „Strașnic bucătar!”

Așa glăsui tânărul și tare ciudat îi mai străluceau ochisorii, iar nasul lung i se bălăbănea încoace și încolo și își mișca degetele subțiri în timp ce vorbea.

— Fie! strigă meșterul bucătar și-l luă pe supraveghetor de braț. Fie, de dragul unei glume, să mergem la bucătărie.

Trecură prin mai multe săli și coridoare și ajunseră în sfârșit la bucătărie.

Aceasta era o clădire înaltă și largă, foarte frumos orânduită; focul ardea neîncetat în douăzeci de cuptoare, printre care curgea un pâraiaș limpede, în ale cărui ape zburdau pești; merindele ce trebuiau să fie tot timpul la îndemână se aflau așezate în dulapuri de marmură și lemn scump, iar la dreapta și la stânga se înșirau zece săli în care găseai tot ce era mai bun și mai gustos în toate țările, începând cu Țara francilor și până în țara lui Soare-Răsare. Ajutoarele alergau în toate părțile mânuind cazane și crătiți, polonice și furculițe; când intra mai-marele lor în bucătărie, toți rămaseră nemișcați; se auzea numai pâraitul focului și susurul apei.

— Ce-a poruncit măria-sa astăzi, pentru gustarea de dimineață? întrebă mai-marele pe cel dintâi bucătar, un om în vârstă.

— Stăpâne, a binevoit să ceară supă daneză și perișoare roșii de Hamburg.

— Bine, zise mai-marele bucatarilor. Ai auzit ce dorește stăpânul să mănânce? Te încumeți să gătești aste bucate greu de făcut? Perișoarele n-o să le izbutești în nici un caz; felul în care se fac e secret.

— Nimic mai ușor, răspunse piticul, spre uimirea tuturor, căci gătise deseori aceste bucate când era veveriță. Nimic mai ușor! Pentru supă să mi se dea cutare și cutare ierburi, mirodenii, untură de mistreț, rădăcini și ouă; iar pentru perișoare, cutare și cutare, zise el mai încet

ca să-l audă numai mai-marele și cel dintâi bucătar pentru perișoare îmi trebuie patru feluri de carne, puțin vin, untură de rață, ghimber și o anumită buruiană ce se numește alinarea-stomacului.

— Ei, pe sfântul Benedict! La ce vrăjitor ai învățat? strigă bucătarul uimit. Ai spus totul întocmai, iar despre buruiana alinarea-stomacului n-am știut nici noi; da, asta are să facă perișoarele și mai gustoase. Ești o minune de bucătar!

— Asta n-aș fi crezut-o, spuse mai-marele bucătarilor. Dar să-l lăsăm să încerce. Dați-i ce-a cerut, vase și de toate, și lăsați-l să pregătească mâncarea.

Porunca se îndeplini și totul fu pregătit pe plită; dar iată că piticul abia de ajungea cu nasul până la plită. De aceea fură puse alături câteva scaune, deasupra lor o lespede de marmură, iar mica făptură fu poftită să-și înceapă treaba.

În jur, într-un cerc mare, stăteau bucătarii, ajutoarele de bucătar, rândașii și tot felul de slugi, privind și minunându-se cât de repede și de ușor se mișcau mâinile, cât de curat și de frumos pregătește totul.

Când fu gata cu toate, porunci să se pună cratițele pe foc și să fie lăsate să fiarbă până va striga el; apoi începu să numere: unu, doi, trei și așa mai departe, și când numără până la cinci sute, strigă: „Gata!” Cratițele fură scoase, iar tânărul pofti pe meșterul bucătar să guste.

Al doilea bucătar porunci unui ajutor să-i aducă o lingură de aur, o clăti în apă și o întinse mai-marelui său, care se apropie cu o față gravă de plită, luă din mâncăruri, gustă, închise ochii, plescăi de plăcere și zise:

— Minunat, pe viața măriei sale, minunat! Nu vrei să iei și dumneata o lingură, supraveghetorul?

Acesta făcu o plecăciune, luă lingura, gustă și nu mai putu de plăcere și de bucurie:

— Cu toată prețuirea ce o am pentru iscusința dumitale, dragă meștere, care ești un bucătar priceput,

sunt totuși încredințat că n-ai fi putut face atât de bine nici supă, nici perișoarele de Hamburg.

După el gustă și bucătarul al doilea. Acesta îi strânse piticului mâna cu toată cinstirea și spuse:

— Mititelule, ești un meșter desăvârșit; într-adevăr, buruiana alinarea-stomacului a dat mâncării un gust cu totul deosebit.

În aceeași clipă intră în bucătărie un slujitor al prințului și spuse că stăpânul cere masa.

Mâncărurile fură așezate pe tăvi de argint și duse prințului; mai-marele bucătarilor îl luă însă pe pitic în odaia sa ca să stea de vorbă cu el. Dar abia trecu jumătate din timpul trebuincios ca să spui „Tatăl nostru” (aceasta este o rugăciune a ghiaurilor, o, stăpâne, și nu ține nici pe departe cât rugăciunea credincioșilor), că veni un slujitor și-l chemă pe mai-marele bucătarilor la stăpânul său. Acesta își puse repede veșmintele de sărbătoare și plecă cu slujitorul.

Prințul era foarte vesel. Mâncase tot ce fusese pe tăvile de argint, iar când meșterul intră, tocmai își ștergea barba.

— Ascultă, meștere, spuse el, până acum am fost întotdeauna foarte mulțumit de bucătarii tăi; dar, ia spune-mi, cine a gătit azi? De când stau pe tronul strămoșilor mei, n-am gustat o mâncare atât de minunată! Spune-mi cum se numește bucătarul și am să-i dăruiesc câțiva galbeni.

— Stăpâne, e o poveste ciudată, răspunse mai-marele bucătarilor, și-i povesti cele petrecute de dimineață: cum sosise un pitic care voia neapărat să intre în slujbă ca bucătar și cum se petrecuseră lucrurile.

Prințul se miră foarte, chemă pe pitic în fața lui și-l întreabă cine e și de unde vine. Bietul Iacob nu putu să-i spună, desigur, că era vrăjit și că slujise mai înainte ca veveriță. Totuși rosti adevărul când povesti că rămăsese orfan și că învățase la o bătrână.

Prințul nu întrebă mai mult și privi vesel înfățișarea ciudată a noului său bucătar.

— Dacă vrei să rămâi la mine, zise el, am să-ți dau cincizeci de galbeni pe an, un veșmânt de sărbătoare și două rânduri de purtare. Pentru asta însă trebuie să-mi pregătești tu însuși, zilnic, gustarea de dimineată, să poruncești cum să se gătească masa de prânz, și, îndeobște, să-mi supraveghezi bucătăria. Deoarece fiecare slujitor din palatul meu capătă un nume de la mine, ai să te numești de acum încolo Nas-Lung și ai să îndeplinești slujba de ajutor al mai-marelui bucătar.

Piticul Nas-Lung căzu în genunchi la picioarele puternicului prinț al francilor, îi sărută tălpile și făgădui să-l slujească cu credință.

Astfel, tânărul își găsisese un adăpost și-și făcea datoria cu cinste. Se poate spune că prințul era alt om de când se afla în casa lui piticul Nas-Lung. Înainte vreme el obișnuia să arunce în capul bucătarilor castroanele și tăvile ce i se aduceau; însuși mai-marelui bucătarilor îi zvârlise o dată o pulpă friptă de vițel, care nu era destul de fragedă, lovindu-l atât de tare în cap, încât acesta căzuse grămadă și trebuise să stea trei zile în pat. E adevărat că prințul dregea cu câțiva pumni de galbeni ceea ce făcea la mânia, dar, cu toate acestea, nici un bucătar nu se apropiase cu bucatele de el fără să tremure și să se teamă. De când sosise piticul la palat, totul parcă se schimbase ca prin farmec. Prințul mânca acum de cinci, în loc de trei ori pe zi, desfătându-se cu iscusința celui mai mititel slujitor al lui, și pe chipul său nu se citea niciodată nemulțumirea. Nu, el găsea totul nou, minunat, era vesel și binevoitor și se îngrășa pe zi ce trecea.

Deseori, în timpul mesei, porunea să vină mai-marele bucătarilor și piticul Nas-Lung, îi așeza pe unul la dreapta, și pe altul la stânga sa, și le vâra în gură, cu mâna lui, câte o îmbucătură din gustoasele mâncăruri, bunăvoință pe care amândoi știau s-o prețuiască.

Piticului i se dusesese faima în tot orașul. Oamenii se rugau de mai-marele bucătarilor să-i lase să-l vadă pe pitic gătind iar unii dintre bărbații de vază dobândiseră învoirea prințului ca slujitorii lor să învețe să gătească de la pitic, ceea ce îi aducea acestuia un câștig frumos, căci fiecare plătea zilnic câte o jumătate de galben. Și pentru ca ceilalți bucătari să-i rămână prieteni și să nu-l pizmuiască, piticul Nas-Lung le dădea lor banii pe care-i câștiga de la cei pe care-i învățase să gătească.

Astfel trăi Nas-Lung aproape doi ani în belșug și cinste, și numai gândul la părinții lui îl mâhnea. Astfel trăi el și nimic de seamă nu se întâmplă, până când, într-o bună zi, iată că se petrecu ceva.

Piticul Nas-Lung era foarte ager și priceput la cumpărături. De aceea, de câte ori avea vreme, se ducea singur la piață ca să cumpere păsări și fructe. Într-o dimineață se duse la târgul de păsări ca să caute niște găște mari și grase, așa cum îi plăceau stăpânului său.

Se plimbă cercetător de câteva ori în sus și în jos. Ivirea lui, acolo, departe de a stârni râsul și batjocura, îi aducea prețuirea tuturor, toți știind că e vestitul bucătar al prințului, fiecare gâscăreasă fiind fericită când îl vedea îndreptându-se spre ea.

Deodată, Nas-Lung zări la capătul unui șir de tarabe, într-un colț, o femeie care avea găște de vânzare, dar nu-și lăuda marfa ca celelalte și nu ademenea mușterii. Se apropie de ea, măsură din ochi și cântări găștele. Erau tocmai așa cum dorea el; cumpără trei găște împreună cu cotețul lor, îl ridică pe umerii lui lați și făcu cale întoarsă.

I se păru deodată ciudat că numai două găște gâgâiau și țipau, așa cum fac găștele obișnuite; cea de-a treia însă stătea liniștită și tăcută, dar ofta și suspina ca un om.

— Trebuie să fie bolnavă, spuse el, să mă grăbesc s-o tai și s-o gătesc.

Dar gâsca răspunse limpede și cu glas tare:

— De mă atingi cumva, Eu te voi mușca. Gâtul de-mi vei tăia, în groapă te voi băga. Însăpăimântat, piticul Nas-Lung lăasă cotețul jos, iar gășca îl privi cu ochii ei frumoși și deștepți și oftă.

— Ei, drace! strigă Nas-Lung. Poți să vorbești, domnișoara găscă? Asta n-aș fi crezut-o. Ei, nu-ți fie frică! Știu ce-i viața și n-am să omor o pasăre atât de deosebită. Dar fac prinsoare că n-ai fost totdeauna ceea ce ești acum. Și eu am fost odată o veveriță disprețuită.

— Ai dreptate, răspunse gășca, nu m-am născut cu această înfățișare rușinoasă. Vai, la leagănul meu nu mi s-a spus că Mimi, fiica marelui Wetterbock, va fi ucisă în bucătăria unui prinț!

— Liniștește-te, dragă domnișoară Mimi, o îmbărbăță piticul. Pe cuvântul meu de cinste și de ajutor de meșter bucătar al luminăției sale că nimeni nu se va atinge de dumneata. Am să-ți fac un coteț chiar în încăperile mele, o să ai ce mânca pe săturate, iar când n-o să am treabă, am să stau de vorbă cu dumneata. Celorlalți slujitori din bucătărie am să le spun că vreau să te îngraș pentru prinț cu ierburi rare și, de îndată ce se ivește prilejul, îți dau drumul.

Gășca îi mulțumi cu lacrimi în ochi, iar piticul făcu așa cum făgăduise - tăie celelalte două găște, iar pentru Mimi făcu un coteț separat, spunând că vrea s-o pregătească pentru prinț într-un fel cu totul deosebit. De asemenea, nu-i dădu hrana obișnuită pentru găște, ci prăjituri și dulciuri. Ori de câte ori avea timp, se ducea să stea de vorbă cu ea și s-o mângâie. Își povestiră unul altuia ceea ce li se întâmplase și astfel piticul află că gășca era fiica vrăjitorului Wetterbock, care trăia pe insula Gotland. Acesta se certase cu o zână bătrână și rea, care-l învinsese prin uneltiri și înșelăciuni; drept răzbunare, zâna o prefăcuse în găscă și o dusesse până aici, atât de departe.

După ce piticul Nas-Lung povesti și el prin ce trecuse, Mimi îi spuse:

— Mă pricep eu la de-alde astea. Ne-a arătat nouă tata, mie și surorii mele, unele lucruri, atât cât putea să ne dezvăluie. Cât despre cearta din fața coșurilor cu verdețuri, felul în care te-ai prefăcut în veveriță îndată ce ai mirosit o buruiană, precum și unele din vorbele bătrânei, pe care mi le-ai spus, îmi dovedesc că ai fost vrăjit cu ierburi; deci, dacă ai să găsești buruiana la care s-a gândit bătrâna când te-a vrăjit, ai să fi dezlegat.

Slabă mângâiere pentru tânăr, căci unde să găsească el acea buruiană? Totuși el mulțumi și mai prinse puțină inimă.

În timpul acesta, prințul primi ca oaspete pe un stăpânitor vecin, prietenul său. El îl chemă pe piticul Nas-Lung în fața lui și îi spuse:

— A venit vremea să-mi arăți dacă-mi slujești cu credință și dacă ești iscusit în meșteșugul tău. Acest stăpânitor care-i acum oaspetele meu este acela care, precum se știe, în afară de mine, e deprins să mănânce din cele mai alese bucate; este un mare cunoscător în ale bucătăriei și un om înțelept. Ai grijă deci ca bucatele să fie zilnic în așa fel, încât să-l uimească tot mai mult. În același timp, dacă nu vrei să-ți pierzi prețuirea mea, atâta timp cât e aici, să nu faci de două ori același fel de mâncare. Pentru aceasta, vistiernicul meu o să-ți dea tot ce-ți trebuie. Dacă e nevoie să prăjești chiar aur și diamante în untură, fă-o! Mai bine să rămân sărac decât să roșesc în fața oaspetelui.

Astfel vorbi prințul. Iar piticul îi răspunse, făcând o plecăciune după cum se cuvine:

— Fie precum spui, stăpâne! Cu voia lui Dumnezeu am să fac totul în așa fel, încât prințul să rămână mulțumit.

De data asta, micul bucătar căută să dea întreaga măsură a iscusinței sale. Nu precupeți banii stăpânului său, dar și mai puțin puterile lui. Căci putea fi văzut toată ziua învăluit într-un nor de aburi, lângă foc, iar glasul lui răsuna fără încetare prin bucătărie, deoarece el poruncea ca mai mare peste slujitorii bucătăriei și peste bucătarii

mai mici.

«Ehei! își spunea el. Aș putea face și eu ca însoțitorii de cămile din Alep, care stârnesc strașnică poftă de mâncare călătorilor, povestindu-le câte-n lună și-n stele despre mese îmbelșugate. Înșiră câte un ceas întreg felurile de mâncare ce s-au servit la acele mese, până ce ascultătorii simt că li se face foame și, fără voia lor, își scot merindele, întinzând o masă pe care o împart darnici cu însoțitorii cămیلelor; dar eu n-am să fac așa!»

Prințul cel străin se afla de paisprezece zile în ospetie și se simțea foarte bine, minunat de bine. Mâncau în fiecare zi nu mai puțin de cinci ori, iar prințul era mulțumit de măiestria piticului său, căci vedea plăcerea întipărită pe chipul oaspetelui. În a cincisprezecea zi, însă, prințul îl chemă pe pitic la masă și-l înfățișă oaspetelui său, pe care-l întrebă dacă era mulțumit de pitic.

— Ești un mare meșter, răspunse prințul cel străin, știi ce înseamnă o mâncare bună. De când sunt aici, n-ai gătit de două ori aceleași bucate și le-ai făcut pe toate cu multă măiestrie. Dar, spune-mi, de ce nu faci, în sfârșit, bunătatea bunătăților, plăcinta crăiasă?

Piticul se sperie, căci nu auzise niciodată de această crăiasă a plăcintelor; dar se liniști și răspunse:

— O, stăpâne! Nădăjduiam că chipul tău are să mai lumineze multă vreme acest lăcaș; de aceea am lăsat mai la urmă bunătatea asta. Căci cu ce putea să-ți ureze drum bun bucătarul în ziua despărțirii, decât cu crăiasa plăcintelor?

— Așa? răspunse stăpânul său râzând. În ceea ce mă privește pe mine, ai vrut s-aștepți, desigur, până la moartea mea, ca să-mi urezi drum bun atunci? Căci nici mie nu mi-ai făcut niciodată această plăcintă. Gândește-te dar să-mi urezi altceva la despărțire și mâine adu la masă această plăcintă.

— Fie precum ai spus, stăpâne! răspunse piticul și plecă.

Dar nu plecă bucuros. Pentru el sosise ziua rușinii și a nenorocirii. Nu știa cum să facă plăcinta. De aceea se duse în camera sa, plângându-și soarta. Atunci găscă Mimi, care avea voie să umble prin cameră, se apropie de el și-l întrebă care este cauza suferinței sale.

— Șterge-ți lacrimile! îi spuse ea când auzi de plăcinta crăiasă. Bunătatea aceasta se afla deseori pe masa tatălui meu și știu oarecum de ce-i nevoie pentru a o face; iei cutare și cutare, pui atât și atât, și chiar dacă n-o să aibă tot ce trebuie, boierii n-or să fie prea năzuroși.

Așa vorbi Mimi.

Piticul sări în sus de bucurie, binecuvântată ziua când cumpăraseră găscă și se apucă să pregătească plăcinta crăiasă. Făcu mai întâi puțină, de încercare, și o găsi nespun de bună, iar mai-marele bucătarilor, căruia îi dădu să guste, îi lăudă din nou priceperea.

A doua zi, piticul pregăti plăcinta într-o tavă mai mare și o împodobi cu coronițe de flori. Îmbrăcând cea mai frumoasă haină de sărbătoare, se duse și el în sufragerie. Când intră, slujitorul care servea la masă tocmai era pe cale să taie plăcinta și s-o întindă stăpânului și oaspetelui acestuia, pe o lopățică de argint. Prințul mușcă cu poftă din ea, ridică ochii în tavan și, după ce înghiți, spuse:

— A-a-a, pe drept cuvânt se numește crăiasa plăcintelor; dar și piticul meu este craiul tuturor bucătarilor, nu-i așa, dragă prietene?

Oaspetele luă câteva bucățele, le gustă, le cercetă cu luare aminte și zâmbi disprețuitor și tainic:

— A făcut-o destul de bine, răspunse el împingând farfuria înapoi, dar nu e chiar crăiasa; era de așteptat!

Atunci prințul încruntă sprâncenele mânios și se învâpăie de rușine.

— Pitic ticălos! strigă el. Cum îndrăznești să faci o asemenea ocară stăpânului tău? Să poruncesc oare să ți se taie capul tău cel mare, drept pedeapsă că ai gătit prost?

— Vai, stăpâne! Pentru numele lui Dumnezeu! Am

făcut plăcinta după toată rânduiala; sunt sigur că nu-i lipsește nimic! spuse piticul tremurând.

— Minți, băiete! răspunse prințul și-l lovi cu piciorul. Dacă ar fi așa, oaspetele meu n-ar spune că-i lipsește ceva. Am să te toc și am să pun să te fac pe tine plăcintă!

— Fie-vă milă! strigă tânărul și, târându-se în genunchi spre oaspete, îi îmbrățișă picioarele. Spuneți-mi ce-i lipsește plăcintei de nu vă place? Nu mă lăsați să pier din pricina unui pumn de carne și făină;

— Asta n-o să-ți folosească prea mult, dragul meu, răspunse străinul râzând. Mă gândeam încă de ieri că n-ai să poți face această mâncare ca bucătarul meu. Află că-i lipsește o buruiană, care nu e deloc cunoscută pe aici, buruiana Strănută-cu-plăcere. Fără aceasta, plăcinta n-are gust și stăpânul tău n-o să mănânce niciodată plăcinta pe care o mănânc eu.

Atunci stăpânul Țării francilor se mânie:

— Și totuși am să mănânc! strigă el cu ochi scânteietori. Căci jur pe cinstea mea de prinț că mâine te voi ospăta cu plăcinta despre care vorbești, sau capul băiatului ăstuia va sta înfipt la poarta palatului meu. Pleacă de aici, câine! Îți mai dau un răgaz de douăzeci și patru de ceasuri.

Astfel strigă prințul, iar piticul se duse din nou la el în odaie și se jelui găștei de soarta sa și de faptul că trebuie să moară, fiindcă n-a auzit niciodată de această buruiană.

— Dacă numai despre asta-i vorba, spuse ea, pot să te ajut, căci tatăl meu m-a învățat să cunosc toate ierburile. Altă dată ai fi fost sortit pieirii, dar, din fericire, acum e tocmai lună nouă și buruiana înflorește taman pe vremea asta. Spune-mi, sunt castani bătrâni prin apropierea palatului?

— O, da! răspunse Nas-Lung, cu inima mai ușoară. Lângă lac, la două sute de pași de castel, se află un pâlț, dar de ce?

— Această buruiană înflorește numai la rădăcina castanilor bătrâni, zise Mimi. Să nu pierdem deci vremea, hai să căutăm ce-ți trebuie! Ia-mă în brațe și du-mă afară. Am să ți-o caut eu.

El făcu așa cum îi spusese și plecă cu ea către poarta palatului. Acolo însă, străjerul îndreptă pușca spre el și spuse:

— Dragul meu, s-a isprăvit cu tine! N-ai voie să ieși din palat; mi s-au dat porunci strașnice.

— Dar în grădină cred că pot să mă duc, nu? întrebă piticul. Fii bun și trimite pe unul din tovarășii tăi la supraveghetorul palatului ca să întrebe dacă n-am voie să mă duc în grădină, să caut ierburi.

Străjerul îi îndeplini rugămintea și piticul primi învoirea cerută, căci grădina era împrejmuită cu ziduri înalte și el n-ar fi avut pe unde să fugă

Când Nas-Lung ajunse cu găscă Mimi în grădină, o puse cu grijă jos, și ea, luând-o înaintea lui, se îndreptă repede către lac, unde se aflau castanii. El o urmă cu inima strânsă, deoarece aceasta era cea din urmă și singura lui scăpare; dacă nu avea să găsească buruiana, era hotărât să se arunce mai degrabă în lac decât să i se taie capul.

Mimi căută între timp, însă zadarnic; cercetă pe sub toți castanii, întoarse cu ciocul fiecare firicel de iarbă, dar nu găsi nimic. De milă și de frică începu să plângă. Se lăsă seara și începea să nu se mai vadă.

Atunci privirile piticului se îndreptară spre lac și el strigă deodată:

— Uite, uite acolo, peste lac, mai e un copac, un copac mare și bătrân! Să mergem acolo, să căutăm și sub el; poate că acolo înflorește norocul meu.

Gâsca își făcu vânt și o luă înainte în zbor; el fugi repede după ea, cât îl țineau picioarele lui mititele.

Castanul făcea o umbră deasă; împrejur era întuneric și nu se mai vedea aproape nimic. Deodată, găsca se opri, dădu din aripi de bucurie, vâri repede capul în iarba înaltă

și smulse cu docul ceva ce-i întinse apoi cu gingășie prietenului uimit și-i spuse:

Asta e buruiana; crește din belșug pe-aici, așa că n-o să-ți lipsească niciodată.

Piticul privi buruiana dus pe gânduri; răspândea un miros dulce, care-i amintea fără voie de clipa când se prefăcuse din veveriță în pitic; tulpina și frunzele erau albastre-verzui și avea o floare de un roșu aprins, cu margini galbene.

— Lăudat fie Domnul! strigă el în sfârșit. Mare minune! Află că pare să fie aceeași buruiană care m-a prefăcut din veveriță într-o făptură cu jalnică înfățișare cum sunt acum. Să fac încercarea?

— Încă nu, îl rugă găscă. Ia un mănunchi de buruieni din acestea, hai în camera ta, să strângem banii pe care-i ai și-apoi să-i încercăm puterea.

Făcură astfel. Se întoarseră în odaie, inima piticului bătea să-i spargă pieptul. După ce făcu din hainele și încălțăminte sa o legătură în care ascunse cei cincizeci sau șaizeci de galbeni pe care-i strânsese, grăi:

— Cu voia lui Dumnezeu, am să scap de această povară. Și, vârând nasul adânc în buruieni, le sorbi mireasma.

Atunci simți cum i se întind și auzi cum îi trosnesc toate măduarele, cum i se înalță capul dintre umeri și, uitându-se în jos, către nasul său, îl văzu cum se micșorează din ce în ce spatele și pieptul i se îndreptară, iar picioarele i se lungiră.

Găscă privea cu uimire la cele ce se întâmplau.

— Vai, ce mare și frumos ești! strigă ea. Slavă Domnului, nu mai semeni deloc cu cel care erai înainte.

Iacob se bucură nespus. Dar bucuria nu-l făcu să uite cât de mult îi datora prietenei sale Mimi; inima îl îndemna să alerge la părinții lui, dar, din recunoștință, el își stăpâni această pornire și spuse:

— Cui trebuie să-i mulțumesc decât ție că sunt iar un

om întreg? Fără tine n-aș fi găsit niciodată această buruiană, ar fi trebuit să rămân veșnic cu înfățișarea aceea sau să pier sub securea călăului. Ei bine, n-am să-ți rămân dator. Am să te duc la tatăl tău. El, care cunoaște toate farmecele, o să te dezlege cu ușurință de vrajă.

Gâsca începu să plângă de bucurie și se învoi să plece împreună cu el numaidecât.

Iacob ieși cu bine din palat, fără a fi recunoscut, împreună cu gâsca, și o porni către malul mării, înspre țara prietenei sale Mimi.

N-are rost să povestesc mai departe cum au ajuns cu bine la capătul călătoriei, cum Wetterbock a dezlegat vraja fiicei sale și cum Iacob a plecat încărcat de daruri; cum s-a întors în orașul său și cum părinții lui și-au recunoscut cu bucurie fiul în acest tânăr chipeș; cum și-a cumpărat cu darurile lui Wetterbock o prăvălie frumoasă și a ajuns bogat și fericit.

Trebuie să spun numai atât că, după plecarea lui din palatul prințului, s-a iscat o zarvă cumplită, căci a doua zi, când prințul vru să-și țină cuvântul și să-i taie capul piticului dacă nu găsise ierburile, ia piticul de unde nu-i. Oaspetele său îl învinui însă că îl lăsase să fugă și în taină ca să nu fie lipsit de cel mai bun bucătar al său, și se plânse că prințul își călcase cuvântul dat. Din această pricină, între cei doi stăpânitori se iscă un mare război, bine cunoscut în istorie sub numele de „războiul buruienilor”; se dădură mai multe lupte, dar până la urmă se încheie pacea, pe care noi o numim „pacea plăcintei”, fiindcă, la serbarea de împăcare, bucătarul prințului străin pregăti plăcinta crăiasă, care-i plăcu foarte mult prințului nostru.

Astfel, pricinile cele mai mici au deseori urmări mari. Și aceasta este, stăpâne povestea piticului Nas-Lung.

Aceasta a fost povestea robului din Țara francilor; după ce sfârși, șeicul Ali Banu porunci să i se dea și lui și celorlalți robi poame pentru a se răcori și, în timp ce

aceștia mâncau, stătu de vorbă cu prietenii lui.

Tinerii pe care îi adusese bătrânul avură numai cuvinte de laudă pentru șeic, pentru casa lui și pentru toată rânduiala de acolo

— Într-adevăr, spuse tânărul grămatic, nu-i nimic mai frumos decât să asculți povești. Aș putea să stau astfel zile întregi, cu picioarele încrucișate, cu brațul sprijinit pe o pernă, cu fruntea în palmă, și, dacă s-ar putea, cu narghileaua cea mare a șeicului în cealaltă, și să ascult povești. Cam așa îmi închipui că trebuie să fie traiul în grădinile lui Mahomed.

— Câtă vreme ești tânăr și poți munci, spuse bătrânul, această dorință de trândăvie nu poate avea vreun temei. Dar nu mă dau în lături, poveștile au un anumit farmec. Cu toate că sunt bătrân, merg pe șaptezeci și șapte de ani și am auzit multe în viața mea, când văd un povestitor la colț de uliță, mă opresc printre cei din jurul lui să ascult. Căci te închipui și tu în mijlocul întâmplărilor ce se povestesc, trăiești cu oamenii aceia, cu acele fapte minunate, cu zâne și alte asemenea ființe, pe care nu le întâlnești în fiecare zi; și după aceea, când ești singur, îți reamintești totul, ca un călător care și-a umplut bine traista pentru o călătorie în pustiu.

— Nu m-am gândit niciodată, spuse un alt tânăr, în ce stă farmecul acestor povești. Dar pe mine mă cuceresc. De mic copil, când eram neastâmpărat, dacă mi se spunea o poveste, tăceam. La început îmi era totuna despre ce era vorba, numai să mi se povestească ceva, să se întâmple ceva; de câte ori am ascultat, fără să mă plictisesc, acele fabule ticluite de oameni înțelepți, în care se află un sâmbure de adevăr, despre vulpea și corbul cel neghiob, despre vulpe și lup, zeci și zeci de povești despre leu și animale. Când am mai crescut și am început să ies în lume, poveștile acestea scurte nu mă mai mulțumeau; voiam să fie mai lungi, să fie vorba în ele despre oameni și despre minunatele întâmplări din viața lor.

— Da, îmi amintesc bine de timpul acela, îl întrerupse unul din prieteni. Tu ai fost cel care ne-ai deschis gustul pentru tot felul de povestiri. Îl puneai pe unul din robii voștri să spună atâtea povești cât poate spune un însoțitor de cămile de la Mecca până la Medina. Când își isprăvea treburile, îi porunceai să se așeze în iarbă, lângă noi în fața casei, și îl rugam atât, ca până la urmă începea să povestească și tot povestea, și povestea, până se lăsa noaptea.

— Atunci s-a deschis înaintea noastră, zise grămăticul, o lume nouă, necunoscută, țara duhurilor și a zânelor, cu toate minunile din lumea florilor, cu palate bogate, strălucitoare de smaralde și rubine, cu robi uriași care se iveau când suceai un inel sau frecai lampa fermecată ori spuneai cuvântul vrăjit al lui Solomon, și care aduceau mâncăruri minunate în talgere de aur. Ne lăsam purtați pe nesimțite într-o altă țară, îl întovărășeam pe Sindbad în minunatele sale călătorii; seara ne plimbam împreună cu Harun al Rașid, înțeleptul stăpânitor al credincioșilor. Îl cunoșteam, pe Giafar, vizirul său, tot atât de bine ca pe noi înșine; pe scurt, trăiam acele povești cum trăiești noaptea visele, și cele mai frumoase ceasuri erau pentru noi acelea ale serii, când ne adunam pe iarbă și bătrânul rob începea să ne spună povești. Dar ia zi, moșule, cum se face că am îndrăgit atât de mult poveștile, încât nici astăzi nu cunoaștem ceva mai plăcut?

— Am să vă răspund îndată, cuvântă bătrânul. Mintea omenească e mai ușoară și mai neastâmpărată chiar decât apa care totuși se poate mlădia în fel și chip, izbutind cu timpul să străpungă încetul cu încetul și obiectele cele mai vârtoase. Mintea omenească e ușoară și liberă ca văzduhul și, asemenea lui, cu cât se înalță mai mult deasupra pământului, cu atât devine mai ușoară și mai curată. De aceea se naște în oricare om râvna de a se înalța dincolo de tot ce-i e prea cunoscut și de a se mișca, mai liber și mai pur, în lumi mai înalte, fie și numai în vise. Chiar și

dumneata, tinere, ai spus-o: „Am trăit noi înșine în acele povești, am gândit și am simțit ca oamenii dintr-însele”; și chiar asta explică farmecul și atracția acestor istorisiri. Ascultând povestirea robului, care nu era decât o născocire, ticluită cândva de altul, mintea voastră a brodat mai departe cele istorisite. N-ați rămas încătușați de lucrurile din jurul vostru, de gândurile voastre obișnuite: nu, ați trăit cele auzite, ați fost voi înșivă ființa căreia i s-a întâmplat acele peripeții minunate, atât de puternic v-ați confundat cu omul despre care vi se povestea. Pe firul unei asemenea istorii, mintea voastră se înălța astfel deasupra zilelor obișnuite care, pasămite, nu vi s-au părut nici pe departe atât de frumoase, atât de atrăgătoare ca acelea din poveste. Astfel mintea voastră s-a mișcat mai liberă și mai descătușată în lumea cea mai înaltă, necunoscută vouă; basmul vi s-a părut o întâmplare aievea sau, dacă vreți, viața adevărată a devenit basm, pentru că spiritul și ființa voastră au trăit în lumea basmului.

— N-am înțeles chiar tot ce ai spus, grăi tânărul negustor. Dar ai dreptate când ne-arăți că noi toți trăim în basme sau că basmele trăiesc în noi. Îmi amintesc prea bine de frumoasele timpuri când, în ceasurile de tihnă, visam cu mintea trează. Ne închipuiam atunci că am fost aruncați de soartă pe insule pustii, neprimitoare; ne sfătuiam de ce anume să ne apucăm ca să ne ținem zilele, și nu o dată am construit colibe în desișuri de sălcii, ne-am hrănit ca vai de lume cu tot felul de poame păcătoase, cu toate că numai la o sută de pași mai încolo am fi putut găsi acasă mâncărurile cele mai gustoase, ba au fost zile când așteptam ivirea unei zâne milostive sau a unui pitic miraculos, care să se apropie de noi și să spună: „Peste puțin pământul din fața voastră se va despica; faceți-mi plăcerea de a coborî în palatul meu de cleștar și de a vă îndestula cu bunătățile pe care vi le vor pune dinainte slujitorii mei”. Tinerii pufniră în râs, dar recunoscuseră că prietenul lor spusese adevărul.

— Și azi încă, urmă unul dintre ei, chiar și azi, la vârsta mea, mi se mai strecoară uneori în suflet vraja aceasta. Așa, de pildă, m-ar supăra grozav și aș socoti că-i o născocire neroadă dacă fratele meu s-ar năpusti în odaie și mi-ar spune: „Ai auzit de nenorocirea care l-a lovit pe vecinul nostru, brutarul cel burtos? S-a luat la harță cu un vrăjitor și acesta, ca să se răzbune, l-a transformat în urs, iar acum nenorocitul stă închis în odaia lui și urlă îngrozitor”. M-aș supăra auzind una ca asta și i-aș spune fratelui meu că-i un mincinos. Cu totul altceva ar fi însă dacă mi s-ar povesti că vecinul cel burtos a plecat într-o lungă călătorie, și anume într-o țară depărtată, necunoscută, și că acolo a căzut în mâinile unui vrăjitor care l-a preschimbat în urs. Încetul cu încetul m-aș identifica cu întâmplările relatate, aș călători împreună cu vecinul cel gras, aș fi martorul unor aventuri minunate, și nu m-aș minuna deloc dacă l-aș vedea într-o blană de urs, umblând în patru labe.

— Și totuși, vorbi din nou bătrânul, există și un alt soi de povești fermecătoare, în care nu apar nici zâne, nici vrăjitori, nici palate de cleștar, nici duhuri care aduc mâncăruri neasemuite, nici pasărea măiastră, nici calul năzdrăvan, adică un soi de povești cu totul deosebite de acelea cărora li se zice de obicei basme.

— Ce vrei să spui? Explică-ne mai lămurit despre ce e vorba. Care alt soi, deosebit de cel numit basm? Întrebară tinerii.

— Cred că se cade să facem o deosebire între basme și istorisirile denumite îndeobște povești. Când v-aș spune că am de gând să vă povestesc un basm, ați ști dinainte că va fi vorba de niște întâmplări care se abat de la mersul obișnuit al vieții, petrecându-se într-o lume care nu mai e întru totul de natură pământească. Sau, ca să fiu mai lămurit, în basm vă puteți aștepta la apariția altor fapte decât cele muritoare; în soarta ființei de care se ocupă basmul intervin puteri străine, cum ar fi zânele sau

vrăjitorii, duhurile și craii acestor duhuri; întreaga povestire ia o înfățișare neobișnuită, miraculoasă, și poate fi privită ca, de pildă, țesătura covoarelor noastre, sau ca o seamă de picturi zugrăvite de cei mai buni maeștri de la noi, pe care franțuzii le numesc arabescuri. Pe adevărații musulmani îi oprește legea lor să readucă, în chip nelegiuit, pe pânză și în culori, oameni, aceste creaturi ale lui Alah, și de aceea în țesăturile lor se văd crengi și copaci minunat împlețiți, terminați cu capete omenеști, sau oameni care, în locul picioarelor, au cozi de pește sau tufișuri, într-un cuvânt, figuri care amintesc viața de toate zilele și, totuși, sunt neobișnuite. Ați înțeles acum?

— Cred că am ghicit ce vrei să spui, răspunse grămăticul, dar urmează, te rog.

— Astfel este deci basmul: fantastic, neobișnuit, surprinzător. Și pentru că-i străin de viața de toate zilele, e așezat adesea în țări străine sau în vremuri de demult, aproape uitate. Toate țările, toate popoarele au asemenea basme, turcii la fel ca persanii, chinezii ca mongolii. Chiar și în țara franțuzească ar exista, cică, o sumedenie, după cum mi-a spus cândva un ghiaur învățat, numai că cele de acolo nu sunt atât de frumoase ca ale noastre, căci în locul zânelor cu chip îngeresc, care locuiesc în palate neasemuite, la ei sunt femeii care fac vrăji și pe care ei le numesc zgripturoaice, creaturi slute, viclene, care locuiesc în bordeie păcătoase și, în loc să alunece sub cerul azuriu în scoici uriașe, trase de grifoni, ele se avântă prin ceață, călare pe cozi de mătură. Mai există acolo și gnomi, și spiriduși, niște pitici scâlâmbi care fac tot soiul de vrăjitorii. Prin urmare, așa se prezintă basmele; cu totul altfel sunt însă istorisirile, numite de obicei povești. Ele rămân cumiști pe pământ, întâmplările dintr-insele se petrec în viața de toate zilele, și miraculoasă în aceste narațiuni e mai totdeauna numai înlănțuirea de evenimente din viața unui om care însă, nu datorită vrăjilor, deochiului sau puterii zânelor, ca în basme, ci

numai prin el însuși, sau în urma unei ciudate înlănțuiri de fapte devine bogat sau sărac, fericit sau urgisit.

— Așa e! exclamă unul dintre tineri. Asemenea povești simple se găsesc și în istorisirile minunate ale Seherezadei, denumite „O mie și una de nopți”. Cele mai multe din întâmplările trăite de sultanul Harun al Rașid și de vizirul său sunt de acest fel.

— Și, totuși trebuie să recunoașteți, urmă bătrânul, că istorisirile acelea din „O mie și una de nopți” nu sunt cele mai proaste. Dar cât de mult se deosebesc ele totuși, dacă ne gândim la cauzele care le determină, la desfășurarea lor, la întreaga lor plăsmuire, de basmul cu prințul Biribinker, sau de acela cu cei trei derviși care au un singur ochi, sau de basmul cu pescarul care scoate din mare lădița încuiată, cu pecetea regelui Solomon! În fond, însă, și unele și altele sunt izvorâte din aceeași cauză fundamentală, care le dă farmecul acela deosebit, datorită căruia trăim și noi, în același timp, întâmplări excepționale, ieșite din comun în basme, latura excepțională a întâmplărilor rezidă în amestecul vrăjilor fabuloase cu viața obișnuită a omului; în istorisiri, evenimentele se produc, ce e drept, după legile naturale, dar într-un chip neprevăzut, surprinzător.

— Ciudat! exclamă grămaticul. Foarte ciudat că, totuși, mersul acesta natural al lucrurilor ne atrage tot atât de puternic ca și cel supranatural din basme. Care o fi explicația?

— Efectul identic se datorează zugrăvirii omului ca atare, răspunde bătrânul. În basme, minunățiile se îngrămădesc într-o măsură atât de mare, iar omul acționează atât de puțin din propria lui vrere, încât diferitele figuri și caracterul lor nu pot fi schițate decât fugitiv. Cu totul altceva se întâmplă în istorisirea obișnuită, unde felul cum vorbește și acționează fiecare în concordanță cu caracterul său reprezintă elementul principal și marea atracție a povestirii.

— Așa e, ai dreptate! Întări tânărul negustor. Eu unul nu mi-am făcut niciodată timp să cuget mai adânc lucrurile acestea, m-am mulțumit să constat faptul și am trecut mai departe; m-am delectat cu câte unele povestiri, am găsit altele plicticoase, fără să-mi dau seama de ce. Dar dumneata ne-ai dat cheia care desferecă secretul, o piatră de încercare, cu ajutorul căreia putem cerceta și judeca fără greș.

— Așa să și faceți totdeauna, întări bătrânul, dar plăcerea ce-o veți simți va fi mai mare dacă veți ști să cugetați la cele ce-ați ascultat. Ei, dar iată că acolo se ridică altul, gata să istorisească. Și așa era. Și noul povestitor începu.

TÎNĂRUL ENGLEZ

— Stăpâne! Eu sunt german din naștere și prea am stat puțin în țara dumneavoastră ca să pot povesti un basm persan sau o minunată poveste despre sultani și viziri. Îmi veți îngădui, așadar, să vă istorisesc ceva din patria mea, fapt care vă va face poate plăcere. Din păcate, poveștile noastre nu-s totdeauna atât de alese ca ale dumneavoastră, adică în ele nu este vorba de sultani sau de regii noștri, nici despre viziri și pașale, miniștri care, la noi, se numesc de justiție, de finanțe, consilieri sau alții de soiul ăsta, ci ele povestesc, în cazul când nu e vorba de soldați, de oamenii de rând care duc un trai tihnit.

Orășelul Grünwiesel, în care m-am născut și am crescut, este situat în Germania de Sud. E un orășel ca toate celelalte. În centru, o mică piață cu o fântână, într-o parte clădirea veche a primăriei și de jur împrejurul pieței, casa judecătorului de pace și locuințele negustorilor de vază; în câteva ulițe strimte se înghesuie restul muritorilor. Toți se cunosc, fiecare știe ce se petrece în casa vecinului; și e destul ca la masa pastorului, a primarului sau a doctorului să se servească un fel de mâncare în plus, pentru ca la ora prânzului tot orașul să cunoască acest eveniment. După-masă, cucoanele se duc unele la altele

«în vizită», cum se spune, și la o cafea cu o felie de cozonac comentează importantul eveniment, ajungând la concluzia că pastorul a jucat desigur la loterie și că a câștigat o sumă cu totul necreștinească sau că primarul s-a lăsat «uns», sau că doctorul a primit de la farmacist bani buni ca să prescrie rețete cât mai scumpe.

Și acum vă puteți închipui cât de neplăcut a fost pentru un orășel ca Grünwiesel, în care toate erau atât de bine rânduite, când într-o bună zi locuitorii s-au pomenit cu un individ despre care nimeni nu știa de unde vine, ce intenții are și din ce trăiește. Ce-i drept, primarul îi controlase pașaportul – act pe care la noi trebuie să-l aibă orșicine.

— Dar ce, e atât de primejdios să umbli pe uliță? Îl întrerupse șeicul pe sclav, că-i nevoie să purtați un firman al sultanului, pentru a-i ține pe tâlhari la respect?

— Asta nu, stăpâne, răspunse sclavul. Acele hârtii nu sperie pe nici un tâlhar, ci ele sunt doar așa, ca o măsură generală de ordine, ca să știe fiecare cu cine are de-a face. Așadar, primarul controlase pașaportul și, invitat fiind la o cafea în casa doctorului, declarase tuturor că, de la Berlin până la Grünwiesel, vizele erau în regulă; dar că, totuși, era ceva necurat la mijloc, deoarece individul pare cam suspect. Cum primarul se bucura de cea mai mare considerație în oraș, nu e de mirare că din clipa aceea străinul a fost privit cu neîncredere. Dealtfel, nici felul lui de viață nu era de natură să schimbe părerea compatrioților mei.

Străinul închirie pentru câțiva ducați de aur o casă întreagă, care până atunci stătuse pustie, ordonă să i se aducă o căruță plină de ustensile ciudate ca sobe, plite, borcane mari și altele asemănătoare, și începu să trăiască, de atunci, în deplină singurătate. Chiar și mâncarea și-o gătea singur. Nu-i trecea pragul nici un suflet de om, în afară de un bătrân din Grünwiesel care-i aducea pâine, carne și zarzavat. Dar nici acesta nu avea voie să pătrundă

dincolo de vestibul, unde străinul îi lua în primire cumpărăturile.

Eram un băiețuș de vreo zece ani, când străinul se stabili în orașul meu natal; dar îmi aduc și azi aminte, de parc-ar fi fost ieri, ce neliniște stârni sosirea lui în Grünwiesel. Spre deosebire de ceilalți bărbați, el nu juca după-amiaza popice și nici nu venea seara la berărie să comenteze, pufăind din lulea, noutățile din ziare. În zadar îl poftiseră pe rând, la masă sau la câte o cafea, primarul, judecătorul de pace, doctorul și pastorul: de fiecare dată trimitea vorbă că nu poate veni. De aceea unii îl socoteau nebun, iar alții susțineau morțiș că e un vrăjitor. Între timp, eu împlinisem optsprezece ani, pe urmă douăzeci, și în oraș omul acela tot se mai numea «domnul străin».

Într-o bună zi au nimerit în Grünwiesel niște oameni care aduceau cu ei animale exotice. Erau vagabonzi din aceia care colindă cu câte o cămilă care știe să salute, cu câte un urs care dansează sau cu câțiva câini și maimuțe dichisite destul de caraghios în haine de om și care știu să facă tot soiul de năzdrăvănii. Oamenii aceștia străbat de obicei orașul în lung și în lat, se opresc la răspântii și în piață, bat toba și cântă din fluier, făcând o hărmălaie nemaipomenită, pun animalele să sară și să dănțuiască și după aceea adună bani de prin case. Trupa care sosise de data asta la Grünwiesel se distingea de altele printr-un urangutan extraordinar, aproape cât un stat de om, care umbla în două picioare și se pricepea să facă tot felul de giumbușlucuri. Trupa aceasta de câini și de maimuțe trecu și prin fața casei străinului.

Acesta, auzind fluierul și toba, se ivi și el, foarte încruntat la început, îndărătul ferestrei cu geamurile înnegrite de vreme. Curând, însă, chipul lui deveni mai prietenos și, spre uimirea tuturor, străinul scoase capul pe fereastră și începu să râdă din toată inima de drăcoveniile urangutanului. La sfârșit îi răsplăti pe artiști cu o sumă atât de mare. Încât tot orașul vorbi un timp numai despre

asta.

În dimineața următoare, trupa plecă mai departe. Cămila era încărcată cu o sumedenie de coșuri, în care câinii și maimuțele se instalaseră la largul lor, în timp ce oamenii și maimuța cea mare veneau în urma ei, pe jos. Câteva ceasuri după plecarea lor, străinul ceru să i se pregătească diligenta, stăruind chiar, spre marea uimire a surugiului, să i se pună la dispoziție o trăsură specială și ieși din oraș pe aceeași poartă, îndreptându-se în aceeași direcție în care o luase trupa. Toți oamenii din orașel erau mâhniți la gândul că nimeni nu izbutise să afle încotro plecase. Se lăsase noaptea când trăsura în care se afla străinul se întoarse și se opri în fața porții orașului. Numai că de data asta îl mai însoțea cineva, un individ cu marginea pălăriei adânc lăsată peste ochi și cu o batistă de mătase înfășurată în jurul gurii și a urechilor. Paznicul se socoti obligat să se adreseze noului venit, cerându-i pașaportul; acesta însă îi răspunse cu multă grosolănie, mormăind ceva într-o limbă de neînțeles.

— E nepotul meu, zise străinul pe un ton prietenos, strecurând câteva piese de argint în mâna paznicului. E nepotul meu și deocamdată nu prea știe germana. A tras o mică înjurătură pe limba lui, fiindcă am fost opriți aici.

— Bine, dacă e nepotul dumneavoastră, răspunse paznicul, se schimbă socoteala, poate să intre și fără pașaport. Va locui, desigur, la dumneavoastră.

— Bineînțeles, rosti străinul, și va rămâne probabil vreme mai îndelungată în oraș.

Paznicul nu mai obiectă nimic, astfel încât străinul și nepotul său pătrunseră în Grünwiesel. În schimb, primarul, ba chiar tot orașul, se declară cam nemulțumit de purtarea paznicului. Ar fi putut măcar să țină minte câteva vorbe din cele rostite de nepot; asta le-ar fi înlesnit să afle de ce neam erau el și unchiu-său. Paznicul declară însă categoric că nu vorbise nici franceza, nici italiana, că mai curând limba aducea a engleză și că, dacă nu se înșela, tânărul

domn exclamase parcă «God damn». Numai așa izbuti bietul om să iasă din încurcătură și-i ajută totodată tânărului să-și găsească un nume. Căci, din clipa aceea, nu se va mai vorbi în tot orașul decât de «tânărul englez».

Tânărul englez nu apăru însă nici el la jocul de popice și nici la berărie, în schimb nu întârzie să dea în alt fel de furcă pașnicilor cetățeni din Grünwiesel.

Se întâmpla acum destul de des ca din locuința străinului, atât de tăcută odinioară, să se audă deodată urlete înfiorătoare și o hărmălaie grozavă, care făcea ca lumea să se adune grămadă în fața porții și să rămână așa, cu ochii ațintiți în sus. Îmbrăcat într-un frac roșu și pantaloni verzi, cu părul vâlvoi și figura înspăimântătoare, tânărul englez alerga dintr-o odaie într-alta, trecând prin fața ferestrelor cu o iuțeală de necrezut; bătrânul, înfășurat într-un halat roșu, alerga după el cu o biciușca în mână. Nu-l ajungea întotdeauna, dar uneori cei din stradă aveau impresia că l-ar fi nimerit, căci văicăreli jalnice și plesnitori de bici răsunătoare străbăteau până la ei. Purtarea aceasta neomenoasă față de bietul tânăr stârni o reacție atât de violentă printre doamnele din Grünwiesel, încât îl siliră în cele din urmă pe primar să ia atitudine. El scrisese străinului un bilet în care îi făcea observații destul de severe cu privire la asprimea purtării lui față de nepot, amenințându-l că, dacă pe viitor se vor repeta scene asemănătoare, se va vedea nevoit să-l ia pe tânăr sub protecția lui.

Cine a fost însă mai uimit decât primarul când, pentru prima oară după zece ani, străinul în persoană își făcu apariția în casa lui?! Bătrânul își ceru scuze în privința purtării sale față de nepot și o explică prin însărcinarea primită din partea părinților tânărului, care-i încredințaseră educația lui...

— În general, continuă el, e un băiat deștept și iscusit, numai limbile le învață cam greu.

În ce-l privește, dorința lui cea mai fierbinte e să-și

vadă nepotul vorbind germana în mod curent, ca să-și poată permite să-l introducă în societatea bună din Grünwiesel; dar cum se descurcă deocamdată așa de greu cu limba, n-are încotro, și, din când în când, e nevoit să-l bată zdravăn. Primarul se consideră pe deplin satisfăcut de această explicație și îl sfătuiește pe bătrân să dea dovadă de mai multă blândețe, iar seara la berărie povestește tuturor că rareori i se întâmplase să aibă de-a face cu un om atât de instruit și de simpatic cum e străinul.

— Păcat numai, adăugă el, că nu prea vine în societate; sper totuși că, dacă nepotul o să înceapă să vorbească puțin germana, o să se arate și el mai des la micile mele întruniri.

Această mărunță întâmplare schimbă complet opinia întregului orașel. Din clipa aceea, toată lumea începu să-l considere pe străin drept un om simpatic, să fie dornică de a face mai îndeaproape cunoștință cu el și să găsească foarte natural ca, din când în când, să audă urlete fioroase răsunând în casa pustie. «Îi dă nepotului lecții de germană», spuneau cei din Grünwiesel și nu se mai opreau în fața porții. După vreo trei-patru luni, lecțiile de germană se părea că au luat sfârșit, deoarece bătrânul făcuse un pas mai departe. În oraș trăia un francez bătrân și prăpădit, care dădea tineretului lecții de dans. Străinul trimise după dansul și-i spuse că ar dori să-i învețe nepotul să danseze. Îi dădu a înțelege totodată că tânărul e, în general, foarte supus, numai în ce privește dansul e cam încăpățânat; că a învățat mai înainte cu un alt profesor, dar după o metodă atât de ciudată, încât nu se putea înfățișa în felul acesta în societate; că totuși nepotul său se consideră, tocmai din acest motiv, un dansator desăvârșit, deși figurile pe care le știe nu au nici cea mai mică asemănare cu un vals sau un galop (astea sunt dansuri obișnuite din patria mea, stăpâne), ba nici măcar cu o «ecoseză» sau cu o «francaise». Îi oferii, de altfel, un taler de fiecare lecție, și profesorul se declară gata să înceapă orele cu acest elev

îndărătnic.

— Nimic mai ciudat pe lume, declara bătrânul profesor între patru ochi, ca aceste lecții de dans.

Nepotul - un tânăr frumos pieptănat, destul de înalt și zvelt, cu picioare cam scurte, e drept, apăru într-un frac roșu, cu pantaloni verzi, largi, și mănuși «glacé». Vorbea puțin, cu accent străin, și la începutul orei era politicoș și dansa corect; pe urmă, însă, se apuca pe neașteptate să facă tot felul de giumbușlucuri, figurile cele mai îndrăznețe și sărituri năstrușnice, care-l făceau pe bătrânul profesor să-și piardă răsuflarea; dacă încerca să-l mustre, tânărul își scotea din picioare pantofii săi de dans, atât de eleganți, îi arunca în capul francezului și începea să alerge în patru labe prin cameră. Auzind zgomotul, străinul se năpustea pe neașteptate din odaia lui, înfășurat într-un halat larg, roșu, cu o bonetă de hârtie aurită în cap, și începea să mângâie într-un mod destul de nedelicat cu biciul spinarea tânărului. Atunci nepotul scotea niște urlete înspăimântătoare, sărea pe mese și pe cele mai înalte scrinuri, ba se cățara chiar și pe pervazul ferestrei, bolborosind ceva într-o limbă străină, ciudată. Dar bătrânul, înfășurat în halatul lui cel roșu, nu se lăsa înduioșat cu una cu două; îl apuca de un picior, îl trăgea înapoi și îl snopea în bătaie, după care îi strângea puțin cravata cu ajutorul unei cataramă. Tânărul redevenea numaidecât cuminte și manierat și lecția de dans urma fără alt incident.

Când însă profesorul declară că elevul său făcuse progrese destul de serioase și că acum avea nevoie și de muzică, purtarea nepotului suferi o schimbare neașteptată. În casa pustie își făcu apariția un muzicant din oraș, care fu invitat să se așeze pe masa din salon. Profesorul reprezenta pe doamna, partenera de dans; el îmbracă o rochie de mătase și se împodobi cu un șal indian, pe care i le pregătise bătrânul. Nepotul îl invită la dans și începură să joace și să valseze împreună. Dar tânărul se dovedi un

dansator neobosit, turbat, pe care nici suspinele, nici strigătele bătrânului său profesor nu-l puteau convinge să-i dea drumul; francezul trebuia să danseze până cădea jos istovit sau până când muzicantului îi înțepenea mâna pe vioară. Profesorul era pur și simplu distrus după aceste ore, dar deși declara zilnic că e ferm hotărât să nu mai calce pragul casei pustii, talerul pe care-l primea de fiecare dată cu aceeași punctualitate și vinul bun pe care i-l oferea unchiul îl determinau să vină mai departe.

Localnicii din Grünwiesel priveau însă lucrurile altfel decât francezul Ei erau de părere că tânărul avea o adevărată vocație pentru viața de societate, iar sexul slab – care se plângea de lipsa cavalerilor – se bucura la gândul că iarna viitoare va avea la dispoziție un dansator atât de sprinten.

Într-o dimineață, servitoarele care se întorceau de la piață aduseră la cunoștința stăpânelor lor un eveniment extraordinar.

— În fața casei pustii, afirmau de, a fost văzut un cupeu splendid, la care erau înhămați niște cai frumoși; un lacheu în livrea luxoasă aștepta la ușa cupeului. La un moment dat, poarta casei pustii s-a deschis și doi domni eleganți și-au făcut apariția; unul dintre ei era, probabil, străinul, iar celălalt, nepotul lui, cel care a învățat așa de greu germana și dansa așa de nebunește. Amândoi s-au urcat în trăsură, lacheul s-a instalat îndărătul ei și trăsura a pornit, închipuiți-vă! da, a pornit drept spre casa primarului.

Îndată ce cucoanele auziră asemenea vești din gura servitoarelor lor, își azvârliră cât colo șorțurile de bucătărie și bonetele de o curățenie cam îndoielnică și se apucară să se gătească.

— Căci, spuneau ele, adresându-se celorlalți membri ai familiei și întorcând casa pe dos ca să facă curățenie în salonul care, în mod obișnuit, servea și altor scopuri, nu încape nici o îndoială că străinul a început să-și scoată

nepotul în lume. Nătărăul ăla bătrân n-a binevoit în zece ani de zile să pună o singură dată piciorul în casa noastră, dar trebuie să i-o trecem cu vederea de dragul lui nepotusău, care pare să fie un tânăr fermecător.

Așa spuneau cucoanele și-și dăscăleau fiii și ficele să se poarte cuviincios când vor veni străinii, să aibă o ținută frumoasă și să se exprime mai elegant ca de obicei. Cucoanele din Grünwiesel știau ele ce spun, căci bătrânul și nepotul său dădură într-adevăr o raită prin casele din oraș pentru a câștiga bunăvoința mai multor familii.

Nimeni nu se mai gândea decât la cei doi străini; toată lumea își manifesta regretul de a nu fi avut plăcerea să facă mai devreme cunoștință cu ei. Bătrânul se înfățișa ca un om demn și foarte așezat; e drept că avea obiceiul să cam zâmbească ori de câte ori spunea câte ceva, astfel încât nu puteai fi niciodată sigur dacă vorbește serios sau glumește, dar reflecțiile lui asupra vremii, asupra împrejurimilor și asupra distracțiilor din timpul verii, sus, la crama de pe deal, erau atât de înțelepte și de judicioase, încât toți îl ascultau încântați. Dar nepotul! El vrăji pe toată lumea, cuceri inimile tuturor. E drept că, în ce privește fizicul, nu puteai spune că avea un obraz frumos; partea inferioară, în special bărbia, era foarte proeminentă, culoarea pielii era prea întunecată, uneori făcea tot felul de strâmbături ciudate, alteori închidea ochii și rânjea cu dinții afară, totuși opinia publică declară în unanimitate că avea niște trăsături extrem de interesante. Avea o neobișnuită mobilitate și vioiciune în mișcări. Hainele, ce-i drept, îi atârnav cam curios pe trup, dar totul îi venea admirabil; se plimba cu multă însuflețire prin cameră, se trântea ici pe câte o canapea, colo într-un fotoliu și-și întindea picioarele. Dar toate aceste năravuri, care la un alt tânăr ar fi fost considerate vulgare și necuviincioase, treceau drept geniale când era vorba de nepot.

— Ce vreți, e englez, spuneau oamenii, așa sunt ei;

un englez e în stare să se tolănească pe o canapea și să adoarmă fără să-i pese că zece cucoane n-au unde să șadă și stau în picioare în jurul lui; unui englez nu trebuie să-i iei așa ceva în nume de rău.

În schimb, față de unchiul său se arăta foarte supus; căci îndată ce începea să se învâртеască prin odaie sau să-și urce picioarele pe scaun – lucru ce-i făcea o deosebită plăcere – o privire severă a acestuia îl punea numaidecât la respect. Și cum să i-o fi luat în nume de rău când, oriunde se ducea, unchiu-său spunea stăpânei casei:

— Nepotul meu e încă grosolan și necioplit, dar eu îmi pun mari speranțe în societatea din Grünwiesel ca să-l formeze și să-l șlefuiască așa cum trebuie. Și când spun asta, mă gândesc în special la dumneavoastră, scumpă doamnă.

Așa își făcu nepotul intrarea în lume și nimeni în tot orașul nu mai vorbi în ziua aceea și în zilele următoare decât despre el. Dar străinul nu se mulțumi cu atât; el părea să-și fi schimbat cu desăvârșire concepțiile și felul de viață. În fiecare după-masă urca cu nepotu-său sus pe deal, la berăria dintre stânci, unde toți domnii distinși din Grünwiesel veneau să bea bere și să joace popice. Nepotul se dovedi un adevărat maestru în acest joc, căci de fiecare dată răsturna cel puțin cinci-șase popice; numai că, din când în când, ai fi zis că a intrat în el un duh necurat. Așa, de exemplu cine știe ce putea să-i trăsnească prin minte și, ca o săgeată se repezea cu bila în popice, stârnind o zarvă nebună, iar atunci când doboră regina sau regele, se azvârlea deodată, fără să-i pese de frumoasa lui frizură, cu capul în jos și cu picioarele în sus; sau, când trecea vreo trăsură, se năpustea cât ai zice pește pe acoperișul ei și începea să se schimonosească în tot felul; făcea așa o bucată de drum și apoi se întorcea într-un picior în mijlocul celorlalți.

În asemenea ocazii, unchiul său cerea scuze primarului și restului societății pentru proasta creștere a

nepotului; ei râdeau însă, puneau toate pe socoteala tinereții sale, îl asigurau pe bătrân că la vârsta asta fuseseră și ei tot așa de zburdalnici și continuau să manifeste față de tânărul zvăpăiat - cum îl numeau ei - o nemărginită afecțiune.

Se întâmpla însă uneori să-i necăjească serios, totuși nimeni nu îndrăznea să spună un cuvânt, căci tânărul englez trecea drept un model de cultură și de inteligență. Străinul obișnuia să frecventeze seara, în tovărășia nepotului său, birtul «La cerbul de aur» din orășel. Deși nepotul era încă foarte tânăr, se purta ca un om în vârstă, adică se instala în fața paharului, își punea o pereche de ochelari imenși și scotea din buzunar o pipă strașnică, pe care o aprindea, pufăind mai mult fum decât toți ceilalți. Când se discutau veștile din gazetă; când se vorbea despre război și despre pace, și doctorul își exprima o părere, iar primarul alta, uimindu-i pe ceilalți cu înaltele lor cunoștințe politice, se întâmpla că, din senin, nepotul se declara complet de altă părere atunci lovea în masă cu mâna veșnic înmănușată și dădea limpede a înțelege primarului și doctorului că habar n-au de această chestiune, că el are cu totul alte informații, vederi mult mai adânci; apoi își exprima într-o germană curioasă, stricată, propriile sale opinii care, spre marele necaz al primarului, erau primite toate cu admirație de cei din jur; căci, bineînțeles, în calitatea lui de englez, trebuia să cunoască situația mai bine decât ei.

Dacă, plini de o mânie pe care se căzneau cu grijă s-o ascundă, primarul și doctorul se instalau după aceea în fața unei table de șah, nepotul se apropia de ei, privea cu ochelarii lui imenși peste umerii primarului, își manifesta dezaprobarea față de cutare sau de cutare mișcare și îi explica doctorului în ce chip ar fi trebuit să procedeze, în timp ce cei doi domni fierbeau de furie în sinea lor. Dacă primarul îl invita apoi, supărat, la o partidă, doritor să-l facă mat - căci se considera cu toată convingerea drept un

al doilea Filidor - străinul cel bătrân se grăbea să-i strângă nepotului cravata mai tare în jurul gâtului, după care el devenea amabil, manierat și îl făcea mat pe primar.

În Grünwiesel se jucau cărți aproape în fiecare seară - partida la o jumătate de creițar - dar nepotul găsea că asta e o sumă derizorie, arunca cu talerii și cu galbenii, afirma că nimeni nu știe să joace ca el și nu-i împăca în cele din urmă pe domnii jigniți decât pierzând sume fantastice. Dealtfel, ei nu-și făceau nici un fel de scrupule să câștige bani mulți de la el, căci «E englez, asta înseamnă că e dintr-o familie bogată», spuneau ei și vârau galbenii în buzunar.

În felul acesta, nepotul străinului ajunsese în scurt timp să se bucure de o mare autoritate în oraș și în întreaga provincie. Nimeni nu-și amintea să fi văzut vreodată un tânăr de acest gen în Grünwiesel; era cea mai stranie apariție cu putință. Nimeni n-ar fi putut spune că nepotul luase vreodată și alte lecții în afară de cele de dans. În materie de latină și greacă era, cum s-ar spune, tămâie. Odată, cu prilejul unui joc de societate în casa primarului, când îi veni rândul să scrie și el ceva, se descoperi că nu știa nici măcar să se iscălească. Cât despre geografie, i se întâmpla să spună cele mai uluitoare bazaconii (îi era totuna dacă muta un oraș german în Franța sau unul danez în Polonia); nu citise, nu învățase nimic și pastorul clătina din cap cu gravitate când se gândea la ignoranța grosolană a tânărului. Totuși lumea era încântată de tot ce făcea, de tot ce spunea, căci ținea cu nerușinare să aibă totdeauna dreptate și-și termina frazele spunând:

— Eu știu mai bine decât voi!

Sosi iarna și faima nepotului crescuse. În absența lui, orice întrunire devenea plicticoasă. Când un om serios spunea ceva, cei din jur începeau să caște; dar era de ajuns ca nepotul să rostească în germana lui stricată cea mai mare tâmpenie, ca toată lumea să fie numai urechi. Se descoperi acum că acest excelent tânăr era și poet, astfel

încât rareori trecea o seară fără ca el să nu scoată vreo hârtie din buzunar și să citească niște sonete. Unii susțineau, e drept, că versurile sale sunt proaste, iar alții că pe unele din ele le-ar mai fi citit undeva. Dar nepotul nu-și pierdea cumpătul și continua să citească, subliniind frumusețea versurilor sale și culegând de fiecare dată ropote de aplauze.

Adevăratul său triumf îl constituiau însă balurile din Grünwiesel. Nimeni nu dansa atât de neobosit și cu atâta repeziciune, nimeni nu făcea salturi atât de îndrăznețe și de elegante ca el. La aceasta se adăuga și faptul că unchiul său îl îmbrăca totdeauna admirabil și după ultima modă și, cu toate că hainele nu-i veneau chiar ca turnate pe trup, lumea găsea că totul îi sade foarte bine. Domnii, ce-i drept, erau oarecum jigniți de obiceiurile noi pe care le inaugurase el la dans. Tradiția era ca primarul în persoană să deschidă balul și tinerii cei mai distinși aveau dreptul să-și rezerve celelalte dansuri; de când însă apăruse străinul, totul se schimbase. Fără multă discuție, lua de mână pe doamna cea mai apropiată, se instala cu ea la un loc de frunte, făcea ce poftea și era domn, stăpân și rege al balului. Cum însă cucoanele găseau aceste maniere excelente și agreabile, domnii nu puteau obiecta nimic.

Balurile acestea păreau să-i producă unchiului său cea mai mare satisfacție; ținea tot timpul ochii ațintiți asupra tănărului, zâmbea mereu în sine și, când toată lumea se îmbulzea în jurul lui ca să-l felicite pentru bunacuiință și frumoasele maniere ale nepotului său, nu-și mai încăpea în piele de bucurie, izbucnea în hohote vesele de râs și părea cam într-o ureche; oamenii puneau aceste izbucniri ciudate pe seama afecțiunii lui față de nepot și le găseau firești. Când și când, însă, autoritatea lui părintească trebuia să intre în acțiune; căci, din senin, în mijlocul unui dans grațios, se întâmpla ca nepotul să facă o săritură îndrăzneată până pe estrada rezervată orchestrei, să smulgă contrabasul din mâna muzicantului și să înceapă

să scârțâie cu el într-un chip înfiorător; sau se răsturna dintr-o dată cu capul în jos și dansa în mâini, cu picioarele întinse în aer. Atunci unchiul îl lua deoparte, îl muștra cu severitate și-i strângea și mai tare cravata în jurul gâtului, până redevenea cuviincios.

Așa se purta nepotul în societate și la baluri. Dar după cum se întâmplă cu toate obiceiurile, cele rele se răspândesc mai repede decât cele bune și orice modă nouă și curioasă, oricât ar fi ea de ridicolă, are o mare putere de contagiune printre cei tineri care n-au avut încă ocazie să mediteze asupra lor și nici asupra lumii. Așa s-a întâmplat în Grünwiesel cu nepotul și cu obiceiurile lui ciudate. Și anume, când tinerii din oraș observară că stângăcia, râsul lui grosolan, palavrele și răspunsurile obraznice pe care le dădea celor mai în vârstă stârneau aprobare și nu dojană, ba chiar erau considerate foarte spirituale, fiecare dintre ei își făcu următoarea socoteală: «Pot să fiu și eu un astfel de pierde-vară spiritual, fără nici o bătaie de cap». Până atunci fuseseră niște băieți harnici și iscusiti; acum însă începeau să-și pună întrebarea: «La ce bun să înveți dacă poți ajunge mult mai departe fără să ai habar de nimic?» Drept urmare aruncau cât colo cărțile și se apuiau să hoinărească toată ziua prin piețe și pe ulițe. Până atunci fuseseră amabili și politicoși față de toată lumea, nu vorbeau neîntrebați și răspundeau de fiecare dată pe un ton cuviincios și modest; acum se amestecau printre oamenii maturi, intrau în vorbă, își expuneau părerile, își permiteau să-i râdă în nas primarului când spunea câte ceva și afirmău că ei cunosc chestiunea mult mai bine.

Până atunci, tineretul din Grünwiesel disprețuia grosolanția și vulgaritatea. Acum însă cântau cu toții tot felul de cântece nerușinate, pufăiau din niște pipe imense și frecventau cârciumile cele mai dezgustătoare; ba își mai cumpărau – deși aveau ochi foarte buni – ochelari cu sticle uriașe, pe care-i puneau pe nas, convinși fiind că de acum înainte erau ceea ce se cheamă niște oameni făcuți; căci

asta le dădea o mare asemănare cu vestitul nepot. La ei acasă, sau când se duceau undeva în vizita, se tolăneau cu cizmele pe canapea, se legăneau cu scaunul când erau într-o societate aleasă sau își sprijineau obrajii în pumni, cu amândouă coatele pe masă, lucru care le părea fermecător. În zadar le spuneau mamele și prietenii ca purtarea lor e prostească și necuviincioasă; ei citau numaidecât exemplul strălucit al nepotului. În zadar încercau să le explice că acestuia i se putea trece cu vederea o anumită grosolănie, justificată prin originea sa engleză; tinerii din Grünwiesel susțineau că au același drept ca orice bun englez să fie prostcreșcuți într-un chip spiritual. Pe scurt, ți se rupea inima văzând cum, datorită exemplului prost al nepotului, moravurile și frumoasele obiceiuri ale întregului oraș se duceau de râpă.

Dar tinerii noștri nu avură răgaz să se bucure prea mult de această viață nouă de derbedei, căci întâmplarea următoare schimbă dintr-o dată toată situația.

Seria petrecerilor de iarnă urma să se încheie cu un mare concert executat atât de orchestra orașului, cât și de câțiva talentați prieteni ai muzicii din Grünwiesel. Primarul cânta la violoncel, doctorul era un maestru al fagotului, farmacistul – deși fără o tehnică deosebită – sufla din flaut, niște domnișoare din oraș învățaseră câteva arii și totul era admirabil pregătit. La un moment dat, străinul cel bătrân își exprimă părerea că, deși concertul se anunța remarcabil, lipsa unui duet se făcea evident simțită, căci la orice concert era indispensabil să se execute și o bucată muzicală de acest gen. Observația produse oarecare nedumerire: fiica primarului avea într-adevăr o voce de privighetoare, dar unde să găsești un bărbat care să cânte cu ea? În cele din urmă hotărâră să recurgă la bătrânul organist, care fusese pe vremuri un bas admirabil, când străinul declară că nu era nevoie, fiindcă nepotul lui cânta foarte bine. Descoperirea acestei noi calități a tânărului îi uimi pe toți; i se ceru să facă o mică probă și, abstracție

făcând de câteva apucături ciudate, justificate prin originea lui englezească, nepotul cântă ca un înger. Trecură în grabă la exersarea duetului și, în cele din urmă, veni și seara în care urechile locuitorilor din Grünwiesel aveau să fie desfătate de muzica executată la concert.

Din nenorocire, străinul cel bătrân se îmbolnăvi și nu putu să asiste la triumful nepotului său; el avu însă grijă să-i dea primarului - care-l vizită cu puțin înainte de începerea con-certului - câteva indicații cu privire la tânărul englez.

— E un băiat tare de treabă, spuse el, numai că uneori îi vin niște toane sucite și poate să facă cine știe ce prostii; îmi pare tare rău că nu pot veni și eu la concert, fiindcă mie îmi știe de frică și știe el de ce! Mă grăbesc să spun, spre cinstea lui, că nu o face din rea-voință, ci poate mai curând dintr-un impuls fizic, explicabil prin întreaga lui constituție. Și atunci, vă rog, domnule primar, dacă îl apucă cumva cine știe ce nebunie, dacă se repede la vreun pupitru de note sau ține cu tot dinadinsul să scârțâie la contrabas sau face alte pozne de felul ăsta, fiți bun și dați-i puțin drumul la cravată; în caz că nu se potolește nici așa, puteți să i-o scoateți de tot; să vedeți ce cuminte și politicos devine numaidecât.

Primarul mulțumi bolnavului pentru încrederea ce-i arăta și-i făgădui să facă așa cum îl sfătuisese, dacă va fi nevoie.

Sala de concert era ticsită; tot orașul, ba chiar și cei din împrejurimi, erau de față. Vânători, pastori, funcționari, fermieri și alții, locuind până la distanțe de trei ore de drum, se grăbiseră să participe, însoțiți de numeroasele lor familii, doritori să se împărtășească, alături de cei din Grünwiesel, din această desfătare. Orchestra orașului se prezintă excelent; după aceea urmă bucata executată la violoncel de primar, acompaniat la flaut de farmacist; organistul cântă apoi o arie de bas, primită cu aplauze unanime, iar doctorul își arată

măiestria la fagot, stârnind și el entuziasmul tuturor.

Prima parte a concertului se încheie și fiecare aștepta cu încordare partea a doua, în care tânărul străin trebuia să cânte duetul împreună cu fiica primarului. Nepotul, care purta un costum impecabil, atrăsese încă de la început atenția întregii asistențe asupra lui. Se instala, fără multă vorbă, în confortabilul fotoliu destinat unei contese din vecinătate, își întinse fără jenă picioarele, duse la ochi un binoclu imens de care se folosea în afară de ochelarii lui uriași, ca să măsoare toată lumea din cap până în picioare, și începu să se joace cu un zăvod mare, pe care îl adusese în sală, deși acest lucru era strict interzis. Contesa, pentru care fusese pregătit fotoliul, sosi și ea, dar nepotul nu arată nici cea mai mică intenție de a-i ceda locul; dimpotrivă, se instala și mai comod și nimeni nu îndrăzni să-i facă vreo observație. Distinsa doamnă fu nevoită să se așeze, foarte supărată, pe un scaun de paie dintre cele mai ordinare, alături de celelalte cucoane din oraș.

În timp ce primarul și apoi organistul își arătau măiestria, și după aceea, în timp ce doctorul improviză la fagot, ascultat de public cu răsuflarea tăiată, nepotul porunca câinelui să-i aducă batista sau flecărea cu glas tare cu vecinii săi, în așa fel încât cei ce nu-l cunoșteau erau uluiți de purtarea lui curioasă.

Nu-i de mirare deci că toată asistența ardea de nerăbdare să vadă cum avea să decurgă duetul său. Partea a doua începu cu o bucată scurtă, executată de orchestră; apoi primarul se apropie împreună cu fiica sa de tânăr, îi întinse niște note și-i spuse:

— Musiu! Ați vrea să cântați acuma duetul?

Nepotul izbucni în râs, rânji cu dinții afară, sări în sus și se îndreptă, urmat de ceilalți doi, spre estradă; toată lumea aștepta cu răsuflarea tăiată. Organistul bătu tactul și-i făcu semn nepotului să înceapă. Acesta se uită la note prin ochelarii săi uriași și scoase câteva sunete oribile,

jalnice. Organistul îi strigă:

— Două tonuri mai jos, scumpul meu, ia-l pe do, te rog, ia-l pe do!

Dar în loc să-l ia pe do, nepotul își scoase o gheată și i-o aruncă organistului în cap cu atâta putere, încât pudra din peruca bietului om începu să se spulbere în jur. Atunci primarul își spuse: «Aha! Iar l-au apucat pandaliile!» Apoi sări în sus, îl luă de gât și-i desfăcu puțin cravata. Dar asta strică și mai mult lucrurile. Tânărul încetă să mai vorbească germana, începu să bolborosească niște cuvinte ciudate, pe care nimeni nu le înțelegea, și să facă salturi mari. Desperat de acest incident neplăcut, primarul se gândi cu groază că tânărului i se întâmplase cu siguranță ceva cu totul deosebit, și se hotărî să-i desfacă de tot cravata. Dar abia își realizase intenția, că rămase încremenit de spaimă: pielea de pe gâtul nepotului nu era de om și nu avea nici culoarea obișnuită, ci era o blană de un cafeniu închis; în aceeași clipă, el începu să facă salturi din ce în ce mai mari și mai ciudate, își înfipse mâinile înmănușate în păr și, după ce-și scoase mănușile, se porni să-l smulgă și... Dumnezeuule! părul acesta frumos era o perucă, pe care i-o azvârli primarului în față, și capul lui rămase gol, acoperit de aceeași blană cafenie.

Tânărul se năpusti peste mese și peste bănci, trânti la pământ pupitrele pentru note, sfărâmă viorile și clarinetele și părea complet înnebunit.

— Prindeți-l, prindeți-l, striga primarul scos din fire, și-a ieșit din minți, prindeți-l!

Dar asta nu era lucru ușor, căci smintitul, care își scosese mănușile, acum sărea cu ghearele la oameni, zgâriindu-le fețele în mod jalnic. În cele din urmă, un vânător îndrăzneț izbuti să pună mâna pe el și să-i imobilizeze lungile brațe, în așa fel încât nu mai putea decât să dea din picioare, să râdă și să răcnească cu o voce răgușită. Lumea se strânsese în jur, cu ochii ațintiți asupra ciudatului tânăr care acum nu mai semăna deloc a om. Dar

un domn învățat din împrejurimii proprietar al unui mic muzeu de istorie naturală și al unui mare număr de animale împăiate, se apropie, îl privi cu atenție și strigă plin de uimire:

— Dumnezeuule mare, dar bine, doamnelor și domnilor, cum aduceți dumneavoastră un astfel de animal în societate? Asta e o maimuță, Homo-Troglodytes Linnaei. Sunt dispus să dau imediat șase taleri pe el, dacă mi-l cedați, și să-l împăiez pentru muzeul meu!

Cine poate descrie uimirea cetățenilor din Grünwiesel, când auziră aceste cuvinte?

— Cum? O maimuță, un urangutan în mijlocul nostru?

Tânărul străin nu e decât o maimuță ordinară? strigau ei, privindu-se unul pe altul, complet năuciți de uimire.

Nimănui nu-i venea să-și creadă urechilor, bărbații începură să examineze animalul îndeaproape, dar situația rămânea neschimbată; era o maimuță și nimic mai mult.

— Dar cum e posibil așa ceva? strigă primăreasa. A citit de atâtea ori versuri la mine în casă, a mâncat ca toți oamenii la mine la masă!

— Cum!? se înfurie soția doctorului. Cum așa!? A fost de atâtea ori invitat la mine la cafea, a discutat chestiuni savante cu soțul meu, a fumat!

— E imposibil! strigau bărbații. A jucat popice cu noi, sus, la berăria dintre stânci, și a discutat politică întocmai ca oricare dintre noi!

— Și cum se poate? se văicăreau cu toții. A dansat la toate balurile! O maimuță? Cum se poate să fie o maimuță? E o minune, e o vrajă!

— Desigur, e o vrajă, e ceva drăcesc, mai spuse și primarul, scoțând la iveală cravata nepotului sau mai bine-zis a maimuței. Priviți, în cravată se găsește taina care-l făcea simpatic în ochii noștri. E o fâșie elastică de pergament cu tot felul de semne curioase pe ea. Mi se pare chiar că e scrisă în limba latină; nu poate nimeni s-o

descifreze?

Pastorul, care era un om învățat și care pierduse multe partide de șah jucând cu nepotul, se apropie, examina pergamentul și spuse:

— Da' de unde! Numai literele sunt latine și iată ce înseamnă:

«Maimuța asta e poznașă, De mușcă-n măr e buclucașă». Da, da, continuă el, e o înșelătorie infernală, un fel de vrajă, care se cuvine pedepsită în mod exemplar.

Primarul era de aceeași părere; prin urmare se îndreptă numaidecât spre casa străinului, care era desigur, un vrăjitor, în timp ce șase soldați purtau maimuța; era hotărât să-i ia pe loc un interogatoriu.

Ajunseră în fața casei pustii, înconjurați de o mulțime imensă, căci toată lumea voia să vadă ce o să se întâmple mai departe. Bătură în ușa casei, sunară, dar în zadar, nimeni nu se arătă. Primarul, care nu-și mai putea stăpâni mânia, porunci să se spargă ușa și pătrunse în camerele străinului. Aici însă nu mai găsi decât câteva vechituri. Străinul dispăruse. Pe masa lui de lucru se afla o scrisoare mare, sigilată, adresată primarului, care se grăbi s-o deschidă. Iată ce conținea ea:

«Scumpi concetățeni din Grünwiesel,

Când veți citi aceste rânduri, nu voi mai fi printre voi și veți fi aflat de mult cine e și de unde vine iubitul meu nepot. Aș dori ca gluma pe care mi-am permis-o să vă servească de învățătură; pe viitor, lăsați în pace un străin care vrea să trăiască după bunul lui plac. În ce mă privește, eu mă simțeam mult prea bine singur, ca să mă asociez veșnicelor voastre palavre, obiceiurilor voastre stupide, caraghioslăcurilor voastre. De aceea am crescut un tânăr urangutan, pe care l-am oferit în locul meu afecțiunii voastre. Rămâneți cu bine și însușiți-vă, dacă puteți, această învățătură».

Cei din Grünwiesel se făcuseră de râs în fața întregii

țări. Singura lor mângâiere era că fuseseră puși în fața unor situații supranaturale. Dar cel mai mult se rușinau tinerii din oraș, care imitaseră obiceiurile urâte și năravurile maimuței. Din clipa aceea nu-și mai sprijiniră niciodată coatele pe masă, nu se mai legănară cu scaunele, încetară să vorbească neîntrebați, lepădară ochelarii și redeveniră amabili și cuviincioși; iar dacă după aceea reapăreau la câte unul obiceiuri urâte sau caraghioase, cei din Grünwiesel se grăbeau să spună:

— E o maimuță!

Dar maimuța adevărată, maimuța care jucase vreme atât de îndelungată rolul unui tânăr cuconas, a fost predată proprietarului muzeului de istorie naturală. Acesta o lasă să umble prin curte, o hrănește și o arată străinilor ca pe o curiozitate: la el a rămas până în ziua de azi.

Când robul sfârși, în sală izbucniră râsete și tinerii râseră și ei.

— Între acești oameni trebuie să fie unii foarte ciudați, zise unul din ei. Într-adevăr, mă simt mai bine la șeicul-muftiu din Alexandria decât cu preotul, primarul și nevestele neghioabe din Grünwiesel!

— Ai vorbit drept, de bună seamă, încuviință tânărul negustor. N-aș vrea să stau pentru nimic în lume în străinătate. Pentru un turc sau un persan trebuie să fie îngrozitor să trăiască acolo.

— Asta o s-o auziți îndată, făgădui bătrânul. După câte mi-a spus supraveghetorul robilor, tânărul acela frumos ne va povesti o grămadă de lucruri din Franța, căci a fost acolo multă vreme, deși e musulman din naștere.

— Care, acela din ultimul rând? Într-adevăr, e păcat că șeicul îi dă drumul! E cel mai frumos rob din toată țara. Priviți ce chip îndrăzneț, ce ochi și ce trup frumos are! Ar putea să-l folosească la munci ușoare, să gonească muștele sau să poarte narghileaua. E o plăcere să ai o asemenea îndeletnicire și, fără îndoială, un astfel de rob e podoaba unei case. Îl are numai de trei zile și vrea să-i dea drumul?

E o prostie, mare păcat!

— Nu-l judecați pe acela care e mai înțelept decât tot Eghiptul! vorbi moșul cu tâlc. Nu v-am spus mai înainte? Îi dă drumul fiindcă nădăduiește să câștige prin aceasta binecuvântarea lui Alah. Ziceți că e frumos și voinic; într-adevăr așa e. Fiul șeicului, fie ca Profetul să-l aducă înapoi în casa părintească, fiul șeicului era și el un băiat frumos și trebuie să fie acum mare și voinic. Vreți să-și precupețească aurul și să dea drumul unui rob schilod, nădăduind că-și va recăpăta astfel fiul? Cine vrea să facă ceva în viață s-o facă bine, sau deloc!

— Priviți! Ochii șeicului sunt ațintiți asupra acestui rob. Am băgat de seamă lucrul acesta, urmărindu-l toată seara. În timpul povestirii, privirea lui se îndrepta mereu spre tânăr și se oprea pe chipul lui mândru. Desigur că-i pare rău să-i dea totuși drumul,

— Nu gândi astfel despre el! Crezi că-i pasă de o mie de galbeni, când adună în fiecare zi de trei ori pe atât? zise bătrânul. Dar dacă privirea lui se oprește cu durere asupra tânărului, de bună seamă că se gândește la fiul său, care tânjește între străini, și se întreabă dacă nu s-o afla și acolo vreun om milostiv care să-l răscumpere și să-l trimită îndărăt la taică-său.

— Se poate să ai dreptate, răspunse tânărul negustor, și mi-e rușine că nutresc întotdeauna gânduri rele și josnice despre oameni, în loc, cum e mai bine, să am, ca dumneata, gânduri frumoase. Și totuși oamenii sunt îndeobște răi; nu ești de aceeași părere și dumneata, moșule?

— Tocmai pentru că nu sunt de părerea asta, prefer să nutresc gânduri bune despre oameni, răspunse bătrânul. A fost o vreme când am simțit și eu ca voi. Trăiam de pe o zi pe alta, auzeam tot felul de lucruri rele despre oameni, am suferit eu însumi multe neajunsuri de pe urma lor și așa am început să gândesc că toți oamenii sunt răi. Dar deodată mi-a venit în minte că Alah, care e pe

cât de înțelept pe atât de drept, n-ar putea îngădui ca asemenea făpturi ticăloase să viețuiască pe acest frumos pământ. Am cugetat la tot ce-am văzut, la tot ce-am pățimit, și iată că, până atunci, trecusem la răboj numai faptele rele, dar pe cele bune le uitasem. Nu băgasem de seamă când vreunul săvârșea o faptă milostivă, mi se părea firesc că familii întregi duc o viață plină de virtute și sunt totdeauna de partea dreptății; dar cum auzeam de răutăți, de cruzimi, mi le întipăream numaidecât în minte. Acum m-am schimbat; am început să privesc în jur cu alți ochi; eram bucuros când vedeam că bunătatea nu înfloarește chiar atât de rar cum crezusem la început; nu mă mai opream cu atâta atenție la faptele mele sau, în tot cazul, nu le mai găseam atât de grozave. În felul acesta am învățat să iubesc oamenii, am învățat să gândesc despre ei numai lucruri bune, și de atunci, mulți ani de-a rândul, m-am înșelat mai rar când vorbeam pe cineva de bine sau când spuneam despre cineva că e zgârcit, sau josnic, sau nelegiuit.

La aceste cuvinte bătrânul fu întrerupt de supraveghetorul robilor, care se apropie de el și-i spuse:

— Stăpânul meu, șeicul din Alexandria, Ali Banu, a văzut cu plăcere că te afli în casa lui și te poștește să te apropii și să te așezi lângă el.

Nu mică a fost mirarea tinerilor, văzând câtă cinste i se făcea bătrânului, pe care-l socotiseră un cerșetor; iar când acesta se îndepărtă ca să se așeze lângă șeic, îl opriră pe supraveghetorul robilor, iar grămaticul îl întrebă:

— Te rog din suflet, pe barba Profetului, să ne spui: cine este acest bătrân cu care am vorbit și căruia șeicul îi dă atâta cinste?

— Cum? strigă supraveghetorul robilor și, de mirare, își împreună mâinile. Nu-l cunoașteți pe acest om?

— Nu, nu știm cine este.

— Dar v-am zărit stând de vorbă cu el de câteva ori pe uliță, și stăpânul meu, șeicul, văzându-vă împreună, a

spus nu de mult: «Acești tineri par a fi de treabă, dacă omul acesta îi socotește vrednici să-i asculte vorbele».

— Dar spune odată: cine e? strigă tânărul negustor plin de nerăbdare.

— Fugiți de-aici! Vreți să vă bateți joc de mine, răspunse supraveghetorul robilor. În sala asta nu intră nimeni fără să fi fost poftit anume. Bătrânul i-a trimis azi vorbă șeicului că, dacă îngăduie, va aduce cu sine câțiva tineri, și Ali Banu i-a răspuns că ușile casei sale îi sunt deschise.

— Nu ne mai chinui atât. Pe viața mea, nu știu cine-i acest om; l-am cunoscut din întâmplare și am intrat în vorbă cu el.

— Ei bine, atunci puteți să vă socotiți fericiți, căci ați vorbit cu un om învățat și vestit și toți cei de față vă cinstesc și vă prețuiesc pentru aceasta. Nu e nimeni altul decât Mustafa, preaînțeleptul derviș.

— Mustafa! Preaînțeleptul Mustafa care l-a crescut pe fiul șeicului, care a scris atâtea cărți pline de înțelepciune, care a călătorit prin toate țările lumii? Cu Mustafa am vorbit și ne-am purtat cu el ca și cum ar fi fost de seama noastră, fără nici un fel de cinstire!

Tinerii mai vorbiră o vreme despre basme și despre bătrân, dervișul Mustafa. Se simțeau foarte mândri că un bătrân atât de vestit îi găsisse vrednici să le acorde atenția lui, iar deseori vorbise, ba chiar se ciorovăise cu ei.

Deodată supraveghetorul robilor veni la ei și le spuse că șeicul dorește să le vorbească. Tinerilor le bătea inima. Nu vorbiseră niciodată cu un om atât de însemnat, nici între patru ochi, necum de față cu atâta lume. Dar se stăpâniră, ca să nu se facă de râs, și îl urmară pe supraveghetor la șeic.

Ali Banu ședea pe o pernă frumoasă și bea sorbet. Bătrânul ședea la dreapta lui; veșmântul său ponosit atingea pernele minunate, papucii lui sărăcăcioși călcau pe covorul persan scump, capul său frumos, ochii săi plini de

demnitate și de înțelepciune arătau că era vrednic să șadă lângă un om ca șeicul. Șeicul era foarte îngândurat și bătrânul parcă-l mângâia și-l îmbărbăta. Tinerii își ziceau că pesemne bătrânul îl sfătuisese cu șiretenie pe șeic să-i cheme și să stea de vorbă cu ei, ca să mai abată gândurile cernitului părinte.

— Fiți bineveniți, tinerilor, rosti șeicul către ei, fiți bineveniți în casa lui Ali Banu. Bătrânul meu prieten a câștigat mulțumirea mea aducându-vă aici; totuși sunt cam supărat pe el că nu v-a adus în fața mea mai curând. Care dintre voi este tânărul grămatic?

— Eu, stăpâne, la porunca ta! răspunse tânărul grămatic făcând o plecăciune adâncă, cu brațele încrucișate pe piept.

— Deci îți place să asculți povești și citești cu drag cărți cu stihuri frumoase și cu zicători?

Tânărul se tulbură și răspunse:

— O, stăpâne, fără îndoială, în ceea ce mă privește, nu cunosc o îndeletnicire mai plăcută decât să-mi petrec ziua în acest fel. Îmbogățește mintea și alungă plictiseala. Dar fiecare cu gustul său; de aceea, sigur că nu dojenesc pe nimeni care nu...

— Bine, bine, îl întrerupse șeicul zâmbind, și făcu semn celui de-al doilea. Tu cine ești? îl întreabă el.

— Stăpâne, eu sunt ajutor la un vraci și am tămăduit și singur câțiva bolnavi.

— Adevărat, răspunse șeicul, ești un om căruia îi place să trăiască bine; vrei să te ospătezi din când în când cu prietenii tăi și să petreci, nu? Am ghicit?

Tânărul se rușina; își dădu seama că fusese pârât, că bătrânul vorbise și despre el. Dar își luă inima în dinți și răspunse:

— O, da, stăpâne! Socotesc că una din plăcerile vieții este să petreci din când în când înconjurat de prieteni adevărați. Punga mea nu-mi îngăduie să-mi ospătez prietenii cu altceva decât cu pepeni verzi sau cu alte

bucate ieftine, dar și așa suntem veseli. Și e lesne de închipuit că am fi și mai veseli dacă aş avea mai mulți bani.

Șeicului îi plăcu acest răspuns inimos și el nu-și putu stăpâni zâmbetul.

— Care este tânărul neguțător? întrebă el mai departe.

Tânărul neguțător se plecă în fața șeicului cu bună-cuviință, căci era un om cu creștere aleasă; iar șeicul zise:

— Dar tu? Îți plac cântările și danțul? Îi asculți cu plăcere pe cântăreții destoinici și privești cu bucurie când dăntuitorii își arată iscusința?

Tânărul neguțător răspunse:

— Văd bine, stăpâne, că acest bătrân a dat în vileag toate neroziile noastre spre a te înveseli. Dacă a izbutit să te înveselească, sunt bucuros că ți-am fost de folos. Cât despre cântări și danțuri, țin să mărturisesc că nu-i altceva care să-mi bucure mai mult inima. Dar să nu crezi, o, stăpâne, că ți-am luat-o în nume de rău dacă înălțimea ta nu...

— Destul, nu vorbi mai departe! strigă șeicul, zâmbind și apărându-se cu mâna. Fiecare după felul lui, vrei să zici, nu? Dar acolo mai e cineva; o fi cumva acela care ar dori atât de mult să călătorească? Tu cine ești, tinere?

— Sunt pictor, stăpâne, răspunse tânărul. Pictez privesc pe pereți și pe pânze. Dorința mea e într-adevăr să călătoresc prin țări străine, căci acolo se văd fel și fel de ținuturi care pot fi zugrăvite, și ceea ce zugrăvești după cele văzute e de obicei mai izbutit decât ceea ce lucrezi din închipuire.

Șeicul se uită la chipeșii tineri și privirea lui se mohorî.

— Am avut și eu odată un fiu iubit, spuse el, și acum ar trebui să fie și el de vârsta voastră. I-ați fi putut fi tovarăși și însoțitori și fiecare din dorințele voastre s-ar fi îndeplinit de la sine. Cu unul ar fi citit, cu altul ar fi

ascultat cântări, cu altul și-ar fi adunat prietenii adevărați și ar fi petrecut cu voie bună, iar cu pictorul l-aș fi lăsat să călătorească prin țări frumoase și aș fi fost sigur că s-ar fi întors întotdeauna la mine. Dar Alah n-a vrut așa, și eu mă supun voinței sale fără să crâncnesc. Totuși îmi stă în putere să vă îndeplinesc dorințele și să plecați cu inima bucuroasă din casa lui Ali Banu. Tu, învățatul meu prieten, urmă el, întorcându-se spre grămătic, vei locui de acum încolo în casa mea și te vei îngriji de cărțile mele. Mai poți cumpăra ce vrei și ce crezi că e vrednic de citit, și singura ta treabă va fi să-mi povestești și mie tind ai citit ceva foarte frumos. Tu, fiindcă îți place o masă bună cu prieteni, vei fi supraveghetorul ospăturilor mele. E adevărat că trăiesc singuratic și fără bucurii, dar este de datoria mea, în slujba pe care o am, să chem din când în când în casa mea oaspeți numeroși. Vei avea grijă de toate în locul meu și vei putea chema pe oricare dintre prietenii tăi; se înțelege că le vei da ceva mai bun decât pepeni. Pe tânărul negustor nu-l pot lua de la treburile sale: dar dănțuitorii, cântăreții și muzicanții mei, tinere prietene, te vor desfăta în fiecare seară cât ai să vrei. Îți vor cânta și dănțui după pofta inimii. Iar tu, spuse pictorului, vei vedea țări străine – și-ți vei ascuți privirea câștigând cunoștințe noi. Vistiernicul meu îți va da pentru cea dintâi călătorie, pe care o vei putea începe chiar mâine, o mie de galbeni, doi cai și un rob. Du-te încotro te trage inima și dacă vezi o privesc frumousă, așterne-o pe pânză pentru mine.

Tinerii rămaseră înlemniți de uimire, muți de bucurie și de recunoștință. Voiră să sărute podeaua de sub picioarele mărinimosului șeic, dar el nu le îngădui.

— Dacă vreți să mulțumiți cuiva, spuse el, mulțumiți-i acestui înțelept care mi-a vorbit despre voi. El mi-a făcut și mie plăcerea de a cunoaște patru tineri ca voi.

Dervișul Mustaf a nu voi însă să primească mulțumirile tinerilor.

— Iată, zise el, de ce nu trebuie niciodată să judecați

pripiu. V-am spus oare mai multe decât e adevărul despre acest om de suflet?

— Să mai ascultăm pe unul dintre robii cărora li se va da drumul, îl întrerupse Ali Banu, iar tinerii se duseră la locurile lor.

În clipa aceea se ridică robul cel tânăr, care atrăsese luarea-aminte prin trupul lui zvelt, prin frumusețea sa și prin privirea-i îndrăzneată. Se plecă în fața șeicului și, cu un glas plăcut, începu să vorbească.

POVESTEA LUI ALMANSOR

— O, stăpâne! Oamenii care au vorbit înaintea mea au spus multe povești minunate, pe care le-au auzit în țări străine; cu rușine trebuie să mărturisesc că eu nu cunosc nici o povestire vrednică de a fi auzită de tine. Dar dacă n-ai să te plictisești, am să povestesc soarta minunată a unuia dintre prietenii mei.

Pe vasul acela de pirați algerieni, de care m-a scăpat mâna ta milostivă, se afla un tânăr de vârsta mea, care nu mi se părea născut pentru veșmântul de rob pe care-l purta. Ceilalți nefericiți de pe vas erau fie oameni neciopliți și cruzi, cu care n-aș fi vrut să trăiesc laolaltă, fie oameni a căror limbă n-o cunoșteam; de aceea, când aveam un ceas de răgaz, mă așezam cu drag lângă tânărul acela. Se numea Almansor și, după felul său de a vorbi, era egiptean. Stăteam de vorbă cu plăcere și astfel am ajuns într-o zi să ne spunem unul altuia povestea vieții noastre. Aceea a prietenului meu era mult mai ciudată decât a mea.

Tatăl lui Almansor era un om de vază într-un oraș egiptean, al cărui nume nu mi l-a destăinuit. Zilele copilăriei și le petrecuse în veselie și bucurii, înconjurat de toată strălucirea și bunătățile pământeste. Totuși nu era răsfățat, iar mintea îi fusese luminată de timpuriu, căci tatăl lui era înțelept și voia să facă din el un om întreg; în afară de aceasta, avea un dascăl, un învățat bine cunoscut, care îl ajuta să-și însușească tot ce trebuie să știe un tânăr. Almansor avea cam zece ani, când franțuzii au venit peste

mare și s-au războit cu neamul lui.

Se vede însă că tatăl băiatului nu le-a fost franțuzilor pe plac; într-o bună zi, când se gătea să meargă la rugăciunea de dimineață, ei veniră și-i cerură întâi pe soția lui, drept zălog pentru bunele sale gânduri față de franțuzi, iar când nu vru s-o dea, îl luară cu sila pe fiul său și-l duseră în tabăra lor.

În timp ce tânărul rob povestea aceste lucruri, șeicul își acoperi fața și în sală se auziră murmure de supărare.

— Cum, strigară prietenii șeicului, cum poate acest tânăr să fie atât de nesocotit și, printr-o astfel de povestire, să deschidă iarăși rănilor lui Ali Banu, în loc să le vindece? Cum poate el să-i înnoiască durerea în loc s-o stingă?

Chiar și supraveghetorul robilor era mânios pe nerușinatul tânăr și-i porunci să tacă.

Tânărul rob fu foarte mirat de toate acestea și-l întrebă pe șeic dacă în povestirea lui era ceva care nu i-a fost pe plac.

La aceste cuvinte, șeicul se ridică și spuse:

— Liniștiți-vă, prieteni! Cum poate acest tânăr să știe ceva de jalnica-mi soartă, când se află abia de trei zile sub acoperișul meu? În toate grozăviile pe care le-au săvârșit acești franțuzi, nu poate fi oare o soartă asemănătoare cu a mea? Nu s-ar putea oare ca însuși acel Almansor... Dar povestește mai departe, tânărul meu prieten!

Tânărul rob făcu o plecăciune și urmă:

— Așadar, tânărul Almansor fu luat în tabăra franțuzilor. Acolo o duse destul de bine, căci unul dintre mai-marii franțuzilor îl chemă în cortul său, iar răspunsurile băiatului, tâlmăcite în limba lui, îi plăcură; după aceea avu grijă să nu-i lipsească mâncarea și îmbrăcămintea; dar dorul după tatăl și mama sa îl făceau pe băiat foarte nefericit. El plânse multe zile de-a rândul, dar lacrimile sale nu-i înduioșară pe franțuzi. Într-o bună zi ei ridicară tabăra și Almansor crezu în sfârșit că o să se poată întoarce la ai lui, dar nu fu așa; oștirea începu să

înainteze, dădea lupte cu mamelucii, și în acest timp, tânărul Almansor fu târât după ei. Ori de câte ori se ruga de căpeteniile mai mari și mai mici ale franțuzilor să fie lăsat să se întoarcă acasă, i se spunea că nu se poate, că e zălog al credinței tatălui său. Astfel merse din loc în loc zile îndelungate.

Deodată, între ostași se iscă o frământare ce nu scăpă băiatului; aceștia ziceau că trebuiesc strânse lucrurile, trebuiesc să plece înapoi, să se urce pe vase; Almansor era nebun de fericire, gândindu-se că acum, când franțuzii se întorceau în țara lor, au să-i dea drumul.

O luară cu cai și căruțe îndărăt spre coastă și, în cele din urmă, se zăriră corăbiile ancorate. Soldații începură să se urce pe vase; curând se lăsă noaptea. În timpul acesta, doar o parte din ei izbutiseră să se îmbarce.

Oricât se strădui Almansor să rămână treaz, nădăjduind în fiecă clipă că i se va da drumul, în cele din urmă căzu într-un somn adânc.

Nu încăpea nici o îndoială că franțuzii îi pusese rădăcină în apă ca să-l adoarmă, căci se trezi pe lumină, într-o încăpă mică, unde fusese adus după ce adormise. Sări din așternut, dar când atinse podeaua, se clătină și căzu, căci podeaua sălta în sus și în jos și totul în jurul lui părea că se mișcă și se învâртеște. Se ridică din nou, ținându-se de pereți ca să poată ieși din încăperea în care se afla. În jur răsunau un vuiet și un șuierat ciudat; nu știa dacă visează sau dacă e treaz, căci nu auzise niciodată ceva asemănător. În sfârșit ajunse la o scărișcă și urcă anevoie treptele. Ce spaimă îl cuprinse! De jur împrejur nu văzu altceva decât cerul și marea: se afla pe un vas.

Atunci începu să plângă deznădăjduit. Voia să fie dus îndărăt, voia să se arunce în mare și să pornească înot înapoi, înspre țara lui, dar franțuzii îl ținură bine și unul dintre mai-marii lor îl chemă la el, îi făgădui că, de va fi ascultător, va putea să se înapoieze în țara lui, și-i arătă că nu mai fusese cu putință să fie dus de la țărm spre casă; că

dacă ar fi fost lăsat acolo, pe mal, ar fi pierit în chip jalnic.

Dar franțuzii nu și-au ținut cuvântul, căci vasul a plutit pe apă multe zile în șir, iar când în cele din urmă a aruncat ancora, nu mai erau pe coasta Egiptului, ci în Franța!

În timpul lungii călătorii, ba chiar din tabără, Almansor începuse să înțeleagă și să vorbească limba franțuzilor, ceea ce îi prinse foarte bine în această țară, unde nimeni nu cunoștea limba lui. El fu dus înăuntrul țării vreme de mai multe zile, și peste tot lumea se aduna să-l vadă, fiindcă însoțitorii săi spuneau că este fiul regelui Egiptului, care-l trimisese în Franța la învățătură.

Ostașii vorbeau astfel numai pentru ca lumea să creadă că ei au învins Egiptul și că au făcut pace cu această țară.

După un drum de mai multe zile pe uscat, ajunseră într-un oraș mare, ținta călătoriei lor. Acolo fu încredințat unui vraci, care-l luă în casa lui și-l sili să-și schimbe toate obiceiurile moștenite.

Înainte de toate trebui să îmbrace haine franțuzești care, fiind foarte strâmte și scurte, stinghereau mișcările și nici pe departe nu erau atât de frumoase ca cele egiptene. Apoi nu mai avu voie să se plece cu brațele încrucișate, ci, dacă voia să-și arate cinstirea față de cineva, trebuia să-și smulgă de pe cap, cu o mână, pălăria mare, neagră, de pâslă, semănând întru totul cu cele pe care le purtau toți bărbații, iar cealaltă mână trebuia s-o întindă într-o parte și să-și rotească piciorul drept. De asemenea, nu mai avea voie să șadă jos, cu picioarele încrucișate, după plăcutul obicei din Orient, ci trebuia să stea pe niște scaune înalte, iar picioarele să-i atârne pe podea. La masă avea mari neplăceri, căci tot ce voia să ducă la gură trebuia mai întâi înfipt într-o furculiță de fier.

Vraciul era un om aspru și rău la suflet, care-l chinuia mereu, căci de câte ori băiatul uita și spunea unui oaspete: «Salem aleicum!», îl bătea cu bățul, deoarece trebuia să

zică: «Votre serviteur!» De asemenea, nu mai avea voie să gândească, să vorbească sau să scrie în limba lui, ci, cel mult, să viseze, și poate că și-ar fi uitat cu desăvârșire limba, dacă n-ar fi locuit în acel oraș un om care i-a fost de mare folos.

Omul acesta era un bătrân foarte învățat, care cunoștea multe limbi străine: araba, persana, copta și chiar chineza, din toate știa câte puțin; în acea țară, el era socotit tobă de carte și i se dădeau mulți bani ca să-i învețe și pe alți oameni aceste limbi.

Învățatul îl chema pe Almansor la el de câteva ori pe săptămână, îl ospăta cu poame rare și cu altele, iar băiatul se simțea ca la el acasă. Bătrânul era un om ciudat. Îi făcuse lui Almansor veșminte cum purtau bărbații suspuși din Egipt. Aceste veșminte le păstra în casa lui, într-o încăpere anume. Când Almansor venea la el, îl trimitea cu un slujitor în camera aceea și îl lăsa să se îmbrace după obiceiul țării sale. De acolo era dus apoi în «Mica Arabie» - așa se chema una din sălile casei învățatului.

Sala aceasta era împodobită cu tot felul de copaci cultivați artificial - palmieri, bambuși, cedri tineri și alții - precum și cu flori care cresc numai în țările orientale. Pe podea se aflau așternute covoare persane, iar de-a lungul pereților se înșirau perne; nicăieri nu se vedea un scaun sau o masă franțuzească.

Bătrânul învățător ședea pe una din perne, arătând cu totul altfel ca de obicei; în jurul capului avea un turban dintr-un frumos șal turcesc, sub gură avea legată o barbă sură care-i ajungea până la brâu și care semăna cu una adevărată, o barbă impunătoare de om însemnat. Purta biniș de șahmarand, croit dintr-un halat vechi, șalvari largi turcești, papuci galbeni și, cu toate că era pașnic din fire, în zilele acelea își atârna la șold un iatagan, iar în brâu își înfidea un hanger bătut cu pietre false Fuma dintr-o narghilea lungă de doi coți și era slujit de oamenii săi, îmbrăcați și ei în port persan, unii dintre ei având fața și

măinile înnegrite cu vopsea.

La început, toate acestea i se păru cam ciudate lui Almansor; curând însă el își dădu seama că ceasurile când se supunea dorințelor bătrânului îi erau foarte folositoare. Dacă la vraci nu avea voie să rostească nici un cuvânt egiptean, aici îi era interzisă orice vorbă în graiul franțuzilor; la intrare, Almansor trebuia să rostească cuvintele vestitoare de pace, la care bătrânul persan răspundea cu multă gravitate; apoi, el îi făcea semn tânărului să se așeze alături și începeau să vorbească în graiul persan, arab, copt, precum și în alte graiuri, ceea ce el numea un taifas cărturăresc oriental.

Lângă el stătea un slujitor care, făcând pe robul în ziua aceea, ținea o carte mare de cuvinte; și când uita vreun cuvânt, bătrânul făcea semn robului, căuta repede ce voia să spună și-și urma vorba.

Robii aduceau vase turcești cu șerbet și alte bunătăți, iar când Almansor voia să-l bucure nespus pe bătrân, îl încredința că la el totul e în ordine ca în Orient.

Almansor citea foarte frumos în graiul persan și acest lucru era de cea mai mare însemnătate pentru bătrân. El avea multe scrieri persane și-l puneă pe băiat să-i citească din ele, urmărindu-l cu luare-aminte și aflând astfel cum trebuie rostit bine.

Acestea erau zilele de bucurie pentru bietul Almansor, căci niciodată nu pleca de la bătrânul învățător fără daruri și, de multe ori acesta îi dădea chiar daruri de preț, ca bani, albituri sau alte lucruri folositoare, de care ducea lipsă în casa vrăciului.

Astfel trăi Almansor câțiva ani în orașul cel mai mare din Franța, și în tot acest timp dorul de țară nu i se stinse o clipă în piept. Când împlini cincisprezece ani, se petrecu o întâmplare hotărâtoare pentru soarta sa.

Cel mai mare general al franțuzilor - acela cu care Almansor vorbise deseori în Egipt - devenise împărat și stăpânitor peste ei. Almansor își dădea seama că se

întâmplă ceva însemnat în oraș, după marile serbări ce aveau loc, dar nu-și putea închipui că acela pe care-l văzuse în Egipt era acum împărat căci generalul era un om foarte tânăr.

Într-o zi, Almansor mergea pe unul din podurile de peste marele fluviu ce străbătea orașul; deodată, el zări un om în haine simple de ostaș, ce se rezema de parmaclâcul podului și privea undele apei. Se uită cu luare-aminte la fața omului și-și spuse că-l mai văzuse undeva. Străbătu pe rând toate încăperile amintirilor și, când ajunsese la ușa camerei Egiptului, își aminti deodată că omul era generalul franțuzilor, cu care stătuse deseori de vorbă în tabără și care se îngrijise totdeauna cu bunătate de el. Nu-i știa bine numele, dar își luă inima în dinți, se apropie și, încrucișând brațele pe piept, după obiceiul țării sale, rosti numele pe care i-l dădeau ostașii între ei:

— Salem aleicum, Petit-Caporal! Omul se întoarse mirat, se uită ia tânăr cu o privire ageră, se gândi și apoi zise:

— Doamne, e cu putință? Tu aici, Almansor? Ce face tatăl tău? Cum stau lucrurile în Egipt? Ce vânt te-aduce pe la noi?

Atunci Almansor nu se mai putu stăpâni, începu să plângă amarnic și răspunse:

— Va să zică nu știi ce-au făcut cu mine câinii aceia, franțuzii tăi, Petit-caporal? Nu știi că nu mi-am mai văzut țara de mulți ani?

— Nu cumva, spuse generalul, și fruntea i se întunecă, nu cumva te-au adus încoace cu ei?

— Ba da, chiar așa s-a întâmplat, răspunse Almansor. În ziua când ostașii voștri s-au imbarcat, mi-am văzut țara pentru ultima oară; m-au luat cu ei, și un căpitan, înduioșat de jalea mea, plătește pentru mine unui vraci afurisit, care mă bate și mă lasă aproape nemâncat. Vai, Petit-Caporal, urmă el din toată inima, îmi pare bine că te-am întâlnit. Trebuie să mă ajuți!

Omul, căruia îi vorbea astfel, zâmbi și-l întrebă cum să-l ajute.

— Uite, zise Almansor, n-ar fi frumos să-ți cer ceva: odinioară ai fost atât de bun cu mine; dar știu că și tu ești sărac, și, chiar când erai general, nu te îmbrăcai niciodată atât de frumos ca ceilalți; și nici acum, judecând după haine și pălărie, nu pare să-ți meargă prea bine. Dar franțuzii au ales de curând un sultan și, fără îndoială, cunoști oamenii din preajma lui: pe ienicer-aga, pe reis-efendi ori pe capudanpașa, nu?

— Ba da, făcu omul. Dar ce să fac?

— Ai putea să pui o vorbă bună pentru mine pe lângă aceștia, Petit-Caporal, ca să-l roage pe sultanul franțuzilor să-mi dea drumul, apoi mi-ar trebui și ceva bani pentru călătoria pe mare; dar, înainte de toate, trebuie să-mi făgăduiești că despre toate astea n-ai să spui nimic nici vraciului, nici învățătorului arab.

— Cine e învățătorul arab? întrebă celălalt.

— E un om ciudat; dar despre asta am să-ți povestesc altă dată. Dacă află ceva, n-am să mai pot pleca din Franța. Vrei să pui o vorbă bună pentru mine? Spune drept!

— Vino cu mine, răspunse generalul. S-ar putea să-ți fiu de folos chiar acum.

— Acum? strigă băiatul, înspăimântat. Acum, pentru nimic în lume! Vraciul o să mă bată; trebuie să mă grăbesc să ajung acasă.

— Ce duci în coș? întrebă celălalt, ținându-l pe loc.

Almansor roși și nu voia să-i arate, dar pe urmă îi spuse:

— Iată, Petit-Caporal, trebuie să slugăresc aici ca cel de pe urmă rob. Vraciul e tare zgârcit și mă trimite în fiecare zi la piața de zarzavaturi și de pește ce se află la un ceas depărtare de noi; acolo trebuie să târguiesc de la precupețe murdare, pentru că e mai ieftin cu câțiva bănuți decât în piața din apropierea case noastre. Uite, pentru scrumbia asta stricată, pentru pumnul ăsta de salată,

pentru fărâma asta de unt trebuie s-o întind în fiecare zi câte două ceasuri pe jos. Vai, dacă ar ști tatăl meu!

Omul căruia Almansor îi povestea aceste lucruri fu mișcat de durerea băiatului și îi zise:

— Vino cu mine și fii liniștit! Vraciul nu-ți va face nimic, chiar dacă n-o să mănânce astăzi nici scrumbie, nici salată. Fii pe pace și vino!

Spunând aceste cuvinte, îl luă pe Almansor de mână și-l duse cu el; deși acestuia îi bătea inima gândindu-se la vraci, pe fața și în vorbele omului se citea atâta siguranță, încât se hotărî să-l urmeze.

Merse deci cu coșulețul pe braț împreună cu soldatul, străbătând tot felul de ulițe, și i se păru că toți oamenii își scoteau pălăria în fața lor și se opreau în loc uitându-se după ei. Spuse acest lucru însoțitorului său, dar el râse și nu-i răspunse nimic.

În sfârșit ajunseră la un palat măreț și însoțitorul său se îndreptă spre clădire.

— Aici locuiești, Petit-Caporal? întrebă Almansor.

— Aici locuiesc, răspunse el. Am să te duc la nevasta mea.

— Frumoasă casă! zise Almansor. De bună seamă, ți-a dat-o sultanul?

— Mi-a dat-o împăratul, ai dreptate, răspunse însoțitorul său și amândoi intrară în palat.

Urcară pe o scară, iar apoi trecură printr-o sală frumoasă, unde îi spuse să lase coșul din mână, și intră împreună cu el într-o încăpere încântătoare, unde o femeie ședea pe o canapea.

Omul vorbi cu ea într-o limbă străină, după care râseră amândoi cu poftă; pe urmă, femeia îl întrebă pe Almansor în limba franțuzească tot felul de lucruri despre Egipt.

În cele din urmă, Petit-Caporal îi spuse băiatului:

— Cel mai bun lucru este să te duc chiar acum la împărat și să-i vorbesc de tine.

Almansor se sperie cumplit, dar se gânde la nenorocirea în care se afla și la țara lui.

— Celui nefericit, le spuse el celor doi, celui nefericit Alah îi insuflă o mare îndrăzneală în ceasurile de restriște, și acum n-o să mă lase nici pe mine, un biet oropsit. Fie și așa! Am să merg la el. Dar spune-mi, Petit-Caporal, trebuie să cad în genunchi în fața lui, să ating podeaua cu fruntea? Ce trebuie să fac?

Cei doi izbucniră din nou în râs și-i spuseră că nu-i nevoie să facă așa ceva.

— Arată înfricoșător și măreț? Întrebă el din nou. Are barbă lungă? Are ochi scânteietori? Spune-mi, cum arată?

Însoțitorul său râse și iar zise:

— N-am să-ți spun cum arată, Almansor; ai să ghicești singur care e. Îți spun doar atât, ca semn de recunoaștere: când va fi de față, cei ce se vor afla în sala împăratului își vor scoate respectuoși pălăria, iar cel ce va sta cu ea pe cap acela este împăratul.

Zicând aceasta, îl luă de mână și o porniră împreună spre sala împăratului. Cu cât se apropiau cu atât mai tare îi bătea inima băiatului, și, ajunși în dreptul ușii începură să-i tremure genunchii.

Un slujitor deschise ușa; înăuntru stăteau roată cel puțin treizeci de bărbați, toți îmbrăcați frumos și plin de aurării și de stele, cum este obiceiul la franțuzi pentru cei mai înalți sfetnici ai împăratului; Almansor se gânde că însoțitorul său, îmbrăcat atât de sărăcăcios, trebuie să fie cel mai neînsemnat dintre aceștia. Toți își descoperiră capul și Almansor se uită după cel cu pălăria pe cap, căci acesta trebuia să fie împăratul. Dar căutarea lui fu zadarnică. Toți își țineau pălăria în mână; așadar, împăratul nu era printre ei; atunci privirea îi căzu întâmplător asupra însoțitorului său, și ce să vezi! Acesta avea pălăria pe cap!

Uimit, băiatul înmărmuri. Se uită lung la însoțitorul său și apoi rosti, scoțându-și și el pălăria:

— Salem aleicum, Petit-Caporal! După câte știu, eu nu sunt sultanul franțuzilor; deci nu se cuvine să stau cu pălăria pe cap; dar tu stai cu ea pe cap, Petit-Caporal, tu ești oare împăratul?

— Ai ghicit, răspunse acesta, și în afară de asta, sunt prietenul tău. Nu da pe mine vina nenorocirii tale, ci pe o nefericită de încurcătură, și fii încredințat că te vei întoarce în țara ta cu cel dintâi vas. Acum du-te la soția mea, povestește-i despre învățătorul arab și despre cele ce știi. Scrumbia și salata am să le trimit vraciului, iar tu ai să rămâi să locuiești în palatul meu.

Astfel vorbi omul care era împăratul; Almansor căzu în genunchi la picioarele lui, îi sărută mâna și-i ceru iertare că nu-l recunoscuse de la început, căci nici nu se putea vedea că e împărat.

— Ai dreptate, zise împăratul râzând. Când ești împărat numai de câteva zile, nu-i cu putința să-ți stea scris în frunte.

Astfel vorbi și-i făcu semn să se depărteze.

Din ziua aceea, Almansor trăi fericit și mulțumit. Pe învățătorul arab, despre care îi povestise împăratului, avu voie să-l viziteze de câteva ori; pe vraci însă nu-l mai văzu niciodată. După câteva săptămâni, împăratul îl chemă la el și-i spuse că vasul cu care avea să-l trimită în Egipt așteaptă ancorat.

Almansor era nebun de bucurie; i-au fost de ajuns câteva zile ca să se pregătească și, cu inima plină de recunoștință și încărcat de comori și daruri bogate, plecă de la împărat spre țărmul mării și se urcă pe corabie.

Dar Alah vru să-l mai încerce încă, să-i călească și mai mult dârzenia în nenorocire, și nu-i îngădui să vadă încă țărmurile țării sale.

Un alt neam de ghiauri, englezii se războiau atunci pe mare cu împăratul. Ei luau toate vasele pe care le biruiau, și astfel se întâmplă că, în a șasea zi a călătoriei, vasul pe care se afla Almansor fu înconjurat și lovit de

ghiulele de vase englezești; ei fură nevoiți să se dea prinși și întregul echipaj fu imbarcat pe un vas mic, care merse după celelalte mai departe.

Dar drumul pe mare nu e mai puțin nesigur decât cel din pustiu, unde tâlharii atacă pe neașteptate caravanele, omoară și jefuiesc. O corabie de pirați din Tunis se apropie de micul vas, pe care furtuna îl despărțise de vasele mai mari; toți oamenii fură luați, duși în Alger și vânduți.

Almansor nu avu parte de o robie atât de aspră ca ghiaurii, fiind drept-credincios; totuși pierdu orice nădejde de a-și mai vedea vreodată țara și pe tatăl său. Acolo el sluji la un om bogat timp de cinci ani; trebuia să stropească florile și să îngrijească grădina. Dar omul cel bogat muri fără moștenitori, avuțiile lui se risipiră, robii fură împărțiți și Almansor căzu în mâinile unui neguțator de robi. Acesta tocmai pregătea un vas pentru a vinde robi în altă parte cu preț mai mare. Întâmplarea făcu să fiu și eu un rob al acestui neguțator și am ajuns pe același vas pe care se afla Almansor. Acolo l-am cunoscut și acolo mi-a povestit ciudata sa soartă. Dar când am coborât pe uscat, am fost martorul celei mai minunate voințe a lui Alah: țărmul pe care am coborât era cel al țării sale, piața în care am fost puși în vânzare era piața orașului său de baștină, și, o, stăpâne, ca să fiu scurt, cel care l-a cumpărat era chiar tatăl său, scumpul său tată!

Când se încheie această povestire, șeicul Ali Banu căzu pe gânduri; fără voia sa, istorisirea îl zguduise; pieptul i se ridica, ochii îi ardeau și adeseori fusese gata să-l întrerupă pe tânărul rob, dar sfârșitul povestirii nu păru să-l mulțumească.

— Are acum douăzeci și unu de ani, spui tu? întrebă el.

— Stăpâne, are vârsta mea, douăzeci și unu-douăzeci și doi de ani.

— Și în ce oraș ți-a spus că s-a născut? Asta nu ne-ai arătat.

— Dacă nu mă înșel, răspunse tânărul, în Alexandria.

— Alexandria! strigă șeicul. E fiul meu! Unde se află acum? Nu spuneai că se numește Kairam? Are ochi negri și păr castaniu?

— Are, și în ceasurile de duioșie își spunea Kairam, nu Almansor.

— În numele lui Ajlah, spune-mi: tatăl său l-a cumpărat în fața ochilor tăi, așa ziceai. Era sigur că e tatăl său? Atunci totuși nu e fiul meu.

Robul răspunse:

— Mi-a spus: „Alah fie lăudat! După atâta amar de nenorocire, iată piața orașului meu de baștină!” Trecu o bucată de vreme și după colț se ivi un om de vază. Văzându-l, el strigă: „O, ce dar scump al cerului sunt ochii! Îl mai văd o dată pe scumpul meu tată!” Omul s-a apropiat de noi, s-a uitat când la unul, când la altul, și în cele din urmă l-a cumpărat pe acela căruia i se întâmplaseră toate acestea. Atunci el și-a înălțat glasul către Alah, a rostit o rugăciune fierbinte de mulțumire și mi-a șoptit: „Acum merg din nou pe drumul fericirii, căci cel care m-a cumpărat e chiar tatăl meu!”

— Așadar, nu e fiul meu, Kairam al meu! zise șeicul, zdrobit de durere.

Atunci tânărul nu se mai putu stăpâni: lacrimi de bucurie îi țâșniră din ochi, se aruncă la picioarele șeicului și strigă:

— Și totuși e fiul tău, Kairam-Almansor, căci tu ești acela care l-ai cumpărat!

— Alah! Alah! Ce minune, ce negrăită minune! strigară cei de față, îmbulzindu-se.

Șeicul însă rămase mut, cu privirile ațintite spre tânărul care-și ridicase spre el frumosu-i chip.

— Prietene Mustafa, spuse el bătrânului derviș, ochii mei sunt împânziți de un vâl de lacrimi și nu pot recunoaște dacă pe fața lui sunt întipărite trăsăturile maicii care l-a purtat în pântec. Apropie-te și privește-l!

Bătrânul veni mai aproape, îl privi lung, îi puse mâna pe frunte și-l întrebă:

— Kairam! Ce vorbe ți-am spus în ziua nenorocirii, în tabăra franțuzilor?

— Scumpul meu învățător, răspunse tânărul, ducând mâna bătrânului la buze, ele au fost următoarele: „Cel cu cugetul curat nu rămâne singur nici în pustiul nefericirii, căci are un tovarăș care merge alături de el și-l mângâie”.

Atunci bătrânul ridică ochii, mulțumind cerului; îl strânse pe tânăr la pieptul său, îl duse dinaintea șeicului și zise:

— Primește-l! Pe cât e de neîndoielnic că l-ai jelit zece ani, pe atât e de neîndoielnic că e fiul tău Kairam.

Șeicul era nebun de bucurie și încântare; privea întruna cu nesaț chipul celui regăsit și revedea limpede trăsăturile fiului său din ziua când îl pierduse.

Toți cei de față împărtășeau bucuria lui, căci îl iubeau și fiecare i se păru în ziua aceea că-i fusese dăruit un fiu.

Acum, sala fremăta iar de cântări și veselie ca în zilele fericirii și ale bucuriei. Tânărului i se ceru să mai spună o data povestea, dar acum cu și mai multe amănunte, și toți avură cuvinte de laudă pentru cei care-i purtaseră de grijă lui Kairam – învățătorul arab, împăratul și toți ceilalți. Rămaseră toți laolaltă până noaptea târziu și, la plecare, șeicul făcu daruri de preț fiecareia dintre prietenii săi, ca să-și amintească întotdeauna de această zi a bucuriei.

Apoi Șeicul arătă feciorului său pe cei patru tineri și-i pofti să vină cât mai des la el, hotărând că tânărul va învăța cu grămăticul meșteșugul scrisului, că va face cu pictorul mici călătorii, că neguțătorul va împărtăși cu el desfătările cântului și danțului, iar cei de-al patrulea va pregăti pentru ei toate petrecerile. Fură și ei copleșiți de daruri și ieșiră bucuroși din casa șeicului.

— Cui îi datorăm toate astea? spuseră toți într-un glas. Cui, dacă nu bătrânului? Cine și-ar fi închipuit asta în

ziua când ne-am oprit în fața acestei case și ne-am dezlănțuit cu ocări împotriva șeicului?

— Și cât de lesne ne-ar fi fost să nu ținem seamă de învățăturile bătrânului, spuse altul, sau să-l batjocorim și pe el. Căci, jerpelit cum era, părea un biet nenorocit; cine să-și fi închipuit că e înțeleptul Mustafa?

— Dar ce-i mai minunat e că aici, chiar aici ne-am dat în vileag și dorințele noastre, zise grămăticul. Unul spunea că i-ar plăcea să călătorească, altul că s-ar bucura să cânte și să joace, al treilea că ține să aibă în juru-i prieteni buni, iar eu că mi-ar plăcea să citesc și să ascult povești, și nu ni s-au împlinit oare toate aceste dorințe? Mie nu-mi este oare îngăduit acum să citesc toate cărțile șeicului și să cumpăr orice scriere care-mi place?

— Iar mie nu mi-a spus oare să-i pregătesc toate ospetele și să am grijă de toate petrecerile sale, dându-mi dreptul de a lua și eu parte la ele? zise celălalt.

— Dar eu? Ori de câte ori îmi vine pofta să ascult cântec sau viers din strune ori să privesc danțuri, nu sunt oare liber să mă duc la el și să-l rog să-mi împrumute robii de care am nevoie?

— Dar eu! exclamă pictorul. Până în ziua aceasta am fost sărac și n-am putut să fac un pas afară din oraș; acum mi-e dat să călătoresc unde-mi place!

— Da! exclamă toți. A fost tare bine că l-am urmat pe bătrân; altminteri, cine știe ce s-ar fi ales de noi?

Așa vorbiră cei patru tineri și plecară bucuroși și fericiți la casele lor.

HANUL DIN SPESSART

Odată, în vremuri de demult, pădurea Spessart era brăzdată doar de câteva drumeaguri proaste și neumblate. Prin pădurea aceasta treceau într-o zi doi flăcăi. Unul, cam de vreo optsprezece ani, era făurar de scule, iar celălalt - după înfățișare să tot fi avut șaisprezece ani - era giuvaergiu și pare-se că atunci plecase în cea dintâi

călătorie a sa. Dădea în amurg. Molizii și fagii uriași așterneau umbre negre pe poteca îngustă pe care păseau cei doi drumeți. Făurarul mergea voinicește înainte, fluierând un cântecel sau aruncând din când în când câte o vorbă câinelui său Munter. Nu prea părea să se teamă că noaptea era foarte aproape și că până la cel dintâi han mai aveau cale lungă. În schimb, Felix, giuvaergiul, întorcea mereu capul, uitându-se cu teamă în urma sa; foșnetul frunzișului răscolit de vânt i se părea că-i zgomot de pași, iar în tufișurile de pe marginea drumului, care se zbugiumau și se clătinau încoace și încolo, i se năzărea că vede oameni la pândă.

Altminteri, tânărul giuvaergiu nu credea în închipuirile prostești ale celor săraci cu duhul și nu era nici lipsit de curaj. La Würzburg, unde-și petrecuse anii de învățătură, era cunoscut ca un tânăr neînfricat și inimos. Totuși, în ziua aceea îl cuprinsese un simțământ ciudat. I se îndrugase despre pădurea Spessart câte în lună și în stele. Se spunea că pădurea e bântuită de o numeroasă ceată de tâlhari și că-n ultimele săptămâni aceștia ieșiseră în calea multor călători și-i jefuiseră. Se povesteau lucruri îngrozitoare despre ei și despre omorurile săvârșite de curând. De aceea Felix tremura puținel pentru viața lui, căci ce-ar fi putut face doi sărmani băieți împotriva unei bande de tâlhari înarmați? Acum îi părea rău că ascultase de făurar, prietenul lui, și că pătrunseseră atât de adânc în inima codrului, în loc să înnopteze pe undeva, pe la margine.

— Dacă or sări tâlharii pe noi la noapte și mi-oi pierde viața și tot ce am la mine, apoi să știi că numai tu ești de vină, făurare, fiindcă tu m-ai îndemnat să intru în pădurea asta cumplită.

— Ține-ți firea! răspunse celălalt. O calfă obișnuită cu drumeția n-are de ce se teme. Crezi că domnii tâlhari din Spessart or să ne facă cinstea să ne iasă înainte și să ne omoare? De ce să se ostenească? Pentru straiiele mele de

duminică pe care le port în desagă sau pentru bănuții de drum ce-i am în buzunar? Ca să meriți cinstea de a fi ucis de ei trebuie să călătorești într-o caleașcă cu patru cai, să fii înveșmântat în mătăsuri și împodobit cu aur.

— Ascultă! Parcă a fluierat cineva! strigă Felix înspăimântat.

— Șuieră vântul printre crengi. Hai mai repede! Nu mai avem mult.

— Vorbești despre omor ca despre un lucru de nimic, urmă giuvaergiul. Îți dă mâna! Pe tine or să te întrebe ce ai la tine, o să-ți scotocească prin buzunare și prin desagă, or să-ți ia poate straietele de duminică, guldenul și cei treizeci de creițari. Dar pe mine or să mă ucidă numaidecât, fiindcă am aur și giuvaeruri.

— La ce bun să te omoare? Să zicem că în clipa asta ar ieși din tufiș patru-cinci inși înarmați și, îndreptând puștile spre noi, ne-ar întreba cuviincios: „Ce aveți asupra dumneavoastră? Ca să nu vă simțiți prea împovărați, lăsați-ne să vă ajutăm să cărați greutatea și multe alte vorbe binevoitoare de acest fel. N-ai sta mult pe gânduri: ți-ai desface baierile traistei, ai scoate vesta galbenă, haina albastră, cele două cămăși, toate salbele, brățările, pieptenii și tot ce mai ai la tine, le-ai așeza binișor jos și ai spune bogdaproste că-ți lasă viața.

— S-o crezi tu! răspunse mânios Felix. Să le dau podoabele pe care le duc nașei mele prea-buna doamnă contesă? Mai bine mor, mai bine mă taie în bucăți! Cine s-a îngrijit de când eram copil de zece ani, ca o mamă, de creșterea mea? Cine a cheltuit pentru ucenicia mea, pentru îmbrăcăminte, pentru tot ce aveam trebuință? Și iată că a sosit în sfârșit clipa când pot s-o văd și să-i dăruiesc câte ceva din roadele muncii mele. Îi duc niște giuvaeruri tocmită de ea la meșterul meu. Vreau să-i arăt iscusința pe care am dobândit-o. Și tocmai acum să pierd tot? Să-mi ia până și vesta galbenă pe care tot de la ea o am? Nu, mai bine moartea decât să dau unor nemernici

giuvaerurile nașei mele.

— Nu fi neghiob! îl certă făurarul. Dacă or să te ucidă, doamna contesă tot n-o să capete giuvaerurile. De aceea e mai bine să le dai, ca să scapi cu viață.

Felix tăcea. Întunericul nopții se lăsase ca un zăbranic negru peste toată pădurea; la lumina palidă a lunii noi nu vedeai nici la cinci pași. Inima lui Felix se strângea tot mai mult de frică. Nu se dezlipea de tovarășul său de drum, întrebându-se mereu dacă poate pune temei pe vorbele lui. Au mers așa cale de vreun ceas. Deodată, în zare, s-a ivit o luminiță. Tânărul giuvaergiu a privit într-acolo cu îngrijorare: dacă era un cuib de tâlhari? Făurarul l-a lămurit însă că nu putea fi vorba de tâlhari, deoarece aceștia de obicei, își sapă adăposturi sau bordeie în pământ. Pesemne că ajunseseră la hanul despre care pomenise un drumeț când intraseră în pădure.

Înaintea lor se vedea o clădire lungă, dar scundă. În fața ei se afla o căruță, iar pe undeva, prin preajmă, se auzeau niște cai nechezând. Faurul s-a apropiat de o fereastră, al cărei oblon era deschis, făcându-i semn tovarășului său să vină și el. Amândoi s-au ridicat în vârful picioarelor, ca să vadă mai bine. Lângă sobă, într-un jilt, dormea un om, care, după îmbrăcăminte, părea cărăuș. Pesemne că a lui era căruța din fața casei. De cealaltă parte a sobei stăteau o femeie și o fetișcană și torceau. La o masă de lângă perete ședea un bărbat, cu un pahar de vin dinainte și cu capul sprijinit în mâini. obrazul nu i se vedea. Faurul socoti că, după îmbrăcăminte, acesta era un bărbat de neam.

Un câine de casă îi simți pe cei doi tineri care iscodeau sub fereastră și începu să latre. Munter, câinele faurului, îi răspunse de îndată și în ușă ieși o slujnică, să vadă cine vine.

Celor doi oaspeți li se făgădui o cină și câte un pat. Flăcăii intrară în casă, își lăsară într-un colț traistele grele, toiagul și pălăria și se așezară la masa omului pe care-l

văzuseră stând cu capul sprijinit în mâini. Acesta răspunse prietenos la vorbele de binețe ale drumeților, înălțând capul; avea un chip tânăr și distins.

— Ați întârziat pe drum, spuse el. Nu v-ați temut să treceți prin Spessart într-o noapte atât de întunecoasă? Eu am socotit mai cuminte să-mi îndrept calul spre han și să nu mai zăbovesc nici o clipă în pădure.

— Bine ați făcut, domnule! răspunse faurul. Tropicul unui cal de soi sună ca o melodie plăcută în urechile tâlharilor și îi atrage de la o poștă. Dar niște bieți drumeți, pe care mai degrabă hoții ar putea să-i dăruiască cu câte ceva, nu merită nici o osteneală.

— E foarte adevărat, se amestecă și cărăușul în vorbă.

Când sosiră drumeții noștri, acesta se ridică de la locul lui și se așează la masa lor.

— Ce poate păți un om sărac? urmă el. Totuși s-a întâmplat ca, din sete de sânge, să fie uciși și oameni sărmani.

— Atunci, dacă așa stau lucrurile în pădurea aceasta, spuse tânărul giuvaergiu, fără îndoială că nici aici nu ne aflăm la adăpost. Suntem patru și cu argatul cinci. Dacă ne-ar ataca zece oameni, cum ne-am apăra? Și, în afară de asta, adăugă el, în șoaptă, de unde știm că stăpânii hanului sunt oameni cinstiți?

— Nici o grijă, răspunse cărăușul. Cunoscut hanul de mai bine de zece ani și nu mi-au dat niciodată nimic de bănuț. Hangiul e plecat mereu, se spune că negustorește cu vin, iar femeia e o făptură blândă, care nu face rău nimănui. O nedreptățiți, domnule!

— Totuși, răspunse tânărul nobil, vorbele care umblă nu sunt deloc liniștitoare! Ați auzit de oamenii care au dispărut fără urmă în pădurea aceasta? Unii dintre ei au spus că au de gând să înnopteze aici. la han, și parcă i-a înghițit deodată pământul. După câteva săptămâni au fost căutați peste tot; s-au cercetat drumurile, s-a întrebat la

han, dar nu s-a descoperit nimic. E ceva necurat la mijloc și pace!

— Atunci, strigă făurarul, mai bine să dormim sub un copac decât să stăm aici închiși între patru pereți, de unde nu se poate fugi dacă tâlharii pândesc la ușă, căci ferestrele sunt ferecate.

Cei patru drumeți căzură pe gânduri. Se putea ca stăpânii hanului, siliți sau de bună voie, să fie înțeleși cu tâlharii. Toți simțeau că în noaptea aceasta îi pândesc tot soiul de primejdii. Umbla vorba despre niște călători care fuseseră uciși de tâlhari în timp ce dormeau. Cei mai mulți dintre drumeții care se adăpostea în hanul din pădure erau însă oameni nevoiași, pentru care nu numai pierderea vieții, dar chiar pierderea unei părți din neînsemnatul lor avut ar fi fost o adevărată nenorocire. Îngrijorați, drumeții noștri priveau mohorâți la păhărele din fața lor. Tânărul nobil visa o vale largă, ferită, pe care s-o străbată călare pe armăsarul său. Făurarul își dorea doisprezece dintre tovarășii săi de muncă, voinici, înarmați cu reteveie, care să-l însoțească drept strajă, iar Felix, giuvaergiul, se temea mai mult pentru giuvaerurile binefăcătoarei sale decât pentru viața lui. Căraușul însă, după ce, rămas pe gânduri, pufăise de câteva ori din lulea, spuse încet:

— Domnilor, ar fi bine să nu ne găsească dormind. Eu am să stau treaz toată noaptea. Vrea careva să-mi țină de urât?

— Și eu stau treaz! Și eu! Și eu! strigară ceilalți trei.

— Oricum, tot n-are să se poată lipi somnul de mine, adăugă tânărul domn.

— Eu zic să ne trecem timpul cu ceva, ca să rămânem treji, spuse căraușul. Suntem tocmai bine patru.

Am putea să jucăm cărți. Jocul de cărți alungă somnul și ține de urât.

— Eu unu! nu joc niciodată cărți, răspunse tânărul. De aceea nu pot lua parte la cele propuse de dumneavoastră,

— Iar eu nici măcar cărțile nu le cunosc, adăugă Felix.

— Ce-am mai putea face? întrebă faurul. Să cântăm? Nu e bine; i-am atrage pe tâlhari. Să spunem ghicitori, snoave? Asta nu ține mult. Știți ce? Ce-ar fi dacă am povesti câte ceva? Câte o întâmplare hazlie sau sperioasă, adevărată sau închipuită. Nu ne-ar prinde somnul și timpul ar trece tot atât de plăcut ca și când am juca vreun joc de cărți.

— Sunt de aceeași părere. Începeți însă dumneavoastră, spuse tânărul nobil zâmbind. Dumneavoastră, meșteșugarii, colindați multe meleaguri și aveți ce povesti. Fiecare oraș își are poveștile și legendele sale.

— Da, da, multe aude omul, răspunse faurul. Dar dumneavoastră sunteți om cu învățătură și cunoașteți minunățiile scrise în cărți. Așa că mai degrabă ați putea dumneavoastră să ne desfățați cu povești pline de tâlc și de farmec decât noi, niște biete calfe care umblăm de colo până colo. Dacă nu mă înșel, sunteți ori student, ori cărturar.

— Nu sunt cărturar, spuse cu un zâmbet tânărul domn, student însă, da, și mă duc acasă în vacanță. Să știți însă că mai multe lucruri află omul în călătorii decât în slovele cărții. De aceea începeți dumneavoastră, vă rog, dacă și ceilalți vor să asculte.

— Pentru mine, răspunse cărăușul o poveste frumoasă e mai de preț decât jocul de cărți. Adesea îmi place să mă plimb pe șosea, iavaș-iavaș, cu câte cineva care spune o poveste frumoasă. Nu o dată, fiind vreme rea, drumeții m-au rugat să-i iau în căruță, și eu le-am spus că-i iau dacă-mi povestește fiecare câte ceva. Dealtfel, am și un prieten care mi-e foarte drag pentru că știe să povestească ceasuri în șir.

— Și mie îmi plac foarte mult poveștile, spuse tânărul giuvaergiu. Meșterul meu din Würtzburg nu mă mai lasă

să pun mâna pe cărțile de povești fiindcă atunci treaba rămâne baltă. Faure, hai, începe tu, te știu în stare să istorisești din seară până în zori, fără să-ți sece comoara de minunății.

Faurul trase o dușcă să mai prindă puteri, și începu:

LEGENDA GULDENULUI CU CAP DE CERB

În Suabia de sus se mai văd și astăzi ruinele unui castel care a fost pe vremuri cea mai falnică zidire de pe meleagurile acelea. Acesta era castelul Hohenzollern.

El se înălța pe un deal rotund, râpos, și de pe piscul pe care era clădit, ochiul vedea până hăt-departe, peste întinsul țării. Pe cât de departe, însă, se vedea acest castel din zări, pe atât de temut era de toți neamul Zollernilor, iar numele lor, cunoscut în toate landurile germane. Acum câteva sute de ani, pe vremea când praful de pușcă nu exista încă, cetatea aceasta era stăpânită de un Zollern cu o fire ciudată. Nu s-ar putea spune că-i asuprea prea tare pe supușii săi sau că trăia în dușmănie cu vecinii, dar toți îl priveau cu neîncredere, din pricină că avea căutătura întunecată, fruntea veșnic încruntată și firea tăcută, mohorâtă. În afară de slujitorii din castel, puțini oameni avuseseră prilejul să-l audă vorbind ca toți ceilalți semeni ai săi. Dacă trecea călare prin vale și întâlnea vreun om care-și lua repede pălăria de pe cap, spunând: „Bună seara, domnule conte, ce vreme frumoasă!”, el răspundea: „Prostii!” sau „Văd!” Dacă însă vreodată cineva săvârșea vreo greșală față de el sau caii săi, ori dacă în vreo trecătoare un țăran cu căruța se întâmpla să stea în calea armăsarului său negru, atunci izbucnea mânios într-un potop de ocări. Se spunea totuși că nu bătuse niciodată vreun om în asemenea împrejurări. Prin locurile acestea fusese poreclit „Zollern-tună-și-fulgeră”.

Nevasta lui Zollern-tună-și-fulgeră era, dimpotrivă, blândă și gingașă ca o zi de mai. Cu vorba prietenoasă și privirile sale blajine îi împacă adesea pe cei supărați de cuvintele aspre ale soțului ei și nu pierdea nici un prilej să-

i miluiască pe săraci. Oricât de dogoritoare ar fi fost ziua de vară, oricât de cumplit viscolul iernii, ea nu pregeta să coboare povârnișul muntelui, ca să se ducă pe la casele sărmanilor ori copiilor bolnavi. Dacă contele o întâlnea vreodată pe un astfel de drum, îi zvârlea ursuz din goana calului:

— Știu, știu! Prostii!

Și-și urma drumul

Multe femei s-ar fi temut de un asemenea bărbat, li s-ar fi urât cu un om atât de ursuz. Unele i-ar fi lăsat poate în voia soartei pe săraci: „Ce-mi pasă de ei, si-ar fi zis, de vreme ce stăpânul meu îi socotește proști?” Altele din mândrie sau de ciudă, și-ar fi scos din inimă un soț atât de mohorât. Dar lucrurile stăteau altfel cu contesa Hedwiga von Zollern. Ea își iubea bărbatul ca și în prima zi, îl înconjura cu dragoste și cu prețuirea ei și îi netezea cu mâna sa gingașă fruntea încruntată și arsă de soare. După mulți ani, Cerul le-a dăruit un băiat, dar dragostea de mamă și grija ei duioasă pentru prunc nu au știrbit cu nimic iubirea pentru soț. Așa s-au scurs trei ani. Contele, care-și vedea copilul numai duminica după-masă, când îl aducea doica, îl privea drept în ochi, mormăia ceva printre dinți și-i făcea semn doicii să plece. Când băiețelul a rostit pentru întâia oară cuvântul „tată”, contele i-a dăruit doicii un gulden, dar pe copil nu l-a învrednicit nici atunci cu o privire mai drăgăstoasă.

În ziua în care fiul său a împlinit trei ani, contele a poruncit ca micuțul să fie îmbrăcat pentru întâia oară cu pantalonași, cu veșminte scumpe de catifea și mătase, apoi a cerut să i se aducă armăsarul său negru și un alt cal de soi, i-a luat pe băiețel în brațe și, zornăind din pinteni, a coborât scara în spirală, sub privirile uimite ale doamnei Hedwiga. Ori de câte ori se pregătea să plece contele cu calul său, ea niciodată nu-l întreba încotro se duce și când se întoarce. De data aceasta, însă, grija pentru copil i-a descleștat gura.

— Pleci călare, conte? a întrebat ea, dar el nu i-a răspuns nimic. De ce iei și băiețelul? a stăruit contesa. Kuno merge cu mine la plimbare.

— Știu, a răspuns Zollern-tună-și-fulgeră, coborând treptele.

Ajuns în curte, a apucat băiețelul de un picioruș, l-a azvârlit în șa și l-a legat bine cu o năframă. Apoi a încălecat pe armăsarul său negru ca pana corbului și a ieșit din castel ținând de dârlogi calul băiețelului.

La început, copilul părea nespus de fericit că merge călare pe povârniș împreună cu tatăl lui. Bătea din palme, râdea și trăgea de coamă căluțul ca să alerge mai repede, iar contele a strigat vesel de câteva ori: „O să te faci un flăcău și jumătate!”

În vale, însă, contele a pornit la trap. Micuțul, aproape leșinat de spaimă, l-a rugat, mai întâi cu sfială, să încetinească pasul calului. Acesta însă, drept răspuns, a întetit și mai rău goana. Vântul șfichiuia obrazul sărmanului Kuno, tăindu-i răsuflarea. El a început să scâncească și apoi, tot mai înspăimântat, să țipe ca din gură de șarpe.

— Știi! Știi! Prostii! a spus tatăl său. Cum s-a urcat pe cal, s-a și apucat să miorlăie! Taci sau...

Dar în clipa când a vrut să-l îmbărbăteze cu o sudalmă, armăsarul lui s-a ridicat în două picioare și frâul celuilalt cal i-a scăpat din mână. După ce și-a potolit anevoie bidiviul, contele a întors capul, căutându-și fiul cu privirea, dar calul gonea singur spre castel, fără micuțul călăreț.

Întâmplarea a zguduit până și inima acestui om atât de aspru și de posac. Își și vedea fiul zdrobit undeva, în mijlocul drumului, și a început să se tânguie și să-și smulgă barba de deznădejde. L-a căutat peste tot, dar nu l-a găsit – pesemne că armăsarul, speriat, îl azvârlise în șanțul plin cu apă din marginea drumului. Deodată s-a auzit chemat de un glas copilăresc și, când a întors capul, la marginea

cărării a văzut femeie bătrână care şedea sub un copac, legănând micuţul pe genunchi.

— Cum a ajuns băiatul la tine, zgripturoaică? a strigat contele mânios. Dă-mi-l imediat!

— Mai domol, mai domol, Înălţimea ta! i-a răspuns zâmbind băbuţa cea urâtă. Cu tot armăsarul acesta mândru, ţi s-ar putea întâmpla şi înălţimii tale o nenorocire. Vrei să ştii cum a ajuns domnişorul la mine? Calul său o luase razna. Băiatul nu se mai ţinea în şa decât cu un picioruş şi atârna de pe cal, atingând pământul cu pletele. Când să pice, l-am prins uşurel în şorţ.

— Văd, a strigat contele de Zollern, mânios. Dă-l încoace! Nu pot să descalec, calul e năvălaş şi ar putea să-l lovească.

— Dăruieşte-mi un gulden cu cap de cerb! s-a rugat femeia, umilă.

— Prostii! a strigat contele, zvârlindu-i câţiva pfenigi sub copac.

— Nu, doresc un gulden cu cap de cerb! a stăruit ea.

— Ce gulden cu cap de cerb! Tu toată nu faci atâta! a spus furios contele. Dă-mi numaidecât copilul, că de nu, asmut câinii asupra-ţi!

— Aşa? Nu preţuiesc cât un gulden cu cap de cerb? a răspuns bătrâna cu un zâmbet batjocoritor. Ei, o să vedem noi dacă moştenitorii tăi se vor alege măcar cu un gulden cu cap de cerb! Ia-ţi pfenigii înapoi!

Spunând aceste vorbe, a zvârlit contelui cei trei bănuţi de aramă cu atâta îndemânare, încât au nimerit drept în punguliţa de piele, pe care acesta o mai ţinea încă în mână.

Uluit de această neobişnuită iscusinţă, contele a rămas mai întâi mut, dar apoi l-a cuprins o mânie cumplită. A luat puşca, a ridicat cocoşul şi a îndreptat-o spre bătrână. Aceasta însă l-a îmbrăţişat şi l-a dezmiardat liniştită pe micul conte, ţinându-l înaintea ei ca pe o pavăză.

— Ești un băiețel bun și cuminte, i-a șoptit ea. Sa rămâi așa și o să-ți meargă bine.

Apoi i-a dat drumul și l-a amenințat pe conte cu degetul:

— Zollern, Zollern, îmi ești dator guldenul cu cap de cerb pe care ți l-am cerut! a strigat ea și, fără să se sinchisească de ocările contelui, a pornit prin pădure, sprijinindu-se într-un toiag de cimișir.

Pajul Konrad a descălecat tremurând, l-a ridicat pe băiețel în sa și s-a suit la spatele lui, urcând în urma stăpânului său dealul pe care se afla castelul.

Aceasta a fost prima și ultima plimbare călare a lui Zollern-tună-și-fulgeră cu fiul său. Băiatul plânsese și strigase atât de amarnic când o luaseră caii la trap, încât tatăl lui îl socotea un copil molatic, lipsit de vlagă, la care se uita în silă. El însă își iubea tatăl din toată inima, se apropia adesea cu drag de el, așteptând să-l ia pe genunchi și să-l dezmierde. Zollern îl îndepărta însă cu un semn, strigând: „Știu! Știu! Prostii!” Doamna Hedwiga îndurase până atunci răbdătoare toate toanele soțului ei, dar purtarea lui aspră cu copilul acesta nevinovat a îndurerat-o nespus. Cu vremea, văzând pedepsele cumplite pe care le dădea întunecatul conte copilului său pentru cea mai mică greșală, s-a îmbolnăvit de inimă. În cele din urmă, femeia s-a stins în floarea vârstei, jelită de toți slujitorii, de toți oamenii din împrejurimi, dar mai amarnic decât toți o plângea fiul ei.

După moartea soției sale, contele l-a scos pe Kuno cu totul din inima sa. Nu se îngrijea defel de creșterea lui, lăsându-l în seama doicii și a capelanului casei. Curând s-a căsătorit din nou cu o domnișoară bogată, care i-a dăruit după un an doi gemeni – doi mici conți.

De câte ori ieșea la plimbare, Kuno se ducea mai ales la bătrânica aceea care-i salvase viața. Ea îi povestea totdeauna multe despre răposata lui mamă și despre binele pe care i-l făcuse aceasta. Slujitorii și slujitoarele îl

povățuiau adeseori să nu se prea ducă pe la baba Feldheimer - așa îi zicea bătrânei - deoarece era o vrăjitoare. Dar băiatul nu se temea. Capelanul castelului îi spusese că nu există vrăjitoare și că basmele despre femeile meștere la vrăjit, care zburau prin văzduh spre Brocken, călare pe o furcă, erau niște născociri. E drept că el vedea la baba Feldheimer fel de fel de lucruri ciudate pe care nu le înțelegea. De altfel, nu uita nici de năzdrăvănia aceea cu cei trei pfenigi, pe care bătrânică îi aruncase cu atâta îndemânare drept în punga tatălui său. Bătrâna se pricepea să facă și felurite pomezi și licori cu care lecuia oamenii și dobitoacele. Umblau niște scorneli cum că ar avea un căzânel vrăjit cu care putea să schimbe vremea, și când îl atârna deasupra focului, se stârnea o furtună cumplită. Bătrâna îl învățase pe micul conte multe lucruri folositoare, ca de pildă: leacuri pentru cai bolnavi, o băutură împotriva turbării, momeli pentru pești și multe altele. Până la urmă, doar bătrânică Feldheimer îi mai rămăsese pe lume, căci doica își sfârșise zilele, iar mama lui vitregă nu se sinchisea de el.

Cu cât frații lui creșteau mai mari, cu atât mai tristă și mai apăsătoare era viața lui Kuno. Aceștia fuseseră mai norocoși. Prima lecție de călărie mersese bine, nimeni nu căzuse de pe cal, și de aceea Zollern-tună-și-fulgeră îi socotea băieți isteți și destoinici. Ținea foarte mult la ei, se plimbau în fiecare zi călare împreună și-i învăța de toate, deși e drept că mare lucru n-aveau de învățat de la el, fiindcă dânsul nu știa nici să scrie, nici să citească, și socotea că e păcat ca cei doi strașnici băieți ai săi să-și piardă timpul cu asemenea îndeletniciri. În schimb, la zece ani știa să suduie tot atât de zdravăn ca și tatăl lor și să se ia la hartă cu oricine. De altfel se înțelegeau unul cu altul ca și câinele cu pisica și se întovărășeau numai când puneau la cale vreo poznă pe seama lui Kuno.

Mama lor nu se sinchisea prea mult de toate acestea. Socotea că dacă băieții se băteau între ei, era o dovadă că

sunt sănătoși și voinici, iar bătrânul conte spunea ori de câte ori vreun slujitor îl înștiința că fiii săi se luaseră iar la bătaie:

— Știu, știu! Prostii!

Totuși s-a gândit să facă ceva ca să-i împiedice pe cei doi băieți să se răpună unul pe altul. Nu uitase amenințarea bătrânei Feldheimer, despre care, în fundul sufletului său, credea că era într-adevăr vrăjitoare: „Ei, o să vedem dacă moștenitorii tăi se vor alege măcar cu un gulden cu cap de cerb!”

Într-o zi, pe când vâna în jurul castelului său, privirile i-au căzut pe două dealuri ce se ridicau parcă anume ca să poarte pe creștetele lor câte un castel, și pe dată a hotărât să clădească acolo două castele. Pe unul a înălțat castelul Schalksberg¹, numit așa după porecla pe care o avea de mult cel mai mic dintre gemeni - Ghiduș - din pricina nenumăratelor sale pozne. Celui de-al doilea castel a voit să-i pună numele de Hirschguldenberg², pentru a-și bate joc de vrăjitoare, care prezisese că moștenitorii lui nu se vor alege nici măcar cu câte un gulden cu cap de cerb. Până la urmă s-a oprit însă la denumirea mai simplă de „Hirschberg”. Așa se numesc cele două dealuri până în zilele noastre și călătorul care trece prin munții din Suabia le poate vedea.

Zollern-tună-și-fulgeră avea de gând să lase prin testament fiului cel mare castelul Zollern, ghidușului - Schalksberg și mezinului - Hirschberg. Soția lui nu i-a dat însă pace până n-a schimbat testamentul.

— Kuno-prostănacul, așa-i zicea ea sărmanului băiat, fiindcă nu era atât de neastâmpărat și de sălbatic ca fiii ei, Kuno prostănacul e destul de bogat. A moștenit doar averea mamei sale. De ce să stăpânească tot el mărețul și strălucitul Zollern, iar fiii mei să aibă numai câte un castel

---

1 În limba germană *Schalk* înseamnă ghiduș.

2 În limba germană *Hirschgulden* înseamnă gulden cu cap de cerb.

înconjurat de păduri?

În zadar i-a spus contele că fiul său mai mare, Kuno, nu putea fi lipsit de drepturile primului născut. Lacrimile și cicălelile ei au izbutit să-l înduplece și pe cruntul Zollern-tună-și-fulgeră. Testamentul său glăsuia acum astfel: Ghiduș va stăpâni Schalksberg; cel mai mare dintre gemeni, Wolf, va fi stăpânul Zollern-ului iar Kuno, al Hirschberg-ului, cu orașelul Balingen. După scurtă vreme, contele a căzut greu bolnav. Medicului, care i-a spus că nu mai are nici o scăpare, i-a răspuns: „Știi!”, iar capelanului castelului, care-i ceruse să părăsească acest tărâm ca un dreptcredincios, i-a spus: „Prostii!” Apoi și-a dat sufletul suduind și bombănind. Cum trăise, așa își sfârșise și zilele – ca un necioplit, ca un păcătos.

Încă nu fusese îngropat, că soția lui s-a dus cu testamentul la Kuno, fiul său vitreg, spunându-i în batjocură că avea, în sfârșit, prilejul să-și arate știința de carte: să citească singur hotărârea de a părăsi Zollern-ul. Din ziua aceea nu mai avea ce căuta acolo, bogatele domenii și cele două castele nu-i mai aparțineau primului născut, ci treceau în stăpânirea ei și a celorlalți doi fii.

Kuno s-a supus voinței răposatului fără să crâcnească, și și-a luat rămas bun cu lacrimi în ochi de la castelul în care se născuse, unde se afla mormântul blândeii sale mame și în care locuia bunul capelan, iar în apropiere – singura sa prietenă, bătrânică Feldheimer. Castelul Hirschberg era, ce-i drept, măreț și impunător, dar acolo se simțea singur și părăsit, așa că dorul de locurile copilăriei îl mistuia cumplit.

Într-o seară, contesa și gemenii, care împliniseră între timp optsprezece ani stăteau pe terasa castelului, uitându-se în vale. Deodată au zărit un cavaler falnic urcând călare, urmat de o litieră somptuoasă, purtată de doi catâri și însoțită de mai mulți slujitori. Nedumeriți, se întrebau cine puteau fi străinii. În cele din urmă, Ghiduș a strigat:

— E fratele nostru, seniorul de Hirschberg!

— Kuno-prostănacul? a întrebat contesa, mirată. O să ne dea desigur toată cinstirea cuvenită, poftindu-ne la el. Litiera cea frumoasă o aduce pesemne pentru mine ca să mă ia la Hirschberg. Zău că n-aș fi bănuir la nobilul meu fiu, Kuno-prostănacul, atâta cavalerism și buna-cuviință! Curtoazia trebuie răsplătită cu curtoazie. Să coborâm la poarta castelului și să-l întâmpinăm cum se cuvine. Să-i vorbiți prietenos. Poate că vom primi daruri la Hirschberg. Tu, un cal, tu, o platoșă, iar eu, giuvaerurile mamei sale, la care visez de mult.

— Nu-mi trebuie nici un dar de la Kuno-prostănacul, a răspuns Wolf, și nici prietenos n-am să fiu cu el. Bine ar face de s-ar duce cât mai repede după răposatul nostru tată. Atunci am moșteni noi Hirschberg-ul și am vinde nobilei noastre mame giuvaerurile pe o nimica toată.

— Fiu netrebnic! a strigat mânioasă mama lui. Să cumpăr giuvaerurile de la voi? Asta-i răsplată pentru că domeniile Zollern sunt astăzi ale voastre? Ghidușule, nu-i așa că tu îmi vei dărui giuvaerurile fără nici un fel de plată?

— Numai moartea e fără plată, mamă, a răspuns râzând mezinul. Dacă e adevărat că giuvaerurile prețuiesc cât un castel, am fi smintiți să ți le punem la gât. Îndată ce închide Kuno ochii, coborâm călări deval, ne luăm fiecare ce ni se cuvine, iar partea mea de giuvaeruri o vând.

Tot ciorovăindu-se astfel, au ajuns la poarta castelului. Contesa clocotea de mânie la gândul giuvaerurilor râvnite. Kuno a trecut podul călare și când a ajuns în fața mamei lui vitrege și a fraților săi, a oprit calul, a descălecat și a salutat cuviincios. Cu toate că se purtaseră atât de neomenos cu el, se gândea totuși că sunt frații lui și ca femeia aceasta lipsită de inimă fusese iubită de tatăl său.

— Ei, frumos din partea nobilului fiu că ne vizitează, a spus contesa, cu glas mieros și cu un zâmbet binevoitor.

Ce se mai aude pe la Hirschberg? Te simți bine acolo? Ai și o litieră? Și ce frumoasă e! Nici unei împărătese nu i-ar fi rușine să se suie în ea. Îți mai lipsește doar doamna pe care s-o plimbi astfel prin toată țara.

— Nu m-am gândit încă la asta, preacinstită mamă, a răspuns Kuno. Deocamdată cu altcineva aș vrea să-mi duc traiul laolaltă. Iată pricina pentru care am venit cu litiera.

— Ești prea bun și îndatoritor, l-a întrerupt contesa, înclinându-se surâzătoare.

— E vorba de părintele Iosif capelanul castelului. E atât de bătrân, că nu se mai poate ține pe cal, a continuat Kuno liniștit. Vreau să-l iau cu mine pe bătrânul meu dascăl. Așa ne-am înțeles când am părăsit castelul Zollern. Și mai vreau să cobor în vale, s-o iau și pe bătrânica Feldheimer, Dumnezeu s-o aibă în pază. Trebuie să fie gârbovă de ani. Odinioară, când m-am plimbat întâia oară călare împreună cu răposatul meu părinte, ea m-a scăpat de la moarte. Am destule încăperi la Hirschberg. Vreau să-și sfârșească zilele acolo.

Rostind aceste cuvinte, a străbătut curtea, îndreptându-se spre locuința capelanului.

Tânărul Wolf și-a mușcat mânios buzele, contesa a pălit de ciudă, iar Ghiduș a spus, izbucnind în râs:

— Ce-mi dați pe calul pe care-l voi primi în dar? Eu zic, frate Wolf, să-mi dai în schimb platoșa pe care o vei primi tu. Ha-ha! Pe cine vrea să ia cu el? Pe capelan și pe bătrâna vrăjitoare? Iată o pereche de toată frumusețea! Dimineața poate lua lecții de limba greacă de la capelan, iar după-masă, lecții de vrăjitorie de la baba Feldheimer. De ce năzbâtii e în stare Kuno-prostănacul!

— E un bădăran! a răspuns contesa. Nu râde, Ghiduș! Ne face neamul de ocară. Vecinii noștri se vor prăpădi de râs când vor auzi că seniorul Zollern a dus-o într-o litieră somptuoasă, purtată de catări, pe baba Feldheimer, zgripturoaica aceea bătrână, și că a instalat-o la castelul lui. A moștenit de la maică-sa grija pentru

bolnavi și pentru tot felul de lepădături. Vai, taică-său s-ar răsuci în groapă dac-ar ști toate astea!

— Da, a adăugat Ghiduș. Tata ar mormăi și în groapă: „Știu! Prostii!”

— Uite-l, vine împreună cu bătrânul! Îl ține de braț, fără rușine! a strigat contesa, îngrozită. Să mergem, nu vreau să-l mai văd!

Cei trei s-au îndepărtat, Kuno l-a condus pe bătrânul lui dascăl până la pod și l-a ajutat să se urce în litieră. Jos, în vale, s-a oprit în fața colibei în care se adăpostea bătrâna Fledheimer și a găsit-o gata de plecare, cu o boccea plină cu tot felul de leacuri – pomezi, licori – și cu felurite scule. Sprijinindu-se în toiegele ei de cimișir, bătrânica s-a urcat în litieră.

Nu s-a petrecut însă nimic din ceea ce prevăzuse, plină de răutate, contesa de Zollern. În împrejurimi, nimeni nu s-a mirat de fapta cavalerului Kuno. Dimpotrivă, oamenii găseau frumoasă și vrednică de laudă străduința de a-i însenina ultimele zile bătrânei Feldheimer și îi dădeau cinstire pentru că îl adăpostise în castelul său pe bătrânul capelan Iosif. Numai frații lui și contesa tunau și fulgerau de mânie, improșcându-l cu vorbe de ocară. Dar era spre paguba lor, căci toată lumea socotea purtarea fraților vitregi prea nesăbuită și-i vorbea de rău. Umbla zvonul că nici cu mama lor nu duceau casă bună, ci numai într-o gâlceavă o țineau, iar ei între ei se vrăjmășeau cumplit. Conte de Kuno de Zollern-Hriscberg a încercat de mai multe ori să se împace cu frații lui, căci se simțea foarte rău când îi vedea trecând călare prin fața castelului său fără să-i păsească vreodată pragul casei, sau când îi întâlnea în codru sau pe câmp și ei îl salutau mai rece ca pe un străin. Zadarnic însă căuta el să se apropie de frații săi, căci aceștia nu-i răspundeau decât cu batjocuri. Într-o bună zi, în mintea lui Kuno a încolțit un gând. Știindu-i tare zgârciți și hapsâni pe cei doi frați ai săi, a hotărât să ajungă pe calea aceasta la inimile lor. Între cele trei

castele se afla un iaz – chiar la mijloc – care făcea parte din domeniul lui Kuno. În iazul acesta creșteau cele mai bune știuci și cei mai frumoși crapă din împrejurimi. Cei doi frați, cărora le plăcea să pescuiască, erau mândri foarte pe tatăl lor, care nu le lăsase lor moștenire și iazul. Pe de o parte, erau prea mândri ca să pescuiască în apa aceea fără știrea fratelui lor, iar pe de altă parte, nu voiau să-i spună o vorbă bună, rugându-l să le îngăduie să prindă pește acolo. Știind câtă slăbiciune aveau frații lui pentru iaz, Kuno i-a poftit într-o zi să se întâlnească tustrei acolo.

Era o dimineață frumoasă de primăvară. Cei trei frați, venind dinspre cele trei castele, au ajuns aproape în aceeași clipă la iaz.

— Iată, a strigat Ghiduș, ne-am brodit de minune! Exact la ceasurile șapte am plecat călare de la Schalksberg.

— Și eu de la Hirschberg! Și eu de la Zollern! i-au răspuns ceilalți doi frați.

— Pesemne ca iazul se află drept la mijloc, a continuat mezinul. Strașnic!

— Ei, tocmai de aceea v-am poftit aici. Știu că vă place mult să pescuiți. Și mie îmi place să dau din când în când cu undița. În iaz sunt destui pești chiar și pentru trei castele, iar pe malul iazului e destul loc pentru noi trei, chiar dacă am veni din întâmplare toți deodată. Vreau ca, de azi înainte, această apă să fie a noastră a tuturor, și fiecare dintre voi va avea aceleași drepturi asupra ei ca și mine.

— Nobilul nostru frate e nespus de îndatoritor, a zis Ghiduș cu un zâmbet ironic. Ne dă o întindere de apă de șase pogoane și câteva sute de peștișori! Ei bine, și ce ne cere în schimb? Căci numai moartea n-are plată!

— Nu vă cer nimic, a spus Kuno. Nu vreau decât să vă întâlnesc din când în când la iaz și să stau de vorbă cu voi. Oricum, suntem fiii aceluiași tată!

— Nu, așa nu-i bine, răspunse seniorul de la

Schalksberg. Nu e nimic mai neplăcut decât să pescuiești laolaltă cu alții. Unul gonește peștii celuilalt. Dar dacă am cădea la învoială asupra zilelor în care să venim la pescuit, de pildă tu, Kuno, luni și joi, Wolf marți și vineri, iar eu miercuri și sâmbătă, atunci primesc darul.

— Eu, nu! a strigat întunecatul Wolf. Nu primesc nici un dar și nu vreau să împart cu nimeni nimic. Kuno ne îmbie să împărțim iazul, fiindcă avem tustrei aceleași drepturi asupra lui. Eu zic să jucăm zaruri și să se hotărăască al cui rămâne. Dacă norocul va fi de partea mea, puteți veni oricând să mă întrebați dacă vă dau voie să pescuiți ori ba.

— Eu nu joc zaruri, a răspuns Kuno cu tristețe, văzând că nu se poate apropia de frații lui pentru nimic în lume.

— De bună seamă, a râs Ghiduș, fratele nostru este un senior cucernic, dreptcredincios, care socotește jocul cu zarurile drept un păcat de moarte. Dar eu m-am gândit la altceva, la ceva ce nu-l poate rușina nici pe cel mai evlavios sihastru. Să ne aducem undițele și să pescuim până când orologiul de la Zollern va bate douăsprezece ceasuri, și iazul va fi al aceluia care va prinde cei mai mulți pești până la ceasul acela.

— Ar fi o prostie, a spus Kuno, să lupt pentru ceea ce îmi aparține de drept prin moștenire. Dar ca să vă încredințez că nu am glumit când v-am spus să împărțim iazul, fie, mă duc să-mi iau uneltele de pescuit.

Atunci au sărit cu toții în șa și au pornit fiecare spre castelul lui. Gemenii au trimis în mare grabă slujitorii să scormonească pe sub toate pietrele vechi și să adune viermișori de momeală. Kuno și-a luat însă sculele obișnuite de pescuit și momeala pe care învățase s-o pregătească odinioară de la bătrâna Feldheimer, și a ajuns cel dintâi la iaz. Curând au sosit și gemenii. Kuno i-a lăsat să-și aleagă locurile cele mai bune, unde să poată sta în voie, apoi a azvârlit undița. Minune! Peștii îl recunoșteau

parcă de stăpân al iazului. Cete întregi de crapi și de știuci se adunau forfotind în jurul undiței sale, iar peștii cei mai bătrâni și mai mari îi goneau pe cei mici. În fiecare clipă scotea câte un pește. Nici nu apuca să arunce undița bine, că douăzeci-treizeci de pești așteptau cu gurile căscate, gata să se lase prinși în cârligul ascuțit. Peste două ceasuri, în jurul lui Kuno se ridicau mormane de pești dintre cei mai frumoși. S-a oprit din pescuit și s-a dus la frații săi să vadă ce fac. Ghiduș prinsese un crâpcean și doi bieți obleți, iar Wolf - trei mrene și două plevuște. Amândoi se uitau amărâți spre malul opus, căci se vedea foarte bine cât noian de pește prinsese fratele lor mai mare. Kuno s-a apropiat încetisor de Wolf, dar acesta, turbat de mânie, a sărit în sus, a rupt sfoara, a făcut bucăți bățul undiței și a aruncat totul în iaz.

— Aș vrea să arunc o mie de cârlige în apă în loc de unul, iar de fiecare să se prindă una din aceste făpturi! a strigat el. Nu-i lucru curat la mijloc. Aici sunt farmece și vrăjitorii. Altfel cum ai putea să prinzi tu, Kuno-prostănacul, într-un ceas, mai mulți pești decât prind eu într-un an?

— Da, da. acum mi-aduc aminte, a adăugat Ghiduș, că el a deprins meșteșugul pescuitului de la mătușa Feldheimer, vrăjitoarea aceea blestemată! Și noi ne-am lăsat amăgiți să pescuim cu el. Într-o bună zi o să ajungă și el un vrăjitor.

— Nu, vrăjitoare adevărată nu e, a zis Ghiduș, în bătaie de joc. Muieri de felul ăsta știu de obicei să prevestească viitorul, dar baba Feldheimer va ajunge să prevestească viitorul atunci când se va preface în lebădă. Nu i-a prezis ea tatălui nostru că moștenirea pe care ne-o va lăsa va putea fi cumpărată cu un gulden cu cap de cerb, cu alte cuvinte că tata o să ajungă la sapă de lemn? Totuși, când a murit, totul, cât cuprinzi cu ochii de pe zidurile castelului Zollern, era al lui. Baba Feldheimer nu e altceva decât o bătrână fără minte, iar tu, Kuno, un prostănac!

După aceste cuvinte, mezinul s-a îndepărtat în grabă, căci se temea de mâna grea a fratelui său, iar Wolf l-a urmat, împrôșcându-l cu toate sudălmile pe care le învățase de la tatăl lui.

Îndurerat din cale-afară, Kuno s-a îndreptat spre casă. Își dăduse seama că nu se putea înțelege cu frații lui. Vorbele lor urâte îi făcuseră atâta inimă rea, încât a căzut la pat a doua zi și numai cuvintele de alinare ale capelanului Iosif și licorile tămăduitoare ale mătușii Feldheimer l-au izbăvit de moarte.

Când gemenii au prins însă de veste că fratele lor Kuno zace greu bolnav, au făcut un praznic grozav. Amețiți de băutură, s-au legat cu jurământ ca acela care va afla primul de moartea lui Kuno-prostănacul să dea de știre celuilalt prin salve de tun iar cel care va trage primul cu tunurile din castel va avea dreptul să-și aleagă din pivnițele lui Kuno butoiul cu cel mai bun vin.

Wolf a pus un pândar ca să vegheze zi și noapte în împrejurimile Hirschberg-ului, iar Ghiduș a cumpărat cu bani grei pe un slujitor de-al lui Kuno, ca să-l vestească de îndată clipa morții stăpânului său.

Slujitorul acesta era însă mai credincios blajinului și cucernicului său stăpân decât mârșavului conte din Schalksberg. Într-o seară, el a întrebat-o îngrijorat pe bătrâna Feldheimer cum se simte stăpânul său, și când acesta i-a răspuns că starea sănătății lui este mulțumitoare, slujitorul i-a povestit despre uneltirile celor doi frați, adăugând că-și puseseră-n gând să-și arate bucuria cu prilejul morții fratelui lor, prin salve de tun. Auzind aceste cuvinte, bătrâna s-a necăjit cumplit. Dar când i-a spus contelui totul, acestuia nu-i venea să creadă că frații lui ascundeau în sufletul lor atâta neomenie. Atunci bătrâna l-a povățuit să-i pună la încercare, răspândind zvonul că ar fi murit. Vestea va zbura ca fulgerul și, dacă vor auzi salve de tun, însemna că slujitorul grăise adevărul. Contele a chemat slujitorul

cumpărat de fratele său, l-a descusut încă o dată și i-a poruncit să plece călare spre Schalksberg, ca să dea acolo de știre că lui Kuno i se apropie sfârșitul.

În timp ce slujitorul cobora povârnișul de la Hirschberg, a fost zărit de pândarul contelui Wolf de Zollern. Acesta i-a tăiat drumul și l-a întrebat încotro aleargă.

— Vai mie, a răspuns slujitorul, sărmanul meu stăpân n-o mai duce până-n seară! Toți socot că i-a sunat ceasul.

— Așa? I-a sunat ceasul? a strigat celălalt și cât ai clipi s-a repezit la cai, a sărit în șa și a dat piteni bidiviului, zburând spre Zollern. A suit dealul ca vântul și a ajuns la poarta castelului, unde bietul cal a căzut grămadă, iar călărețul a mai apucat să strige „Contele Kuno moare!” după care și-a pierdut simțirile. Tunurile din Zollern au început să bubuie, umplând de fericire inima contelui Wolf și a mamei sale. Se și vedeau stăpânii butoiului de vin, ai iazului și ai giuvaerurilor. Ecoul puternic al acestor salve îi bucură peste măsură, dar și-au dat seama curând că nu era ecou, ci salvele tunurilor din Schalksberg. Wolf i-a spus atunci mamei sale, zâmbind:

— Și fratele meu mai mic a avut iscoadele lui. Deci trebuie să împărțim pe din două și vinul, ca și întreaga moștenire.

A sărit apoi pe cal și a pornit în galop, căci se temea ca Ghiduș să nu i-o ia înainte și să pună mâna pe bunurile de preț ale răposatului.

La iaz, frații s-au întâlnit și s-au uitat unul la altul, rușinați de graba cu care voiseră să ajungă la Hirschberg. Nici n-au pomenit de Kuno, în timp ce-și urmau drumul, ci s-au sfătuit frățește ce să facă mai departe și ale cui să fie domeniile de la Hirschberg. Au trecut călări podul și, la fereastra castelului, ce să vezi? Fratele lor, teafăr și sănătos, se uita în curte cu ochii scăpărând de mânie. Gemenii s-au înspăimântat cumplit, crezând mai întâi că e o stafie, și și-au făcut semnul crucii, dar văzând că era

Kuno în carne și oase, Wolf a strigat:

— Ptiu, lua-te-ar...! Ce prostie! Credeam c-ai murit!

— Nu-i niciodată prea târziu, a grăit mezinul, săgetându-l pe Kuno cu o privire veninoasă.

Acesta a strigat însă cu glas tunător:

— Din clipa asta, toate legăturile noastre de rudenie s-au rupt pentru totdeauna. Am auzit prea bine salvele voastre de bucurie, dar, băgați de seamă, am pregătit și eu cinci culevrine³ aici, în curte, și le-am încărcat în cinstea voastră. Pieriți din calea ghiulelelor mele, ca să nu aflați cum se trage la Hirschberg!

Văzându-l atât de îndârjit, frații au dat pinteni cailor și au coborât în mare grabă povârnișul. Kuno le-a trimis din urmă o ghiulea care a zburat pe deasupra capului lor, așa că ei au făcut fără voie o plecăciune adâncă și cuviincioasă. Kuno nu voia însă decât să-i sperie, nu să-i lovească.

— De ce ai tras salvele de tun, nătărăule? a întrebat supărat Ghiduș. Eu am tras numai după ce le-am auzit pe-ale tale.

— Ba, să am iertare. Întreab-o și pe mama! a răspuns Wolf. Tu ai tras întâi și ne-ai făcut de râs, neobrăzatule!

Mezinul nu s-a lăsat nici el mai prejos cu vorbele de ocară și când au ajuns la iaz sudălmile moștenite de la Zollern-tună-și-fulgeră curgeau șuvoi. Până la urmă, frații s-au despărțit învrăjbiți și furioși.

A doua zi, Kuno și-a făcut testamentul. Bătrânica Feldheimer i-a spus capelanului:

— Pun rămașag că nu scrie cuvinte prea drăgăstoase despre cei doi tunari.

Dar toate încercările ei de a-l descoase pe dragul ei binefăcător au fost zadarnice. Acesta nu a suflat o vorbă despre testament. Bătrâna nu a mai apucat să afle nimic, fiindcă după un an, în ciuda alifiilor și a licorilor ei, și-a dat sufletul fără să fi fost măcar bolnavă. Îi sunase ceasul. Cei

---

3 Tun vechi cu țeava foarte lungă.

nouăzeci și opt de ani ai ei ar fi dus la groapă pe orice om, cât de sănătos.

Contele Kuno a înmormântat-o cu mare cinste, nu ca pe o femeie sărmană, ci ca pe o mamă. După moartea bătrânei; el a început să se simtă tot mai singur în castelul său, mai ales fiindcă părintele Iosif a purces și el din lumea aceasta, scurt timp după băbuța Feldheimer.

Singurătatea lui, nu a dăinuit însă prea mult, căci bunul Kuno s-a sfârșit din viață la vârsta de douăzeci și opt de ani. Gurile rele spuneau că ar fi murit otrăvit de Ghiduș.

Dar oricum ar fi fost, la câteva ceasuri după moartea lui, la Zollern și la Schalksberg au bubuit din nou tunurile. Fiecare castel îi vestea sfârșitul cu câte douăzeci și cinci de salve.

— De data asta s-a isprăvit de-adevăratele cu el! a zis Ghiduș, întâlnindu-se cu fratele său pe drum.

— Da, a răspuns Wolf, și dacă s-ar întoarce de pe lumea cealaltă și ne-ar striga vorbe de ocară de la fereastră, ca odinioară, pușca mea abia așteaptă să-l învețe buna-cuviință și să-i vină de hac.

Vorbind așa, suiră pieptiș înălțimea pe care se află castelul. Când un călăreț necunoscut, însoțit de alaiul său cavaleresc, i-a ajuns din urmă, cei doi, socotind că trebuie să fie vreun prieten de-al fratelui lor, care venea la înmormântare, s-au prefăcut că plâng, nemaicontenind să-l laude pe cel dispărut și jelindu-i moartea timpurie. Ghiduș a izbutit chiar să-și stoarcă lacrimi de crocodil. Cavalerul nu scotea însă nici o vorbă, ci urca liniștit și tăcut alături de ei, îndreptându-se spre Hirschberg.

— Așa, acum suntem în largul nostru. Adu vin, chelarule, dar din cel mai bun! a strigat Wolf, descălecând.

Apoi au urcat scara în spirală și au intrat în sala castelului, urmați de tăcutul călăreț. În clipa când gemenii s-au așezat tihniți la masă, necunoscutul a scos din pieptar o monedă de argint și a zvârlit-o pe masa de ardezie. Banul s-a rostogolit zornăind, iar străinul a zis:

— Iată moștenirea voastră. Nici mai mult, nici mai puțin decât un gulden cu cap de cerb.

Frații s-au uitat unul la celălalt mirați, au izbucnit în râs și l-au întrebat ce vrea să spună.

Cavalerul a scos atunci un pergament cu o mulțime de peceti. Acolo, Kuno-prostănacul scrisese toate faptele dușmănoase săvârșite în timpul vieții sale de către frații lui. La sfârșit îi vestea că, în afară de giuvaerurile răposatei sale mame, hotărâse să vândă Würtemberg-ului întreaga moștenire pentru o nimica toată, în schimbul unui biet gulden cu cap de cerb. Giuvaerurile urmau a fi folosite spre a se clădi un azil pentru săraci în orașul Balingen.

Frații au încremenit, râsul le-a înghețat pe buze. Scrâșneau neputincioși. Ce puteau să facă ei împotriva provinciei Würtemberg! Pierduseră frumusețe de moșie, pădurea, ogoarele, orașul Balingen, până și iazul cu pești, și nu moșteniseră decât un pârlit de gulden cu cap de cerb!

Furios, Wolf l-a vârât în pieptar, fără a scoate o vorbă, și-a pus tichia pe cap și trecând mânios, fără să salute, pe lângă trimisul Würtemberg-ului, a încălecat și a pornit spre Zollern.

În dimineața următoare, plictisit de cicălelile mamei sale, care nu mai contenea cu muștrările fiindcă pierduseră și moșia și giuvaerurile, Wolf a pornit călare spre Ghiduș, la Schalksberg. Când a ajuns la fratele său, l-a întrebat:

— Ce zici să facem cu moștenirea noastră? Să jucăm pe ea, sau s-o bem?

— Mai bine s-o bem, a răspuns Ghiduș. Așa vom câștiga amândoi. Hai călare la Balingen, să-i înfruntăm pe oamenii de acolo, cu toate că am pierdut orașelul în chip rușinos.

— Iar la cârciuma „Mielul” e un vin roșu strașnic; nici împăratul nu are altul mai bun, a adăugat Wolf.

Amândoi au pornit spre Balingen și acolo s-au oprit la

cârciumă și au întrebat cât costă o oca de vin roșu; după care, au închinat unul în sănătatea celuilalt, până au mântuit guldenul. Atunci Wolf s-a ridicat în picioare, a scos din pieptar moneda de argint cu capul de cerb pe ea, a azvârlit-o pe masă și i-a strigat cârciumarului:

— Iată guldenul ce ți se cuvine! Mai vrei ceva? Cârciumarul a luat guldenul, l-a întors pe o parte și pe alta, și a răspuns zâmbind:

— Ar fi în regulă, dar, vedeți, acesta e un gulden cu cap de cerb. Aseară a sosit o ștafetă din Stuttgart, iar azidimizează crainicul a vestit în numele contelui de Württemberg, stăpânul orașelului nostru, că banii aceștia nu mai sunt buni. Trebuie să-mi dați alții.

Cei doi frați au pălit, uitându-se unul la altul.

— Plătește, a spus unul.

— N-ai bani? a întrebat celălalt. În cele din urmă au rămas datori un gulden la „Mielul” din Balingen și au plecat tăcuți pășind îngândurați unul lângă altul. Când au ajuns la răscrucea unde un drum ducea la dreapta, spre Zollern, iar altul la stânga, spre Schalksberg, Ghiduș a spus:

— Așadar, am moștenit mai puțin decât nimic, și pe deasupra am mai băut și un vin prost.

— Da, a răspuns fratele lui. Vorbele bătrânei s-au adevărit; „Moștenitorii tăi nu se vor alege nici măcar cu un gulden cu cap de cerb!” Din banii moșteniți n-am putut plăti nici barem o oca de vin!

— Știi! a zis stăpânul Schalksberg-ului.

— Prostii! a răspuns seniorul din Zollern, îndreptându-se călare spre castel, mânios pe sine însuși și pe toată lumea.

— Aceasta e povestea guldenului cu cap de cerb, a încheiat făurarul, și se spune că e adevărată. Cârciumarul din Dürrwangen, care se află aproape de cele trei castele, a povestit-o unui bun prieten al meu, călăuză, care, trecând adeseori prin munții albi ai Saubiei trăgea

totdeauna la Dürrwangen.

Oaspeții au bătut din palme, încântați de povestea faurului.

— Câte nu se întâmplă în lumea asta! a strigat cărăușul. Îmi pare bine că nu ne-am pierdut vremea cu jocul de cărți. Am să țin bine minte povestea asta și o s-o istorisesc mâine tovarășilor mei, cuvânt cu cuvânt.

— În timp ce povestea făurarul, mi-am adus și eu aminte de o întâmplare! zise studentul.

— Spune, spune! îl rugară într-un glas făurarul și Felix.

— Fie, răspunse studentul. Mai curând sau mai târziu, tot o să-mi vină și mie rândul să povestesc ceva. Ceea ce veți auzi pare-se că s-a petrecut aieva.

Zicând acestea, s-a așezat mai bine în jilt, pregătindu-se să înceapă. Dar hangița a pus furca și fuiorul deoparte și s-a îndreptat spre masa oaspeților.

— Acum, domnilor, e timpul de culcare, spuse ea. Ornicul a bătut ceasurile nouă și mâine avem treabă.

— Mai adu o sticlă cu vin și poți să te duci la culcare! strigă studentul. Nu mai avem nevoie de dumneata.

— Nu se poate răspunse ea, posomorându-se. Atâta timp cât se află mușterii în sală, nici eu, nici slujitorii nu ne culcăm. Ce să mai lungim vorba, domnilor! Duceți-vă în odăile dumneavoastră. Și așa e prea târziu. În casa mea nu se petrece peste ceasurile nouă.

— Cum asta, cucoană? rosti mirat făurarul. Ce-ți pasă dumitale dacă noi rămânem aici singuri, după ce te-ai culcat dumneata? Suntem oameni cinstiți, nu-ți șterpelim nimic și nici n-o s-o ștergem fără plată. Nu îngădui să fiu dat afară în felul acesta din nici un han din lume.

Femeia îi aruncă o privire mânioasă:

— Nu cumva credeți că o să-mi schimbânduiala casei pentru orice golan, pentru orice haimana de calfă, pentru doisprezece crețari ai lui? Vă spun pentru ultima oară că nu îngădui asemenea purtări.

Faurul vru să mai răspundă ceva, dar studentul îl privi cu înțeles și le făcu celorlalți un semn din ochi.

— Bine, zise el. Dacă hangița nu ne lasă să mai rămânem, apoi să mergem în camerele noastre. Dar ne-ar trebui niște lumânări, ca să nu bâjbâim.

— N-am de unde sa vă dau, răspunse ea, posomorâtă. Ceilalți or să nimerească drumul și prin întuneric, iar dumitale o să-ți ajungă și capătul ăsta de lumânare. N-am altceva.

Tânărul primi tăcut lumânarea și se ridică. Ceilalți își luară traistele, ca să le ducă în camerele lor, și începură să urce scara după student. Acesta mergea înainte cu lumânarea. Când au ajuns sus, studentul îi rugă să meargă în vârful picioarelor, deschise ușa camerei sale și le făcu semn să intre.

— Nu mai încape nici o îndoială, le spuse el. Vrea să ne dea pe mâna tâlharilor! N-ați băgat de seamă cât de stăruitor ne trimitea la culcare? Cum încerca cu tot dinadinsul să ne împiedice sa stăm de veghe laolaltă? Nădăjduiește c-o să ne culcăm acum și că tâlharii au să ne surprindă dormind.

— Nu credeți c-ar fi mai bine să plecăm de aici? întrebă Felix. Mă simt mai la largul meu în pădure decât între zidurile astea.

— Ferestrele sunt și aici zăbreлите! exclamă studentul, încercând zadarnic să smulgă una din gratii. Nu ne rămâne decât o singură ieșire: s-o zbughim pe poartă. Nu cred însă c-o să ne lase.

— Să încercăm, spuse cărăușul. Vreau să văd dacă pot ajunge măcar până în curte. Dacă se poate, mă întorc și vă iau pe toți.

Ceilalți încuviințară. Cărăușul se descălță și se furișă în vârful picioarelor spre scară. Sus, în odaie, tovarășii lui ascultau încordați, cu teamă. Tânărul ajunsese la jumătatea scării, întreg și nevătămat, și tocmai voia să se ferească de un stâlp de susținere, când, deodată, îi ieși înainte un câine

uriaș. Dulăul îi puse etichete pe umeri și rânji la el, dezvelindu-și colții lungi și ascuțiți. Căraușul nu îndrăzni nici să înainteze, nici să dea înapoi, de teamă ca, la cea mai mică mișcare, dulăul cel fioros să nu-și înfigă colții în beregata lui. Câinele începu să latre și să urle groaznic. Auzind hărmălaia, rândașul și hangița ieșiră în grabă, cu lumânări în mâini.

— Încotro? Ce vrei? strigă femeia.

— Vreau să-mi iau ceva din căruță, răspunse căraușul, tremurând ca varga, căci prin deschizătura ușii zărise niște umbre care dădeau de bănuit, oameni cu puști în mână.

— Ai fi putut să iei ce-ți trebuie înainte de a urca în cameră, spuse îmbufnată hangița. Fassan, vino-ncoa'! Iacob, încuie poarta și luminează-i omului drumul până la căruță.

Câinele își luă etichete și botul înfiorător de pe umerii căraușului și se așază din nou de-a curmezișul scării. Între timp, rândașul încuiase poarta și porni cu lumânarea înaintea căraușului. Nu era chip să fugă. Frământându-se cam ce-ar putea să ia din căruță, omul își aminti că avea un funt de lumânări pe care trebuia să le ducă la oraș. „Capătul de lumânare pe care-l avem sus nu ține mai mult de un sfert de ceas, și-a zis el, așa că o să avem nevoie de lumânări”. Luă două lumânări din căruță, le ascunse în mânecă și, ca să se afle în treabă, își căută mantaua, care-i trebuia – după cum i-a spus el rândașului – să se învelească în timpul nopții. Ajungând teafăr înapoi, povesti tovarășilor săi despre dulăul uriaș care stătea de pază pe trepte, despre oamenii pe care îi zărise în treacăt, despre pregătirile care se făcuseră ca să pună mâna pe ei, și încheie oftând:

— Nu scăpăm cu viață în noaptea asta!

— Nu-mi vine să cred, răspunse studentul. Nu-mi vine să cred să fie atât de proști oamenii aceștia, să omoare patru inși pentru o nimica toată. De aceea ar fi bine să nu

ne împotrivim. În ceea ce mă privește, eu am cel mai mult de pierdut. Pe calul meu au și pus mâna, de bună seamă. Am cumpărat bidiviul acum patru săptămâni și m-a costat cincizeci de galbeni. Punga și hainele le dau de bună voie, căci, la urma urmelor, viața e îmi mai scumpă.

— Dumitale îți este mai ușor, răspunse cărăușul. N-ai cine știe ce de pierdut; asemenea lucruri se pot lesne înlocui. Eu, însă, sunt ștafetă. Am plecat din Aschaffenburg cu fel de fel de lucruri, iar în grajd am doi cai frumoși, singura mea avere.

— Nu-mi vine să cred c-or să se lege de dumneata, spuse giuvaergiul. Prădarea unei ștafete ar stârni mare zarvă și tăvănoș în țară. Și eu cred că-i mai bine să dau de bună voie, cum a zis dumnealui, tot ce am și să făgăduiesc, sub jurământ, să nu suflu o vorbă și nici să mă plâng. E mai cuminte așa decât să mă împotrivesc unor oameni înarmați cu puști și pistoale pentru câteva boarfe.

La aceste cuvinte, cărăușul scoase lumânările, le lipi de masă și le aprinse.

— Atunci, în numele Atotputernicului, să așteptăm și să vedem ce-o să se întâmple, zise el. Hai să ne așezăm și să gonim somnul cu o poveste.

— Să facem precum spui, răspunse studentul, și, fiindcă e rândul meu, iată că și încep.

INIMĂ RECE (Partea întâi)

Cine călătorește prin țara Suabilor, acela să nu scape prilejul de a-și plimba ochii măcar nițeluș prin Pădurea Neagră; nu de dragul copacilor deși nu se găsesc oriunde atâția brazi nemaipomenit de mulți și țâșnind, ca într-o vedenie, spre cer; însă de dragul oamenilor, care se deosebesc în chip ciudat de toată omenirea din jur. Ei sunt mai înalți decât oamenii obișnuiți, au spete late, mădulare puternice și, în totul de tot, se pare că aerul întremător, care lunecă dimineața printre brazi, îi dăruie încă din tinerețe cu plămâni mai slobozi, cu ochi mai ageri și cu o fire mai deschisă, chiar dacă mai aspră, decât ale

locuitorilor de prin șesuri și văi. Dar nu numai prin statură și prin felul de a fi, ci și prin datini și port acești oameni nu-și găsesc pereche printre semenii lor din afara pădurii. Mai frumos decât toți se îmbracă pădurenii din ținutul Baden; bărbații își iasă barba să crească în jurul feței, așa cum li-e dată ea de la natură; pieptarele negre, pantalonii uriași, strâns încrețiți, ciorapii roșii, pălăriile țuguiate, cu marginile largi, le dau o înfățișare aparte, în același timp serioasă, plină de greutate. Aici, cei mai mulți sunt sticlari, însă fac și ceasornice, cu care umblă o jumătate de lume, ca să le vândă. În cealaltă parte a pădurii trăiește o spiță din același neam; doar că munca și îndeletnicirile lor au născut alte datini și obiceiuri decât ale sticlarilor. Ei trăiesc de pe urma pădurii; doboară și curăță brazii, îi mână cu plutele în jos pe Nagold până la Neckar și de acolo pe apa Rinului, la vale, spre Olanda; chiar și marea îi cunoaște pe acești bărbați din Pădurea Neagră, care coboară de sus cu plutele lor lungi. Opresc pe rând în toate orașele lipite de malul fluviului și își așteaptă semet cumpărătorii care ar avea nevoie de buștenii și de scândurile lor; dar bârnele cele mai groase și lungi ei le vând, pe bani grei, olandezilor, care le folosesc la construcția de vase. Astfel, oamenii aceștia duc o viață aspră, călătorind întruna. Bucuria lor e să zboare la vale pe pluta de lemn, necazul – să urce din nou pe mal. De aceea și portul lor seamănă prea puțin cu portul sticlarilor, care locuiesc în partea cealaltă a pădurii. Pieptarul e din pânză închisă la culoare, de pe umerii largi coboară niște bretele verzi de lățimea unei palme iar din buzunarul pantalonilor de piele neagră se ițește întotdeauna, ca semn al nobleței, parmacul de alamă; însă mândria lor sunt cizmele, poate cele mai mari din câte se poartă azi pe lume; căci le poți trage cu vreo două palme mai sus de genunchi și, umblând cu asemenea încălțări nu ți se udă picioarele chiar dacă le scufunzi la trei șchioape în apă.

Până nu de mult, acești pădurari încă nai credeau în

duhurile pădurii și abia de curând li s-a mai scos din cap deșertăciunea. Curios e însă că și duhurile care, după credințele vechi, ar hălădui prin Pădurea Neagră, s-au împărțit în două, după cele doua feluri de îmbrăcăminte. Spuneau de pildă unii că Omulețul-de-sticlă, un duh blând, mititel, măsurând vreo trei șchioape și jumătate, nu s-ar arăta niciodată altfel decât cu o pălărioară țuguiață, având marginile largi, cu pieptăraș, cu pantaloni încrețiți și cu ciorăpiori roșii. Altul, în schimb, căruia îi zicea Michel Olandezul și care locuia în partea cealaltă a pădurii, era un găligan uriaș, spătos, îmbrăcat în portul plutașilor, și mulți dintre aceia care jurau că-l văzuseră dădeau a înțelege că n-ar vrea să plătească din punga lor atâția viței câți îi trebuie lui ca să-i ajungă pielea pentru o pereche de cizme.

„Are niște cizme, spuneau ei, încât un om ca toți oamenii ar intra în ele până la gât”.

Și mai spuneau că din gura lor nu iese decât adevărul, nimic umflat.

Cu aceste duhuri ale pădurii, un tânăr de prin partea locului cică ar fi pățit o istorie, pe care vreau să v-o povestesc.

Trăia deci, în Pădurea Neagră o văduvă, pe nume Barbara Munk; soțul ei fusese cărbunar și, după ce acesta muri, văduva îl tot îndemna și-l pregătea pe feciorul ei de șaisprezece ani pentru aceeași meserie.

Tânărul Peter Munk, băiat chipeș, se lăsa în voia mamei, că doar nu învățase alta nici de la tatăl său – și, cât era săptămâna de lungă, sta și se afuma lângă cuptor sau, negru, plin de funingine, sperind oamenii, bătea străzile orașelor în căutare de mușterii pentru cărbunii lui. Dar cărbunarul are îndeobște destul timp să gândească și la sine și la ceilalți și, când Peter Munk sta lângă cuptorul său, atunci arborii întunecoși ai pădurii, liniștea din jur îi strecurau în suflet jale și dor nelămurit, îl mâhnea ceva, îl supăra ceva, nu știa nici el ce anume. Până la urmă găsi pricina: îl nemulțumea starea lui. „Un cărbunar negru și

singuratic, gândea el. Asta înseamnă să trăiești în ticăloșie. De câtă cinste se bucură sticlarii, ceasornicarii, chiar și lăutarii în serile de duminică! Iar când eu, Peter Munk, spălat și periat, mă înfățișez cu pieptarul de sărbătoare al tatii, cu nasturi de argint, cu ciorapii roșii nou-nouți, și când vine cineva în spate și se întreabă cine-o fi domnișorul ăsta chipeș și îi plac ciorapii și mersul meu – atunci, numai ce mă ajunge din urmă și mă vede la față, își spune în gând: „Ah, ăsta nu-i decât Peter, cărbunarul!”

De altminteri, și pe plutașii de dincolo, Peter îi jinduia din adâncul inimii. Când zdrahonii aceia veneau pe-aici în costumele lor arătoase, cu nasturi, catarămi și lanțuri de o sută de ocale atârinate la piept, când măsurau din ochi perechile de dansatori, stând crăcănați și mândri, înjurând și trăgând fumul, asemenea celor mai nobili olandezi, din pipele lor de lut ars, lungi de-un cot – atunci Peter vedea în plutași adevărați idoli ai fericirii. Iar când fericiții aceștia, vârându-și mâna în buzunar și scoțând la iveală câte un pumn de taleri mascați, se apucau să arunce zarurile, cinci guldeni încolo, zece încoace – atunci Peter simțea că-și iese din minți și se furișa tulburat până la coliba lui; căci nu o dată, seara, la sărbători, văzuse pe câte un „domn al lemnului” pierzând la joc mai mult decât agonisea bietul de taică-său într-un an. Erau mai cu seamă trei asemenea plutași dintre care Peter nu știa pe care să-l admire mai mult. Primul, un bărbat înalt și gros, cu obrajii rumeni, avea faima celui mai bogat om din împrejurimi. I se spunea Ezechiel-cel-gros. Acesta călătorea de câte două ori pe an la Amsterdam, cu lemn de construcție, și găsea de fiecare dată prilejul să-l vândă cu atâta mai scump decât alții încât se întorcea frumușel cu vaporul, pe când ceilalți veneau pe jos. Al doilea era cel mai înalt și mai uscățiv bărbat din toată pădurea. I se spunea Schlurker-cel-lung. Pe acesta Peter Munk îl jinduia pentru curajul său neobișnuit; se încontra cu oamenii cei mai de văză: la cârciumă, să fi fost înghesuiala cât de mare, Schlurker ăsta

ocupa mai mult loc decât patru inși din cei mai grași, luați laolaltă; ba se proptea în coate pe toată lățimea mesei, ba își lungea câte un picior pe bancă, dar nimeni nu-i zicea un cuvîntel, căci era plin de bani. Al treilea, un bărbat tânăr și frumos, dansa cel mai bine în tot lungul și latul ținutului, de aceea i se spunea Regele dansului. Fusese om sărac, slujise ca argat la un lemnar și, deodată, se înavuți peste măsură; unii ziceau că ar fi găsit, la rădăcina unui brad bătrân, o oală plină cu galbeni; alții, că ar fi dat, nu departe de Bingen, cu cangea în apele Rinului – cum fac uneori plutașii ca să prindă peștele în cârlig – și ar fi scos din adâncuri un sac burdușit cu aur, care cică ar fi fost o parte din comoara Nibelungilor, îngropată acolo; ce mai, ajunsese omul putred de bogat și toți, cu mic și mare, îl priveau ca pe un prinț.

La bărbații aceștia trei se tot gândea Peter cărbunarul pe când ședea singur-singurel în pădurea de brazii. Ce-i drept, aveau tustrei o anume hibă, care-i făcea nesuferiți în ochii celorlalți: erau de o zgârcenie neomenească, nu arătau pic de milă față de datornici ori săraci – cu toate că băștinașii Pădurii Negre sunt de felul lor oameni îngăduitori. Se știe însă cum merg treburile: pe de o parte îi urau pentru zgârcenia lor, pe de alta îi cinsteau ca bogătași. Că doar nu mai era nimeni să arunce cu bănet cum aruncau ei, de parcă l-ar fi cules de pe jos scuturând brazii.

„Așa nu se mai poate, își spuse într-o zi Peter, foarte amărât. Ieri, de sărbătoare, toată lumea ședea în cârciumă! Dacă nu ies curând la liman, apoi îmi scurtez zilele. Ai, de-aș fi și eu bogat, bine văzut ca Ezechiel-cel-gros, ori puternic, fără teamă, ca Schlurkar-cel-lung, ori plin de faimă și de bani ca Regele dansului, care, în loc de un sfanț, le aruncă muzicanților taleri de aur! De unde naiba o fi având atâția bani?”

Îi trecură prin cap căteșitoate, cum și în ce fel ar putea să se căpătuiască, dar nimic nu-l mulțumi. Până la

urmă se opri la vechile povești, cu oameni care s-ar fi umplut cândva de bani datorită lui Michel Olandezul și Omulețului-de-sticlă. Pe când mai trăia tatăl său, veneau adesea în casă prieteni nevoiași și se întindeau la taclale lungi despre tot soiul de bogătani și despre felul cum au ajuns să prindă cheag. Atunci îl pomeneau nu o dată pe Omulețul-de-sticlă. Gândindu-se adânc, Peter își aminti chiar și poezia ce trebuia rostită pe Dâmbul cu brazi pentru ca duhul cu pricina să se arate. Începea așa:

Tu, în pădurea de brazi vistiernic, Tu, peste codri stăpânul puternic, De sute de ani te lași văzut... Însă degeaba își trudi Peter capul ca să-și amintească și cuvintele ce urmau. De multe ori era gata-gata să întrebe pe câte un bătrân cum sună mai departe versurile; însă de fiecare dată îl oprea teama, nu cumva să-și dezvăluie gândurile; de altfel, judeca dânsul, s-ar putea ca povestea cu Omulețul-de-sticlă să nu prea fie răspândită și prea puțini să fie oamenii care știu acele cuvinte, că doar nu erau mulți bogătașii din Pădurea Neagră; și apoi, de ce nici tatăl său, nici nevoiașii ceilalți nu-și încercaseră, la timpul lor, norocul?

În sfârșit, Peter aduse vorba despre Omulețul-de-sticlă în fata mamei, care îi înșiră doar lucruri știute, își aminti doar primul din versurile ce trebuiau rostită și, ca noutate, îi spuse că duhul acela pitic nu se arăta decât oamenilor născuți duminică, între orele unsprezece și două. El, Peter, cică se potrivea, numai de-ar afla cum sună poezia, căci s-a născut într-o duminică la orele douăsprezece de prânz.

Auzind Peter cărbunarul una ca asta, mai că-și pierdu cumpătul de bucurie și de dorul aventurii ce-l aștepta. I se păru de ajuns că știe o parte din versuri și că s-a născut duminică, pentru ca Omulețul-de-sticlă să răsară înaintea lui. Astfel, într-un rând, după ce își vându cărbunii, nu mai aprinse focul în cuptor ci, punându-și pieptarul măreț al tatii, ciorapii noi, roșii și pălăria de zile mari, apucă un

ciomag negru, noduros, lung de cinci picioare, și își luă rămas bun de la maică-sa:

— Mă duc la cancelarie, în oraș. Curând se aleg feciorii pentru armată și vreau să-i mai bag în cap funcționarului că ești văduvă și că nu mă ai decât pe mine, singurul fiu.

Mama îi lăudă gândul cel bun; el însă porni spre Dâmbul cu brazi. Acesta se afla cocoțat pe cea mai mare înălțime din Pădurea Neagră, și jur împrejurul lui, preț de vreo două ore de mers, nu se zărea pe-atunci nici colibă, darmite sat, căci oamenii superstițioși ziceau că ar fi un loc nesigur. De altfel, nici nu se prea îndemna lumea să taie acolo brazi, deși creșteau înalți și frumoși; și asta pentru că nu o dată când lucrau prin acele părți, oamenii se pomeneau că le zboară securea din mâini și cade în bulboanele râului; alteori, brazii, prăbușindu-se prea repede, fie că-i betegeau, fie că-i omorau pe tăietori; unde mai pui că lemnul, cât ar fi fost el de bun, nu-l puteai folosi decât pentru foc, deoarece plutașii nu luau niciodată asemenea bușteni, urmând o veche credință care spunea că un singur buștean de la Dâmbul cu brazi, amestecat în plută, duce la pierzare și lemnul, și oamenii. Așa se face că brazii de pe Dâmbul cu pricina creșteau atât de înalți și deși, încât ziua ți se părea noapte. Ajuns în preajmă, Peter Munk simți că-l trec sudorile; nu se auzea nici un glas, nici un pas în afară de pașii lui, nici o izbitură de topor, chiar și zburătoarele păreau să ocolească brădetul întunecat.

Peter Munk urcă pe creasta Dâmbului și se opri în fața unui brad nemaipomenit de gros, pentru care orice negustor olandez ar fi plătit pe loc câteva sute de guldeni. „Aici, gândi Peter, trebuie că șade Omulețul-de-sticlă”. Făcu o plecăciune adâncă, tuși încet și vorbi cu glasul tremurând:

— Vă urez seară bună, domnule de sticlă! Dar nu veni nici un răspuns. Liniștea stăruia ca și înainte. „Poate că ar trebui să spun totuși poezioara”, gândi el. Și începu,

bolborosind:

— Tu, în pădurea de brazi vistiernic, 'Tu, peste codri stăpânul puternic De sute de ani te lași văzut... Abia rosti aceste vorbe și, spre marea lui spaimă, zări o făptură ciudată, mică de tot, ițindu-se de după bradul cel gros. Peter își zise că nu poate fi decât Omulețul-de-sticlă, așa cum îl înfățișau oamenii, cu pieptăraș negru, cu ciorăpiori roșii, cu pălăriuța, totul aidoma ca în poveștile lor, până și fețișoara palidă, fină, isteată. Dar vai, cum se ivise de repede, la fel de repede se făcu nevăzut.

— Domnule de sticlă, vorbi Peter Munk după o clipă de șovăială, fiți vă rog bun și nu mă luați drept neghiob! Dacă vă închipuiți, domnule, că nu v-am văzut, atunci greșiți foarte. V-am zărit când trăgeați cu ochiul de după copac!

Nici acum nu-i răspunse nimeni, i se păru doar că aude din spatele bradului, când și când, un chicotit ușor răgușit. În cele din urmă, nerăbdarea învinse teama.

— Ia stai, băiețaș, strigă el, că te prind eu îndată! Și dintr-un salt, Peter se și afla de partea cealaltă a copacului; însă aici nu era nici un vistiernic al pădurilor de brad, ci doar o veveriță mică, drăgălașă, care se cățara sprintenă pe trunchi.

Peter Munk clătină din cap, judecând în sinea lui că vrăjitoria i-a izbutit în parte și că ar trebui poate încă un versuleț pentru ca duhul să se lase înduplecat; dar, storcându-și mintea în fel și chip, nu găsi urmarea. Veverița sălta pe crenguțele de jos ale bradului și părea să-l încurajeze ori să-și râdă de el. Se ferchezuia, își răsucea frumusețea coada, îl ațintea cu ochii ei deștepți, până ce lui Peter aproape că i se făcu teamă să mai stea singur cu această ființă; căci veverița când părea că are cap de om, când ziceai că poartă pălărie în trei colțuri, când jurai că e altă veveriță, care avea doar lăbuțele dinapoi încălțate cu ciorapi roșii și ghetete negre. Într-un cuvânt, era un animal zglobiu; totuși tânărul cărbunar tremura în fața ei; bănuia

că nu e lucru curat.

Luă deci calea îndărăt, mai grăbit de cum venise, întunericul pădurii se adâncea din ce în ce mai mult, copacii se îndesau și Peter, mânat de frică, o porni la trap și nu se liniști decât atunci când prinse cu urechea lătratul câinilor și când zări mai apoi, printre arbori, fumul unei colibe. Dar apropiindu-se și văzând cum sunt îmbrăcați oamenii de aici, își dădu seama că, în loc să fugă spre casă, la sticlari, apucase în partea cealaltă, unde locuiesc plutașii. Oamenii din colibă erau tăietori la pădure, un bătrân, fiul său, care o făcea pe gazda, nevasta acestuia și câțiva nepoți măricei. Peter îi rugă să-l primească peste noapte și aceștia îl primiră bine, fără să-l întrebe de nume și de loc, îi dădură să bea cidru și seara îi puseră dinainte un cocoș de munte fript, rumenit, cea mai aleasă mâncare din Pădurea Neagră. După cină, mama și fetele se așezară la tors în jurul focului, pe care băieții îl hrăneau cu cea mai bună rășină de brad, în timp ce bunicul, oaspetele și stăpânul casei fumau și se uitau la lucrul femeilor. O parte din băieți ciopleau linguri și furculițe de lemn. Afară în pădure, urla vântul printre brazi; din când în când se auzeau lovituri năprasnice; părea că arbori uriași se frâng și se prăbușesc trosnind. Netemători, băieții ar fi dorit să fugă în pădure, să guste priveliștea aceea grozavă. Dar bunicul îi opri, cântând și vorbind aspru:

— Nu-l sfătuiesc pe nimeni să iasă din casă! rosti el. Căci, pe Dumnezeu, acela nu s-ar mai întoarce! Michel Olandezul doboară acum copacii ca să-și înnoiască pluta.

Băieții îl priveră mirați. Vor fi auzit ei pesemne de acest Olandez, dar acum îl rugară pe bunic să le spună din fir în păr povestea. La rândul său, Peter, care în partea cealaltă a pădurii nu aflase despre Michel Olandezul decât lucruri puține și încâlcite, îl rugă pe bătrân să-i spună cine și cum e duhul cu pricina.

— E stăpânul acestei păduri, lămuri moșul. Și dacă dumneata, la vârsta ce o ai, încă n-ai ajuns să-l cunoști,

înseamnă că locuiești dincolo de Dâmbul cu brazi ori chiar și mai departe. Dar să vă spun câte știu și câte arată povestea despre el. Cu vreo sută de ani în urmă - cel puțin așa zicea bunicul meu - nu găseai în lungul și latul pământului poporeni mai cinstiți ca în Pădurea Neagră. Azi, de când umblă atâția bani prin țară, oamenii s-au viclenit și s-au înrăit. Pe-atunci însă erau altfel și chiar dacă dumnealui de afară mi s-ar uita acum pe geam, încă aş spune ce-am spus de atâtea ori, că numai Michel Olandezul ne-a dus la stricăciune. Trăia deci, cu mai bine de o sută de ani în urmă, un lemnar bogat, care ținea multe slugi; călătorea până departe, pe Rin, ca să-și vândă lemnul, și afacerile îi mergeau de minune, căci era bărbat cinstit și evlavios. Într-o seară, bate la ușa lui un străin, un zdrahon cum nu mai văzuse nicicând. Era îmbrăcat ca și feciorii din Pădurea Neagră, dar la statură îi întrecea cu cel puțin un cap și nimeni nu și-ar fi închipuit vreodată că poate fi pe lume asemenea om uriaș. Vine și îl roagă pe lemnar să-i dea de lucru. Acesta, văzând cât e de puternic și bun de hamalâc, îi socotește simbria și se învoiesc. Michel - căci așa îi zicea pe nume - se arată a fi un lucrător cum stăpânul său nu mai avusese în toată viața lui. La doborâtul brazilor ținea loc de trei; când șase inși cărau bușteanul la un capăt, dânsul îl umfla singur de capătul celălalt.

Dar într-o zi, după ce lucrase o jumătate de an la pădure, Michel se înfățișă stăpânului și rosti:

„Am tăiat destul aici, la copaci. De-acu' mi-ar prinde bine să mai văd și încotro se duc buștenii mei. Ce-ar fi să mă luați plutaș măcar o singură dată?”

Stăpânul răspunse:

„N-aș vrea, Michel, să-ți stau în drum dacă ai poftă să umbli prin lume, deși la tăiat de brazi îmi trebuie oameni vânjoși ca tine, pe când la plută se cere mai mult îndemânare. Dar facă-se de astă dată pe voia ta!”

Așa se și făcu. Pluta cu care urma să plece avea șase

părți, iar ultima parte era din buștenii cei mai grei. Or, seara, în ajunul plecării, Michel mai aduse încă șase bușteni groși și lungi cum nu s-au pomenit; îi săltă câte unul, ușor, ca pe o cange, băgându-i în sperieți pe ceilalți lucrători. Unde doborâse asemenea copaci, nu se știe nici până în ziua de azi. Când văzu ce văzu, stăpânul simți că-i râde inima în piept, căci făcu de îndată socoteala câți bani ar ieși dacă ar vinde acești bușteni. Michel însă vorbi:

„Așa, ăștia o să mă țină la drum, că pe surcelele alea nici nu pot să mă mișc.”

Stăpânul vru să-i dea niște cizme de plutaș, dar Michel le aruncă și scoase la iveală o pereche de cizmoaie grozav de mari. Bunicul meu zicea că ar fi cântărit o sută de funturi și că numărau cinci picioare lungime.

Pluta porni și Michel, pe câtă mirare stârnise între tăietori, pe atât își uimi acum plutașii. În loc ca pluta, împovărată de buștenii aceia uriași, să lunece mai greu la vale, cum se așteptaseră cu toții, iată că țâșni ca săgeată pe Neckar în jos. La coturi, unde plutașii aveau de obicei mult de furcă pentru a ține pluta pe mijlocul râului și a nu se împotmoli în nisip și pietriș, Michel sărea numaidecât în apă și, dintr-un brânci, muta pluta fie pe stânga, fie pe dreapta, încât își urma calea fără nici o primejdie, iar când drumul era drept, Michel sărea la cârmă, ridica toate prăjinile, trăgea un buștean din cei mari, îl proptea ca pe un drug în prundiș și, dintr-o apăsare, făcea ca pluta să-și ia zborul încât ziceai ca pământ și arbori și sate fug pe dinaintea ochilor. Astfel, în numai jumătate de timp, ajunseră la Köln, pe malul Rinului, unde obișnuiau să-și vândă încărcătura. Aici însă Michel vorbi:

„Doar sunteți negustori sadea și vă cunoașteți interesul! Credeți că ăștora din Köln le trebuie atâta lemnărie câtă le aducem noi din Pădurea Neagra? Nu! Ei cumpără lemnul cu jumătate din preț și îl vând pe urmă scump în Olanda. Haideți să vindem aici buștenii mărunți, iar pe cei mari să-i ducem olandezilor. Cât va fi să scoatem

peste prețul obișnuit, rămâne câștigul nostru.”

Așa grăi vicleanul de Michel, iar plutașii se arătară mulțumiți; unii fiindcă doreau să vadă și ei Olanda, să călătorească până acolo, alții fiindcă râvneau să facă bani. Doar unul singur, om cinstit, îi sfătui să nu pună în primejdie avutul stăpânului și să nu-l înșele; dar ceilalți nici că-l ascultară, nici că-și mai amintiră de vorbele lui; afară de Michel, care păstră totul în minte.

Porniră deci cu pluta la vale, pe Rin.

Michel sta la cârmă și astfel ajunseră curând la Rotterdam. Acolo li se plăti de patru ori prețul; mai cu seamă buștenii lui Michel aduseră o groază de bani. Când se văzură cu atâta bănet, plutașii din Pădurea Neagră nu mai știau de bucurie. Michel împărți câștigul: un sfert pentru stăpân, trei sferturi pentru ei. Pe urmă, dă-i prin crâșme, cu marinarii și cu tot felul de lepădături! Băură și risipiră la joc toți banii. Iar pe plutașul cinstit, care îi sfătuisese la bine, Michel îl vându unui neguțător de carne vie și nu se mai auzi de soarta lui. De atunci, pentru feciorii din Pădurea Neagră, Olanda cică era raiul pe pământ, iar Michel Olandezul ajunsese un fel de rege al lor. Lungă vreme stăpânii lemnari nu aflară nimic despre târgul ce se făcea și ținutul se tot umplea de bani, de înjurături, de năravuri proaste, de beții și jocuri de noroc, care veneau în sus dinspre Olanda.

Mai târziu, când faptele ieșiră la lumină, Michel Olandezul parcă intrase în pământ; nu-l găsiră nicăieri, însă de murit n-a murit. De o sută de ani umblă în chip de strigoi prin pădure și se zice că mulți s-au îmbogățit cu ajutorul lui, însă pe seama bietului lor suflet. Asta-i tot, încolo nu vă mai spun nimic. Un lucru e sigur: în nopțile cu lună, cum e asta de-acum, Michel Olandezul urcă pe Dâmbul cu brazi, unde nu-i voie de tăiat, și doboară cei mai falnici copaci; l-a zărit chiar tatăl meu cum frângea, ca pe un pai, ditamai brad de vreo patru picioare grosime. Lemnul îl dăruiește celor care se abat de la calea dreaptă

și se înhăitează cu el; pe la miezul nopții coboară buștenii la apă și îi duce olandezilor. Dar, să fiu eu domn și rege în Olanda, zău dacă n-aș pune tunurile să-i farme și să-l bage în pământ! Căci toate vasele, care poartă în trupul lor fie și o singură bârnă adusa de acest Michel, se scufundă. De aici, atâtea nenorociri care se întâmplă pe mare! Altminteri, cum ar putea să piară sub apă un vas minunat, puternic și încăpător? Însă, de câte ori Michel Olandezul doboară noaptea, pe furtună, un copac în Pădurea Neagră, de atâtea ori se desprinde o bârnă veche din trupul unui vas; apa năvălește înlăuntru și vasul se scufundă cu oameni, cu șoareci, cu tot.

Asta-i povestea lui Michel Olandezul și adevărul e că toate relele câte sunt în Pădurea Neagră de la dânsul se trag. Ei da, firește, poate să te facă bogat, însă eu unul n-aș lua nimic de la el! Nici în ruptul capului nu mi-aș dori să fiu în pielea unui Ezechiel-cel-gros sau a lui Schlurker-cel-lung. Chiar și Regele dansului cică i-ar fi căzut în gheare...

Aceste vorbe din urmă bătrânul le adăugase șoptit, ca în taină. Între timp, furtuna se domolise. Fetele aprinseră lampa și ieșiseră sfioase din odaie. Bărbații, însă, după ce umplură un sac cu frunziș, i-l așezară lui Peter Munck drept pernă pe cuptor, apoi îi spuseră noapte bună.

*

Peter cărbunarul nu mai visase nicicând asemenea visuri grele ca în noaptea cu pricina. Ba se făcea că Michel Olandezul, crunt, mătăhălos, smucea din loc fereastra, întinzându-i cu braț uriaș o pungă cu galbeni, pe care o scutura, încât banii sunau îmbietor și plăcut; ba i se părea că odaia e un tăpșan verde, nesfârșit, pe care se tot învârte călare Omulețul-de-sticlă, mic, prietenos și chicotind răgușit ca pe Dâmbul cu brazi. Ba îi bâzâia la urechea stângă:

În Olanda e aur cât vrei, Pui mâna și iei! Fără multă treabă Vin banii degeabă! Ba îi picura în urechea dreaptă

poezioara: *Tu, în pădurea de brazi vistiernic*, și o voce subțire îi șoptea:

„Peter Munk, prostule, cărbunarule, nu te pricepi să găsești o rimă la «văzut», cu toate că te-ai născut duminică, la orele douăsprezece. Haide, caută rima, prostule!”

Peter ofta și gemea în somn, trudindu-se să găsească o rimă. Dar cum nu mai făcuse nicicând așa ceva, cazna se dovedi deșartă. Deșteptându-se în zori, Peter găsi că visase un vis tare ciudat. Se așează și, proptindu-și coatele pe masă, gândi adânc asupra șoptelor ce-i stăruiau în ureche. „Haide, caută rima, prostule!” își spuse la rândul lui, bătând darabana pe frunte, cu degetele. Dar nici o rimă nu-i venea în cap.

Stând el așa încruntat, cu ochii tulburi, și căutând zadarnic o rimă la „văzut”, trei flăcăi trecură prin fața colibei, spre pădure, și unul din ei cânta:

— La vale cum coboară Din deal o am văzut Și-n cea din urmă oară Durerea-mi s-a născut Prin urechea lui Peter țâșni ca un fulger luminos. Cărbunarul sări din loc și o zbughi pe ușă afară, căci nu era sigur că auzise întocmai cuvântul. Alergă după cei trei flăcăi și se repezi la cântăreț, apucându-l cam tare de braț:

— Stai, frate! strigă el. Ce rimă ai pus la „văzut”? Fă-mi plăcerea și spune-mi ce ai cântat adineaori!

— Ce te vâri, băiețuș? răspunse flăcăul din Pădurea Neagră. Am dreptul să cânt ce vreau. Și lasă, te rog, brațul, că altminteri...

— Ba nu! stăruie Peter și îl strânse și mai tare de braț. Spune-mi ce ai cântat!

Ceilalți doi, văzând ce se petrece, nu stătură mult pe gânduri. Se năpustiră asupra lui Peter cu pumnii și îl bătură măr, încât acesta slobozi brațul cântărețului și căzu în genunchi.

— Acum ți-ai primit porția, râseră flăcăii. Și ține minte, cap sec, să nu te mai legi de oameni ca noi la

drumul mare!

— Țin minte, cum să nu țin! răspunse Peter oftând. Dar, vă rog, după ce m-ați luat în pumni, fiți buni și spuneți răspicat ce-a cântat ăstălaltul.

Flăcăii se porniră din nou pe răs și batjocură; dar cântărețul îi spuse totuși vorbele, după care plecaseră tustrei râzând și cântând.

— Prin urmare „văzut” cu „născut”, rosti sărmanul Peter în timp ce se îndrepta anevoie din șale. „Văzut” cu „născut”! De-acum las’ că mai vorbim o vorbulița, domnule de sticlă!

Se întoarse în casă, apucă pălăria și ciomagul, își luă rămas bun de la gazde și porni din nou spre Dâmbul cu brazi. Mergea încet, gânditor, căci trebuia să scorească și un vers potrivit. În cele din urmă, când ajunsese în preajma Dâmbului, unde brazii creșteau din ce în ce mai mari și mai deși, Peter găsi versul căutat și sări în sus de bucurie. Atunci, se ivi de după arbori o namilă de om purtând haine de plutaș și ținând în mână o rangă de lemn, uriașă, cât un catarg. Văzându-l cum vine agale, cu pași rari, bietul Peter aproape că se lăsă în genunchi fiindcă – după judecata lui – nu putea să fie altul decât Michel Olandezul. Namila încă mai tăcea, în vreme ce Peter se uita cu coada ochiului, îngrozit de o asemenea făptură. Era cu cel puțin un cap mai lung decât toți lunganii pe care îi văzuse Peter; nu arăta nici tânăr, nici bătrân, însă fața o avea plină de brazde și încrețituri; purta pieptar de pânză și cizme cumplit de mari, trase peste pantalonii de piele – așa cum știa Peter din povești.

— Peter Munk, ce cauți la Dâmbul cu brazi? rosti înfricoșător regele pădurii, cu glas aprig și adânc.

— Bună dimineața, vecine! răspunse Peter, voind să se arate curajos, dar tremurând de frică. Dai să ajung acasă peste Dâmbul cu brazi.

— Peter Munk! îl aținti celălalt cu niște ochi crunți Drumul tău nu trece pe-aici.

— Ei da, nu chiar, se bâlbâi Peter, însă azi e cald și mă gândeam că o fi mai răcoare prin părțile astea.

— Nu minți, mă, cărbunarule, răcni Michel Olandezul cu glas tunător, că te pocnesc cu ranga și te fac una cu pământul. Crezi că n-am văzut cum te rugai de pitic? adăugă el mai blând. Hai, du-te, a fost o prostie din partea ta. Bine măcar că n-ai știut versulețul. Că doar piticul e un zgârcit și jumătate, nu-ți dă decât pe sponci, iar dacă-ți dă ceva, tot degeaba – nu te bucuri de trai. Ascultă, Peter, ești un biet calic și mă doare sufletul. Un băiat ca tine, isteț și frumos, care ar putea să-și facă un rost pe lume, stă și arde la cărbuni! În timp ce altora le curg talerii și ducații din mânecă, tu abia de poți cheltui niște firfirici. Păcătoasă viață!

— Adevărat, cum ați zis, păcătoasă!

— Dar n-o să ne speriem din asta, urmă namila de Michel. Am ajutat eu băieți cumsecade și n-o să fii tu cel dintâi, ia spune: câte sute de taleri ți-ar trebui la început?

Vorbind astfel, își strecură tașca uriașă, plină cu bani, și Peter auzi iarăși zornăitul plăcut de azi-noapte, din somn. Inima îi zvâcnea dureros, cu teamă; fiori reci și calzi îl cutreierau, că doar Michel nu arăta ca unul care ți-ar da banii din milă, fără să ceară nimic în schimb. Peter își aminti de cuvintele moșului, rostite în taină, despre bogătașii acelui ținut și, mânat de o spaimă nelămurită, strigă:

— Mulțumesc, domnule, dar nu vreau să am nimic de-a face cu dumneata! Te cunosc eu!

Apoi o luă la picior și fuga, și fugea de-i scăpărau călcâiele. Însă duhul pădurii se ținea lângă el cu pași nemăsurat de lungi și mormăia surd, amenințător:

— O să-ți pară rău, Peter! În frunte ți-e scris, în ochi ți se citește că de mine nu scapi! Nu mai fugi așa! Ascultă o vorbă înțeleaptă! Uite colo e hotarul meu!

Însă Peter, când auzi de hotar și zări în față un șanțuleț, grăbi și mai mult pașii ca să treacă dincolo, încât

Michel Olandezul trebui să alerge la rândul lui, blestemând și înjurând. Dintr-un salt deznădăduit, Peter sări șanțul, căci văzuse cum duhul pădurii se pregătea să repeadă ranga în el. Ajunse deci cu bine de partea cealaltă; ranga se făcu țandări, de parcă s-ar fi lovit în văzduh de un zid, și o așchie lungă căzu lângă Peter.

Bucuros, acesta o ridică, voind s-o arunce înapoi găliganului de Michel. Dar, în aceeași clipă, simți că bucata de lemn i se mișcă în palmă și, spre groaza lui, găsi că e un șarpe uriaș, care porni de îndată să se cațere pe el, sâsâind cu limba, fulgerând din ochi. Peter îl slobozi, dar șarpele se și încolăcise pe braț și, legănându-și capul, se înălța către fața lui. Deodată, un cocoș de munte mare de tot veni din zbor asupra șarpelui, îl înhăță cu pliscul de cap și îl duse cu el în țării, drept care, Michel Olandezul, stând pe marginea șanțului și văzând cum cineva mai tare decât el îi umfla șarpele, începu să țipe, să răcnească și să urle ca turbat.

*

Sfârșit de oboseală, tremurând, Peter își urmă drumul. Poteca suia tot mai sus, privescuse se sălbăticea și curând flăcăul ajunse la bradul cel mare. Se înclină ca și în ajun dinaintea Omulețului-de-sticlă, care nu se vedea nicăieri, apoi rosti:

— Tu în pădurea de brazi vistiernic, Tu, peste codri stăpânul puternic, De sute de ani te lași văzut. De cei ce duminica s-au născut.

— De fapt, n-ai nimerit întru totul, dar, pentru că ești Peter cărbunarul, treacă de la mine! sună în preajmă un glăscior gingaș, plăcut.

Mirat, Peter întoarse capul și îl zări șezând lângă un brad frumos pe un omuleț mititel, bătrân, cu pieptar negru, ciorapi roșii și pălărie mare pe cap. Avea o fețișoară fină, prietenoasă și o bărbuță subțire ca fuiorul. Trăgea fum dintr-o lulea de sticlă albastră, ceea ce îi dădea un aer

tare ciudat; iar când Peter se apropie mai mult, văzu cu uimire că și veșmintele, ghetele și pălăria piticului erau din sticlă colorată; se mlădiau însă pe trup la orice mișcare, de parcă sticla ar fi fost fierbinte.

— L-ai întâlnit pe moicul de Olandez? întrebă Omulețul, tușind ușurel după fiecare cuvânt. A vrut să te bage în sperieți, dar i-am spulberat ranga vrăjită, n-are s-o mai capete în vecii vecilor.

— Așa-i, domnule vistiernic, răspunse Peter, înclinându-se adânc. Mi-a fost într-adevăr teamă. N-oi fi chiar dumneata cocoșul de munte care a ucis șarpele? Dacă-i așa, mulțam frumos! Însă eu unul am venit aici după sfat. Traiul mi-e strâmtorat și greu; îndeobște, un cărbunar nu ajunge departe; ori eu fiind încă tânăr, m-am cugetat că, poate, într-un fel oarecare, aș izbuti să-mi aflu rost mai bun. Când mă uit mai ales la alții cum s-au îmbogățit nitam-nisam, de-aș lua ca pildă numai pe Ezechiel sau pe Regele dansului, care întorc banii cu furca...

— Peter, grăi piticul dojenitor și suflând fumul până departe, nu-mi vorbi de asemenea inși! Cu ce se aleg ăștia că par fericiți câțiva ani, ca pe urmă să fie cu atât nefericiți? Nu-ți disprețui meseria! Tatăl și bunicul tău au fost oameni de cinste, Peter Munk, tot cărbunari. N-aș vrea să cred că dorința de a trândăvi te-a adus la mine.

Peter se sperie de aceste vorbe, se înroși la față și rosti:

— Nu, domnule vistiernic al pădurii, doar știu și eu trândăvia, cum să zic, e începutul tuturor metehnelor. Dar să nu-mi luați în nume de rău dacă mi-ar plăcea să duc altă viață. Cărbunarul, oricum, e un biet cărbunar, un om mărunț, pe când sticlarii, plutașii, ceasornicarii și ceilalți sunt mai bine văzuți.

— Trufia calcă ades înaintea pierzării, grăi cu mai multă blândețe micul stăpân al pădurii de brazi. Ciudată seminție mai sunteți și voi, oamenii! Rareori întâlnești câte unul mulțumit de starea în care s-a născut și a crescut. Și

uite așa, dacă ai fi sticlar, ai râvni la lemnărit, și dacă ai fi lemnar, ți-ar plăcea să fii domn pădurar ori să te muți în locuința funcționarului. Dar fie și așa. Dacă-mi făgăduiești că vei lucra cu sârg, atunci îți dau ajutor sa te salți. Am obiceiul ca fiecărui om, care s-a născut duminica, și vine de mă caută, să-i împlinesc trei dorințe. Primele două sunt slobode; pe cea de-a treia pot s-o resping, dacă văd că-i rea. Prin urmare, dorește-ți ceva, însă, Peter, ceva bun și folositor.

— Ira! Sunteți un omuleț de sticlă pe cinste și cu drept cuvânt vi se zice vistiernic; toate comorile vă stau la îndemână. Așa, care va să zică, dacă pot să-mi doresc ceva pe placul inimii, atunci întâi și-ntâi să dansez mai bine decât Regele dansului și să intru de fiecare dată la cârciumă cu tot atâția bani ca și Ezechiel.

— Nătângule, se mânia piticul, ce dorință ticăloasă-i asta să dansezi bine și să ai bani de joc? Nu ți-e rușine, Peter, să-ți minți astfel norocul? La ce-ți folosește ție și maică-ti dacă știi să dansezi? La ce-ți folosesc bani dacă-i duci la cârciumă și îi lași acolo ca și păcătosul de Rege al dansului? Pe urmă rabzi iar toată săptămâna și n-ai de nici unele. Îți mai las încă o dorință slobodă! Dar vezi, gândește-te mai cu temei.

Peter se scărpină la ceafă și, după câteva clipe de cumpănă, rosti:

— Păi atunci îmi doresc cea mai frumoasă și mai bogată sticlărie din Pădurea Neagră, cu toate cele de trebuință și cu banii ce se cer pentru întreținerea ei.

— Și altceva nimic? Întrebă Omulețul îngrijorat. Altceva nimic, Peter?

— De, ați putea să-mi dați și un cal și o trăsurică.

— Oh, Peter, cărbunar fără minte! strigă mititelul și de mânie aruncă luleaua aprinsă într-un brad gros, încât acesta se sparse în sute de bucăți. Cai? Trăsuri? Minte, ascultă ce-ți spun, minte de om sănătos și pricepere trebuia să-ți dorești, nu cal și trăsurică. Dar nu te întrista.

Fac eu să nu ieși în pagubă, căci dorința asta de-a doua n-a fost chiar proastă de tot. O sticlărie bună poate hrăni pe stăpânul și pe meșterul ei. Dacă ți-ai fi dorit pe deasupra minte și pricepere, atunci caii și trăsurile ar fi venit de la sine.

— Stați, domnule vistiernic, zise Peter, doar mi-a rămas încă o dorință și aş putea să-mi doresc minte, nu-i așa, dacă vi se pare că-mi trebuie chiar atât de mult

— Nu acum! O să mai treci prin destule încercări și atunci vei fi bucuros că ți-a mai rămas o dorință. Și cu asta s-a isprăvit, întoarce-te acasă! vorbi micul duh al brazilor, scoțând o punguță din buzunar. Aici sunt două mii de guldeni. Atât ajunge. Să nu vii la mine după parale, că va trebui să te spânzur de bradul cel înalt! Așa obișnuiesc eu de când stau în pădure! Dar vezi că, acum trei zile, a murit bătrânul Winkfritz, care avea în josul pădurii o sticlărie. Mergi acolo mâine dimineată și caută s-o cumperi pe bani cinstiți. Fii sănătos și harnic și o să mai trec eu pe la tine din când în când, să te ajut cu sfatul și cu fapta, că doar nu mi-ai cerut și mintea care s-ar cuveni. Dar ți-o spun deschis: prima ta dorință a fost rea. Lasă-te de cârciumi, Peter, că nu e om pe care să-l fi fericit multă vreme.

Vorbind astfel, omulețul dădu la iveală o altă lulea dintr-o sticlă albă ca osul și, îndesând-o cu muguri uscați de brad, și-o puse în gura mică, fără dinți. Scoase apoi o cogeamite lentilă, o ținu în dreptul soarelui și își aprinse luleaua. După ce isprăvi, îi întinse prietenos mâna lui Peter, îi mai dădu câteva sfaturi la drum și, trăgând din lulea și suflând din ce în ce mai iute, se făcu nevăzut într-un nor de fum, ce mirosea de-adevăratelea a tutun fin olandez. Plutind încet, norul se pierdu în văzduh printre vârfurile brazilor.

Întors acasă, Peter o găsi pe maică-sa foarte îngrijorată; biata femeie crezuse că i-au luat feciorul în armată. Peter însă era vesel, bucuros și îi povesti că s-a întâlnit la pădure cu un prieten care l-a împrumutat cu

bani, ca să-și facă un rost mai bun decât cărbunăritul. Deși maică-sa locuia de treizeci de ani într-o colibă de cărbunar și se obișnuise cu fețele pline de funingine, ca și o morăriță cu bărbatul ei albit de făină, era totuși încă destui de trufașă pentru ca, ascultând vorbele lui Peter despre viitorul lor strălucit, să-și mărturisească și ea disprețul pentru starea de acum.

— Ei da, grăi dânsa, ca mamă de fecior cu sticlărie o să arăt și eu altcum decât vecina Grete sau Bete, iar la biserică o să șed în față, printre oamenii înstăriți.

Pe de altă parte, Peter căzu repede la învoială cu moștenitorii sticlăriei. Îi păstră pe lucrătorii cei vechi și, zi de zi, noapte de noapte, fabrica sticlă. La început, meseria îi plăcu. Cobora încet scara, se plimba de colo colo, cu pași rari, cu mâinile în buzunar, se uita la una, la alta, mai arunca o vorbă de care lucrătorii făceau de obicei mult haz și marea lui bucurie era să stea de față la suflatul sticlei; ba uneori se apuca și el de lucru închipuind din plămada moale tot felul de ciudățenii.

Peste puțin însă se plictisi, începu să vină în sticlărie doar câte un ceas pe zi, apoi o dată la doua zile, apoi numai o dată pe săptămână, iar lucrătorii făceau ce le trecea prin cap. Și toate astea, din pricina cârciumii. Căci duminica, după ce se întorsese de la Dâmbul cu brazi, Peter alergă degrabă la cârciumă unde Regele dansului se și legăna în dans, iar Ezechiel-cel-gros cu bărdaca dinainte, arunca de-acum zarul, jucând pe taleri din cei mașcați. Peter băgă iute mâna în buzunar, ca să vadă dacă Omulețul-de-sticlă se ține într-adevăr de cuvânt și, ce să vezi! Buzunarul era plin cu aur și argint. De altfel și picioarele îi zvâcneau, îi scăpărau, de parcă ar fi vrut să țopăie, să intre în joc, așa că - după ce se sfârși primul dans - Peter își săltă perechea și se luă la întrecere cu Regele dansului; și când acesta sărea în sus preț de trei picioare, Peter sărea patru; și când dădea în pas mărunț, alunecat, Peter se răsucea și își mlădia picioarele, încât

lumea din jur aproape că-și pierdea cumpătul de uimire. Iar când în sala de dans străbătu vestea că Peter și-a cumpărat o sticlărie, când văzu lumea că, ori de câte ori zbura pe lângă muzicanți, Peter le arunca un ditamai gologan de șase, atunci uimirea nu se mai potoli defel. Unii ziceau că ar fi găsit o comoară în pădure, alții că ar fi moștenit averea cuiva, destul că toți îl cinsteau și îl socoteau acum bărbat cu greutate, doar pentru că avea bani. Deși se ușură în acea seară de douăzeci de guldeni, totuși buzunarul îi suna și îi zornăia ca și cum i-ar fi rămas încă vreo sută de taleri.

Știindu-se în cinstea oamenilor, Peter nu-și mai încăpea în piele de mândru și bucuros. Arunca banii cu pumnul, dar îi ajuta și pe nevoiași, căci ținea minte cât de greu îl apăsase în trecut sărăcia. Regele dansului pierdu rușinos în fața noului dansator, care dovedea o dibăcie de neîntrecut; astfel că Peter fu poreclit Împăratul dansului. Duminicile, până și cei mai aprigi jucători nu cutezau ce cuteza Peter, dar nici nu pierdeau ca el. Totuși, cât pierdea, tot atâta câștiga, fiindcă lucrurile se petreceau aidoma cum îi ceruse dânsul Omulețului-de-sticlă. Dorise să aibă totdeauna în buzunar banii pe care îi avea și Ezechiel-cel-gros; or, acum pierdea tocmai la Ezechiel. Dar cum pierdea douăzeci, treizeci de guldeni și Ezechiel îi umfla, cum se trezea din nou cu bani în buzunar. Încet-încet, ajunse însă mai trândav și mai pățimaș decât cei mai înrăiți fârtați din Pădurea Neagră și lumea începu să-i spună mai curând Peter-jucătorul decât Împăratul dansului. Ședea la masa de joc mai în toate zilele de lucru. Sticlăria mergea din rău în mai rău, și asta din lipsa de minte a lui Peter. Îi zorea pe lucrători să facă sticlă cât se poate de multă; dar, cumpărând sticlăria, el nu cumpăraseră și taina unde anume ar putea vinde sticla la prețul cei mai bun. Până la urmă, nu se mai descurca cu atâta sticlă și o vindea cu jumătate de preț negustorilor în trecere, numai ca să poată plăti pe lucrători.

Într-o seară venea de la cârciumă și, în ciuda vinului ce-l băuse ca să se înveselească, gândea cu jale și groază la destrămarea avutului său. Deodată, simți pe cineva alături. Întoarse capul și ce să vezi! Omulețul-de-sticlă! Lui Peter îi sări pe loc țandăra; încrezut și țăfnos, jură că numai piticul e vinovat de nenorocirea lui.

— Ce mi-e calul, ce mi-e trăsura! strigă el. La ce-mi folosește sticlăria cu sticlă cu tot? Chiar și pe vremea când eram un biet cărbunar, încă o duceam mai bine și fără bătaie de cap. Acuma nici nu știu când pică portărelul să-mi prețuiască avutul și să mi-l scoată la mezat din pricina datoriilor.

— Așa? se încruntă Omulețul-de-sticlă. Așa? Eu port vina că te-ai nenorocit? Asta-i mulțumită pentru binefacerile mele? Cine te-a pus să dorești ca un netot? Voiai să fii sticlar, fără să știi unde o să vinzi sticla? Nu ți-am spus eu să dorești cu chibzuință? Dar ți-a lipsit mintea, Peter. Mintea și priceperea ți-au lipsit.

— Ce minte și ce pricepere! se răsti Peter. Sunt băiat deștept ca și ceilalți. Îți arăt eu numaidecât!

Și răcnind astfel, îl apucă pe Omuleț de guler și îl strânse vârtos.

— De-acu' ești în mâna mea, vistiernice! strigă el. O să-ți spun și a treia dorință, să mi-o îndeplinești! Să-mi dai pe loc două sute de mii de taleri mașcați, și o casă și... aoleu! țipă el ca din gură de șarpe, scuturându-și mâna.

Căci omulețul se prefăcuse în sticlă topită, fierbinte, care îl fripse ca focul. Apoi, nu se mai văzu nicăieri.

Câteva zile în șir, umblând cu mâna umflată, Peter se gândi la nerecunoștința și la nebunia lui. Pe urmă își alungă părerile de rău, chibzuind: „Ei, și dacă o să-mi scoată la mezat sticlăria și toate cele, încă-mi mai rămâne Ezechiel-cel-gros. Câtă vreme o să aibă el bani, în toate duminicile, atâta vreme n-o să-mi lipsească nici mie”.

Da, Peter! Și când n-o să mai aibă? Asta se și petrecu într-o zi, drept pildă grăitoare. Era duminică. Peter veni la

cârciumă cu trăsura, mușterii își scoseră capetele pe fereastră. Unul zise:

— Ia te uită, Peter-jucătorul!

— Da, împăratul dansului, sticlarul cel bogat! vorbi al doilea.

Al treilea însă dădu din cap și rosti:

— Cu bogăția las-o încurcată. Se pare că ar avea o mulțime de datorii și un om de la oraș spunea deunăzi că portărelul n-o să mai aștepte mult până să-i scoată averea la mezat.

Între timp, Peter-cel-bogat, salutându-i cu mândrie și noblețe pe mușterii ce-și țineau capetele la ferești, coborî din trăsură și strigă:

— Bună seara, jupâne! A venit Ezechiel-cel-gros? La care un glas adânc îi răspunse dinlăuntru:

— Hai, Peter, vino, că ți-am păstrat locul! Stăm cu toții aici și jucăm.

Peter Munk intră în cârciumă, băgă iute mâna în buzunar și înțelese că Ezechiel trebuie să fie plin de bani, căci și buzunarul lui era burdușit. Se așeză la masă, lângă ceilalți, și câștigă și pierdu, și iar, și iarăși, până se lăsă noaptea și oamenii cinstiți goliră cârciuma, îndreptându-se spre casele lor. Apoi mai jucară și la lumina lămpii până ce doi fărtați spuseră:

— Sus! Ne ducem acasă, la neveste și la copii! Dar Peter, care tocmai pierduse un rând, stărui pe lângă Ezechiel-cel-gros să mai rămână. Acesta se codi lungă vreme, după care grăi:

— Bine, mai întâi să-mi număr banii, pe urmă jucăm, însă pe nu mai puțin de cinci guldeni jocul, altminteri ar fi o copilărie.

Scoase punga și găsi în ea o sută de guldeni, drept care Peter, știind că are și el atâta, nici nu mai trebui să numere.

Dacă până atunci Ezechiel câștigase frumuseț, acum pierdea întruna și înjura de mama focului. Cum arunca

zarul și nimerea o „dublă”, cum nimerea și Peter una, însă cu două punctișoare mai mult. Atunci, Ezechiel, furios, aruncă pe masă ultimii cinci guldeni și spuse:

— Încă o dată! Și dacă pierd, tot nu mă las! Mă împrumuți tu din câștigul tău, Peter! Un jucător cinstit își ajută tovarășul.

— Oricât, fie și o sută de guldeni, se învoi Împăratul dansului, bucuros de câștig. Ezechiel aruncă zarul și nimeri cincisprezece.

— Așa! strigă el. Acum să te văd! Peter în schimb aruncă optsprezece, dar, în aceeași clipă, auzi un glas greu, răgușit, în spatele lui:

— Gata, cu asta s-a terminat. Privi îndărăt și îl recunosc, stând ca o namilă, pe Michel Olandezul. Înfricoșat, scăpă din mână banii pe care tocmai îi câștigase. Dar Ezechiel nici măcar nu-l vedea pe duhul pădurii, ci îi cerea lui Peter să-l împrumute cu zece guldeni și să joace mai departe. Ca stăpânit de un vis, acesta vâri mâna în buzunar, însă nu dădu de nici un ban, scotoci și în celălalt buzunar, dar îl găsi gol, întoarse haina, o scutură, dar nu căzu nici o para chioară; atunci abia își aminti că prima lui dorință fusese ca să aibă mereu atâția bani câți are și Ezechiel-cel-gros. Totul pierise ca fumul. Cârциumarul și Ezechiel se uitau la el mirați cum tot caută și nu-și găsește banii; întâi nici n-au vrut să creadă că nu mai are nimic; dar pe urmă, după ce-i scotociră și ei buzunarele, se mâniară foc, jurând că Peter e un vrăjitor ticălos, care le-a făcut vânt banilor – atât alor săi cât și celor câștigați – în tainița lui de acasă. Peter se apără cât putu, însă, privite pe deasupra, toate vorbeau împotriva lui. Ezechiel spunea că va face ca toți ținutașii din Pădurea Neagră să afle povestea asta cumplită, iar jupânul cârciumar făgădui să plece a doua zi în zori la oraș și să-l dea în judecată pe Peter Munk pentru vrăjitorie, voind cu tot dinadinsul, zicea el, să fie de față când îl vor arde pe rug. Apoi se năpustiră ca turbați asupra lui, îi smulseră

pieptarul și îl azvârliră pe ușă afară.

Nici o stea nu licărea pe cer când Peter se furișă amărât acasă. Totuși, flăcăul izbuti să recunoască o umbră neagră, care mergea alături de el și care, în cele din urmă, vorbe:

— S-a isprăvit cu tine, Peter Munk, s-a dus cu strălucirea ta! Or, asta puteam să ți-o prezic încă de atunci când n-ai vrut să mă ascuți și ai fugit la piticul de sticlă. Acum vezi și tu cu ce te alegi când nu-mi iei în seamă sfatul. Încearcă o dată cu mine, că mi-e milă de soarta ta. Nimeni nu s-a căit vreodată că mi-a cerul ajutor. Dacă nu te sperie drumul, poți să vii să-mi vorbești mâine, toată ziua, la Dâmbul cu brazi, doar să mă strigi.

Peter înțelese cine-i umbra de lângă el și îl cuprinse groaza. Nu răspunse nimic și o ținu într-o goană până acasă.

Povestitorul abia rosti însă aceste cuvinte că deodată fu întrerupt de un zgomot de afară. În fața hanului se auzea huruit de roți, glasuri care strigau să li se aducă lumânări, bătai puternice în poartă, lătrat zgomotos de câini. Cărașul și calfele săriră în sus și se repeziră la fereastra care dădea spre poartă, să vadă ce se petrece. La lumina palidă a unui felinar zăriră în fața hanului o caleașcă mare. Două femei cu obrazul acoperit de văluri tocmai coborau, ajutate de un bărbat înalt. Un vizitiu în livrea deshăma caii, în timp ce un valet dezlega cufărul.

— Domnul să-i aibă în pază, rosti oftând cărașul. Dacă aceștia scapă nevătămați, atunci nu mă mai tem nici eu pentru căruța mea.

— Liniște! șopti studentul. Cred că nu pe noi ne pândesc tâlharii, ci pe aceste doamne. Pesemne că cei de jos au fost înștiințați de sosirea acestor călători. Dacă le-am putea da de veste! Dar, ia stai! În tot hanul nu-i decât o singură cameră ca lumea, potrivită pentru niște doamne. Camera vecină cu a mea. Cu siguranță că acolo vor fi conduse. Stați liniștiți aici. O să încerc să vorbesc cu

slujitorii.

După ce stinse lumânările, lăsând-o aprinsă numai pe aceea pe care i-o dăduse hangița, tânărul se furișă în camera lui. Acolo ascultă încordat ce se petrece dincolo de ușă.

Nu trecu mult și se auziră pași pe scară. Cele două doamne, însoțite de hangiță, urcau treptele, îndreptându-se spre camera alăturată de a lui. Hangița le îndemnă mieroasă să se culce cât mai repede, fiindcă erau, desigur, obosite de drum, și plecă. Curând, studentul desluși pe scară pași grei, bărbătești. Atunci crăpă ușa cu băgare de seamă și-l zări pe bărbatul cel înalt care ajutase doamnelor să coboare din caleașcă. Purta straie de vânător, și la brâu avea un cuțit de vânătoare. Părea să fie un căpitan de poștă sau însoțitorul doamnelor străine. Văzându-l singur, studentul deschise repede ușa și-i făcu semn să intre la el. Omul se apropie mirat și înainte de a apuca să întrebe ceva, studentul îi șopti:

— Domnule, în noaptea aceasta ați nimerit într-un cuib de tâlhari.

Străinul se sperie. Studentul îl trase însă înăuntru și îi povesti despre întâmplările ciudate din han.

Vânătorul părea foarte îngrijorat. Îi povesti tânărului că doamnele, o contesă și camerista ei, voiseră să călătorească toată noaptea, dar, la o distanță de o jumătate de oră de han, le ieșise în cale un călăreț și le întrebaseră încotro mergeau. Aflând că aveau de gând să treacă noaptea prin Spessart, le povățuise să n-o facă, fiindcă în pădure le pândeau mari primejdii.

— Ascultați sfatul unui om de treabă, adăugase el, și renunțați la această hotărâre. Nu departe de aici se află un han. Chiar dacă nu vă place și vă vine peste mână, e mai bine să înnoptați acolo decât să călătoriți prin bezna asta și să vă primejduiți viața fără rost.

Drumețul pâruse un om cinstit, cumsecade, și fiindcă contesa se temea să nu fie atacată de tâlhari, l-a ascultat și

a poruncit vizitiului să oprească la han.

Vânătorul socoti de datoria lui să le vestească pe doamne de primejdia ce le pândeă. Intră în cealaltă cameră și, după puțin timp, deschise ușa care despărțea odaia contesei de aceea a studentului. Contesa, care părea să aibă vreo patruzeci de ani, intră, palidă de spaimă, în camera studentului și-l rugă să repete ceea ce-i spusese vânătorului. Apoi se sfătuiră cum să iasă din încurcătură. Până la urmă hotărâră să se adune fără gălăgie laolaltă, atât cei doi slujitori, cât și cărașul și calfele, ca să se afle cel puțin împreună în clipele de primejdie.

După ce făcură așa cum plănuiseră, încuiară ușa care despărțea camera contesei de coridor și îngrămădiră în fața ei scrinuri și scaune. Contesa și camerista se așezară pe pat, iar cei doi slujitori rămaseră de veghe. Ceilalți oaspeți, însă împreună cu vânătorul, se așezară la o masă în camera studentului, hotărâți să înfrunte primejdia.

Erau aproape orele zece. În han domnea o liniște adâncă. Părea că nimeni și nimic nu avea să-i tulbure pe oaspeți. Făurarul spuse într-un târziu:

— Ca să gonim somnul, ar fi bine să ne trecem vremea ca și până acum. Fiecare dintre noi cunoaște o mulțime de povești, și dacă domnul vânător nu are nimic împotrivă, să istorisim mai departe.

Vânătorul nu numai că nu se împotrivi, ci ca să arate că încuviințează întru totul acest fel de a-și petrece timpul, ceru să povestească și el o întâmplare. Și începu:

POVESTEA LUI SAID

Pe vremea lui Harun al Rașid, stăpânul Bagdadului, locuia la Bassora un om cu numele de Benezar. Benezar avea destulă avere ca să ducă un trai liniștit și tihnit, fără să se îndeletnicească cu negoțul. Într-o bună zi, omului acestuia i s-a născut un fiu, dar el nu și-a schimbat câtuși de puțin felul de viață.

— De ce să mă apuc de negoț la bătrânețe? le spunea el vecinilor. Ca să-i las moștenire lui Said, fiul meu, o mie

de galbeni mai mult, dacă fac alișveriş bun, sau o mie mai puțin, dacă-mi merge prost? Doar unde mănâncă doi are loc și-al treilea, zice proverbul, și dac-o fi băiat destoinic, n-o să ducă lipsă de nimic.

Așa a grăit Benezar și s-a ținut de cuvânt, căci nu l-a învățat pe fiul său nici negoțul, nici vreun meșteșug. În schimb, citea mereu împreună cu el din cărțile înțelepciunii. Și fiindcă socotea că, în afară de învățătură și de cinstirea bătrânilor, era cât se poate de bine să aibă mână ageră și îndrăzneală, l-a deprins de mic cu meșteșugul armelor. Așa și-a dobândit Said, de timpuriu, faima de a fi un strașnic luptător printre prietenii de o seamă cu el și chiar printre tinerii mai răsăriți, iar la călărie și înot nu-l întrecea nimeni.

Împlinind optsprezece ani, taică-său l-a trimis la Mecca, să se roage la mormântul Profetului și să se desprindă cu cele sfinte, după cum cere datina și poruncește Profetul. Înainte de a pleca, tatăl lui l-a chemat la el, l-a lăudat pentru cuminenția sa, l-a povățuit cum să se poarte și de atunci înainte, i-a dat bani și i-a zis:

— O să-ți mai spun ceva, Said, fiul meu! Eu nu cred în închipuiri. Mărturisesc că-mi place să ascult povești cu zâne și vrăjitori, ca să-mi trec vremea în chip plăcut, dar departe de mine să mă las amăgit de asemenea plăsmui, cum fac cei neștiutori; departe de mine credința că duhurile acestea sau ce-or fi ar avea înrâurire asupra vieții oamenilor, asupra faptelor sale. Maică-ta, însă, care a părăsit viața de acum doisprezece ani, a crezut în bazaconiile astea întocmai ca în Coran. Mai mult chiar, într-o clipă de singurătate, punându-mă să jur că nimeni în afară de copilul nostru nu va cunoaște taina aceasta, mi-a mărturisit că, de când venise pe lume, se aflase sub ocrotirea unei zâne. Am luat-o în răs.

Totuși nu pot să tăgăduiesc, Said, că la nașterea ta s-au petrecut unele lucruri care m-au pus pe gânduri. Ploaia nu a conținut toată ziua, tunetul a bubuit întruna, iar cerul

s-a întunecat atât de mult, că nu puteai desluși slovele decât la lumina opaițului. La ceasurile patru după-amiaza mi s-a vestit nașterea unui băieței. M-am îndreptat în grabă spre încăperile mamei tale, ca să-mi văd prima odraslă și să-i dau binecuvântarea, dar slujnicele adunate grămadă în fața ușii mi-au spus că nu-i este îngăduit nimănui să intre în iatac. Zemira, mama ta, voia să fie singură și poruncise ca toată lumea să iasă afară. Am bătut la ușă, dar n-am primit nici un răspuns.

Stăteam cam supărat în fața ușii, printre slujnice, când cerul s-a înseninat în chip atât de neașteptat, cum n-am mai pomenit niciodată: peste orașul nostru drag, Bassora, arcuia - cu adevărat ca într-o minune - o boltă limpede, azurie, străjuită de jur împrejur de nori negri și amenințători, printre care fulgerele scăpărau și șerpuiau. Tocmai mă uitam curios la această priveliște neobișnuită, când iată că ușa încăperii în care se afla soția mea s-a dat deodată de perete. Atunci am poruncit slujnicelor să mai aștepte afară și am intrat singur ca s-o întreb pe mama ta de ce se închisese în iatacul ei. Dar abia am intrat, că m-a învăluit o mireasmă îmbătătoare de trandafiri, garoafe și zambile, care m-a amețit. Soția mea mi-a întins pruncul care erai tu; aveai la gât un fluieraș de argint prins cu un lănțișor de aur, subțire ca un fir de mătase.

— Zâna cea bună de care ți-am povestit a fost aici, mi-a spus maică-ta. I-a adus băiatului darul acesta.

— Ea a fost deci vrăjitoarea care a înseninat cerul și a lăsat în urma ei mireasma de trandafiri și de garoafe? am întrebat eu, râzând neîncrezător. Ar fi putut să-i dăruiască ceva mai de preț decât fluierașul ăsta. De pildă: o pungă cu aur, un căluț, sau așa ceva.

Atunci mama ta m-a rugat cu lacrimi în ochi să n-o iau în râs, fiindcă zânele se supără ușor și binecuvântarea lor se preschimbă în blestem.

I-am făcut pe plac și am tăcut. Era bolnavă și nu voiam s-o supăr. Și n-am mai pomenit multă vreme despre

această întâmplare ciudată. După șase ani, în ciuda tinereții ei, mama ta a simțit că i se apropie sfârșitul. Mi-a încredințat fluierașul și mi-a cerut să-i făgăduiesc că ți-l voi da în ziua când vei împlini douăzeci de ani și să nu te las să pleci din casa părintească nici cu un ceas mai devreme. Apoi și-a dat sufletul. Iată darul – a zis Benezar, scoțând dintr-o mică besactea un fluieraș de argint atârnat de un lanț lung de aur. Ți-l dau astăzi, la optsprezece ani, în loc de douăzeci, deoarece pleci, și cine știe dacă nu voi fi la strămoșii mei atunci când te vei întoarce. Nu văd nici un temei să mai rămâi încă doi ani aici, numai ca să împlinești dorința temătoarei tale mame. Ești un băiat de ispravă, isteț, mânuiești armele cu iscusința unui tânăr de douăzeci și patru de ani și socot că ești tot atât de înțelept ca și când ai avea douăzeci de ani. Pleacă, așadar, sănătos și de te vei afla în clipe de bucurie sau te va lovi o nenorocire – păzească-te Cerul de așa ceva – îndreaptă-ți gândul către părintele tău.

Așa a grăit Benezar din Bassora la plecarea fiului său. Mișcat, Said și-a luat rămas bun de la el, și-a prins lăntșorul de gât, a vârât fluierașul la brâu, a încălecat și a pornit spre locul unde se adunau caravanele ce porneau spre Mecca. În scurt timp s-au strâns vreo optzeci de cămile și multe sute de călăreți. Caravana a pornit și, odată cu ea, a ieșit și Said pe porțile Bassorei, orașul lui de baștină, pe care vreme îndelungată nu avea să-l mai vadă.

La început, noutatea unei astfel de călătorii și lucrurile nemaivăzute pe care le întâlnea l-au cucerit. Dar când s-a apropiat de deșert, trecând prin locuri din ce în ce mai pustii, au început să-i roiască prin minte tot felul de gânduri, să-i răsunе în urechi cuvintele de rămas bun ale tatălui său, Benezar.

Atunci a scos fluierașul, s-a uitat la el, l-a întors pe toate părțile și în cele din urmă l-a dus la gură, vrând să afle cât de limpede și de frumos îi era sunetul. Fluierașul a rămas însă mut Said și-a umflat obrazii și a suflat încă o

dată din răputeri, dar n-a izbutit să scoată nici un sunet. Furios pe darul acesta atât de nefolositor, l-a vârât la brâu. Curând însă; gândurile i-au zburat iarăși spre vorbele tainice rostite de maică-sa. Auzise și el despre zâne, dar în Bassora nu știa ca vreunul din oamenii pe care-i cunoștea să fi fost ocrotit de o ființă supranaturală. Toate întâmplările de felul acesta erau povestite de obicei ca și cum s-ar fi petrecut în țări îndepărtate și în timpuri străvechi. Said era deci încredințat că pe vremea lui nu mai existau astfel de năluci, sau că, în orice caz, zânele nu mai veneau pe pământ și nu se mai amestecau în soarta oamenilor. Dar deși era convins că așa stăteau lucrurile, gândul că, cu mama lui se petrecuse ceva tainic, supranatural, nu-i dădea pace. Așa merse el călare din zori și până-n seară, visând. Cu ceilalți călători nu se amesteca în vorbă, iar cântecele și râsetele lor nici nu le auzea.

Said era un tânăr tare chipeș. Avea privirea semeață, dârză și gura minunat croită. Deși foarte tânăr, în întreaga sa făptură era atâta demnitate cum rar întâlneai la această vârstă: ținuta sa pe cal, dreaptă și mlădioasă în același timp, straietele războinice cu care era îmbrăcat, totul atrăgea privirile călătorilor. Un drumeț mai vârstnic, care călărea lângă el, s-a apropiat de dânsul, încercând cu fel și fel de întrebări să-i iscodească și mintea. Said, învățat să respecte bătrânețea, a răspuns cu modestie, dar cu înțelepciune și chibzuință, așa că bătrânul a rămas încântat. Deoarece însă tânărul se gândea toată ziua numai la un singur lucru, a adus vorba și de lumea tainică a zânelor și până la urmă l-a întrebat pe bătrân deschis, dacă el crede că ar exista zâne, duhuri bune sau rele care-i iau pe oameni sub oblăduirea lor sau îi prigonesc.

Bătrânul și-a netezit barba, a clătinat din cap și a zis:

— N-aș putea să-ți spun că n-au existat astfel de povești, dar eu n-am văzut niciodată un pitic, un uriaș din poveste, un vrăjitor sau o zână.

Apoi i-a istorisit tânărului o sumedenie de basme

minunate. Amețit de atâtea povești, Said a început să creadă că toate câte se petrecuseră la nașterea sa – schimbarea vremii, mireasma dulce de trandafiri și zambile – fuseseră niște semne bune, prevestitoare de noroc, că se afla sub ocrotirea unei zâne puternice și mărinimoase și că primise fluierașul în dar ca s-o cheme pe zână la nevoie. Toată noaptea a visat numai castele, cai năzdrăvani duhuri și alte ciudățenii, cutreierând până în zori țara basmelor.

Din păcate, însă, a doua zi și-a dat seama că toate nălucirile care i se năzăreau și în vis și când era treaz se destrămau ca fumul.

Caravana mergea din zori și până-n noapte, cu pas domol, iar Said călărea mereu lângă bătrân. Deodată, într-o zi, undeva în zare s-au ivit niște umbre întunecate. Unii spuneau că sunt dune de nisip, alții credeau că se îngrămădiseră nori negri, iar alții socoteau că le ieșise în cale o altă caravană. Bătrânul, care bătuse de multe ori aceste drumuri, strigă însă cu glas tare că-i pândește o mare primejdie – se apropie o ceată de tâlhari. Bărbații au pus mâna pe arme și s-au așezat roată în jurul femeilor și a cămilelor încărcate cu mărfuri, gata de apărare. Umbra întunecata se mișca încet în pustiu, aidoma unui stol uriaș de berze, gata să-și ia zborul către zări străine. Se apropia din în ce mai repede și, curând, au început să se deslușească oamenii cu sulile lor, năpustindu-se ca fulgerul asupra caravanei.

Bărbații s-au apărat vitejește, dar ce peste patru sute de tâlhari i-au înconjurat din toate părțile; ucideau de departe călătorii, iar la urmă s-a ajuns la luptă cu sulile. În clipele acelea cumplite, Said, care lupta vitejește în fruntea tuturor, și-a amintit de fluierașul său. L-a scos repede, l-a dus la gură și a suflat în el, dar l-a lăsat să cadă dezamăgit. Fluierașul nu scotea nici un sunet. În deznădejdea sa, furios, el a slobozit o săgeată drept spre pieptul unui tâlhar care-i atrăsese luarea-aminte prin veșmintele lui strălucitoare. Arabul s-a clătinat și a căzut

de pe cal.

— Alah! Ce-ai făcut, tinere? a strigat bătrânul de lângă el. Suntem pierduți cu toții!

Într-adevăr, așa părea să fie. Când l-au văzut pe omul acela prăbușindu-se, tâlharii s-au repezit ca scoși din minți, cu niște urlate înfricoșătoare, spre caravană, împrăștiind într-o clipă puținii supraviețuitori teferi. Cât ai clipi din ochi, Said s-a pomenit înconjurat de cinci-șase oameni. El mânuia însă sulița cu atâta îndemânare, încât nimeni nu îndrăznea să se apropie de el. În cele din urmă, unul dintre tâlhari a întins arcul, dar când a vrut să dea drumul săgeții, cineva l-a oprit cu un semn. Tânărul se aștepta la un nou atac, dar, înainte de a se dezmetici, unul dintre tâlhari i-a aruncat un laț după gât. Zadarnic s-a străduit Said să rupă lanțul, acesta se strângea din ce în ce mai tare și tânărul a căzut în mâinile tâlharilor.

Caravana a fost nimicită, iar puținii supraviețuitori au căzut prinși. Tâlharii, care se adunaseră din mai multe triburi deosebite, și-au împărțit prinșii și prada. Apoi unii au luat-o spre miazăzi, iar ceilalți spre soare-răsare. Said mergea străjuit de patru călăreți înarmați, care îl priveau cu ură și-l împrășcau cu sudălmii. El a înțeles că omul pe care-l ucisese fusese pesemne de neam mare, poate chiar un bei. Îl aștepta robia - care era mai rea decât moartea - și de aceea era mulțumit că stârnise furia întregii cete, fiind convins că va fi ucis de îndată ce vor ajunge în tabără. Străjerii lui îi pândeau fiecare mișcare și, de câte ori întorcea capul, îl amenințau cu sulițele. Dar odată, când calul unuia dintre ei s-a poticnit, el a izbutit să întoarcă capul și, spre marea lui bucurie, l-a zărit pe bătrânul său tovarăș de drum pe care-l crezuse mort.

În sfârșit, în depărtare s-a ivit un pâlc de copaci și niște corturi. Copiii și femeile care le-au ieșit ca un șuvoi în întâmpinare au aflat de la tâlhari cele întâmplare și au început să răcnească. Toate privirile s-au îndreptat spre Said. S-au ridicat pumni amenințători, iar vorbele de ocară

curgeau valuri.

— Iată-l, strigau ei, pe ucigașul marelui Almansor, viteazul vitejilor! Moarte lui! Azvârliți-i trupul să i-l sfâșie șacalii!

S-au năpustit apoi ca o vijelie asupra lui Said, zvârlind cu scurtături, cu bulgări de pământ, cu ce le cădea în mână. Tâlharii abia au stăvilit mulțimea plină de ură.

— Dați-vă la o parte, muierilor! Și voi, țâncilor! au strigat ei, împrăștiind mulțimea cu sulile. L-a ucis pe marele Almansor în luptă și-i drept să moară, dar nu de mâna unei muieri, ci de sabia unui viteaz.

Trecând printre corturi, au ajuns într-o piață unde s-au oprit. Prinșii au fost legați doi câte doi, iar prada au dus-o în corturi. Pe Said l-au legat însă singur și l-au târât într-un cort mare, unde se afla un bătrân îmbrăcat în veșminte de preț. Înfățișarea lui cumpănită și semeață arăta că era căpetenia cetei de tâlhari. Însoțitorii lui Said au intrat abătuți, cu capetele plecate.

— Strigătele muierilor îmi spun că s-a întâmplat o nenorocire, a zis bătrânul cel semeț, uitându-se la tâlhari. Fetele voastre o mărturisesc. Almansor a fost răpus.

— Almansor a fost răpus, au răspuns oamenii, dar iată, Selim, stăpân al deșertului, iată-l pe ucigașul său. L-am adus ca să-l judeci și să hotărăști cum să moară. Să fie străpuns de săgeți? Să-l ciuruim cu sulile, să-l spânzurăm, să-l legăm de doi cai care să-i sfâșie trupul?

— Cine ești, străine? întrebă Selim, cătând înnegurat spre prins, care, deși în pragul morții, stătea mândru în fața lui.

Said a răspuns scurt și fără vicleșug.

— L-ai ucis mișelește pe fiul meu? L-ai străpuns pe la spate cu o săgeată sau cu sulița?

— Nu, stăpâne, a răspuns Said. L-am ucis în luptă dreaptă, fățișă, pentru că până în clipa aceea doborâse opt tovarăși de-ai mei, în fața mea.

— Așa e cum spune? i-a întrebat Selim pe oamenii care-l luaseră prins.

— Da, stăpâne, l-a ucis pe Almansor în luptă dreaptă, a răspuns unul dintre ei.

— Atunci a făcut ceea ce ar fi făcut oricare dintre noi, a răspuns Selim. A luptat împotriva vrăjmașului care i-a primejduit libertatea și viața. Dezlegați-l numaidecât!

Oamenii l-au privit mirați și i-au împlinit porunca în silă, șovăind.

— Ucigașul fiului tău, al viteazului Almansor, să rămână în viață? a întrebat unul dintre tâlhari, aruncând priviri mânioase spre Selim. Mai bine l-am fi ucis pe loc!

— Să rămână în viață! a strigat Selim. Ba, mai mult, îl iau în cortul meu, ca parte ce mi se cuvine din pradă. Va rămâne în slujba mea.

Said nu știa cum să-i mulțumească. Oamenii însă au ieșit murmurând mânioși. Femeile și copiii care așteptau în fața cortului osândirea lui Said, când au aflat de hotărârea bătrânului Selim, s-au pornit pe răcnete și urlete înfiorătoare, strigând că vor răzbuna ei pieirea lui Almansor, pedepsindu-l pe ucigaș, dacă tatăl nu voia să-și răzbune fiul.

Ceilalți prinși au fost împrăștiți între felurite cete. Unora li s-a dat drumul ca să mijlocească răscumpărarea celor bogați, alții au fost trimiși ca păstori la turme, iar alții, care până atunci fuseseră slujiți de câte zece robi, au fost puși la cele mai înjositoare corvezi. Cu Said, lucrurile stăteau însă altfel. Ce-i plăcea oare lui Selim la acest tânăr? Firea lui cutezătoare, vitejească, sau poate pe bătrân îl împlânzise vraja tainică a unei zâne bune? Ce anume, nu se știe, dar Said trăia în cortul bătrânului nu ca o slugă, ci ca un fiu. Simpatia de neînțeleas a bătrânului îi atrăgea însă vrăjmășia celorlalți slujitori. Toți îl priveau cu dușmănie, ba uneori, când trecea singur prin tabără, auzea cuvinte de ocară și blesteme. Alteori îi șuierau săgeți pe dinainte, și el socotea că nu-l nimereau datorită

fluieraşului pe care-l purta încă la piept şi care-l ocrotea.

Se plângea adesea lui Selim că viaţa îi era în primejdie, dar acesta îi căuta zadarnic pe cei ce încercau să-l ucidă; ceata întreagă făcea zid, ca unul, împotriva străinului. Într-o zi, Selim i-a spus:

— Nădărduiam că-l vei putea înlocui pe fiul meu, ucis de mâna ta, dar nu-i cu putinţă. Nici tu, nici eu nu purtăm vreo vină că nu se poate. Toţi s-au înverşunat împotriva ta, iar eu nu te voi mai putea apăra multă vreme. Ce ne-ar folosi dacă i-aş pedepsi pe vinovaţi după moartea ta? De aceea, când ai mei se vor întoarce de pe drumul lor de pradă, le voi spune că tatăl tău mi-a trimis bani pentru răscumpărarea ta şi voi porunci să fii însoţit de câţiva oameni de încredere prin deşert.

— Cum aş putea să-mi încredinţez viaţa altcuiva în afară de tine? l-a întrebat Said, îngrijorat. Nu mă vor uide oare pe drum?

— Jurământul pe care-l vor face înainte de a pleca, jurământ pe care nimeni n-a cutezat să-l calce, îi va opri să se atingă de viaţa ta, a răspuns Selim liniştit.

Au trecut câteva zile. Oamenii s-au întors în tabără. Selim s-a ținut de cuvânt. I-a dăruit tânărului arme, veşminte şi un cal, a adunat războinicii, a ales cinci însoţitori pentru Said şi i-a pus să facă un jurământ cumplit că nu se vor atinge de nici un fir de păr din capul lui, apoi s-a despărţit de Said cu lacrimi în ochi.

Cei cinci bărbaţi călăreau lângă Said, posomorâţi şi tăcuţi, prin deşert. Le venea foarte greu să-şi țină jurământul. Said ştia asta foarte bine şi era îngrijorat, mai ales fiindcă doi dintre însoţitorii lui fuseseră de faţă când îl ucisese pe Almansor. Aşa au trecut opt ceasuri. Deodată Said i-a auzit şoptind între ei şi le-a văzut feţele întunecându-se şi mai mult. S-a străduit să desluşască ce spuneau, dar vorbeau o limbă cunoscută numai de ei, pe care o foloseau când era vorba de a făptui ceva tainic şi primejdios. Selim, care voise să-l aibă pe Said totdeauna

lângă el, își pierduse multe ceasuri ca să-i învețe graiul acesta tainic, dar Said, ascultând, nu a aflat lucruri prea îmbucurătoare.

— Iată, aici s-a întâmplat, a zis unul dintre însoțitori. Aici ne-am năpustit asupra caravanei și aici a căzut viteazul vitejilor, răpus de un băiețandru.

— E drept că vântul a șters urmele calului său, a zis altul, dar eu nu le-am uitat.

— Și, spre rușinea noastră, cel care l-a ucis trăiește. Și mai e și slobod. Când s-a mai auzit ca un părinte să nu răzbune moartea singurului său fiu? Se vede că Selim a îmbătrânit și a dat în mintea copiilor.

— Dacă părintele său nu o face, a spus cel de-al patrulea, datori sunt prietenii să-l răzbune pe cel căzut. Aici, pe locul acesta, trebuie să-l răpunem. Așa s-a statornicit obiceiul din moși-strămoși.

— Dar ne-am legat cu jurământ față de bătrân, a strigat al cincilea. Nu ne este îngăduit să-l ucidem, nu ne putem călca jurământul.

— E adevărat că am jurat, au răspuns ceilalți, dar nu se poate ca un ucigaș să scape nevătămat din mâinile dușmanilor săi.

— Stați! a strigat cel mai înnegurat dintre toți. Bătrânul Selim e un om înțelept, dar nu chiar atât pe cât pare. I-am jurat noi că-l vom duce pe flăcăul acesta într-un loc sau într-altul? Nicidecum. Am făcut legământ numai cu privire la viața lui și viața i-o vom dăruia. Dar arșița soarelui și colții ascuțiți ai șacalilor ne vor răzbuna. Să-l legăm burduf și să-l lăsăm aici.

Astfel a grăit tâlharul. Said, știind ce-l aștepta, nu l-a ascultat pe tâlhar până și-a isprăvit vorba. Smucind calul, i-a dat pîteni și a pornit în zbor peste întinsuri, ca o pasăre. Cei cinci războinici și-au pierdut cumpătul doar o clipă. Apoi, iscusiți în urmărirea fugarilor, s-au împrăștiat gonind în dreapta și în stînga lui Said. Meșteri în tainele călăriei prin deșert, doi dintre tâlhari au întrecut cât ai

clipi bidiviul fugarului și s-au întors apoi spre el. Said a încercat să-i ocolească, dar l-au întâmpinat ceilalți doi, la care s-a alăturat și al cincilea, care-l ajunsese din urmă. Nu puteau folosi arme, fiindcă juraseră să nu-l ucidă; au zvârlit însă și de data aceasta un laț cu care l-au prins, l-au tras de pe cal, lovindu-l fără milă, și l-au legat de mâini și de picioare. Așa, legat fedeleș l-au părăsit pe nisipul fierbinte al deșertului.

Said le-a cerut îndurare, le-a făgăduit aur pentru răscumpărarea sa, dar ei au încălecat râzând și au pornit în galop. Câteva clipe a mai răsunat în depărtare tropotul ușor al copitelor. Said se socotea pierdut. Se gândea cât de îndurerat va fi bătrânul său tată când va vedea că fiul său nu se va mai întoarce acasă. Se gândea la nenorocita lui soartă care-l hărăzise morții atât de timpuriu. Ce mai aștepta altceva decât să-și sfârșească viața în mijlocul nisipurilor fierbinți ale deșertului, să se stingă încet, mistuit de sete sau sfâșiat în bucăți de colții unui șacal?

Soarele se înălța tot mai sus, dogorindu-i tâmpilele. Și-a mișcat trupul anevoie, ca să-l ferească din bătaia razelor, dar zadarnic. Arșița îl chinuia tot mai tare. Tot zvârcolindu-se sub razele soarelui, i-a căzut fluierașul de la piept. După multă caznă a izbutit să-l ducă la gură. Dar degeaba a suflat în el, fiindcă nu a scos nici un sunet: rămânea nepăsător, chiar și în starea de plâns în care se afla stăpânul lui. Atunci Said și-a plecat capul deznădăjduit și s-a lăsat pradă arșiței. Curând a căzut într-o toropeală adâncă.

După mai multe ceasuri l-au trezit niște zgomote din apropiere și s-a simțit apucat de umeri. El a scos un urlat de groază, fiindcă se gândea că nu putea fi decât un șacal care se pregătea să-l sfâșie. Dar apoi s-a simțit apucat și de picioare și și-a dat seama curând că nu era vorba de ghearele unui șacal, ci de mâinile grijulii ale unui om. A auzit și niște glasuri șoptind:

— Trăiește, dar crede că suntem vrăjmașii lui.

În cele din urmă, Said a deschis ochii și a zărit aplecat deasupra lui chipul unui bărbat scund și rotofei, cu ochi mici și barbă lungă. Acesta i-a vorbit prietenos, l-a ajutat să se ridice și i-a dat să mănânce și să bea. I-a povestit apoi că era neguțător la Bagdad, că-l chema Kalum-Bek și că făcea negoț cu șaluri și văluri scumpe pentru femei. Fusesse după treburi și se afla în drum spre casă. Îl descoperise pe Said într-o stare de plâns, zăcând pe jumătate mort în nisip. Îi atrăseseră luarea-aminte veșmintele sale de preț și nestematele sclipitoare de pe pumnalul său. Făcuse tot ce îi stătuse în puteri să-l readucă la viață și izbutise.

Tânărul i-a mulțumit că-i scăpase viața. Desigur că fără ajutorul acestui drumeț ar fi pierit în chip jalnic. Fiindcă nu putea călători mai departe singur și nici nu voia să străbată deșertul pe jos, neînsoțit, a primit cu recunoștință un loc pe una din cămilele greu împovărate ale neguțătorului și s-a hotărât deocamdată să se ducă cu el la Bagdad. Acolo putea să găsească alți călători care se îndreptau spre Bassora și cărora voia să li se alăture.

Pe drum, neguțătorul i-a povestit despre înțeleptul stăpân al drept-credincioșilor, Harun al Rașid. I-a istorisit despre dragostea acestuia pentru dreptate și despre priceperea cu care știa să judece pricinile cele mai încâlcite, dându-le o dezlegare firească și înțeleaptă. I-a povestit între altele întâmplarea cu frânghierul și aceea cu un chiup cu măslina, istorii pe care le știa orice copil, dar care pe Said îl umpleau de uimire.

— Stăpânul nostru, cârmuitorul credincioșilor, continuă neguțătorul, e un om minunat. Dacă-ți închipui că doarme ca oamenii de rând, te înșeli amarnic. Se odihnește numai două-trei ceasuri în zori și-atâta tot. Știu toate acestea de la marele cămăraș al lui, Messour, care mi-e văr și nu suflă de obicei o vorbă despre tainele califului. Totuși, de dragul rubedeniei noastre, văzându-mă atât de curios, mai pomenește din când în când despre apucăturile

stăpânului său. Aşadar, în loc să doarmă ca alţi oameni, califul se furişează noaptea pe străzile Bagdadului, şi nu-i săptămână să nu dea peste vreo întâmplare însemnată. Trebuie să ştii, aşa cum se vede şi din povestea chiupului cu măslina, care e tot atât de adevărată pe cât de netăgăduite sunt cuvintele Profetului, că nu umblă călare, străjuind de paznici sau însoţit de un alai falnic, nu umblă îmbrăcat cu veşminte strălucite şi urmat de vreo sută de făclieri, cum ar putea să facă dacă ar vrea, ci dimpotrivă, cutreieră oraşul ba în straie de neguţător, ba de corăbier, ba de ostaş, ba de muftiu. Aşa colindă Bagdadul, să vadă dacă toate merg bine şi sunt în bună rânduială. Aceasta este pricina pentru care nicăieri oamenii nu se poartă atât de cuviincios cu orice om de rând care le iese în cale, ca la Bagdad, căci s-ar putea prea bine să fie un biet arab care se întoarce din deşert, dar şi califul în persoană. Şi, vorba ceea, nuiele pentru spinarea locuitorilor din Bagdad găseşti câte vrei prin împrejurimi.

Aşa a grăit neguţătorul, şi Said, cu toate că dorul de tatăl său îi ardea inima, s-a bucurat să vadă Bagdadul şi pe vestitul Harun al Raşid.

După zece zile au sosit la Bagdad, şi tânărul Said a rămas încântat de minunăţiile acestui oraş, care atinsese pe vremea aceea culmea strălucirii. Neguţătorul l-a poftit la el acasă, iar tânărul a primit cu plăcere, căci în vălmăşagul oraşului văzuse că în afară de aer, de apa Tigrului şi de un culcuş pentru noapte pe treptele unei geamii nu capeţi nimic fără plată.

A trecut o zi de la sosirea lor. Said tocmai se gătise cu straietele sale de preţ şi-şi spunea că, înveşmântat astfel, ca un falnic războinic, se va putea arăta pe străzile Bagdadului fără să se ruşineze, ba, dimpotrivă, va atrage privirile trecătorilor asupra sa. Pe când se gândea el aşa, neguţătorul a intrat în încăpere şi, zâmbind cu tâlc, şi-a netezit barba, spunând:

— Toate-s bune, tinere! Dar ce se va alege de tine?

Mi se pare că ești un mare visător. Nu te gândești defel la ziua de mâine. Sau ai atâtia bani ca să poți duce un trai pe măsura veșmintelor tale?

— Dragă jupâne Kalum-Bek, a răspuns tânărul, încurcat și înroșindu-se, e drept că nu am bani, dar poate că vrei să mă împrumuți cu o mică sumă ca să mă întorc acasă. Tatăl meu o să-ți dea îndărăt până la ultimul ban.

— Tatăl tău, flăcăule? i-a strigat neguțătorul, izbucnind în râs. Se vede treaba că soarele te-a bătut rău la cap. Socoți că te cred pe cuvânt, că iau drept bune toate bazaconiile pe care mi le-ai înșirat în deșert, cum că tatăl tău ar fi un om avut din Bassora, că ai fi singurul său fecior, că ai fost prins de tâlhari, că ai trăit multă vreme în tabăra lor și câte și mai câte? Chiar din clipa când îmi povesteai toate acestea, m-am mâniat pe tine. M-ai mințit cu nerușinare. Știu că la Bassora sunt mulți negustori, mai toți oameni bogați, am făcut doar negoț cu ei. Aș fi auzit fără doar și poate de un neguțător cu numele de Benezar, chiar dacă ar avea numai o avere de șase mii de tomani, dar fiindcă n-am auzit, sau ai mințit spunând că ești de fel din Bassora, sau tatăl tău e un coate-goale și atunci n-am să-i împrumut haimanalei sale de fecior nici o lescaie. Apoi lupta cu tâlharii în deșert! Nu s-a mai pomenit așa ceva de mult. De când preaînțeleptul calif a asigurat drumurile caravelor prin deșert, tâlharii n-au mai cutezat să prade o caravană sau să răpească oameni. Dacă s-ar fi întâmplat totuși așa ceva, vestea s-ar fi răspândit cu iuțeala fulgerului; însă pe drumul pe care l-am străbătut n-am auzit nimic. Nici aici, la Bagdad, unde se adună oameni din toate colțurile lumii, nu s-a vorbit despre o astfel de întâmplare. Asta e cea de-a doua minciună a ta, tinere neobrăzat!

Alb ca varul de mânie și de supărare, Said a voit să-l întrerupă pe bondocul răutăcios, dar acesta a strigat mai tare decât el, dând din mâini:

— Și al treilea neadevăr, mincinos nerușinat, e

povestea din tabăra lui Selim. Numele de Selim e prea binecunoscut de toți, dar Selim e cunoscut ca tâlharul cel mai cumplit și mai crud dintre toți. Atunci cum îndrăznești tu să spui că i-ai omorât pe fiul său și nu te-a tăiat în bucăți pe loc? Mergi atât de departe cu neobrăzarea, încât vorbești despre lucruri cu neputință de crezut, că Selim însuși te-ar fi apărat de-ai lui, că te-ar fi primit în cortul său și că ți-ar fi dat drumul fără bani de răscumpărare, în loc să te spânzure de primul copac, el care a spânzurat deseori călători numai ca să le vadă mutra când sunt cu lațul de gât! Ah, ce minciuni sfruntate!

— N-am ce să mai adaug, a strigat tânărul!. Jur însă pe sufletul meu și pe barba Profetului că tot ce-am spus e adevărat!

— Juri pe sufletul tău? strigă neguțătorul. Pe sufletul tău negru și mincinos? Cine să te creadă? Și juri pe barba Profetului, tu, căruia nici nu i-a crescut barba? Cine să se încreadă în tine?

— E drept că n-a fost nimeni de față, a urmat Said, dar nu m-ai găsit legat și într-o stare de plâns?

— Asta nu dovedește nimic, a răspuns neguțătorul. Ești înveșmântat ca un tâlhar de vază și, cine știe, poate că ai vrut să lovești pe careva mai tare decât tine care te-a biruit și te-a legat.

— Aș vrea să-l văd pe acela sau chiar pe aceia, a răspuns Said, care sunt în stare să mă doboare și să mă lege! O pot face numai dacă-mi aruncă un laț de gât pe la spate. E drept că, stând în bazar, n-ai de unde să știi ce poate un bun mânuitor de arme. Totuși mi-ai scăpat viața și-ți mulțumesc. Ce ai de gând să faci cu mine? Dacă nu mă ajuți, voi fi nevoit să cerșesc, dar nu vreau să cer de pomană celor de seama mea. Voi încerca să vorbesc cu califul.

— Nu mai spune! a zis neguțătorul, cu un zâmbet batjocoritor. Nu mai vrei să stai de vorbă cu nimeni în afară de preamilostivul nostru stăpân? Asta zic și eu

cerșetorie fudulă! Zău așa! Dar să nu uiți, tinere și neprețuite domn, că drumul spre calif trece pe la vărul meu Messour, și e de ajuns o singură vorbă ca să atrag atenția cămărașului măritului calif cu ce meșter în scorneli are de-a face. Totuși mi-e milă de tinerețea ta, Said! Te-ai mai putea îndrepta, ar mai putea ieși ceva din tine. Hai în prăvălia mea din bazar, să-mi slujești timp de un an. După ce trece anul, dacă nu vrei să mai rămâi la mine, îți plătesc simbria și te las să te duci unde dorești: la Alep sau la Medina, la Stambul sau la Bassora, din partea mea chiar și la ghiauri. Îți dau răgaz de gândire până la amiază. Dacă primești, bine, iar de nu, îți socotesc pe un preț de nimic cheltuielile călătoriei și locul ce l-ai ocupat pe cămilă, îți iau veșmintele și tot ce ai, ca să mă despăgubesc, și te-arunc în uliță. N-ai decât să cerșești unde vrei: la calif, la muftiu, la geamie sau la bazar.

Vorbind astfel, hainul neguțător a plecat, lăsându-l singur pe nefericitul tânăr. Said l-a urmărit cu o privire plină de dispreț. Neomenia acestui om, care-l ademenise cu bună știre, aducându-l în casa lui spre a și-l face slugă, întrecea orice măsură. Ar fi vrut să fugă, dar ferestrele erau zăbrelite și ușa încuiată. Deși nu putea să se împace cu gândul acesta, s-a hotărât să primească deocamdată slujba la neguțător în bazar. N-avea încotro. Chiar dacă izbutea să fugă, nu putea să ajungă la Bassora fără bani. Între timp, trebuia să-l vadă neapărat pe calif și să-i ceară ajutorul.

A doua zi, Kalum-Bek și-a dus sluga cea nouă la prăvălia din bazar. I-a arătat șalurile, vălurile și celelalte mărfuri cu care făcea neguțătorie și l-a învățat ce avea de făcut. Iată care era treaba lui Said: îmbrăcat cu veșminte de slugă de neguțător în locul celor de războinic, trebuia să stea în fața dughenei, cu un șal într-o mână și cu un văl minunat în cealaltă, să-i îmbie pe trecători, bărbați și femei, să le arate mărfurile, să le spună prețul și să-i îndemne să cumpere. Abia atunci a înțeles Said pentru ce

îl alesese Kalum-Bek tocmai pe el pentru treaba asta. Kalum-Bek era un bătrânel bondoc, hâd și, când stătea în fața ușii chemând mușteriii, atât vecinii, cât și trecătorii îl luau peste picior, copiii îl batjocoreau, iar femeile îi ziceau sperietoare. La Said însă toată lumea se uita cu drag. Tânăr, chipeș, zvelt, el îmbia mușteriii cuviincios și se pricepea să țină șalul sau vâlul cu grație și îndemănare.

Când a văzut că de când stătea Said la ușă mușteriii se îmbulzeau în prăvălia sa, Kalum-Bek a început să se poarte mai cumsecade cu sluga lui, să-i dea o mâncare mai bună și să-l îmbrace cu veșminte mai arătoase. Dar Said nu se simțea defel mișcat de bunăvoința stăpânului său și-și frământa mintea zi și noapte cum să ajungă cu bine în orașul său de baștină.

Într-o zi, fiind dever bun, toți hamalii plecaseră cu poverile în spinare spre casele cumpărătorilor; în dugheana basmăgiului a intrat o femeie. A făcut cumpărături și a cerut să i le ducă cineva acasă în schimbul unui bacșiș.

— Peste o jumătate de ceas, tot ce ați cumpărat va fi la dumneavoastră acasă, a răspuns Kalum-Bek. Vă rog să aveți răbdare. Sau, dacă nu, luați-vă un hamal din altă parte.

— Ce fel de neguțător ești dumneata? Vrei să-ți încredințezi mușteriii pe mâna unor hamali străini? exclamă femeia. Un necunoscut ar putea să fugă cu toate cumpărăturile în învălmășeala asta. Atunci pe cine trag la răspundere? Nu, nu! După legile negoțului, dumneata ești dator să-mi dai pe cineva care să-mi ducă pachetul acasă.

— Așteptați, vă rog, doar o jumătate de ceas, cinstită doamnă, a rugat-o neguțătorul învârtindu-se în jurul ei tot mai îngrijorat. Toți oamenii mei sunt plecați...

— E o prăvălie proastă aceea care nu are totdeauna la îndemână destui slujitori, a răspuns femeia cea cârcotașă. Dar iată, văd aici un tânăr pierde-vară. Hai, flăcăule, ia-mi pachetul și vino după mine.

— Stați, stați! a strigat Kalum-Bek. Tânărul e firma mea, crainicul meu, atrage mușteriii. Nu poate să plece!

— Fleacuri! a răspuns bătrâna doamnă și, fără multă vorbă, i-a vârât lui Said pachetul sub braț. Dacă negoțul dumitale are nevoie de un tânăr pierde-vară drept firmă, înseamnă că negustorul e nepriceput și marfa e proastă! Hai, flăcăule, o să primești și tu un bacșiș pe ziua de azi!

— În numele lui Ariman și al tuturor duhurilor rele, du-te în goana mare, i-a șoptit Kalum-Bek slujitorului său, și întoarce-te cât mai repede. Dacă mă mai împotrivesc, zgripturoaica mă face de râs în tot bazarul.

Said s-a luat după femeie, care străbătu piața și ulițele mai iute decât îi îngăduia vârsta. În sfârșit s-a oprit în fața unei clădiri impunătoare, a bătut în poartă, ușile s-au deschis și ea a urcat pe o scară de marmură, făcându-i semn lui Said s-o urmeze. În cele din urmă au ajuns într-o sală înaltă și mare, mai măreață, mai strălucitoare decât tot ceea ce văzuse Said până atunci.

Acolo, bătrâna s-a așezat istovită pe o pernă, i-a făcut semn tânărului să pună jos pachetul, i-a întins un bănuț de argint și i-a poruncit să plece.

Când a ajuns la ușă, o voce gingașă, cristalină l-a strigat: «Said!» Mirat că-l cunoștea cineva, s-a întors și a văzut pe pernă, în locul bătrânei, o tânără de o frumusețe răpitoare, înconjurată de nenumărați robi și de o sumedenie de slujnice. Mut de uimire, Said a încrucișat brațele și a făcut o temenea adâncă.

— Said, dragul meu! a zis doamna. Oricât de rău mi-ar părea de suferințele pe care le-ai îndurat și care te-au adus la Bagdad înainte de a împlini douăzeci de ani, totuși să știi că numai aici poți găsi dezlegarea ursitei tale. Mai ai fluierașul, Said?

— Fără îndoială! a strigat Said, bucuros, scoțând lăntișorul de aur. Dumneavoastră sunteți cumva zâna cea bună care mi l-a dăruit la nașterea mea?

— Am fost prietena mamei tale, a răspuns zâna, și voi

rămâne și prietena ta atâta timp cât vei fi om de treabă. Vai, de câte suferințe ai fi scăpat, dacă nehibzuitul tău tată mi-ar fi urmat sfatul!

— Ei, pesemne că așa mi-a fost scris! a răspuns Said. Dar, preacinstită zână, înhămați, rogu-vă, un vânt năprasnic de miază-noapte-soare-răsare, la caleașca dumneavoastră de nori, ca să mă ducă în câteva clipe spre Bassora, la tatăl meu. Acolo voi aștepta cuminte să treacă cele șase luni până voi împlini douăzeci de ani.

Zâna a zâmbit:

— Știi cum să vorbești cu noi, a răspuns ea, dar nu-i cu putință, sărmane Said! Atâta vreme cât te afli în afara casei părintești, n-am nici o putere și nu pot folosi nici o vrajă pentru tine. Nici măcar din ghearele nemernicului de Kalum-Bek nu te pot scoate! El stă sub oblăduirea puternicei tale vrăjmașe.

— Va să zică, n-am numai o prietenă binevoitoare, ci și o vrăjmașă? a întrebat Said. Cred că am simțit deseori mâna ei. Dar nu mă puteți ajuta oare nici măcar cu un sfat? Să mă duc la calif și să-i cer ocrotirea? E un om înțelept și mă va sprijini împotriva lui Kalum-Bek.

— Da, Harun e un om înțelept, a răspuns zâna, dar, din păcate, nici el nu-i decât om. Se încrede în marele său cămăraș, Messour, ca în el însuși. Și are dreptate, căci l-a pus la încercare și s-a dovedit o slugă credincioasă. Messour are și el încredere în prietenul său Kalum-Bek ca în sine însuși. Dar el greșeste, deoarece acesta e un om câinos, cu toate că-i e rudă. Kalum e viclean și, de cum a sosit aici, a născocit o poveste în legătură cu tine, ponegrindu-te în fața lui Messour, iar acesta, la rândul său, a istorisit totul califului. Așadar, chiar dacă ai pătrunde fără greutate în palatul lui Harun, ai fi rău primit, fiindcă el n-ar da crezare vorbelor tale. Dar te poți apropia de el și pe alte căi. Stă scris în stele că-i vei dobândi bunăvoința.

— Îmi pare tare rău, a spus Said, mâhnit, că trebuie să-mi mai continui o vreme slujba în dugheana ticălosului

de Kalum-Bek. Dar îngăduiți-mi, preacinstită zână, să vă rog numai un singur lucru. Am fost deprins de mic cu meșteșugul armelor și cea mai mare bucurie a mea e o întrecere cu sulițe, arcuri și săbii boante. Tinerii de neam din orașul acesta se întrec în fiecare săptămână la astfel de jocuri. Dar numai bărbații desăvârșit înveșmântați și, mai ales, bărbații liberi au voie să intre în arenă călare, nu și o slugă de bazar. Dacă ați porunci să am și eu o dată pe săptămână un cal, veșminte și arme și ați face astfel ca viața mea să nu fie ușor recunoscută...

— Iată o dorință vrednică de un tânăr nobil, a zis zâna. Tatăl mamei tale a fost omul cel viteaz din Siria și se pare că i-ai moștenit firea. Ține minte casa aceasta. În fiecare săptămână vei găsi aici un cal și doi scutieri călăreți, precum și arme, veșminte și o licoare pentru obraz care să te facă de nerecunoscut. Și acum Said, rămâi cu bine! Fii răbdător, înțelept și cinstit! Peste șase luni, fluierașul va răsună, iar urechea Zulimei se va pleca pentru a-i prinde sunetul.

Tânărul și-a luat rămas bun de la minunata sa ocrotitoare, plin de recunoștință și prețuire. Și-a întipărit bine în minte casa și s-a îndreptat apoi spre bazar.

A sosit acolo la timp, ca să-l scape pe stăpânul său Kalum-Bek dintr-o mare încurcătură. În fața dughenei era o zarvă cumplită. Niște ștregari țopăiau pe lângă negustor, batjocorindu-l, iar bătrânii râdeau. Kalum-Bek stătea singur în fața prăvăliei, tremurând de mânie și foarte rușinat, cu un șal într-o mână și cu un vâl în cealaltă. Priveliștea aceasta ciudată era însă urmarea unei întâmplări care se petrecuse în lipsa lui Said. Kalum ieșise în locul chipeșului său slujitor în fața dughenei, pentru a chema mușteriii, dar nimeni nu cumpăra nimic de la o pocitanie ca el. Prin bazar tocmai treceau doi bărbați. Voiau să târguiască ceva pentru nevestele lor și se plimbau în sus și în jos, căutând parcă pe cineva cu privirile.

Kalum-Bek i-a observat și, gândindu-se la folosul lui,

i-a îmbiat:

— Pe-aici, domnilor, pe-aici! Ce căutați? Am văluri frumoase, marfă aleasă!

— Moșule dragă, a răspuns unul dintre ei, or fi mărfurile tale cum or fi, dar nevestele noastre își au ciudățeniile lor. La noi în oraș s-a statornicit obiceiul ca vălurile să fie cumpărate numai de la frumosul vânzător Said. Dar ne învărtim de o jumătate de ceas pe-aici și nu dăm de el. Dacă ne spui unde-l găsim, cumpărăm altă dată de la tine.

— Alah il Alah! a strigat Kalum-Bek, rânjind prietenos. Profetul v-a îndreptat bine pașii. Îl căutați pe frumosul vânzător, ca să cumpărați văluri? Ei bine, intrați fără grijă, aici e locul lui, în prăvălia aceasta.

Unul dintre cumpărători a râs de Kalum-Bek, de făptura-i pocită și de vorba lui, cum că el ar fi chipeșul vânzător. Celălalt, însă, crezând că negustorul voia să-și bată joc de ei, nu a rămas dator cu nimic și i-a aruncat vorbe grele de ocară ce l-au scos din sărite pe bătrân. Kalum-Bek chemă vecinii, ca să depună mărturie că dugheana sa era cunoscută drept „prăvălia cu vânzătorul cel chipeș”, dar vecinii, care nu vedeau cu ochi buni cum se îmbulzeau mușteriii la el în ultima vreme, n-au vrut să-i facă voia. Atunci cei doi bărbați au tăbărât pe bătrânul mincinos, cum îi spuneau ei. Kalum se apăra, mai mult țipând și suduind decât cu pumnii, și atrase astfel o mulțime de lume în fața prăvăliei sale. Jumătate din oraș știa cât de cărpănos și de josnic era și toți cei de față se bucurau de ghionții pe care-i primea; dar când unul din cei doi bărbați îl apucă pe bătrân de barbă, s-a simțit și el apucat de braț și zvârlit, cu o smucitură, la pământ, unde și-a pierdut turbanul iar papucii i-au zburat cât colo.

Mulțimea, care s-ar fi bucurat dacă Kalum-Bek ar fi mâncat o bătaie bună, a început să murmure, iar tovarășul celui doborât s-a întors spre cei care îndrăznise să-l zvârle la pământ pe prietenul său. Când a văzut însă în fața lui un

tânăr înalt și voinic, cu ochi scânteietori, cu o înfățișare cutezătoare, nu a îndrăznit să-l lovească, mai ales că negustorul, salvat ca prin minune, a strigat arătând spre tânăr:

— Ei, ce mai vreți? Iată-l, domnilor, iată-l pe Said, chipeșul meu vânzător!

Oamenii din jurul lor au râs - știau prea bine că lui Kalum-Bek i se făcuse o nedreptate. Atunci străinul s-a ridicat rușinat de jos și s-a depărtat schiopătând, împreună cu tovarășul său. Nu le mai ardea de nici un șal și de nici un vâl.

— O, tu, stea a tuturor vânzătorilor, podoabă a bazarului, a strigat Kalum, ducându-și slujitorii în prăvălie. Ai sosit când trebuia. Mi-ai sărit în ajutor la timp! Străinul acela zăcea întins pe jos cât era de lung, de parcă în viața lui n-ar fi stat în picioare, iar eu, eu, drept să-ți spun, dacă ai fi venit cu două clipe mai târziu, n-aș mai fi avut nevoie de bărbier, să-mi pieptene și să-mi ungă barba. Cu ce te pot răsplăti?

Numai mila care încolțise în inima lui Said îi condusese mâna, dar simțământul acesta se potolise, și acum îi părea rău că-l scutise pe nemernicul acela de o bătaie zdravănă. „O duzină de peri mai puțin în barbă, își spunea Said, l-ar fi domolit, l-ar fi îmblânzit pe vreo zece zile”. Totuși căută să se folosească de buna dispoziție a neguțătorului și îl rugă să-i lase o seară liberă pe săptămână, ca să se plimbe sau să se îndeletnicească cu alte treburi. Kalum a încuviințat. Își dădea seama că slujitorul acesta fără voie era prea deștept, ca să fugă, deoarece nu avea bani și haine ca lumea.

Scurt timp după aceea, Said și-a văzut visul împlinit, în prima miercuri, ziua când tinerii din floarea nobilimii se adunau într-o piață publică a orașului ca să se întreacă în lupte, el a cerut să fie liber seara. După ce a primit învoirea, s-a dus în ulița unde locuia zâna și a bătut la poarta care s-a deschis numaidecât. Slujitorii păreau că-l

așteaptă, căci, fără să-l întrebe ce dorește, l-au condus sus, pe o scară, într-o încăpere frumoasă. Acolo i-au dat o licoare ce trebuia să-l facă de nerecunoscut. Said și-a udat obrazul cu ea și s-a privit apoi într-o oglindă de metal. Era într-adevăr de nerecunoscut. Ars de soare, cu o barbă frumoasă, neagră, arăta cu cel puțin zece ani mai vârstnic.

Apoi a fost dus într-o altă încăpere, unde a găsit felurite veșminte, care mai de care mai scumpe. Nici califului din Bagdad nu i-ar fi fost rușine să se îmbrace cu astfel de haine chiar în ziua în care, în plină strălucire a măreției sale, și-ar fi primit oastea trecând pe dinainte-i. În afară de un turban făcut din cea mai subțire țesătură, cu un surguci din pene lungi de bătlan, prins cu o pafta de diamante, și de un burnuz din brocart purpuriu, cu flori de argint, Said a mai găsit un pieptar din zale de argint, atât de mlădii, încât urmau întru totul mișcările trupului, și atât de dese, încât nici sulita, nici sabia nu le puteau străpunge. Un hanger de Damasc vârât într-o teacă bogat împodobită, cu un mâner bătut în nestemate, pe care Said le socotea neprețuite, întregea această îmbrăcăminte de războinic. Said avea acum ce-i trebuia și era bine înarmat. Când l-a văzut că iese pe ușă, unul dintre slujitori i-a întins o năframă de mătase, trimisă de stăpâna casei, pentru ca, atunci când avea să se șteargă pe obraz cu ea, să-i piară barba și culoarea negricioasă a pielii.

În curte așteptau trei armăsari mândri. Said a încălecat pe cel mai falnic, slujitorii pe ceilalți doi și au pornit voioși în trap, spre piața unde urmau să aibă loc întrecerile. Veșmintele strălucite și armele sale de preț atrăgeau privirile tuturor. Primit cu un murmur de uimire, necunoscutul a intrat călare în arena înconjurată de mulțime. Acolo se adunaseră cei mai de seamă, cei mai viteji tineri de neam ales din Bagdad. Chiar frații califului erau de față și-și jucau caii de colo-colo, cu sulitele întinse. Said s-a apropiat de tinerii nobili. Nimeni nu l-a recunoscut. Fiul marelui vizir i-a ieșit în întâmpinare,

împreună cu câțiva prieteni, l-au salutat cu toată cinstirea cuvenită și i-au poftit să ia parte la întrecerile lor, întrebându-l cum se numește și de unde vine. Said a răspuns că-l cheamă Almansor și că vine de la Cairo, fiind în trecere prin Bagdad. Că a auzit atâtea despre vitejia și iscusința tinerilor nobili din oraș, încât, fără să stea mult pe gânduri, se hotărâse să vină să-i vadă și să-i cunoască mai îndeaproape. Tinerilor le-a plăcut purtarea aleasă și firea cutezătoare a lui Said-Almansor. Au poruncit să i se aducă o sulită și l-au rugat să-și aleagă una din cele două tabere care se luau ia întrecere. Luptele se dădeau fie între pâlcuri, fie între luptători neînsoțiți din aceste două tabere.

Înfățișarea lui Said atrăsese privirile tuturor, dar iscusința și iuțea sa neobișnuite au stârnit și mai multă uimire. Calul său era mai iute decât pasărea, iar sabia îi vâjâia în mână. Zvârlea sulita ca pe un fulg spre țintă, de ziceai că era o săgeată slobozită de un arc sigur. Îi birui pe cei mai iscusiți din pâclul potrivit, iar la sfârșitul întrecerii a fost recunoscut ca învingător. Unul dintre frații califului și fiul marelui vizir, care luptaseră alături de el, l-au rugat să se lupte și cu ei. Pe Ali, fratele califului, l-a învins. Fiul marelui vizir însă i-a ținut piept cu atâta vitejie, încât, după o încăierare îndelungată, au hotărât să amâne sfârșitul luptei pentru data viitoare.

A doua zi, de la un capăt la celălalt ai Bagdadului se vorbea numai despre străinul cei chipeș, bogat și viteaz. Toți cei care-l văzuseră, chiar și cei învinși de el, erau încântați de purtarea lui nobilă. Însuși Said auzea în prăvălia lui Kalum-Bek laudele oamenilor pentru străinul cel viteaz, și toți erau plini de părere de rău că nu știau unde locuiește.

Săptămâna următoare, în ziua întrecerilor, Said s-a dus iar la zână, unde a găsit veșminte mai frumoase și arme mai de preț. De data aceasta, jumătate din locuitorii Bagdadului s-au adunat să vadă întrecerile. Chiar și califul

privea dintr-un balcon, minunându-se de iscusința străinului Almansor. După terminarea jocurilor, i-a dăruit un colan de aur cu un galben mare, ca dovadă a prețuirii lui.

Dar această nouă izbândă și mai strălucită nu putea să nu stârnească pizma tinerilor din oraș.

— Un străin, vorbeau ei între ei, să vină aici, la Bagdad, și să ne lipsească de toată slava, de toată cinstirea și de toate izbânzile? Să se laude peste tot că între cei mai aleși tineri din Bagdad nu s-a găsit nici unul care să se poată cât de cât măsura cu el?

Așa au vorbit tinerii și s-au hotărât ca la jocurile următoare să se arunce, ca din întâmplare, câte cinci-șase deodată asupra lui.

Semnele acestea de vrăjmășie n-au scăpat însă privirilor agere ale lui Said. Văzând chipurile întunecate care șopteau pe la colțuri, arătând spre el, a bănuț că, în afară de fratele califului și de fiul marelui vizir, nici unul dintre tineri nu avea simțăminte de prietenie pentru el. Pe de altă parte, chiar și cei doi nobili prieteni ai săi îl iscodeau cu tot felul de întrebări: unde locuiește, căci ar vrea să treacă pe la el, cu ce se ocupă ce i-a plăcut mai mult în Bagdad și multe altele.

Și, ciudat, tânărul care părea să fie mai înverșunat decât toți împotriva lui Said-Almansor era tocmai omul pe care-l doborâse nu de mult la pământ în fața prăvăliei lui Kalum-Bek, cel care era cât pe-aci să-i rupă barba bietului neguțator. Tânărul acesta se uita la el cu luare-aminte și cu o pizmă din ce în ce mai mare. E drept că Said îl biruise de câteva ori, dar nu asta putea să fie cauza vrăjmășiei lui. Said era îngrijorat, fiindcă se temea să nu-l dea de gol statura sau glasul lui și să se facă de râsul lumii, dacă s-ar descoperi că e slujitorul din dugheana lui Kalum-Bek. Pe lângă aceasta, ar fi stârnit batjocura și mânia multor oameni care ar fi căutat să se răzbune pe el.

Lovitura pusă la cale de vrăjmașii lui a dat greș, pe

de o parte, deoarece viteazul Said ştia cum să se ferească, pe de altă parte, datorită ajutorului prietenesc dat de fratele califului şi de fiul marelui vizir. Văzându-l pe Said încolţit de cel puţin şase oameni care voiau să-l dea jos de pe cal şi să-l dezarmeze, aceştia au sărit grabnic în ajutorul lui, risipind ceata care se năpustise asupra-i şi anunţându-i că, din pricina purtării lor urâte, nu vor mai fi îngăduiţi printre luptători.

Aşa au trecut mai bine de patru luni, în care timp Said a uimit Bagdadul cu vitejia sa. Într-o seară, pe când venea spre casă de la câmpul de luptă, i s-a părut că aude nişte glasuri cunoscute. Înaintea lui mergeau agale patru bărbaţi, care păreau că se sfătuiesc. Când s-a apropiat pe nesimţite de ei, i-a auzit folosind graiul în care vorbiseră oamenii lui Selim în deşert şi a bănuir că cei patru puneau la cale vreo tâlhărie. În prima clipă a voit să se îndepărteze de dânşii, dar, gândindu-se că ar putea să împiedice o fărădelege, s-a furişat mai aproape, ca să audă mai bine.

— Arnăutul a spus limpede: uliţa din dreapta bazarului, zicea unul dintre ei. Pe acolo va trece negreşit în noaptea asta, împreună cu marele vizir.

— Bine, a răspuns altul. De marele vizir nu mi-e frică, e bătrân şi n-o să facă pe viteazul, dar despre calif se spune că mânuieşte sabia cu mare iscusinţă şi mă tem de el. Fără îndoială că în preajmă veghează zece-doisprezece oameni.

— Nicidecum a răspuns al treilea. Noaptea îl întâlneşti totdeauna singur sau însoţit numai de vizir sau de marele cămăraş. În noaptea asta trebuie să-l prindem cu orice chip, dar să nu-i facem nici un rău.

— Cred că cel mai bun lucru ar fi, a adăugat cel dintâi, să-i aruncăm un laţ de gât. N-o să-l ucidem, căci pentru leşul lui s-ar plăti puţin, ba s-ar putea chiar să nici nu putem să-l luăm.

— Atunci ne-am înţeles, ne întâlnim cu un ceas înainte de miezul nopţii! a zis un altul şi s-au despărţit, unii

într-o parte, alții într-alta.

Said s-a speriat cumplit de acele urzeli tainice țesute împotriva califului, și în prima clipă s-a gândit să se ducă în goana mare la palat ca să-l înștiințeze pe stăpânul Bagdadului de primejdia ce-l amenința. Dar, după ce a străbătut în fugă câteva ulițe, și-a amintit de vorbele zânei, care-i spusese că era prost văzut de calif, din care pricină, se gândea el, acesta îl va lua în râs sau va crede că era vorba de o încercare de a se pune bine cu stăpânul Bagdadului. S-a oprit, așadar, socotind că cel mai cuminte lucru ar fi să se bizuie numai pe sabia lui, ca să-l scape pe calif din mâinile tâlharilor.

De aceea nu s-a mai întors în casa lui Kalum-Bek, ci s-a așezat pe treptele unei geamii, unde a așteptat să se lase noaptea. Trecând apoi de bazar, a ajuns în ulița pomenită de răufăcători și s-a ascuns după colțul unei case. După un ceas de așteptare a auzit pași domoli și a văzut doi bărbați coborând încetișor pe uliță. La început a crezut că erau califul și marele vizir, dar unul dintre ei a bătut din palme și au început să se furișeze în susul uliței dinspre bazar. Întâlnindu-se, au șoptit ceva între ei câteva clipe, apoi s-au despărțit. Trei s-au ascuns în apropiere de Said, iar al patrulea pășea încolo și înapoi pe uliță. Era întuneric beznă și o liniște desăvârșită, așa că Said nu putea să se bizuie decât pe auzul lui ascuțit.

S-a scurs încă o jumătate de ceas. Deodată, de undeva, dinspre bazar, au răsunat pași. Tâlharii auziseră și ei, fiindcă s-au furișat spre bazar, trecând pe lângă Said. Pașii s-au apropiat. Said abia a întrezărit câteva chipuri în întuneric, că tâlharul a și bătut din palme, și în clipa următoare ceilalți trei au ieșit din ascunzătoare. Pesemne că și cei atacați erau înarmați, căci Said a auzit zgomotul săbiilor care se încrucișau. Fără să piardă o clipă, a tras și el sabia de Damasc din teacă și, cu strigătul: «Jos cu vrăjmașii marelui Harun!», s-a repezit asupra tâlharilor. L-a doborât dintr-o lovitură pe unul dintre ei și s-a năpustit

asupra altor doi, care tocmai începuseră să ia armele unui om prins în laț. Said a izbit orbește în laț, ca să-l taie, dar a lovit atât de tare brațul unuia dintre tâlhari, încât l-a retezat și omul s-a prăbușit în genunchi, urlând îngrozitor. Al patrulea tâlhar s-a întors atunci spre Said, care mai lupta încă cu al treilea. Dar trecătorul prins în laț, de îndată ce a scăpat din strânsoare, și-a scos hangerul și l-a împlântat dintr-o parte în pieptul celui care-l lovise. Înfricoșat, cel din urmă dintre tâlhari, singurul care scăpase teafăr, a zvârlit atunci sabia și a luat-o la fugă.

Cel mai înalt dintre cei doi bărbați s-a apropiat de Said, care știa cui îi salvase viața, și i-a spus:

— Toate mi se par ciudate. Nici atacul făptuit împotriva vieții și libertății mele nu-l înțeleg, nici ajutorul primit, nici salvarea mea. Toate sunt greu de înțeles. Cum ai știut cine sunt și cum ai aflat ce puneau la cale oamenii aceștia?

— Stăpân al credincioșilor, a răspuns Said, căci nu mă îndoiesc că ești chiar tu aceia, în seara aceasta tocmai treceam pe ulița El Malek. În urma mea mergeau câțiva bărbați care vorbeau un grai străin, pe care l-am învățat și eu cândva, l-am auzit cum puneau la cale să te prindă pe înălțimea ta, iar pe preacinstitul vizir să-l omoare. Fiindcă era prea târziu ca să te mai pot înștiința, am hotărât să mă duc la locul unde te pândeau tâlharii, ca să-ți vin în ajutor.

— Îți mulțumesc, a zis Harun. Dar nu e cuminte să rămânem aici. Ia inelul acesta și vino mâine cu el la palat. Vom vorbi atunci mai mult despre tine și despre ajutorul pe care mi l-ai dat. Atunci voi vedea cum să te răsplătesc mai bine. Hai, vizire, nu e bine să rămânem aici! Tâlharii s-ar putea întoarce.

Astfel a grăit califul și după ce a băgat inelul în degetul tânărului, l-a tras pe marele vizir după el. Dar acesta l-a rugat să mai întârzie o clipă, s-a întors și i-a întins tânărului, care rămăsese uluit, o pungă grea.

— Tinere, a zis el, stăpânul meu, califul, poate să-ți

încredințeze orice dregătorii vrea. Te poate face chiar urmașul meu. Eu nu am puterea lui, dar ceea ce pot face astăzi nu las pe mâine. Primește, așadar, această pungă, ceea ce nu înseamnă că odată cu darul ăsta mi-am arătat toată recunoștința mea. Oricând vei avea vreo dorință, vino negreșit la mine.

Said a alergat acasă, beat de fericire; dar Kalum-Bek s-a purtat foarte aspru cu el. Întârzierea îl mâniase și-l îngrijorase. Se temuse să nu fi pierdut frumoasa firmă a prăvăliei lui. De aceea l-a primit cu vorbe de ocară, a țipat la el ca scos din minți. Said a aruncat o privire în pungă și, văzând-o plină cu bani de aur, s-a gândit că sosise vremea să plece în țara lui, chiar fără binecuvântarea califului, cu toate că recunoștința acestuia n-ar fi fost mai mică decât a vizirului. Luând hotărârea aceasta, nu i-a mai îngăduit lui Kalum-Bek să-l sudeie și i-a spus răspicat că nu mai rămâne nici măcar un ceas la el. La început, Kalum-Bek s-a speriat rău de tot, apoi a râs batjocoritor:

— Haimana ce ești! Hoinar! Coate-goale! unde să te duci? Ce te faci fără ocrotirea mea? Unde o să-ți găsești de mâncare și un culcuș peste noapte?

— N-ai grijă, domnule Kalum-Bek, a răspuns Said, îndârjit. Rămâi cu bine! Plec pentru totdeauna.

Rostind aceste vorbe, tânărul a ieșit pe ușă, lăsându-l pe Kalum-Bek fără grai de uimire. În dimineața următoare, însă, neguțătorul, după ce se gândise bine la cele întâmplate, și-a trimis hamalii pretutindeni, să-l descopere pe fugar. Aceștia l-au căutat multă vreme în zadar. În cele din urmă, unul dintre ei, întorcându-se, a spus că-l văzuse pe Said ieșind dintr-o geamie și îndreptându-se spre un caravanserai și că era aproape de nerecunoscut, fiindcă purta veșminte frumoase, un hanger, o sabie și un turban scump.

Auzind acestea, Kalum-Bek a început să se văicărească:

— M-a furat și s-a îmbrăcat cu ce m-a prădat! Vai mie,

cât sunt de năpăstuit!

Apoi a dat o fugă la cadiu și, fiindcă se știa că e rudă cu Messour, marele cămăraș al califului, cadiul i-a dat de îndată câțiva cavași care să-l prindă pe Said.

Acesta ședea în fața hanului, vorbind liniștit cu un neguțator întâlnit acolo despre călătoria spre Bassora, orașul său de baștină. Deodată s-au năpustit asupra lui câțiva oameni și, cu toate că s-a împotrivit din rășputeri, au izbutit să-i lege mâinile la spate. Când i-a întrebat de ce săvârșeau o astfel de samavolnicie, aceștia i-au răspuns că o făceau în numele legii, trimiși fiind de stăpânire, care fusese înștiințată de Kalum-Bek. Neguțatorul, stârpitura aceea urâcioasă, s-a apropiat atunci și el de Said, făcând glume răutăcioase pe socoteala lui, apoi i-a băgat mâna în buzunar și, spre uimirea tuturor, a scos cu strigăte de triumf o pungă mare, plină cu aur.

— Priviți, oameni buni! Tot ce vedeți mi-a fost furat pe nesimțite de ticălosul acesta!

Cei de față au strigat, privindu-l cu dispreț pe prins:

— Vai, vai! Cum se poate ca un tânăr atât de frumos să fie atât de mârșav?! La judecată cu el! Să fie judecat: Să fie pedepsit cu lovituri de nuiiele!

Said a fost târât la cadiu, urmat de o mulțime de oameni de tot felul, care strigau:

— Iată-l pe frumosul tejghetar din bazar! Și-a jefuit stăpânul și a fugit cu două sute de galbeni!

Cadiul l-a primit încruntat. Said a început să vorbească, dar acesta i-a poruncit să tacă, ascultându-l numai pe neguțatorul cel bătrân. Arătându-i punga, el l-a întrebat dacă i se furase aurul acela, iar Kalum-Bek a jurat că aurul fusese într-adevăr furat de la el. Totuși jurământul lui mincinos l-a făcut să câștige numai aurul, nu și pe frumosul tejghetar, care prețuia pentru el o mie de galbeni, deoarece cadiul a spus:

— După o lege pe care atotputernicul meu stăpân, califul, a înăspriț-o chiar acum câteva zile, orice furt

săvârșit în bazar, care trece de o sută de galbeni, se pedepsește cu surghiunul pe viață pe o insulă pustie. Hoțul acesta a sosit tocmai la timp. Este al douăzecilea tâlhar de acest fel. Mâine, cei douăzeci vor fi imbarcați pe o corabie care va porni în larg.

Pe Said l-a apucat atunci o deznădejde fără margini. L-a rugat pe cadiu cu lacrimi în ochi să-l lase să-i spună măcar un cuvânt califului, dar nu i s-a dat deloc ascultare. Lui Kalum-Bek îi păru rău de ceea ce făcuse și a încercat să pună o vorbă bună pe lângă cadiu, dar acesta i-a spus:

— Ia-ți aurul și fii pe pace! Du-te acasă și vezi-ți de treabă. Altminteri, pentru fiecare cuvânt potrivnic vei da câte zece galbeni.

Kalum a tăcut atunci înspăimântat, iar cadiul a făcut semn ca nefericitul Said să fie scos afară.

L-au întemnițat într-o închisoare întunecoasă și umedă. Acolo zăceau pe un maldăr de paie alți nouăsprezece nenorociți. Aceștia l-au primit pe noul lor tovarăș de suferință rânjind și suduindu-l pe cadiu și pe calif. Dar oricât de grea părea să-i fie soarta și oricât de înfricoșător era gândul surghiunului pe o insulă pustie, Said nu-și pierdea nădejdea. Se mângâia cu nădejdea că, de bine de rău, a doua zi va fi scos din temnița aceea îngrozitoare. Se înșela însă amarnic crezând că pe vas soarta lui se va schimba. Cei douăzeci de condamnați au fost aruncați în fundul corăbiei, într-o încăpere mai scundă decât un stat de om. Acolo, cei nouăsprezece hoți au început să se ghiontească și să se certe pentru un loc mai bun.

S-a ridicat ancora și, în timp ce corabia pornea în larg, Said privea cu durere și cu ochii plini de lacrimi cum se îndepărta de țara lui. Surghiuniților li se dădea numai o dată pe zi câte un colț de pâine, câteva poame și o înghițitură de apă dulce. Și fiindcă în închisoarea lor din fundul corăbiei era întuneric beznă, mâncarea se împărțea la lumina unei lumânări. Unul câte unul, osândiții își

dădeau sufletul din cauza duhoarei și a lipsei de aer din acea temniță plutitoare. Said scăpă cu viață numai datorită tinereții și sănătății lui.

Paisprezece zile au călătorit așa, când deodată valurile mării au început să vuiască cumplit. Pe punte s-a stârnit o zarvă neobișnuită și se auzeau pași de oameni care alergau.

Said a înțeles că se apropie furtuna. Și gândul că poate i se apropie sfârșitul îl umplu de fericire.

Corabia se zguduia năprasnic și valurile o aruncau înapoi și încolo. În cele din urmă, ea s-a izbit de o stâncă, a trosnit îngrozitor și a rămas nemișcată. Strigătele și urletele celor de pe punte se amestecau cu vuietul furtunii. La un moment dat, s-a lăsat o liniște adâncă, dar în aceeași clipă unul dintre osândiți a băgat de seamă că apa începuse să năvălească în temnița lor. Toți au prins să bată în chepeng, dar n-au primit nici un răspuns. Fiindcă apa creștea văzând cu ochii, au împins ușa cu toată puterea deznădejdi și, până la urmă, au dat-o în lături.

Când au urcat sus n-au mai găsit pe nimeni. Oamenii de pe punte coborâseră în caiace și se îndepărtaseră. Cei mai mulți dintre osândiți au fost cuprinși de desperare – furtuna se întetea mereu. Vasul a început apoi să se scufunde, trosnind din toate încheieturile. Au mai apucat, în cele câteva ceasuri cât au mai stat pe punte, să se ospăteze pentru ultima dată din merindele găsite pe corabie. Apoi, când vijelia a răbufnit deodată cu furie, corabia a fost smulsă de pe stânca pe care se împotmolise și s-a sfărâmat.

Said s-a agățat de catarg, căznindu-se cu desperare să se țină deasupra apei. Valurile îl aruncau înapoi și încolo, dar Said vâslea cu picioarele și nu se dădea la fund. A înotat el așa cam o jumătate de oră între viață și moarte, când, deodată, i-au ieșit pe neașteptate din buzunar lăntșorul și fluierul și, ținându-se cu o mână de catarg, l-a dus la gură. Și, ce să vezi! A suflat în el și pe neașteptate s-

a auzit un sunet cristalin și subțirel. În aceeași clipă, ca prin minune, valurile s-au liniștit, de parcă cineva turnase ulei peste ele. Nu a apucat bine să-și vină în fire și să se uite în jurul său să vadă de nu se arăta cumva pământ în zare, că a simțit catargul de sub el întinzându-se și mișcându-se în chip ciudat. A descoperit cu groază că nu mai călărea pe catarg, ci pe un delfin uriaș. Peste câteva clipe însă s-a liniștit, fiindcă delfinul înota, ce-i drept repede, dar lin. Fiind convins că minunata lui izbăvire se datora fluierașului de argint și milostivei zâne, Said a strigat cuvinte de slavă și de mulțumire.

Calul său năzdrăvan îl purta iute ca vântul peste valuri. Înainte de a se însera, s-a zărit pământ, iar delfinul a intrat în apele unui râu mare. Acum înaintau mai greu împotriva cursului apei. Said și-a amintit de vrăjile din basmele străvechi și, ca să nu piară de foame și de sete, a scos fluierașul, a fluierat tare, cu foc, și și-a dorit o masă îmbelșugată. Delfinul s-a oprit pe dată și din valuri a ieșit o masă, uscată de parc-ar fi stat opt zile la soare și încărcată cu cele mai alese bucate. Tânărul s-a ospătat cu poftă – cât fusese închis, flămânzise cumplit – și după ce s-a săturat bine, a mulțumit pentru cină. Masa s-a scufundat și Said, îndemnându-și delfinul, a pornit mai departe.

La asfințitul soarelui a zărit în depărtare un oraș mare cu minarete, care semănau cu cele din Bagdad. Gândul la Bagdad nu l-a bucurat, dar era convins că zâna cea bună nu-l va lăsa să cadă iar în ghearele mișelului Kalum-Bek. Pe țărm, cam la o milă depărtare de oraș, a zărit aproape de râu o clădire impunătoare, către care, spre marea lui mirare, îl ducea delfinul.

Pe terasa acestui palat se aflau mai mulți bărbați îmbrăcați în veșminte de preț, iar pe mal se adunaseră o mulțime de slujitori care se uitau la Said și băteau uimiți din palme. Delfinul s-a oprit în fața unei scări de marmură ce ducea de la apă spre palat și, în clipa în care Said a pus piciorul pe scară, năzdrăvanul s-a făcut nevăzut. Câțiva

slujitori au coborât treptele în grabă și l-au rugat, în numele stăpânului lor, să vină sus. I s-au adus veșminte uscate și tânărul oaspete s-a schimbat repede și s-a îndreptat spre terasă, însoțit de slujitori. Acolo se aflau trei bărbați. Cel mai înalt și mai chipeș dintre ei i-a ieșit în întâmpinare prietenos și binevoitor.

— Cine ești tu, strălucite străin? Cum de ești în stare să împlânzești viețuitoarele și să le cârmești la dreapta sau la stânga, precum cel mai iscusit călăreț calul său de luptă? Ești vrăjitor, sau om ca toți oamenii?

— Stăpâne, a răspuns Said, în ultimele săptămâni am trecut prin clipe foarte grele. Dacă vă face plăcere, pot să vă povestesc totul.

Și a istorisit celor trei bărbați ce i se întâmplase din clipa în care părăsise casa părintească până la minunata lui izbăvire. Ei îl întrerupeau adesea cu gesturi de mirare și de uimire. După ce a terminat, stăpânul casei, care-l primise atât de prietenos, a grăit:

— Said, te cred. Dar ai spus că la o întrecere ai câștigat un colan, iar califul ți-a dăruit un inel. Poți să ne arăți lucrurile acestea de preț?

— Am ascuns amândouă darurile chiar aici, lângă inima mea, a răspuns tânărul. Numai cu prețul vieții mele m-aș fi despărțit de ele, fiindcă sunt încredințat că cea mai vrednică de cinste, cea mai măreață faptă este că l-am scăpat pe marele calif din mâinile ucigașilor săi.

Zicând acestea, Said a scos lanțul și inelul și le-a arătat celor de față.

— Pe barba Profetului! Iată inelul meu! a strigat bărbatul cel înalt și frumos. Preamăritul meu vizir, să-l strângem în brațe, căci acesta este izbăvitorul nostru.

Amândoi l-au îmbrățișat, și lui Said i se părea că visează. S-a aruncat la picioarele lor, zicând:

— Iartă-mă, stăpâne al credincioșilor, că am vorbit astfel în fața ta, fiindcă tu ești fără îndoială Harun al Rașid, marele calif din Bagdad.

— Așa e, și sunt prietenul tău, a răspuns Harun, iar începând din ceasul acesta, ai scăpat de trista ta soartă. Vino cu mine la Bagdad. Vei rămâne lângă mine și te vei număra printre dregătorii mei cei mai de încredere, căci în noaptea aceea cu adevărat ți-ai dovedit grija pentru viața lui Harun. N-aș vrea să-l pun la astfel de încercări nici chiar pe cei mai credincioși slujitori ai mei!

Said i-a mulțumit califului și i-a făgăduit că va rămâne pentru totdeauna la el; i-a spus însă că dorea să se ducă mai înainte la tatăl său, care fără îndoială că era foarte îngrijorat din pricina lui. Califul i-a dat învoirea sa, după care au sărit cu toții în sa și, înainte de asfințitul soarelui, au ajuns la Bagdad. Califul a poruncit să i se dea lui Said, în palatul său, mai multe încăperi bogat împodobite, făgăduindu-i să-i ridice curând un palat care să fie numai al lui.

Când au aflat de sosirea lui Said, vechii lui frați de arme - fratele califului și fiul marelui vizir - s-au grăbit să vină să-l vadă. Și l-au îmbrățișat pe cel care scăpase viața atât de scumpă a celor doi bărbați, rugându-l să le fie prieten. Când însă i-au auzit vorbele, au rămas muți de uimire.

— Sunt de mult prietenul vostru, le-a spus Said, scoțând colanul primit drept răsplată și amintindu-le de luptele pe care le câștigase. Pe atunci aveam pielea negricioasă și o barbă lungă.

Le-a povestit apoi cum și din ce pricină își schimbase înfățișarea. Ca să arate că spune adevărul, a poruncit să i se aducă niște săbii boante și i-a chemat la luptă. Așa s-a dovedit că el era viteazul Almansor. Atunci toți cei de față l-au îmbrățișat din nou cu strigăte de bucurie, simțindu-se mândri că aveau un astfel de prieten.

A doua zi, în timp ce Said stătea împreună cu marele vizir lângă Harun, a intrat Messour și a spus:

— Stăpâne al credincioșilor, dacă e cu putință, rogu-te, fă-mi un hatâr.

— Vreau mai întâi să știu care ți-i vrerea, a întrebat Harun.

— Afară așteaptă vărul meu Kalum-Bek, neguțător vestit din bazar, a spus Messour. A dat de bucluc cu un om din Bassora, al cărui fiu, slujitor la Kalum-Bek, l-a prădat și a fugit nu se știe unde. Tatăl îi cere acum lui Kalum-Bek pe fiul său, dar acesta, de bună seamă, n-are de unde să i-l dea. De aceea dorește și te roagă să faci dreptate între el și omul din Bassora, fiindcă numai mintea ta luminată și înțeleaptă poate să dezlege încurcătura asta.

— Îi voi judeca, a răspuns califul. Peste o jumătate de ceas vărul tău și potrivnicul lui să intre în sala de judecată.

Messour a mulțumit și a plecat, iar Harun a zis:

— Deci este vorba de tatăl tău, Said. Fiindcă, din fericire, am aflat cum s-au petrecut lucrurile, vreau să judec ca înțeleptul Solomon. Ascunde-te după perdeaua scaunului meu împărătesc până te voi chema, iar tu, mare vizir, poruncește să fie adus de îndată cadiul cel rău și pripit! Voi avea nevoie de el când voi întreba împričinații.

Amândoi au făcut după cum li se poruncise. Când l-a văzut pe tatăl său, galben la față și slăbit la trup, intrând cu pași șovăitori în sala de judecată, inima lui Said a început să bată năvalnic, mai-mai să-i spargă pieptul. Văzându-l însă pe Kalum-Bek, zâmbind șiret și sigur de sine și șoptindu-i ceva vărului său, marele cămăraș, s-a mâniat atât de tare, că abia s-a putut stăpâni să nu iasă de după perdea și să se repeadă la el, fiindcă numai din pricina acelui om câinos pătimise el atâtea.

În sală se aflau mulți oameni doritori să audă judecata înțeleaptă a califului. Stăpânitorul Bagdadului s-a așezat în scaunul împărătesc, apoi marele vizir a poruncit să se facă liniște și a întrebat cine este pârâtul.

Kalum-Bek a pășit înainte plin de îndrăzneală și a spus:

— Acum câteva zile stăteam în fața prăvăliei mele din bazar, când bătrânul acesta a trecut printre tarabe însoțit

de un om cu o pungă în mână, pe care-l tocmise să strige cât îl ținea gura: „Dau o pungă de aur celui care știe ceva despre Said din Bassora”. Pentru că Said fusese în slujba mea, am răspuns: „Vino încoa', prietene! Eu am câștigat punga!” Omul acesta, care este acum vrăjmașul meu, s-a îndreptat prietenos spre mine, întrebându-mă ce știu. Eu am răspuns: „Ești Benezar, tatăl lui?”

Ei mi-a răspuns bucuros că da, și atunci am început să-i povestesc cum l-am găsit pe tânăr în pustiu, cum l-am scăpat de la moarte, cum l-am îngrijit și l-am adus la Bagdad. În culmea fericirii, bătrânul mi-a dăruit punga. Am povestit apoi mai departe, l-am spus că fiul lui a fost în slujba mea, că a făcut tot felul de rele, că m-a furat și a fugit. Smintitul de taică-său însă n-a vrut să mă creadă în ruptul capului. Așa mă tot hărțuiește de câteva zile și-mi cere să-i dau înapoi punga și băiatul. Eu nu pot să-i dau nici una, nici alta. Banii mi se cuvin pentru veștile pe care le-a aflat de la mine, iar pe neobrăzatul lui de fiu n-am de unde să i-l dau.

A vorbit apoi Benezar. L-a zugrăvit pe fiul lui, arătând cât de nobil și de cinstit era și că pentru nimic în lume n-ar fi fost în stare să fure. A cerut apoi califului să cerceteze cu de-amănuntul toate cele întâmplate.

— Nădăjduiesc, a zis Harun, că ți-ai făcut datoria și ai adus la cunoștință furtul, Kalum-Bek?

— Fără îndoială! a strigat acesta zâmbind. L-am înștiințat pe cadiu.

— Să fie chemat cadiul! a poruncit califul. Spre uimirea tuturor, acesta s-a ivit, ca prin minune, de îndată. Califul l-a întrebat dacă-și amintea de ceea ce se întâmplase. Cadiul își amintea.

— L-ai întrebat pe tânăr? A mărturisit furtul? l-a iscodit Harun.

— Nu, s-a încăpățânat și n-a vrut să mărturisească. Numai înălțimii voastre zicea el că vrea să-i spună totul, a răspuns cadiul.

— Nu mi-aduc aminte să-l fi văzut, s-a mirat califul.

— Păi cum! Să aduc aici în fiecare zi pe orice potlogar care vrea să stea de vorbă cu luminăția voastră?

— Știi prea bine că urechea mea se pleacă la orice glas, a răspuns Harun. Dar pesemne că dovezile au fost atât de limpezi, încât n-a fost nevoie să-l aduci pe tânărul acela în fața mea. Ai avut, pesemne, martori că banii furați erau într-adevăr ai tăi, Kalum?

— Martori? a întrebat acesta, îngălbenindu-se. Nu, n-am avut martori. Știi doar, stăpân ai credincioșilor, că un galben seamănă cu celălalt ca două picături de aur. De unde să aduc mărturii că taman acești două sute de galbeni îmi lipseau mie?

— Dar de unde ai știut că tocmai aurul acela era al tău? l-a întrebat califul.

— După punga în care se afla, a răspuns Kalum.

— Ai punga aici? a întrebat califul mai departe.

— Iat-o, a răspuns neguțatorul, scoțând punga și întinzându-i-o marelui vizir, ca să i-o înmâneze califului.

Dar vizirul a strigat, prefăcându-se mirat:

— Pe barba Profetului! Zici că punga asta e a ta, câine? Punga asta e a mea! I-am dăruit-o cu două sute de galbeni unui tânăr cumsecade care m-a scăpat dintr-o mare primejdie.

— Juri că așa este? l-a întrebat califul.

— Sunt atât de încredințat de aceasta, pe cât sunt de sigur că vreau să ajung cândva în rai, a răspuns vizirul. Chiar flica mea a lucrat-o.

— Așa? a strigat Harun. Atunci, cadiule, te-ai lăsat amăgit. Ce te-a făcut să crezi că punga este a acestui neguțător?

— A jurat, a răspuns speriat cadiul.

— Așadar, ai jurat strâmb? a strigat califul către neguțător, care tremura, alb ca varul.

— Alah! Alah! a strigat Kalum. Nu vreau să spun nimic împotriva marelui vizir, e om de încredere, dar, vai!

Punga este totuși a mea. Ticălosul de Said mi-a furat-o. Aș da o mie de tomani dacă ar fi și el aici!

— Ce-ai făcut cu Said? l-a întrebat califul. Unde aș putea trimite după el ca să-l aduc să mărturisească în fața mea?

— L-am trimis pe o insulă pustie, a răspuns cadiul.

— O, Said, fiul meu! a strigat sărmanul părinte printre lacrimi.

— Până la urmă, deci, Said a mărturisit nelegiuirea pe care o săvârșise? a întrebat Harun.

Cadiul a îngălbenit. S-a uitat speriat în jurul său și a răspuns:

— Dacă-mi amintesc bine, da.

— Nu ești sigur? a strigat califul cu un glas cumplit. Atunci hai să-l întrebăm chiar pe el. Ieși, Said, afară, iar tu, Kalum Bek, scoate mia de tomani, fiindcă Said e aici.

Kalum și cadiul au crezut că văd un strigoi, apoi, dezmeticindu-se, s-au aruncat la picioarele califului, strigând:

— Iertare! Iertare! Abia ținându-se pe picioare de bucurie, Benezar l-a cuprins în brațe pe fiul său. Dar, neîndurător, califul a întrebat:

— Ei, cadiule, iată-l pe Said. Mărturisit-a oare?

— Nu, nu! a strigat acesta. Am ascultat numai mărturia lui Kalum-Bek, fiindcă era om cu vază.

— De aceea te-am făcut cadiu, ca să-i ascuți numai pe oamenii cu vază? a strigat Harun al Rașid, cu o îndreptățită mânie. Acum vei fi trimis tu pe timp de zece ani în surghiun pe o insulă pustie din mijlocul mării. Acolo vei chibzui la ce-i drept și nedrept. Iar tu, netrebnicule, care scapi oamenii de la moarte, nu ca să le dăruiești viața, ci ca să ți-i faci robi, vei plăti, așa cum ai spus, o mie de tomani pe care i-ai făgăduit dacă Said va veni să depună mărturie.

Kalum s-a bucurat că scăpase numai cu atât și tocmai voia să-i mulțumească bunului calif. Dar acesta a urmat:

— Iar pentru jurământul mincinos cu privire la cei două sute de galbeni, vei primi două sute de lovituri la tălpi. Mai departe, Said poate să aleagă dacă vrea să-ți ia toată prăvălia și pe tine hamal, sau dacă se mulțumește cu câte zece galbeni pentru fiecare zi slujită.

— Dă-i drumul mișelului, prealuminate calif! a strigat tânărul. Nu-mi trebuie nimic de la el.

— Nu, a răspuns Harun. Vreau să ți se plătească totul. Aleg eu în locul tău cei zece galbeni pe zi, iar tu să faci socoteala câte zile te-a ținut Kalum în ghearele lui. Și acum, afară cu ticăloșii ăștia!

Califul i-a poftit apoi pe Benezar și pe Said în altă sală. Acolo i-a povestit lui Benezar cu câtă vitejie îi scăpase Said viața. Vorbele califului erau întrerupte din când în când de răcnetele lui Kalum-Bek, care primea la tălpi, cu vârf și îndesat, plata pentru cei două sute de galbeni.

Califul l-a poftit pe Benezar să locuiască la el, la Bagdad, împreună cu Said. Înainte de a se statornici la Bagdad, Benezar a plecat acasă să-și aducă toate averile. Said s-a mutat apoi în palatul pe care califul l-a clădit, drept recunoștință, pentru el, și a trăit de atunci ca un bei. Fratele califului și fiul marelui vizir îi țineau de urât, iar locuitorii Bagdadului aveau o vorbă: „Aș vrea să fiu atât de bun, și de fericit ca Said, fiul lui Benezar”.

— Stând la taifas cu voi, nu se lipește deloc somnul de mine. Aș putea să stau treaz și două, și trei, și nu știu câte nopți, zise făurarul după ce vânătorul a isprăvit de povestit. Asta mi s-a mai întâmplat nu o dată. Așa, pe vremuri, am fost calfă la un clopotar. Meșterul, un om cu dare de mână, nu era deloc zgârcit. Într-o zi, însă, pe când aveam de lucru până peste cap, meșterul s-a purtat, spre mirarea noastră, cu totul împotriva felului său de a fi, ca un cărpănos. Se turna un clopot pentru biserica nouă, și noi, ucenicii și calfele, trebuia să stăm toată noaptea lângă cuptor ca să păzim focul. Ne așteptam ca meșterul să scoată cepul la un poloboc și să-i dea drumul în valurile

celui mai bun vin al său, dar nici vorbă de așa ceva. Ne îngăduia numai ca la fiecare ceas să trecem, din om în om, o carafă cu vin. Apoi a început să povestească fel de fel de întâmplări din viața lui, amintiri de pe vremea când fusese și el calfă și drumețea de colo-colo. După aceea, i-a venit rândul calfei celei mai vârstnice de a povesti, apoi celorlalți pe rând. Se înțelege că somnul nu s-a mai prins de nimeni, fiindcă toți ascultam cu mare luare-aminte. Nici n-am știut când s-a făcut ziuă. Abia atunci ne-am dat seama de șiretenia meșterului, care ne ținuse treji cu povești. În schimb, când clopotul a fost gata, n-a cruțat vinul și ne-a despăgubit cu prisosință pentru ceea ce, cu bună știință, nu ne dăduse în noaptea care se scursese.

— Deștept om! spuse studentul. Cel mai bun leac împotriva somnului este vorba. De aceea, în noaptea asta n-aș vrea să mă prindă ceasul unsprezece singur, căci nu știu dacă aș putea să birui somnul.

— Se vede că la asta se gândesc și țăranii, zise vânătorul. În serile lungi de iarnă, femeile și fetele se adună și torc la lumina opaițului. Nu lucrează fiecare la casa ei, fiindcă în singurătate te toropește somnul, pe când la clacă, cu mulți laolaltă, vorbești, povestești și nici nu știi când trece timpul.

— Așa e, încuviință și cărăușul. Auzi adesea povești care fac să ți se ridice părul măciucă, despre duhuri de foc care rățăcesc pe câmpii, spiriduși care fac larmă noaptea prin odăi și despre stafii care bagă în sperieți oamenii și dobitoacele.

— Nu-i prea plăcut să asculți așa ceva, zise studentul. Drept să spun, nu pot să sufăr poveștile cu stafii.

— În privința asta eu sunt de altă părere, exclamă făurarul de scule. Când aud o poveste de groază, mă simt cât se poate de bine. E ca și cum te-ai cuibări într-un culcuș cald pe vreme de ploaie. Auzi cum cad picăturile pe acoperiș: pic! pic! pic! și te simți minunat în adăpostul tău ferit de ploaie. Tot așa și cu poveștile despre stafii: când

stai și le ascuți seara, cu lumina aprinsă, între oameni, te simți parcă în largul tău, în siguranță.

— Și pe urmă? întrebă studentul. Dacă vreunul dintre ascultători crede în bazaconiile astea, în stafii și alte plăsmuiri, n-o să-l cuprindă teama când o să rămână singur în întuneric? N-o să se gândească tot timpul la întâmplările groaznice pe care le-a auzit? Poveștile astea cu stafii îmi amintesc de niște întâmplări neplăcute din copilăria mea. Am fost un băiat vesel și isteț, poate chiar mai zburdalnic decât i-ar fi plăcut dădacei mele. Și, ca să mă potolească, s-a gândit să bage groaza în mine. S-a apucat să-mi povestească fel de fel de basme înfricoșătoare, cu vrăjitoare și duhuri rele, care, după spusele ei, rățăceau de colo până colo prin casă. Când umbla o pisică în pod, șoptea înspăimântată: „Auzi, băiatul mamei? Iarăși urcă și coboară mortu’! Își poartă capul sub braț, iar ochii îi lucesc ca două felinare. În loc de degete are gheare și dacă te prinde în întuneric, te sugrumă”.

Cei de față au început să râdă, dar studentul a continuat:

— Fiind prea mic, nu înțelegeam că toate astea nu erau decât scorneli. E drept că nu mă temeam nici de cel mai strașnic dulău de vânătoare, eram mai tare decât toți tovarășii mei de joacă, dar în întuneric mi se făcea inima cât un purece, închideam ochii și mă așteptam ca mortul să se apropie dintr-o clipă într-alta. Ajunsesem până acolo, încât nu voiam să ies singur în întuneric nici în ruptul capului. Când tatăl meu a văzut cât eram de fricos, mi-a tras o bătaie soră cu moartea! Totuși nu m-am putut dezbăra multă vreme de teama asta copilărească, pe care o căpătasem din vina dădacei mele neroade.

— Da, e o mare greșală, zise vânătorul, să umpli capul unui copil cu prostii d-astea. Am cunoscut oameni vrednici, curajoși, care nu se temeau nici de trei vrăjmași, dar dacă trebuiau să umble noaptea după vânat sau să-i pândească pe braconieri, își pierdeau tot curajul. Li se

năzărea că în fiecare copac se ascunde o stafie îngrozitoare, în fiecare tufiş, o vrăjitoare, iar licuricii li se păreau ochii unei jivine care-i pândea în întuneric.

— Astfel de poveşti sunt dăunătoare şi prostesti nu numai pentru copii, răspuse studentul, ci şi pentru oamenii în toată firea. Un om cu scaun la cap nu ia în seamă lucruri pe care numai proştii le cred. Numai prin capul acestora umblă astfel de năluciri. Basmelor acestea însă le fac rău mai ales țăranilor. Ei cred neclintit, statornic, în neroziile astea şi credinţa lor se întăreşte şi mai mult la clacă şi la cârciumă, unde oamenii îşi apropie capetele şi istorisesc cu glas fioros poveştile cele mai înfricoşătoare.

— Aşa e, domnule! zise cărăuşul. Aveţi dreptate. Câte nenorociri nu s-au întâmplat din cauza unor astfel de poveşti! Sora mea şi-a pierdut viaţa din pricina lor.

— Cum se poate? Din cauza unor poveşti?! strigară cu toţii miraţi.

— Da, din cauza unor astfel de poveşti, răspuse cărăuşul. Şi în satul meu, femeile şi fetele au obiceiul să se adune serile ca să toarcă împreună. Vin şi flăcăii şi spun tot felul de istorii. Într-o seară se vorbea de stafii şi năluci, iar flăcăii povesteau despre un băcan bătrân care murise de zece ani, dar nu-şi putea găsi liniştea în mormânt. Dădea în fiece noapte pământul la o parte, se ţâra încetişor afară şi, tuşind, aşa cum obişnuia şi în viaţă, se ducea la băcănia sa unde cântărea zahăr şi cafea, bolborosind încet:

Trei sferturi, trei sferturi la miezul nopţii
Fac cât un funt în timpul zilei.
Mulţi spuneau că l-au văzut aievea, iar fetele şi femeile s-au înfricoşat. Soră-mea însă, o fetişcană de vreo şaisprezece ani, voind să facă pe grozava, a spus:

— Nu cred nimic din toate astea. Morţii nu se mai întorc niciodată înapoi.

Din păcate nu era prea convinsă, i se cam strânsese şi ei inima de frică de câteva ori. Unul dintre tineri a zis:

— Dacă crezi într-adevăr că-i aşa cum spui, n-are de

ce să-ți fie frică. Mormântul lui e la doi pași de cel al lui Kätchen, care a murit de curând. Dacă ai curaj, du-te la cimitir, rupe de pe mormântul lui Kätchen o floare și adu-ne-o. Numai așa vom crede că nu ți-a fost frică de băcan!

Ca să nu le dea prilej s-o ia în râs, soră-mea a răspuns:

— Numai atât îmi cereți? E un fleac! Ce floare doriți?

— În satul nostru nu cresc trandafiri albi decât acolo. Adu-ne un buchet de trandafiri, i-a cerut una din prietenele ei.

Fata s-a sculat și a plecat. Toți bărbații îi lăudau curajul, dar femeile clătinau din cap, căinându-se:

— Numai de nu s-ar întâmpla ceva! Sora mea a pornit spre cimitir. Luna învăluia mormintele într-o lumină palidă, albicioasă.

Sora mea s-a înfiorat. Ceasul din turn tocmai bătea miezul nopții. Fata a împins portița cimitirului.

A pornit printre movilele mormintelor și, cu cât se apropia mai mult de trandafirii albi ai lui Kätchen și de mormântul băcanului-strigoi, cu atât i se strângea inima mai tare.

Când a ajuns în sfârșit la groapa lui Kätchen, a îngenuncheat tremurând și a început să culeagă flori. În clipa aceea i s-a părut că aude zgomote în apropiere. Când a întors capul, la doi pași de ea cineva zvârlea țărâna de pe un mormânt și din groapă a ieșit încet o făptură ciudată. Era un bătrân palid, cu o scufie de noapte, albă pe cap. Soră-mea a aruncat înspăimântată încă o privire, ca să se convingă că ceea ce vedea era aievea, dar când cei din groapă a început să vorbească pe nas: „Bună seara, domnișoară, ce faci aici la ora asta târzie?” a cuprins-o o spaimă de moarte; și-a ținut totuși firea, a sărit peste morminte și a fugit înapoi în sat. Acolo, sfârșită de puteri, a povestit tot ceea ce văzuse și, stoarsă de orice vlagă, a fost purtată pe brațe până acasă. A doua zi am aflat că cel care îi vorbise sărmanei mele surori fusese chiar groparul,

care săpa o groapă. Ce folos, însă? N-am mai apucat să-i spunem nefericitei cine îi ieşise în cale. A căpătat fierbinţeală mare şi s-a stins după trei zile. Trandafirii pentru coroana de pe mormânt şi-i culesese singură.

Cărăuşul a tăcut, cu ochii plini de lacrimi. Tovarăşii lui l-au privit cu milă.

— Aşadar, copila aceea s-a prăpădit din pricina unor scorneli, zise tânărul giuvaergiu. Îmi amintesc de o poveste pe care aş vrea să v-o spun şi care s-a sfârşit, din păcate, tot prost.

GROTA DIN STEENFOLL

Legendă scoţiană

Pe o insulă stâncoasă de pe coasta Scoţiei, trăiau odată doi pescari. Erau foarte buni prieteni. Nici unul dintre ei nu se însurase, nici neamuri n-aveau şi, muncind laolaltă, fiecare în felul lui, izbuteau să-şi agonisească hrana. Cu vremea, îmbătrâniseră şi prietenia lor devenise şi mai strânsă, cu toate că se deosebeau unul de celălalt, la fire şi la trup, cum se deosebeşte vulturul de viţelul de mare.

Kaspar Strumpf era un bărbat îndesat şi rotofei, cu o faţă lată, grăsună, rotundă ca luna plină, cu ochi jucăuşi şi blânzi, care parcă nu cunoscuseră niciodată mâhnirea şi grija. Dar el nu era numai dolofan, ci şi adormit şi leneş. De aceea se ocupa cu treburile casnice: gătea, cocea şi împletea plasele cu care pescuia pentru el şi pentru vânzare. Tot el lucra şi cea mai mare parte din peticul lor de pământ. Prietenul său era, dimpotrivă, înalt şi deşirat, cu un nas coroiat ca un cioc de uliu, cu ochi ageri, şi cunoscut ca cel mai harnic şi norocos pescar de pe insulă, ca un om fără frică, ce se căţara te miri unde după păsări şi fulgi. Era şi cel mai priceput agricultor de pe insulă, dar şi cel mai hrăpăreţ neguţător de pe piaţa din Kirchwall. Fiindcă avea însă marfă bună şi nu-şi păcălea muşterii, toţi îşi făceau cumpărăturile la el şi-i vindeau cele de trebuinţă. Aşa că Wilm Falke, cum îl numeau concetăţenii lui, şi

Kaspar Strumpf, cu care primul, în ciuda lăcomiei sale, își împărțea câștigul greu dobândit, izbuteau nu numai să-și agonisească o hrană îndestulătoare, dar chiar să fie socotiți ca oameni cu dare de mână. Dar Falke cel hrăpăreț nu era mulțumit să treacă doar drept un om înstărit, ci dorea să ajungă bogat, ba chiar foarte bogat. Și fiindcă își dăduse seama că numai cu sângele nu se putea îmbogăți atât de repede pe cât dorea, își aștepta norocul de la vreo întâmplare fericită, neobișnuită. Din clipa în care gândul acesta pusese stăpânire pe el, Falke luase hotărârea dârză și nestrămutată să-și urmărească țelul fără odihnă și începuse să-i vorbească lui Kaspar Strumpf despre averea pe care o va dobândi, ca despre ceva neîndoios. Iar fiindcă acesta credea în vorbele lui ca în litera de evanghelie, povestea și el vecinilor cele auzite. Așa se dusesse vestea că Wilm Falke s-ar fi vândut diavolului, care-l cumpăraseră cu aur greu. Unii spuneau însă că stăpânul iadului doar îl îmbiase deocamdată în privința asta.

E drept că la început Falke lua vorbele astea în râs, dar încetul cu încetul se obișnuise cu gândul că într-o bună zi vreun duh ar putea să-i dezvăluie taina unei comori, și nu se mai supăra pe concetățenii săi care-l luau în zeflema din pricina asta. E drept că își vedea mai departe de negoț, dar cu mai puțină râvnă. O mare parte din timpul pe care-l folosisese înainte pentru pescuit sau alte munci folositoare, îl pierdea acum fără nici o noimă, așteptând să se îmbogățească peste noapte. Spre nenorocul lui, stând într-o zi pe țărmul pustiu și privind cu o anume speranță tălăzuirile mării, ca și cum de acolo ar fi putut să i se ivească norocul cel mare, un val uriaș i-a rostogolit la picioare un mănunchi de alge și prundiș. Printre pietricelele sclipea o piatră galbenă: o bilă de aur.

Wilm a rămas încremenit. Așadar nu sperase în zadar – marea îi dăruise aur – aur frumos, curat, pesemne rămășița unei bare masive căzută la fund pe care o mâncaseră valurile de ajunsese numai cât un glonț de

pușcă. Și acum i se desluși în minte, fără chip de tăgadă, că odată, undeva, aproape de țărmul acesta, se scufundase o corabie cu încărcătură de preț și că lui îi hărăzise soarta să găsească comorile înghițite de valuri. Și gândul acesta a crescut încet-încet în mintea lui, până a pus stăpânire pe toată ființa sa. Acum singura lui țință era să se ferească până și de prietenul lui, căruia nu-i împărtășise descoperirea făcută, de teamă să nu afle și alții de ea. Astfel bietul om lăsă baltă toate celelalte treburi. Stătea zile și nopți de-a rândul pe țărmul mării și, în loc să azvârle plasa de prins pești, arunca o lopată special făurită pentru a scoate aur.

Nu s-a ales însă cu nimic altceva decât cu sărăcia, căci nu mai avea de nici unele și oricât se trudea, adormitul de Kaspar nu izbutea să agonisească hrană pentru amândoi. Wilm căuta, ce-i drept, comori de preț, dar până una alta, bucățica de aur găsită se dusesse repede și după ea se irosise și avutul celor doi.

Strumpf nu scotea o vorbă. Fără să murmure, lăsase odinioară pe seama lui Falke agonisirea hranei și nu crâcnea nici acum, când acesta, pierzându-și timpul fără rost, îl lipsea de hrana zilnică. Purtarea blândă a răbdătorului său prieten îl îmboldea și mai mult pe Falke să caute fără încetare comoara. În fiecare seară, înainte de a adormi, i se părea că aude foarte limpede niște șoapte, mereu aceleași, pe care a doua zi nu și le mai amintea. Asta îl îndârjea și mai mult, deși nu prea vedea ce legătură ar putea fi între șoaptele ciudate și năzuința sa. Dar în mintea unui Wilm Falke își putea face loc orice închipuire, așa că șoaptele acestea tainice îi întăreau credința că soarta îi hărăzise marea fericire de a descoperi o grămadă uriașă de aur.

Într-o zi l-a prins furtuna pe țărmul unde găsisese bila de aur. Vijelia era atât de cumplită încât Falke a trebuit să se adăpostească într-o grotă din apropiere. Peștera aceasta - numită prin partea locului „Grota din Steenfol” - era de

fapt un gang subteran lung, cu două guri spre mare, pe unde năvăleau valurile, rostogolindu-se mereu cu un vuiet îngrozitor. Nu puteai să pătrunzi în grotă decât printr-un singur loc, printr-o crăpătură din boltă, știută doar de ștengarii din partea locului. Grotă ascundea mari primejdii – unde mai pui că umbla și vorba că era bântuită de stafii. Wilm a coborât anevoie în grotă și s-a așezat pe o piatră sub un colț de stâncă ce-i atârna deasupra capului. Aici, la douăsprezece picioare sub pământ, în vuietul valurilor care se rostogoleau sub stâncă și al vijeliei pustiitoare de afară, au început să-l copleșească din nou aceleași gânduri despre vasul scufundat, întrebându-se mereu ce fel de vas o fi fost. Întrebare în dreapta și în stânga, dar nici bătrânii nu-și mai aminteau să se fi scufundat vreo corabie în locurile acelea. Și a rămas așa în grotă, nici el nu mai știa cât. Când s-a trezit în sfârșit din visare, furtuna se potolise. Tocmai se pregătea să iasă la lumină, când, deodată, de undeva din străfunduri, a auzit un glas care striga limpede:

— Car-mil-han! A tresărit speriat și s-a uitat în adânc.

— Stăpâne atotputernic! a strigat el. Acesta e cuvântul care mă urmărește și în somn! Ce-o însemna, oare, Dumnezeuule?

În clipa când a pus piciorul afară, Falke a mai auzit încă o dată, ca un suspin venit din adâncuri: „Carmilhan!” după care a luat-o la goană spre casă, ca o sălbăticie fugărită.

Wilm nu era fricos, numai că totul venise pe neașteptate. Nimic însă nu l-ar mai fi putut opri din mersul său: să intre în grotă era, ce-i drept, primejdios, dar setea de aur nu-i dădea pace.

Odată, Wilm stătea noaptea târziu în fața grotei din Steenfoll, scormonind nisipul de pe fund cu lopata, în căutarea comorii. Deodată, lopata s-a agățat de ceva și, oricât a tras-o el, oricât a smucit-o, nu i-a fost cu puțință s-o clinească. Între timp a început să sufle vântul, cerul s-a

acoperit cu nori negri, valurile îi purtau luntrea de colo-colo, gata s-o răstoarne. Însă Wilm nu s-a lăsat: a tras până n-a mai simțit nici o împotrivire. Nemaismțind nici o greutate, credea că se rupsese funia de care legase lopata, dar în clipa când norii au început să învâluie luna, deasupra apei a răsărit o umbră neagră și peste întinsul mării a răsunat cuvântul care-l urmărea: „Carmilhan” Wilm a întins mâna, vrând să apuce făptura aceea ciudată, dar aceasta s-a mistuit repede, undeva, în întunericul nopții. Furtuna care s-a dezlănțuit în clipa aceea l-a silit să-și caute adăpost sub stâncile din apropiere. Istovit, a căzut într-un somn adânc, plin de năluciri. Coșmarul acesta i-a sporit și mai mult zbuciumul în legătură cu neconținută căutare a comorii, care îl chinuise în timpul zilei.

Când s-a trezit, razele răsăritului cădeau pe marea acum liniștită și încremenită ca o oglindă. Tocmai se pregătea să iasă din nou în larg, să-și înceapă munca obișnuită de fiecare zi, când în depărtare a zărit un punct care se apropia din ce în ce. S-a uitat mai bine și a deslușit o luntre în care ședea o ființă omenească. Să vezi și să nu crezi: fără pânze, fără vâsle, fără ca făptura dinăuntrul ei s-o cârmească – dacă cumva avea cârmă – barca înainta cu botul spre mal, spre luntrea lui Wilm, lângă care se opri. În ea se afla un moșneguț stafidit, îmbrăcat în haine de pânză galbenă, pe cap cu o scufie roșie, țuguiață, cu ochii închiși, încremenit ca un stârv uscat. Falke a strigat, a smucit barca, dar n-a primit nici un răspuns. Atunci a vrut să lege barca cu o funie de luntrea sa și s-o tragă după el. Bătrânelul a deschis însă deodată ochii și a început să se miște atât de ciudat, încât l-a umplut de groază chiar și pe pescarul acesta cutezător.

— Unde mă aflu? a întrebat omulețul în limba olandeză, oftând adânc.

Falke, care știa de la pescarii de scrumbii olandezi câteva vorbe în graiul lor, i-a spus cum se numește insula și l-a întrebat cum îl cheamă și ce caută pe acolo.

— Am venit să văd ce-i cu Carmilhan.

— Cu Carmilhan? Pentru Dumnezeu! Ce înseamnă asta? a strigat pescarul, plin de curiozitate.

— Nu răspund la întrebări, dacă mi se pun în felul acesta, a răspuns omulețul, vădit speriat.

— Bine, dar ce e Carmilhan? a strigat Faike.

— Acum nu mai e nimic, dar pe vremuri a fost un vas minunat, încărcat cu atât de mult aur cum n-o să mai aibă vreodată un vas.

— Când s-a scufundat și unde?

— Cam acum o sută de ani, dar nu știu sigur unde. Am venit să caut locul și să pescuiesc aurul pierdut. Vrei să mă ajuți și să împărțim ceea ce găsim?

— Cu draga inima, numai să-mi spui ce am de făcut.

— Pentru ceea ce trebuie să faci, ai nevoie de mult curaj: trebuie să te duci la miezul nopții în locul cel mai sălbatic, cel mai singuratic de pe insulă și să ieși cu tine o vacă. Acolo s-o tai, și să pui pe cineva să te înfășoare în pielea ei caldă încă, apoi să te așezi jos și după aceea însoțitorul trebuie să te lase singur înainte de un ceas după miezul nopții vei afla unde sunt comorile de pe «Carmilhan».

— În felul ăsta a fost dus la pierzanie și bătrânul Engrol! Și-a vândut și trupul și sufletul! a strigat Wilm, îngrozit. Piei din ochii mei, piază rea! a adăugat el, vâslind grăbit. Nu vreau să am de-a face cu tine!

Omulețul a scrâșnit din dinți, l-a ocărât, l-a blestemat, dar vorbele lui abia s-au mai auzit, fiindcă, vâslind cu amândouă vâslele, Falke s-a depărtat repede, a ocolit o stâncă și a dispărut. Totuși, deși văzuse că un duh rău voia să se folosească de setea lui de îmbogățire, să-l ademenească cu aur și să-l prindă în laț, pescarul, orbit de lăcomie, tot nu s-a lecut. Dimpotrivă, ar fi vrut să tragă foloase din cele ce îi spusese omulețul în haine galbene, fără să se dea însă pe mâna vrăjitorului. Falke stătea deci mai departe pe țărmul pustiu și căuta mereu aur. Pe

vremuri făcuse tot ce putuse ca să se căpătuiască. Pescuise pe meleaguri străine și se apucase cu sârg de fel de fel de treburi, dar acum le lăsase pe toate baltă. El și tovarășul său ajunseseră săraci lipiți pământului. Dar deși se aflau în starea asta jalnică numai din pricina încăpățânării lui Falke și a lăcomiei lui neroade, cu toate că grija pentru trai apăsa pe umerii lui Kaspar Strumpf, acesta nu-i făcea nici cea mai mică muștrare prietenului său, ci, dimpotrivă, se arăta tot atât de supus și avea aceeași încredere în mintea înțeleaptă a acestuia, ca și pe vremea când treburile le mergeau din plin. Bunătatea răbdătorului său tovarăș îl puneă în mare încurcătură pe Falke. Felul de a se purta al acestuia îl îndemna să caute aurul cu și mai multă înverșunare, nădăjduind că odată și odată își va putea răsplăti prietenul pentru lipsurile pe care le îndura. În tot acest timp cuvântul drăcesc «Carmilhan» îl urmărea mereu, nu-i dădea pace nici în somn. Toate laolaltă – sărăcia, deznădejdea așteptării și lăcomia – l-au făcut până la urmă să-și piardă mințile. S-a hotărât să-l asculte pe omuleț, cu toate că știa din bătrâni că cine face ceea ce poruncește moșneagul se dăruiește puterilor necuratului.

Kaspar s-a străduit în zadar să-l oprească. Cu cât prietenul său îl ruga mai fierbinte să dea uitării disperata lui hotărâre, cu atât mai mult se îndârjea Falke. În sfârșit, Kaspar, blajin și molatic ca de obicei, s-a învoit să-l însoțească și să-l ajute să ducă la îndeplinire ceea ce hotărâse. Cu inima strânsă de durere, au legat o funie de coarnele frumoasei lor vaci, pe care o crescuseră de mică și pe care nu se înduraseră până atunci s-o vândă, pentru că nu se puteau obișnui cu gândul să încapă pe mâini străine. Ea singură le mai rămăsese din tot avutul lor, dar duhul rău, care pusese stăpânire pe Wilm, îi înăbușise toate simțămintele bune, iar Kaspar nu era în stare să-l înfrunte.

Era în septembrie. Începuse iarna scoțiană cu nopțile ei lungi. Un vânt tăios rostogolea deasupra Clydestrom-

ului norii grei ai nopții, asemănători unor culmi de gheață. Întunericul se lăsase ca un zăbranic negru peste râpele munților, peste smâncuri, peste albiile tulburi ale râurilor, care parcă te priveau negre ca hăul cel fioros al iadului. Falke pășea înainte și Strumpf în urma lui; cutremurat de propria-i îndrăzneală, acesta se uita posomorât, cu ochii plini de lacrimi, la sărmanul animal care mergea senin și nevinovat la moarte. Curând, mâna care-l ocrotise și-l hrănise îi va curma firul vieții. Au ajuns cu greu într-o vale îngustă și mlăștinoasă, ascunsă între munți, năpădită de mușchi, de tufe de iarbă neagră și plină de bolovani. Un lanț de munți prăpăstioși, întunecați, ce se pierdeau în ceața cenușie, încingeau valea aceasta, unde rareori călca picior de om.

Cei doi pescari mergeau pe pământul mlăștinos, nesigur, îndreptându-se spre o stâncă uriașă care se ridica în mijlocul drumului. Un vultur și-a luat zborul, țipând, de pe stâncă. Sărmana vacă mugea încetișor, cu jale, ca și cum pricepea toată grozăvia acelei nopți, ca și cum știa ce soartă o așteaptă. Kaspar a întors capul ca să-și șteargă lacrimile ce-i șiroiau pe obraji și s-a uitat deval, prin strunga pe unde venise. Jos, departe, se auzeau valurile mării izbind cu vuiet stânca. De undeva, de sus, dinspre crestele munților, peste care se lăsaseră nori negri, grei, răzbea din timp în timp un murmur surd. Când Kaspar s-a întors spre prietenul său, acesta tocmai ridicase securea asupra blândului dobitoc, pe care-l legase de stâncă. Priveliștea aceasta l-a tulburat într-atât, încât i-a zdruncinat hotărârea de a se supune orbește prietenului său; a îngenuncheat la picioarele lui, frângându-și mâinile și strigând cu desperare:

— Pentru Dumnezeu, Wilm, Falke! Cruță vaca, cruță-te pe tine, cruță-ne pe amândoi! Mântuiește-ți sufletul! Scapă-ți viața! Dacă vrei cu orice preț să pui la încercare bunătatea Domnului, așteaptă până mâine și jertfește mai bine alt animal în locul blândeii noastre vaci!

— Ai înnebunit, Kaspar? a strigat Wilm ca scos din minți, ținând securea ridicată. Să cruț vaca și să mor de foame?

— N-o să mori de foame, a răspuns Kaspar hotărât. Atâta timp cât oi avea aste două mâini, n-o să mori de foame! O să muncesc din zori și până în noapte pentru tine, numai să nu-ți vinzi sufletul și să cruți bietul dobitoc!

— Atunci ia securea și crapă-mi capul! a strigat Falke desperat. N-o să mă mișc din locul ăsta până n-am făcut ce trebuia să fac. Poți să dobândești tu comorile lui «Carmilhan» în locul meu? Pot mâinile tale să agonisească mai mult decât ca să-ți duci traiul de azi pe mâine? În schimb mâinile acestea pot să pună capăt zbuciumului meu, așa că jertfește-mă pe mine!

— Wilm, înjunghie vita și ucide-mă și pe mine! Nu-mi pasă! Vreau mântuirea sufletului tău. Vai! Iată, te afli lângă altarul păgân al picțiilor⁴ și jertfa pe care vrei s-o aduci e hărăzită necuratului.

— Habar n-am de așa ceva! a strigat Falke, râzând sălbatic, ca unul care era hotărât să nu audă și să nu vadă nimic din tot ce putea să-l abată din drum. Kaspar, ești nebun și mă înnebunești și pe mine, dar iată, a spus el, aruncând securea și ridicând cuțitul de pe piatră, ca și cum ar fi vrut să se înjunghie, rămâi cu vaca, dar fără mine!

Atunci Kaspar a sărit la ei, i-a smuls din mână unealta aducătoare de moarte, a luat securea, a ridicat-o în aer, și a izbit cu atâta putere capul dobitocului iubit, încât acesta s-a prăvălit la picioarele stăpânului său fără să tresară.

Totul se petrecuse uluitor de repede. Un fulger a brăzdat apoi cerul și tunetul a cutremurat țăriile. Falke și-a holbat ochii la prietenul său. Se simțea ca un bărbat în toată firea în fața unui copil, minunându-se că băiețandrul se dovedea mai cutezător decât el, omul mare. Dar

---

4 Picții - locuitorii din regiunile de miazănoapte ale Marii Britanii înaintea erei noastre, strămoși ai scoțienilor de astăzi.

Strumpf nu părea speriat de tunet, nici tulburat de uluiala tovarășului său. S-a repezit la vacă și, fără să scoată o vorbă, a început s-o jupoaie de piele. Venindu-și puțin în fire, Wilm i-a dat o mână de ajutor. Dar pe cât de mare îi fusese mai înainte nerăbdarea de a vedea săvârșită jertfa, pe atât de adâncă era acum scârba cu care lucra. Furtuna se întetea, tunetele zguduiau munții, fulgere îngrozitoare șerpuiau în jurul stâncii și peste mușchiul din râpă. Vântul, care nu izbutise să răzbată sus, spre înălțimi, își avea sălaș jos, umplând valea și țărmul cu un vuiet sălbatic. În cele din urmă, cei doi pescari, uzi leoarcă, au jupuit vita de piele, pe care au întins-o pe jos; Kaspar l-a înfășurat apoi pe Falke în ea și l-a legat strâns, așa cum îi poruncise acesta. După ce și-a dus treaba la bun sfârșit, bietul om a rupt tăcerea care dăinuia de atâta vreme și, privindu-l cu milă pe prietenul său amăgit, l-a întrebat cu glas tremurător:

— Ce mai pot face pentru tine, Wilm?

— Nimic, a răspuns celălalt. Rămâi cu bine!

— Rămâi cu bine! i-a urat Kaspar. Dumnezeu să te aibă în paza lui și să te ierte așa cum te iert și eu.

Acestea au fost ultimele cuvinte pe care le-a mai auzit Wilm, căci Kaspar s-a și mistuit în întuneric. În aceeași clipă a izbucnit una dintre cele mai pustiitoare furtuni pe care le văzuse Wilm vreodată. Întâi a scăpărat un fulger, luminând munții, stâncile din apropiere, valea cu valurile spumegânde ale mării și insulele stâncoase împrăștiate în golf. Printre insulele acestea i s-a părut că deslușește contururile unui uriaș vas străin fără catarge; dar abia i-a răsărit dinaintea ochilor, că a și dispărut în beznă. Tunetele bubuiau asurzitor. Din munți se rostogoleau spre el amenințătoare puhoai de pietriș, iar din înălțimi se revărsau șuvoaie de apă atât de uriașe, încât valea îngustă și mlăștinoasă s-a umplut cât ai clipi și apa i-a ajuns lui Wilm până la umeri. Din fericire, Kaspar îl așezase pe Wilm pe un dâmb, altminteri s-ar fi înecat. Apa

creștea mereu și Wilm se căznea să-și schimbe poziția primejdioasă, dar pielea în care era învelit îl strângea rău și nu-l lăsa să se miște. Zadarnic l-a strigat pe Kaspar. Acesta era departe. În clipele acelea de nenorocire nu a îndrăznit să rostească numele Domnului, iar la gândul că ar putea să cheme în ajutor puterile întunecate în mâna cărora se afla, îl treceau fiori de groază. Apa i-a ajuns până la urechi și i-a atins buzele.

— Dumnezeu, sunt pierdut! a strigat el, simțind cum i se urcă apa în susul obrazului.

Dar în clipa în care a scos strigătul, a auzit ca prin vis un zgomot asemănător cu vuietul apelor unei cascade și - minune - apa s-a depărtat de buzele lui. Șuvoiul își croise drum printre stânci și se scurgea la vale. Ploaia s-a potolit și întunericul a început să se destrame. Wilm a prins puțin curaj, o rază de speranță îi încolțise în suflet. Se simțea vlăguit ca după o luptă cu moartea și ar fi dat orice să iasă din pielea care-l strângea. Dar, deși primejdia de a-și pierde viața se îndepărtase, el nu se liniștise. Zbuciumul plin de deznădejde îi răvășea și acum sufletul, iar lăcomia îl ținea nemiloasă în ghearele ei, îndârjindu-l în lupta pe care o dădea. În cele din urmă, moleșit de frig și de oboseală, a căzut într-un somn ca de plumb.

Și a dormit așa cam vreo două ceasuri. Vântul rece care-i șfichiuia obrazul și vuietul valurilor mării l-au scos din această fericită uitare de sine. Cerul se întunecase din nou. Un fulger asemănător cu cel care vestise prima furtună a brăzdat iar cerul și, la lumina acestuia, lui Falke i s-a părut că zărește vasul cel străin legănându-se pe creasta unui val, în apropierea stâncii din Steenfell. Apoi vasul a dispărut în adâncurile grotei. Pescarul a holbat ochii la vedenie. Căci fulgerele brăzdau acum bolta fără conținere, luminând întinsul mării. Deodată, o trâmbă de apă cât un munte s-a ridicat din vale și l-a izbit pe Falke cu atâta putere de un colț de stâncă, încât și-a pierdut cunoștința. Când și-a venit în fire, furtuna se potolise și

cerul se înseninase, doar fulgerele mai scăpărau din când în când. Falke se afla la poalele munților care încingeau valea. Se simțea atât de sfârșit, că aproape nu era în stare să se miște. Valurile se izbeau molcom, plescăind, de stânci, și prin clocotul apei răzbătea o muzică solemnă, ca o cântare bisericească. Sunetele, la început slabe ca o închipuire, erau tot mai limpezi, mai aproape. Părea melodia unui psalm pe care-l auzise în vara trecută pe un vas olandez de pescuit scrumbii.

Apoi a deslușit glasuri omenești, ba parcă și cuvintele cântecului. Vocile veneau de jos, din vale. Falke s-a târât cu greu până la o piatră pe care și-a sprijinit capul și s-a uitat în jos. Acolo a văzut un alai de făpturi omenești care se îndreptau spre el, cântând melodia pe care o auzise mai înainte. Fețele oamenilor, ale căror veșminte păreau să fie ude learcă, erau pline de mâhnire și de teamă. Când au ajuns lângă el, toți au tăcut. În fruntea alaiului păseau câțiva muzicanți, urmați de marinari. După ei venea un bărbat înalt, îmbrăcat în straie de modă veche, bogat împodobite cu fir, încins cu o sabie, ținând în mână un toiag lung și gros de bambus, cu măciulie de aur. La stânga sa, un arap tânăr îi întindea din când în când o pipă lungă, din care stăpânul trăgea grav câteva fumuri și apoi pășea mai departe. Omul s-a oprit țeapăn în fața lui Wilm. La stânga și la dreapta lui se înșirau alți bărbați înveșmântați cu mai puțină strălucire, toți cu pipe în mâini, acestea părând însă mai puțin scumpe decât acea pe care o purta arapul ce-l însoțea pe bărbatul cel voinic. După ei venea multă lume, printre care o mulțime de femei, unele cu prunci în brațe sau cu copii de mână, toate în veșminte de preț de pe meleaguri străine. O ceată de marinari olandezi încheia cortegiul. Marinarii mestecau tabac și țineau în colțul gurii câte o pipă mică, negricioasă, pe care o fumau într-o tăcere sumbră.

Pescarul s-a uitat îngrozit la adunarea aceasta ciudată. În așteptarea celor ce aveau să se mai întâmple, a

mai prins însă puțin curaj. Făpturile acelea au stat multă vreme în jurul lui. Fumul pipelor se înălța ca un nor deasupra capetelor lor, risipindu-se printre luminițele sclipitoare ale stelelor. Și cercul a început să se strângă tot mai mult în jurul lui Wilm – se fuma tot mai mult și din pipe ieșea un fum des de puteai să-l tai cu cuțitul.

Falke era un om neînfricat și se pregătise pentru fapte neobișnuite, dar la vederea acestei mulțimi ciudate, care se înghesuia în jurul lui de parc-ar fi vrut să-l strivească, l-a părăsit curajul, fruntea i s-a îmbrobonat de sudoare și a simțit că leșină de spaimă. Dar închipuți-vă groaza care l-a cuprins când, întorcând întâmplător capul, l-a văzut pe omulețul cu haine galbene lângă el, țeapăn, încremenit, ca atunci când îi ieșise prima dată în cale. Numai că acum ținea și el o pipă între dinți, parcă în bătaie de joc. Cuprins de o spaimă de moarte, Falke a strigat către căpetenia mulțimii:

— În numele celui pe care-l slujiți, cine sunteți voi și ce vreți de la mine?

Cel întrebat a tras de trei ori din pipă, mai solemn decât înainte, a întins-o apoi slugii sale și a răspuns cu o răceală de gheață:

— Sunt Alfred Franz van der Swelder, căpitanul vasului «Carmilhan» din Amsterdam. În drum spre casă, venind de la Batavia, vasul s-a scufundat împreună cu toți oamenii de pe el. Nenorocirea s-a întâmplat aici, în apropierea acestui țărm stâncos. Iată-i pe ofițeri, iată-i pe călători și iată-i și pe destoinicii mei marinari. S-au scufundat toți, o dată cu mine. De ce ne-ai chemat din lăcașul nostru din fundul mării? De ce ne-ai tulburat liniștea?

— Aș vrea să știu unde se află comorile de pe «Carmilhan».

— În fundul mării.

— Unde?

— În grota din Steenfol.

— Cum pot să ajung la ele?

— Pentru o scrumbie, o găscă se scufundă în vârtoare. Oare comorile de pe «Carmilhan» nu merită atâta osteneală?

— Care va fi partea mea?

— Mai mult decât ai nevoie pentru un trai îndestulat. Omulețul cu haine galbene a rânjit și toată adunarea a izbucnit în hohote de râs

— Ai terminat? a întrebat căpitanul.

— Am terminat. Rămâi cu bine!

— Rămâi cu bine, până ne vom revedea! a răspuns olandezul și s-a pregătit să plece.

Muzicanții s-au așezat din nou în fruntea alaiului și s-au îndepărtat toți în aceeași rânduială în care veniseră și cu același cântec solemn care se auzea tot mai încet, până s-a pierdut cu totul în vuietul valurilor ce se izbeau de stânci. Wilm și-a încordat puterile ca să-și desfacă legăturile și în cele din urmă a izbutit să scoată o mână, și-a desfăcut frânghiile cu care era legat, apoi a ieșit din pielea vacii. A pornit în fugă spre căsuța sa, fără să se mai uite înapoi, și acolo l-a găsit pe bietul Kaspar Strumpf întins nemișcat pe jos, fără cunoștință. Când, după mari strădanii, l-a readus în simțiri, bunul pescar și-a întâmpinat vechiul prieten, pe care-l crezuse pierdut, cu lacrimi de bucurie. Raza de speranță care se întrezărise s-a stins însă repede. Falke își pusese în gând să pornească din nou la înfăptuirea nesăbuitelor sale dorințe.

— Mai bine în iad decât să mai trăiesc în calicia asta, între acești patru pereți goi! Dacă vrei, vino cu mine, dacă nu, eu tot mă duc.

Rostind aceste vorbe, Wilm a apucat o făclie, a luat un amnar și o funie și a plecat grăbit. Kaspar a rupt-o la fugă după el, cât îl țineau picioarele, și l-a ajuns chiar pe stânca unde se adăpostiseră mai înainte de furtună. Wilm tocmai se lega cu funia și se pregătea să coboare în grota neagră, de unde se auzea un vuiet surd. Orice stăruință a

fost zadarnică: omul se înverșunase într-atât, că nu puteai să-l îndupleci pentru nimic în lume. Kaspar a vrut să coboare și el, dar Falke i-a poruncit să rămână sus, ca să țină funia.

Cu niște sfortări uriașe, pe care le face numai omul care are un curaj fără seamăn, și cu o putere nemaivăzută, pe care o dă numai lăcomia oarbă, Falke a coborât în grotă și s-a oprit în cele din urmă lângă o stâncă sub care se învolburau, vuind fără astâmpăr, horbotele negre, cu spumă albă, ale talazurilor. Falke și-a ațintit spre apă privirile lacome, până a descoperit în sfârșit ceva ce scliffea la picioarele lui. A pus jos făclia și s-a repezit să ridice ceea ce descoperise. Atârna foarte greu: era un sipet plin cu galbeni. I-a strigat tovarășului său vestea cea bună, dar n-a ascultat de rugămințile fierbinți ale acestuia. Kaspar îl implora să se mulțumească cu atât și să se întoarcă sus. Dar Falke era de părere că acesta era doar primul rod al îndelungatelor sale străduințe. A coborât a doua oară și din mare s-au auzit deodată niște hohote de râs, iar Wilm Falke n-a mai apărut sus niciodată.

Kaspar s-a întors singur acasă. Din ziua aceea a devenit alt om. Mintea și sufletul i se zdruncinaseră. Fiindcă era un om simțitor, zbuciumul prin care trecuse îi luase mințile. De atunci a lăsat totul în paragină. Umbla zile și nopți în neștire, cu ochii pierduți în gol, și tuturor le era milă de el, dar îl ocoleau.

Un pescar spunea că l-a zărit pe Wilm Falke pe țărm, într-o noapte furtunoasă, printre marinarii vasului „Carmilhan”, în noaptea când a dispărut și Kaspar Strumpf.

Oamenii l-au căutat pretutindeni, dar nu i-au dat de urmă. Se zvonea însă că era văzut adesea, alături de Falke, printre marinarii vasului vrăjit, care de atunci a apărut mereu lângă grota din Steenfell.

— Miezul nopții a trecut de mult, zise studentul, când giuvaergiul și-a sfârșit povestea. Se pare că nu mai e nici o

primejdie. Mă toropește somnul. Vă sfătuiesc și pe dumneavoastră să vă culcați. Acum puteți să dormiți fără grijă.

— Până la două nu mă încumet să mă culc, răspunse vânătorul. Se spune că între unsprezece și două e vremea hoților.

Tuturora li se opri răsuflarea. Ascultau. În clipa aceea unul dintre slujitori ieși în goana mare din camera contesei strigând că o ceată de vreo zece-doisprezece bărbați înarmați se îndrepta spre han.

Vânătorul puse mâna pe pușcă, studentul își scoase pistolul, calfele își luară niște bâte, iar cărăușul scoase din buzunar un cuțit lung. Toți rămaseră apoi încremeniți, uitându-se unul la altul, nehotărâți.

Se așezară toți aproape de trepte: studentul, în capul scării, lângă vânător, faurul cel curajos, aplecat peste balustradă, cu pistolul îndreptat spre treptele din mijloc; în spatele lor, giuvaergiul și cărăușul, gata să dea piept cu oricine, dacă s-ar fi ajuns la o luptă corp la corp. După câteva clipe de tăcere s-a auzit poarta și parcă și niște glasuri care vorbeau în șoaptă.

Apoi s-au deslușit pași apropiindu-se de scară. Trei bărbați voră să urce scara. Se pare însă că nu se așteptau la primirea care li se făcu în clipa când au pășit pe prima treaptă. Vânătorul strigă deodată cu glas tunător:

— Stați! încă un pas și s-a terminat cu voi! Pregătiți-vă armele, prieteni, și ochiți în plin!

Cei trei tâlhari se retraseră în grabă, speriați, și se duseră să se sfătuiască cu ceilalți. După câțva timp, unul dintre ei se întoarse:

— Preacinstiții mei domni, zise el, vă puneți viața în primejdie fără rost, în chip necugetat, fiindcă suntem mulți și o să vă ucidem până la unul. Dați-vă înapoi! N-avem nimic cu voi și nu vrem să vă luăm nici măcar o lăscăie.

— Atunci ce vreți! strigă studentul. Niciodată n-o să ne încredem în niște tâlhari ca voi! Dacă vreți să ne jefuiți,

poftim, veniți, dar celui dintâi care îndrăznește să urce treptele îi ard una la scăfârlie, că n-o să se mai scoale de jos!

— Vrem să stăm de vorbă cu doamna! Să vină jos de bună voie, răspunse tâlharul. N-o să i se întâmple nimic. O s-o ducem într-un loc sigur și liniștit, iar slujitorii ei călări au să-l vestească pe conte că prețul răscumpărării soției sale este de douăzeci de mii de guldeni.

— Nu ne învoim la așa ceva, răspunse vânătorul, scrâșnind din dinți de furie și ridicând cocoșul armei. Dacă n-o ștergi înainte de a număra până la trei, să știi că trag! Unu, doi...

— Stai! tună tâlharul. Nu trage într-un om fără apărare, care vine ca sol! Nu fi fără minte! Ce mare ispravă ai face dacă m-ai împușca? Cei douăzeci de tovarăși ai mei au să mă răzbune. De ce vreți să umplem coridorul cu morți sau cu răniți? Ce i-ar folosi contesei voastre? Dacă vine de bună voie, crede-mă că i se va da toată cinstirea cuvenită. Am să număr eu până la trei, și dacă nu iei degetul de pe trăgaci, să știi că ea o să tragă ponoasele pentru tot ceea ce se va întâmpla. Unu, doi, trei!

— Cu câinii ăștia nu-i de glumit, șopti vânătorul, făcând pe voia tâlharului. Martor mi-e Dumnezeu că de viață nu-mi pasă, dar dacă ucid pe vreunul dintre ei, ar suferi doamna contesă. Să-i cer și ei sfatul. Să ridicăm, urmă el, steagul alb pentru o jumătate de ceas. Trebuie s-o pregătim pe doamna contesă, căci dacă ar afla pe neașteptate ce primejdie o pândește, s-ar putea să moară de spaimă.

— Fie! răspunse tâlharul și porunci ca jos, la picioarele scării să stea de pază șase oameni.

Nefericiții călători intrară buimaci, în frunte cu vânătorul, în camera contesei. Odaia aceasta se afla foarte aproape de scară, și contesa auzise totul. Palidă, tremurând ca varga, se hotărâse să se supună soartei.

— De ce să primejduiesc fără rost viața atâtor oameni

cumsecade? spuse ea. Cum să vă cer să mă apărați, când nici nu mă cunoașteți măcar? Nu văd nici o scăpare, trebuie să-i urmez pe nemernicii aceștia.

Nenorocirea care o lovise pe contesă și curajul ei îi mișcară pe toți. Vânătorul jură cu lacrimi în ochi că n-o să poată îndura o astfel de rușine, iar studentul se plânse că era prea înalt – măsura șase picioare.

— Dacă aș fi mai scund numai cu o jumătate de cap, strigă el, și n-aș avea barbă, aș ști ce am de făcut. M-aș îmbrăca cu rochia doamnei contese și ticăloșii ar băga de seamă prea târziu că i-am înșelat.

Și Felix părea adânc tulburat de nefericirea curajoasei doamne. Purtarea ei îl mișcase, amintindu-i de mama lui, plecată din viață în floarea vârstei, de parcă ea s-ar fi aflat acum în groaznica situație a contesei. Se simțea plin de curaj și era gata să-și dea viața pentru ea. Auzind însă cuvintele studentului, în mintea lui licări un gând îndrăzneț. Nu-l încerca nici un pic teama, se gândea numai cum să scape viața acestei femei.

— Dacă-i vorba numai de atât, zise el sfios, înroșindu-se, dacă-i nevoie numai de un trup zvelt, de un obraz spânatic și de o inimă curajoasă ca s-o salveze pe doamna contesă, nu sunt nici eu de lepădat. Pentru Dumnezeu, îmbrăcați hainele mele, așezați-vă pălăria mea pe frumosul dumneavoastră păr, luați desaga mea în spinare și porniți la drum, travestită în Felix giuvaergiul.

Cei de față rămaseră uimiți de curajul tânărului, iar vânătorul îl strânse în brațe, plin de bucurie.

— Dragul meu! strigă el. Ești gata să faci ceea ce spui? Vrei să te îmbraci cu rochia stăpânei mele și s-o salvezi? Dumnezeu ți-a dat gândul acesta! Dar n-am să te las singur. Rămân și eu. Vei avea în mine cel mai bun prieten. Atâta timp cât voi trăi, nu voi îngădui să ți se facă nici cel mai mic rău.

— Jur să rămân și eu cu dumneata! strigă studentul. Contesa primi numai după multe stăruințe oferta lui Felix.

Nu se putea obișnui cu gândul că un om străin se jertfea pentru ea. Era sigură că atunci când tâlharii vor descoperi înșelătoria, se vor răzbuna crunt. În cele din urmă, însă, se lăsă înduplecată de rugămințile tânărului. Știa că, dacă va scăpa cu bine, va face tot ce-i va sta în putință ca să-l scoată pe salvatorul ei din mâna tâlharilor. Vânătorul și ceilalți călători îl însoțiră pe Felix în odaia studentului, unde acesta se îmbracă în grabă cu veșmintele contesei. Vânătorul îi prinse la tâmplă câteva bucle false de-ale jupânesei, iar pe cap o pălărie de femeie, după care toți îl asigurară că era de nerecunoscut. Chiar faurul jura că, dacă l-ar întâlni pe stradă, și-ar scoate pălăria înaintea lui, fără a bănui că-l salută pe curajosul său tovarăș.

Între timp, contesa, ajutată de jupâneasă, scoase din desaga tânărului giuvaergiu haine de-ale acestuia și se îmbracă cu ele. Cu pălăria trasă pe ochi, cu toiagul de drumeț în mână și cu desaga în spinare mai ușoară acum, în asemenea veșminte era de nerecunoscut. În alte împrejurări călătorii ar fi răs cu poftă de travestirea aceasta plină de haz. Apoi, calfa cea nouă îi mulțumi cu lacrimi în ochi lui Felix și îi făgădui ajutor grabnic.

— Doar o singură rugămintă am, răspunse Felix. În desaga mea se află o cutioară. Păstrați-o cu grijă, fiindcă dacă s-ar pierde, aș fi tare nefericit. E un dar pentru aceea care m-a crescut și...

— Gottfried, vânătorul, știe unde se află castelul meu, răspunse ea. N-ai nici o grijă, o să-ți fie dată neatinsă înapoi, căci nădăjduiesc, tinere cu suflet nobil că o să vii la noi, ca să primești mulțumirile soțului meu și ale mele.

Până să apuce Felix să răspundă, de pe scară se auziră glasurile aspre ale tâlharilor, care vesteau că timpul de gândire trecuse și că totul era gata pentru plecarea contesei. Vânătorul coborî și le spuse că nu-și poate părăsi stăpâna, că mai bine merge și el oriunde cu ea, decât să se întoarcă la stăpânul lui fără dânsa. Studentul ținea și el morțiș s-o însoțească pe contesă. Tâlharii se sfătuiră între

ei și în cele din urmă încuviințară să-i ia și pe dânșii. Vânătorul a trebuit însă să-și predea numaidecât armele. Apoi tâlharii le spuseră celorlalți să-și păstreze cumpătul și să aștepte în liniște plecarea contesei.

Felix își acoperi fața cu vâlul pălăriei și se așeză într-un colț, cu fruntea sprijinită în palmă, așteptând tâlharii cu aerul unei ființe îndurerate. Călătorii se retraseră în cealaltă încăpere, dar se așezară în așa fel, încât să vadă ce se petrece dincolo. Vânătorul părea trist însă urmărirea din colțul său, cu luare-aminte, tot ce se întâmpla. După câteva clipe, ușa se deschise și apărură un bărbat chipeș, bine legat, cam de vreo treizeci și șase de ani. Purta un soi de veșminte ostășești și o decorație pe piept. La brâu avea o sabie lungă, iar în mână ținea o pălărie împodobită cu pene scumpe. Doi dintre oameni lui rămaseră de pază la ușă.

Bărbatul cel chipeș se îndreptă, cu o plecăciune adâncă, spre Felix, puțin stânjenit că avea de-a face cu o doamnă atât de nobilă. Se bâlbâi la început, dar până la urmă izbuti să lege câteva cuvinte.

— Doamnă, zise el, oamenii trec uneori prin clipe grele, când e nevoie să dai dovadă de multă răbdare, și acum dumneavoastră treceți prin astfel de clipe. Să nu vă temeți, vă vom da cinstirea cuvenită unei doamne atât de nobile. Ne vom îngriji de tot ce vă trebuie și n-o să aveți a vă plânge de nimic, în afară poate doar de spaima prin care ați trecut în seara aceasta.

După ce rosti aceste cuvinte, tăcu așteptând un răspuns. Dar Felix nu scotea o vorbă. Atunci căpetenia tâlharilor vorbi mai departe:

— Să nu credeți că sunt un tâlhar de rând, un ucigaș. Sunt un om nefericit, silit de împrejurări potrivnice să duc viața asta. Ne-am hotărât să plecăm pentru totdeauna de pe aceste meleaguri, dar avem nevoie de bani de drum. Ne-ar fi fost ușor să jefuim câțiva neguțători sau o diligență, dar am fi nenorocit poate pentru toată viața o

mulțime de oameni. Domnul conte, soțul dumneavoastră, a moștenit acum șase săptămâni cinci sute de mii de taleri. Din belșugul domniilor-voastre nu vă cerem decât douăzeci de mii de guldeni. Atât și nimic mai mult. De aceea vă rog să aveți bunăvoința să-i scrieți de îndată o scrisoare nepecetluită soțului dumneavoastră, în care să-l înștiințați că o să vi se dea drumul în schimbul acestei sume. Ar fi bine să fie trimisă cât mai grabnic, căci altfel, să nu mi-o luați în nume de rău, am fi siliți să ne purtăm mai aspru cu dumneavoastră. Nu vom primi banii decât dacă vor fi aduși aici de un singur om și în cea mai mare taină.

Toți oaspeții hanului ascultau cu cea mai mare luare-aminte vorbele acestea. Contesei însă, poate mai mult decât celorlalți, i se strânse inima de frică. Se temea ca generosul tânăr, care se jertfise pentru ea, să nu se dea de gol! Avea de gând să-l răscumpere cu o mare sumă de bani, dar era hotărâtă să nu-i urmeze pe tâlhari pentru nimic în lume. În buzunarul surtucului tânărului giuvaergiu găsisse un cuțit. Îi strângea plăselele în pumn, hotărâtă mai curând să se omoare decât să îndure rușinea aceea.

Nici Felix nu era mai puțin speriat. E drept că se mângâia la gândul că, ajutând o femeie lipsită de apărare într-o împrejurare atât de grea, făcea un act vrednic de cinste, bărbătesc, dar se temea să nu-l trădeze glasul sau vreo mișcare nepotrivită. Când îl auzi pe tâlhar vorbind despre scrisoarea pe care trebuia s-o trimită, teama îi spori și mai mult.

Cum s-o scrie? Ce titlu să-i dea contelui? Ce cuvinte să folosească, fără să se dea de gol?

Dar spaima îi fu de nedescris când căpetenia tâlharilor îi puse în față o hârtie și o pană, rugându-l să-și ridice vâlul și să scrie.

Felix nu-și dădea seama cât de bine îl prindeau veșmintele cu care se îmbrăcase. Dacă ar fi știut, nu s-ar mai fi temut că putea fi descoperit. Vrând-nevrând, trebui să-și ridice vâlul, iar tâlharul în veșmânt de ostaș, mișcat

de frumusețea doamnei și de trăsăturile ei dârze, cam bărbătești, o privi cu și mai mult respect. Lucrul acesta nu-i scăpă agerului ochi al giuvaergiuului; încredințat că va trece cu bine prin aceste clipe primejdioase, luă pana și scrise așa-zisului său soț, într-o formă pe care o citise cândva într-o carte veche:

Stăpânul și soțul meu!

Eu, nefericita voastră soție, am căzut în toiul nopții, în timpul călătoriei mele, în mâna unor oameni care nu știu ce au de gând cu mine. Mă opresc la ei până când dumneavoastră, conte, veți binevoi să trimiteți suma de douăzeci de mii de guldeni.

Vi se atrage luarea-aminte să nu vă plângeți stăpânirii, să nu-i cereți nici un fel de ajutor și să trimiteți banii printr-un singur om la hanul din Spessart. Dacă nu veți îndeplini întocmai cererea aceasta, voi rămâne într-o lungă și cumplită robie.

Vă rog cu lacrimi în ochi să trimiteți grabnic ajutor. A dumneavoastră nefericită soție.

Întinse apoi acea neobișnuită scrisoare căpeteniei tâlharilor, care o citi și încuviință:

— Ce porunciți? întrebă el. Să vă însoțească jupâneasa, sau vânătorul? Pe unul dintre ei trebuie să-i trimit cu răvașul la soțul domniei-voastre.

— Mă vor însoți vânătorul și domnul acesta, răspunse Felix.

— Bine, încuviință tâlharul, îndreptându-se spre ușă și chemând jupâneasa. Spuneți-i acestei femei ce are de făcut.

Jupâneasa apăru tremurând. Felix păli la gândul că s-ar putea da în vileag. Vorbi totuși cu un curaj da necrezut:

— N-am altă poruncă decât să-l rogi pe conte să mă scoată cât mai repede din nenorocirea aceasta.

— Și, adăugă căpetenia tâlharilor, cereți domnului

conte, cu mare stăruință, să fie tăcut ca mormântul și să nu pornească împotriva noastră, până când soția sa nu va fi din nou lângă dânsul. Iscoadele noastre ne-ar înștiința foarte repede și atunci nu am mai răspunde de nimic.

Cu dinții clănțănind, jupâneasa făgădui că va face totul întocmai. I se mai porunci să pregătească numai o legătură cu câteva veșminte și albituri pentru doamna contesă. Mai mult nu putea lua, căci nu se putea împovăra cu greutăți mari. După ce porunca i-a fost îndeplinită, căpetenia tâlharilor se înclină iar în fața contesei și o pofti să-l urmeze. Vânătorul și studentul se pregătiră și ei de plecare. Toți trei coborâră apoi treptele, însoțiți de căpetenia tâlharilor.

Caii așteptau în fața hanului din pădure. Unul îi fu dat vânătorului, altul, un animal mărunț, frumos, cu o șa femeiască, era destinat contesei, iar un al treilea cal fu dat studentului.

Căpetenia tâlharilor îl ajută pe tânărul giuvaergiu să încalece, strânse bine chingile calului, și încălecă și el pe fugarul lui. Contesa era păzită, de-a dreapta și de-a stânga, de căpetenia tâlharilor și de unul dintre oamenii lui. Vânătorul și studentul erau supravegheați în același fel. După ce încălecară și ceilalți tâlhari, căpetenia lor scoase un şuierat ascutit și toată ceata se mistui în desișul pădurii.

După spaima pe care o trăseseră, oaspeții în odaia din capul scării și-au venit încet-încet în fire. Ca toți oamenii scăpați de o mare nenorocire sau de o primejdie neașteptată, poate că ar fi fost cuprinși și ei de o veselie fără seamăn, dacă n-ar fi fost îngrijorați de soarta celor trei tovarăși ai lor, luați pe sus, cu de-a sila, în fața ochilor lor. Așa, nu mai conteneau să-l laude pe tânărul giuvaergiu, iar contesa plângea mișcată, plină de recunoștință pentru omul acesta, pe care nu-l văzuse în viața ei și căruia nu-i făcuse nici cel mai mic bine. Numai gândul că tânărul nu era singur îi mai liniștea pe toți. În

clipe grele, curajosul vânător și istețul student aveau să fie lângă el, să-l îmbărbăteze. Și poate că vânătorul, care era atât de iscusit, avea să născocească până la urmă vreun mijloc de scăpare. Se sfătuiră ce să facă mai departe și, deoarece contesa nu se legase prin nici un jurământ față de tâlhari, hotărî să se întoarcă neîntârziat la soțul ei, pentru ca acesta să ia toate măsurile spre a descoperi ascunzișul unde fuseseră duși prizonierii și a-i scăpa. Căraușul făgădui să se ducă la Aschaffenburg și să ceară cârmuirii să-i prindă pe tâlhari, iar faurul spuse că-și va continua călătoria.

Restul nopții se scurse în liniște. Peste hanul din pădure, unde se petrecuseră întâmplări atât de zbuciumate, se așternu o tăcere de mormânt. A doua zi de dimineață, slujitorii contesei coborâră spre a face pregătirile de drum, dar se întoarseră grabnic cu vestea că hangița și rândașii ei se aflau într-o stare jalnică. Toți erau legați cobza și strigau după ajutor.

Călătorii se priveră foarte mirați.

— Cum? strigă faurul. E cu puțință oare ca oamenii aceștia să nu fie vinovați? Să-i fi nedreptățit oare, crezându-i înțeleși cu tâlharii?

— M-aș prinde pe capul meu, răspunse căraușul, că am avut totuși dreptate. Vor doar să ne păcălească, să nu descoperim cârdășia. Vă aduceți aminte de mutrele ciudate pe care le-am întâlnit în han? Vă amintiți de dulăul dresat care mi-a aținut calea pe trepte și nu m-a lăsat să trec? Dar că hangița și rândașul s-au ivit pe neașteptate și m-au întrebat, încruntați, ce caut, vă mai amintiți? Totuși, lucrurile s-au sfârșit cu bine, spre norocul nostru și mai ales ai doamnei contese. Dacă nu ni s-ar fi părut ciudate toate acestea, dacă purtarea hangiței nu ne-ar fi pus pe gânduri, nu ne-am fi unit și n-am fi rămas treji. Tâlharii ar fi năvălit în timpul somnului asupra noastră, sau cel puțin ar fi pus străji la uși, și n-am mai fi putut folosi șiretlicul cu ajutorul cutezătorului tânăr.

Deoarece toți erau de părerea căraușului, se hotărâră s-o dea pe hangiță și pe slugile ei pe mâna oamenilor cârmuirii. Pentru ca aceștia însă să nu bănuiască deocamdată ceva, slujitorii contesei și căraușul coborâră în sala de mese a hanului și îi dezlegară pe tăinuitorii tâlharilor, prefăcându-se că-i compătimesc. Iar hangița, ca să-i îmbuneze, le ceru o plată foarte mică și-i pofti să mai treacă pe la hanul ei cât de curând.

Căraușul plăti, își luă rămas bun de la tovarășii lui și își văzu de drum. Apoi plecară și cele două calfe. Oricât de ușoară era desaga giuvaergiului, pentru spinarea firavei doamne era totuși grea. Dar și mai grea îi era inima, fiindcă la plecare, ticăloasa hangiță, luându-și rămas bun, îi strânse mâna zicând gingașului flăcău pe care-l avea în față:

— Ei, dar tare tinerel ai pornit în lume! Pesemne că ești o poamă bună! Te-o fi izgonit meșterul! Ei, dar treaba ta! Ce mă privește pe mine? La întoarcere, te rog să-mi faci cinstea să mai dai pe aici! Drum bun!

Contesa se temea grozav să n-o trădeze vocea ei catifelată, așa că nu îndrăznea să scoată nici un cuvânt. Dându-și seama de ceea ce se petrecea, faurul își luă tovarășul de braț, o salută pe hangiță și porni spre pădure, îngânând un cântec vesel.

— În sfârșit, acum sunt în siguranță! strigă contesa, după ce se îndepărtară. Tot timpul m-am temut să nu mă recunoască femeia aceea și slugile ei să nu pună mâna pe mine. Vă sunt foarte recunoscătoare tuturor! Te aștept la castelul meu. Acolo îl vei regăsi, fără doar și poate, și pe tovarășul dumatăle de drum.

Faurul îi făgădui că va trece neapărat pe la castel. Vorbind, îi ajunse din urmă caleașca contesei. Doamna deschise portiera, se strecură înăuntru, îl salută încă o dată pe însoțitorul ei, și caleașca porni.

În timpul acesta tâlharii și prinșii lor ajunseră la locul de popas al bandei. Porniră în goană prin pădure, pe poteci

neumblate. Călăreau tăcuți, fără să schimbe un cuvânt cu prinșii. Erau zgârciți la vorbă și între ei, căci abia scoteau din când în când câte o șoaptă, atunci când trebuiau s-o ia pe alt drum.

În sfârșit se opriră la gura unei râpe și descălecară. Căpetenia tâlharilor îi ajută giuvaergiului să coboare de pe cal, cerându-i iertare că fuseseră nevoiți să călărească atât de repede și întrebându-l dacă doamna contesă nu obosise prea tare.

Felix îi răspunse cât se poate de drăgălaș că voia să se odihnească, iar căpetenia tâlharilor îi dădu brațul ca să-l conducă spre ascunzișul lor. O luară pe un povârniș prăpăstios, de-a lungul unei poteci atât de înguste și de repezi, încât tâlharul trebui să se sprijine de câteva ori pe contesă, ca să nu cadă în prăpastie. În sfârșit, ajunseră. La lumina palidă a răsăritului Felix văzu o văgăună îngustă – să tot fi avut vreo sută de pași – scobită într-o stâncă, ale cărei margini se înălțau asemenea unei clădiri. Acolo se aflau vreo șapte-opt bordeie întocmite din scânduri și bârne. Câteva femei rufoase se uitau curioase la ei din pragul bordeielor. Doisprezece dulăi, înconjurați de o sumedenie de căței, se repeziră la noii veniți, urlând și schelălăind. Căpetenia tâlharilor o conduse pe așa-zisa contesă în cea mai bună din aceste colibe, spunându-i că e rezervată anume pentru ea. Felix îl rugă pe tâlhar să îngăduie ca vânătorul și studentul să-i țină companie, ceea ce acesta încuviință.

În bordei se aflau piei de căprioară și rogojini, dar nici un scaun. În locuința aceasta, rânduie pasămite pentru pretențiile unei contese, se mai găseau câteva urcioare și blide din lemn, o pușcă veche de vânătoare, iar într-un colț, ceva ce nu se putea numi pat – un culcuș întocmit din câteva scânduri și acoperit cu niște velințe de lână. Abia după ce rămaseră singuri în acea încăpere sărăcăcioasă, cei trei prinși își dădură seama în ce situație neplăcută se aflau. Felix nu se căia nici o clipă că se

purtase atât de nobil, dar teama de ceea ce se va întâmpla când va fi descoperit îl făcu să izbucnească în vaiete. Atunci, vânătorul se apropie repede de el, șoptindu-i:

— Pentru numele lui Dumnezeu, taci, dragul meu! Crezi că nu suntem supravegheați?

— Orice cuvânt, orice intonație a glasului tău ar putea să trezească bănuiele, adăugă studentul.

Vrând-nevrând, Felix își înăbuși plânsul.

— Vă rog să mă credeți, domnule vânător, zise el, că nu plâng fiindcă mi-ar fi teamă de tâlhari sau pentru că m-ar speria bordeiul ăsta nenorocit, ci din altă pricină. Dacă doamna contesă ar uita ce i-am spus în grabă, n-aș mai fi decât un hoț de rând, un om nenorocit pe toată viața.

— Dar de ce te temi? îl întreabă vânătorul, mirat de purtarea tânărului, care se dovedise până atunci atât de curajos și de dâr.

— Ascultați-mă și-o să-mi dați dreptate, răspunse Felix. Tatăl meu a fost un giuvaergiu iscusit în orașul Nürnberg, iar mama mea a fost pe vremuri jupâneasă la o doamnă contesă. Când s-a măritat cu tatăl meu, doamna contesă la care slujise mama i-a dat o zestre frumoasă și după aceea a avut tot timpul grijă de părinții mei. Când m-am născut eu, m-a botezat și mi-a dat o mulțime de daruri. Mama și tatăl meu au murit unul după altul, răpuși de o molimă, iar eu am rămas orfan, fără nici un ajutor. Aș fi fost silit să intru într-un orfelinat, dacă nașa mea, auzind de nenorocirea care mă lovise, nu mi-ar fi purtat de grijă și nu m-ar fi ajutat să învăț carte. Când m-am făcut mai mare, m-a întrebat printr-o scrisoare dacă voiam să învăț meseria tatălui meu. Eu am răspuns că voiam acest lucru și am intrat ucenic la un meșter din Würzburg. Fiind îndemânatic la lucru, am câpătat în scurtă vreme patalamaua de calfă și m-am pregătit să plec la drum.

I-am scris nobilei mele nașe, iar ea mi-a răspuns fără întârziere că-mi dă dânsa banii de drum. Mi-a mai trimis și niște nestemate, cu rugămintea de a-i face din ele niște

giuvaeruri frumoase, pe care să i le duc ca o dovadă a măiestriei mele, după care îmi va da banii de drum. N-o văzusem niciodată pe nașa mea și vă puteți închipui cu câtă bucurie am așteptat s-o cunosc. Am lucrat zi și -noapte la giuvaerurile alea, care au ieșit nespuse de frumoase și de delicate. Chiar și meșterul meu a fost încântat de ele. Când le-am terminat, le-am așezat în fundul traistei, mi-am luat rămas bun de la meșter și am pornit spre castelul nobilei mele nașe. Și uite că acum, urmă Felix, izbucnind în lacrimi, mi-au ieșit în cale nelegiuții ăștia și mi-au năruit toate nădejdlile. Dacă contesa îmi pierde giuvaerurile sau uită ce i-am spus și aruncă desaga mea ponosită, cum o să mai dau ochii cu nașa mea? Cum să dovedesc cine sunt? Cum să-i mai înapoiez pietrele scumpe? Înseamnă c-am pierdut și banii de drum, și mai sunt și un om nerecunoscător, care a irosit bunurile altuia. Cine o să creadă povestea asta ciudată?

— În privința asta, n-avea nici o grijă, răspunse vânătorul. Sunt convins că doamna contesă nu va pierde giuvaerurile și, dacă s-ar întâmpla așa ceva, ea l-ar răsplăti cu prisosință pe omul care a scăpat-o din primejdie și-i va da o mărturie în scris despre cele petrecute. Acum ne ducem să dormim și noi câteva ceasuri. După o noapte atât de zbuciumată, ai și dumneata nevoie de odihnă. Când ne sculăm, mai stăm de vorbă, ca să uităm de necazuri, sau mai bine ca să chibzuim cum să scăpăm de aici.

Cei doi plecară, iar Felix, încercă să urmeze sfatul vânătorului.

După câteva ceasuri, vânătorul se întoarse cu studentul și îl găsi pe tânărul lui prieten odihnit și voios. El îi povesti giuvaergiului că mai-marele tâlharilor îi spusese să aibă mare grijă de contesa și-i poruncise unei femei care locuia într-unul din bordeie să-i aducă doamnei o cafea și să-i stea la îndemână, ca s-o slujească cu tot ce avea nevoie. Ei se hotărâră să n-o primească, pentru a putea sta netulburați împreună. În bordei intră însă o

femeie, aducând prânzul și întrebând cu ce putea fi de folos. Felix îi făcu semn să plece și, fiindcă femeia șovăia, vânătorul o alungă. Rămânând singuri, studentul poveste ce văzuse prin tabăra tâlharilor.

— Bordeiul în care locuiți, prea frumoasă contesă, zise el, pare să fie al căpeteniei tâlharilor. Nu-i prea mare, dar e mai arătos ca celelalte. În văgăună mai sunt încă șase bordeie în care locuiesc femei și copii. Rareori rămân aici mai mult de șase tâlhari. Unul stă de pază în apropierea bordeiului, celălalt stă jos, la capătul potecii de unde începe povârnișul, iar al treilea străjuiește sus, la marginea văgăunii. Străjile se schimbă din două în două ceasuri. Paznicii sunt însoțiți de câte doi dulăi și toți veghează cu atâta strășnicie, că nu poți să faci un pas afară din bordei, fără să te latre câinii.

— După ce m-am odihnit, mi-a mai venit inima la loc și voi mă mâhniți acum din nou, ripostă Felix.

— Nu-ți pierde nădejdea. Dacă te temi de trădare, mai bine să vorbim despre altceva, să nu ne mai amărâm degeaba. Domnule student, la han ai început o poveste. Spune-o mai departe fiindcă avem destul timp.

— Nu-mi amintesc unde am rămas, răspunse tânărul.

— Povestea se numea *Inimă rece* și ai ajuns acolo unde cârciumarul și ceilalți jucători l-au zvârlit afară pe Peter Cărbunarul.

— Da, da, mi-aduc aminte, încuviință studentul. Atunci, dacă vreți să urmez, ascultați!

INIMĂ RECE (Partea a doua)

Luni dimineată, când Peter veni la sticlărie, îi găsi acolo nu numai pe lucrători, ci și pe alți oameni, la care lumea nu se prea uita cu drag, adică portărelul și trei aprozi de la judecătorie. Funcționarul îi ură bună dimineată, vru să știe cum a dormit, pe urmă scoase la vedere un catastif gros, în care se aflau înscrise toate datoriile lui Peter.

— Puteți să plătiți, ori nu? întrebă funcționarul

privind aspru la el. Și nu lungiți vorba, că n-am timp de pierdut. Până la turn sunt trei ore bune de mers.

Lui Peter îi pieri curajul. Mărturisi că nu mai are nici un sfanț și lăsă pe seama funcționarului să prețuiască locuința, ograda, sticlăria, grajdul, trăsura și caii; și, în vreme ce portărelul cu aprozii umblau de colo-colo, măsurând și prețuind, Peter chibzuia că nu-i tocmai departe până la Dâmbul cu brazi: „Nu m-a ajutat ăla mic, își zicea el, atunci îmi încerc norocul cu namila”. Fără să se codească prea mult, porni spre Dâmbul cu brazi, în fuga mare, de parcă aprozii ar fi alergat pe urmele lui. Trecând în grabă pe lângă locul unde vorbise întâia oară cu Omulețul-de-sticlă, i se păru că o mână nevăzută dă să-l oprească; dar Peter se smulse și fugi într-un suflet până la hotarul de care își aminti numaidecât. Abia ce rosti gâfâind: „Michel Olandezul! Domnul Michel!” că și răsări în fața lui plutașul cel uriaș, cu o rangă în mână.

— Ai venit? rosti acesta zâmbind. Au vrut să scoată pielea de pe tine, să te vândă celor care ți-au dat cu împrumut? Ei, fii liniștit! Toată năpasta ți se trage de la piticul de sticlă, schismașul și fățarnicul! Când faci un dar, apoi dar să fie, nu cu țârâita, ca zgârcitul ăla. Hai până acasă la mine, adăugă Michel îndreptându-se spre pădure, să vedem dacă facem târgul.

„Târgul? gândi Peter. Ce-ar putea să-mi ceară, ce-aș putea să-i dau în schimb? Vrea să-i slujesc, ori ce alta?”

Merseră cât merseră, la deal, pe o potecă povârnită, când deodată Peter se trezi pe buza unei prăpăstii adânci, întunecate. Michel Olandezul coborî pe peretele stâncos, de parcă ar fi călcat ușurel pe o scară de marmură. Pe urmă, Peter fu cât pe-acți să leșine, căci – ajuns pe fundul prăpastiei – Michel crescuse înalt cât o turlă de biserică și îi întinse un braț lung cât sulul de la războiul de țesut, având la capăt o mână lată ca masa de la cârciumă.

— Șezi pe mâna mea, ține-te de degete și n-o să cazi! strigă Michel Olandezul cu o voce care suna de jos cum

sună clopotul la morți.

Tremurând, Peter ascultă porunca, se așază pe mâna uriașului și se ținu de degetul cel gros. Coborâșul era lung, din adânc în mai adânc, totuși Peter, spre mirarea lui, văzu că nu se întunecă deloc; dimpotrivă, prăpastia parcă se umplea tot mai mult de lumina zilei, până ce ochiul n-o mai putu răbda. Pe măsură ce Peter cobora, Michel Olandezul scădea la statură, iar jos de tot avea din nou înfățișarea de mai înainte și stătea în fața unei case nici mai bună nici mai rea decât casele țăranilor înstăriți din Pădurea Neagră. Odaia unde intrară nu se deosebea în nici un fel de odăile obișnuite, doar că părea singuratică. Ornicul de lemn agățat în perete, soba de olane, lavitele late, sculăria înșirată pe polițe – toate arătau ca și în alte părți. Michel îi pofti să ia loc la masa cea lungă, ieși apoi și se întoarse curând cu un ulcior de vin și cu pahare. Turnă vinul și începu să vorbească despre bucuriile vieții, despre țări străine, despre orașe minunate, despre râuri și fluvii, încât Peter, simțind că-l încearcă dorul după atâtea frumuseți, i-o și spuse deschis. Iar acesta vorbi:

— Chiar dacă trupul ți-a fost plin de putere și îndrăzneală și ai vrut să întreprinzi ceva, totuși câteva bătăi ale inimii tale proaste te-au făcut să tremuri. Și apoi, gândul la onoarea rănită, mâhnirea sufletului – de ce s-ar sinchisi un băiat isteț de asemenea fleacuri? Ai simțit cumva că te doare capul când ți-au spus deunăzi șarlatan și ticălos? Te-a durut cumva burta când a venit portărelul să te arunce din casă? Spune, spune cinstit: ce te-a durut?

— Inima, răspunse Peter ducându-și mâna în dreptul inimii căci i se părea că bate cu teamă și nu-și mai găsește locul în piept.

— Nu te supăra că-ți spun, dar ai risipit multe sute de guldeni printre cerșetori și alți netrebnici. Și ce folos ai tras? Ei ți-au urat în schimb fericire și sănătate. Mă rog, și te-ai făcut mai sănătos din asta? Puteai să ții un medic numai cu jumătate din banii aruncați în vânt. Fericire?

Bună fericire, când te alungă din casă și ți-o scoate la mezat! Și ce te îndemna să bagi iute mâna în buzunar când vreun cerșetor întinde pălăria lui zdrențuită? Inima, iarăși inima! Nicidecum ochii, limba, mâinile sau picioare! e! Doar inima! Cum s-ar zice, ai pus prea mult la inimă.

— Dar cum să fac altfel? Îmi dau chiar acum silința să o stăpânesc, totuși bate și mă doare.

— Păi tu, biet nevolnic, firește că nu poți face nimic, spuse Michel râzând. Dar ia dă-mi mie lucrșorul ăla care ticăie și să vezi ce bine o să te simți!

— Să-ți dau inima mea? strigă Peter îngrozit, înseamnă să mor pe loc. Asta nu, niciodată!

— Ai muri într-adevăr dacă te-ar tăia vreun chirurg de-ai voștri și ți-ar scoate inima din piept. Dar cu mine-i altceva. Poftim intră și o să te convingi!

Cu aceste cuvinte, Michel Olandezul se ridică, descuie ușa unei cămări și îl conduse pe Peter înăuntru. Când flăcăul trecu peste prag, inima i se strânse dureros, dar el n-o luă în seamă, căci o priveliște neașteptată și grozavă se deschise în fața lui. Pe mai multe rafturi de lemn se înșirau borcane de sticlă, umplute cu o licoare străvezie, și în fiecare borcan era câte o inimă; de asemenea, pe fiecare borcan era lipită o hârtie cu câte un nume; Peter citi din curiozitate; se aflau aici inima portărelului din F., inima lui Ezechiel-cel-gros, inima vestitului Rege al dansului, inima pădurarului-șef; se mai găseau aici șase inimi de cămătari, opt de ofițeri recrutori, trei de samsari - într-un cuvânt, o adevărată colecție a celor mai suspuse inimi din acel ținut, pe o întindere de douăzeci de ore de mers.

— Privește, vorbi Michel Olandezul, ăștia toți s-au lepădat de teama și de grijile vieții! Nici o inimă de-aici nu mai bate înfricoșată ori mâhnită, iar foștii lor stăpâni se simt tare bine că au scăpat de musafirul care le tulbura casa.

— Și ce poartă acum în piept? întrebă Peter, aproape

năuc de câte i-a fost dat să vadă.

— Asta! răspunse Michel Olandezul și scoase dintr-un sertar o inimă de piatră.

— Cum? O inimă de piatră? spuse cutremurat Peter și pielea i se încreți. Ascultă, domnule Michel, asta trebuie că e rece în piept.

— Desigur, însă e o răceală plăcută. Adică, de ce ar fi inima caldă? Iarna, căldura ei nu-ți ajută la nimic, mai degrabă te încălzește un rachiu bun de cireșe; iar vara, când totul e arșiță și foc, nu-ți închipui cum te răcorește o asemenea inimă. Pe urmă, cum spuneam, nici tu frică, nici tu groază, nici tu milă neroadă, nici tu alte suferințe și zdruncinări.

— Și asta-i tot ce ai să-mi dai? întrebă Peter mâhnit. Eu trăgeam nădejde la bani și când colo vrei să mă procopsești cu o piatră.

— Mă rog, după socoteala mea, cred că te-ai mulțumi la început cu o sută de mii de guldeni. Dacă te arăți dibaci, poți să ajungi în curând milionar.

— O sută de mii? strigă fericit sărmanul cărbunar. Păi atunci, nu mai zvâcni atât de iute ici în piept? Ne socotim noi îndată! Bine, Michel, dă-mi piatra și banii și ia-mi-o pe neastâmpărata asta de inimă.

— Am bănuț eu că ești băiat cu cap, vorbi Michel zâmbind prietenos. Haide să mai bem un rând și pe urmă-ți număr banii.

Astfel, intrară din nou în odaie și se puseră pe băut și băură până ce Peter căzu într-un somn adânc.

*

Peter cărbunarul se trezi la sunetul voios al poștalionului și ce să vezi! Se afla într-o caleașcă frumoasă, pe un drum larg și, aplecându-se afară, zări îndărătul lui Pădurea Neagră, răspândită pe albastre depărtări. Mai întâi nu-i veni să creadă că el însuși șade în caleașcă, fiindcă nici hainele nu mai erau cele pe care le purtase în

ajun. Dar în curând își aminti totul cu atâta limpezime, încât orice îndoială pieri și Peter își zise bucuros: „Ei da, sunt cărbunarul Peter Munk, asta-i limpede, nu-i nimeni altul.”

Se mira că nu-l încearcă nici o tristețe, acum, când părăsea întâia oară tihna patriei sale, a pădurilor, în care a trăit atâția ani; chiar și atunci când se gândea la maică-sa, rămasă în mizerie, fără ajutor, nu putea stoarce din el baremi o lacrimă ori un suspin; căci îl stăpânea nepăsarea întru toate. „Păi da, cugetă el, lacrima, suspinul, dorul de casă, duiosia, astea vin de la inimă, or eu, mulțumită lui Michel Olandezul, am o inimă rece, de piatră.”

Își duce mâna la piept. Acolo era liniște, nimic nu mișca. „Dacă și-a ținut tot așa cuvântul în ce privește suta de mii de guldeni, atunci știu că mi-ar prii”, își zise Peter și începu să caute prin caleașcă. Găsi tot felul de veșminte, cum nici n-ar fi visat, însă banii nicăieri. Până la urmă descoperi totuși o geantă cu multe mii de taleri-aur și înscrisuri pentru bănci din toate marile orașe. „Așadar, s-a făcut, mi s-a împlinit voia”, gândi el. Se tolăni într-un colț al caleștii, și mână și dă-i în lumea largă.

Călători doi ani, uitându-se din caleașcă ba la dreapta, ba la stânga, în susul caselor; când se oprea, nu vedea decât tăblița de pe cârciumă; apoi umbla prin oraș, în lung, în lat, cerând să i se arate cele mai plăcute lucruri. Dar nimic nu-l mișca, nu-l bucura; nici un tablou, nici o clădire, nici o muzică, nici un dans; inima lui de piatră nu se înflora, ochii și urechile își pierduseră orice simț al frumosului. Nu-i rămăsese din plăceri decât mâncarea, băutura și somnul. Astfel își ducea viața, călătorind prin lume fără rost, trecându-și timpul cu mâncarea și dormind de plictiseală. Uneori, ce-i drept, își mai amintea de vremea când, băiat sărac, nevoit să-și agonisească traiul prin muncă, fusese totuși mai vesel și mai fericit. Pe-atunci, priveliștea văii înSORITE, sunetul muzicii și al glasului omenesc îl desfătau; pe-atunci, se bucura ore

întregi la gândul că în curând trebuie să pice maică-sa, cu mâncarea aceea simplă, și îi va așterne masa lângă cuptorul de cărbuni. Amintindu-și de trecut, i se părea foarte curios că acum nici măcar să râdă nu putea, el care odinioară izbucnea în râs la cea mai mică glumă. Când alții râdeau cu poftă, el abia de-și desena un zâmbet șters, căci inima lui rece nu știa de veselie, într-adevăr, Peter se simțea tare liniștit; de mulțumire însă nici vorbă nu putea fi. Până la urmă nu dorul, nici suferința depărtării, ci pustietatea, scârba, viața fără bucurii îl îndemnară să se întoarcă acasă. Când trecu de Strassburg și zări din nou pădurea umbroasă a patriei, când văzu iar staturile acelea vâjnoase, fețele deschise, cinstite, ale oamenilor din Pădurea Neagră, când auzi glasurile lor puternice, adânci, dar cu sunet plăcut – atunci Peter își duse repede mâna la inimă; căci se părea că sângele îi curge mai năvalnic în trup și că va fi să se bucure și să plângă totodată. Dar ce gând aiurea și fără temei! Doar avea inimă de piatră și pietrele sunt moarte, nu râd, nu plâng!

Primul drum îl făcu la Michel Olandezul, care îl primi în felul lui politicos.

— Michel, am călătorit și le-am văzut pe toate, îi spuse Peter, însă toate sunt fleacuri și m-am plictisit. Piatra pe care o port în piept mă apără de multe, nu-i vorbă. Nu mă zbucium, nu mă întristez; dar nici nu mă bucur și o duc așa de parcă aş trăi numai pe jumătate. Nu s-ar putea ca inima asta de piatră să simtă nițeluş? Ori mai bine dă-mi inima cea veche! M-am obișnuit cu ea timp de douăzeci și cinci de ani și, chiar dacă mai făcea câte o năzbâtie, era totuși o inimă voioasă și sprintenă.

Uriaşul pădurii se porni pe un râs greu și răutăcios. Apoi răspunse:

— Când vei muri, Peter Munk, atunci n-o să-ți lipsească. Atunci vei primi din nou inima ta moale, mișcătoare și vei putea să simți ce-o fi să simți, bucurie sau durere. Dar aici, sus, n-o mai capeți înapoi. Ascultă, Peter,

de călătorit ai călătorit, numai că ți-ai dus viața în așa fel încât nu putea să-ți fie de folos. Așează-te undeva în pădure, clădește-ți casă, ia-ți nevastă, sporește-ți averea, că doar nimic alta decât munca ți-a lipsit. Din lene ai dat în plictiseală și acum îți verși necazul asupra unei inimi nevinovate.

Peter găsi că Michel are dreptate în ce privește lenea și își puse în gând să ajungă și mai bogat, din ce în ce mai bogat. Michel îi mai dădu încă o sută de mii guldeni și se despărțiră ca buni prieteni.

Curând se răspândi prin Pădurea Neagră zvonul că Peter Munk cărbunarul, sau Peter-jucătorul, s-ar fi întors și că ar fi încă și mai bogat decât fusese altădată. Și oamenii se purtară iarăși cum se poartă. Când ajunsese la sapă de lemn, îl dăduseră pe ușă afară, în plină zi; acum, când își făcu intrarea într-o după-amiază de duminică, toată lumea veni să-i strângă mâna, să-i laude calul, să-l întrebe cum a călătorit; iar când se puse din nou la joc cu Ezechiel-cel-gros, jucând pe taleri din cei mașcați, oamenii îl cinstiră mai mult ca oricând. Acum nu se mai ținea de sticlărit, ci o făcea pe negustorul de lemne; dar asta, numai de ochii lumii, căci de fapt se îndeletnicea mai ales cu comerțul de grâne și cu camăta. Jumătate din Pădurea Neagră ajunse cu timpul să-i fie datoare. Nu împrumuta bani decât cu dobândă grasă, ori vindea grâul cu preț întreit nevoiașilor care nu-l puteau plăti pe loc. Portărelul îi era acum prieten la cataramă; când cineva nu-i vărsa domnului Peter Munk banii la zi, pornea călare, cu gealații săi, prețuia casa și ograda bietului datornic, scotea totul la mezat, alunga tată, mamă și copil în pădure. La început, bogătanul de Peter avu dintr-asta oarecare neplăceri. Sărmanii oameni, prădați de lucrușoarele lor, năvăleau grămadă la ușa lui; bărbații îi cereau îndurare; femeile dădeau să-i moaie inima de piatră; copiii plâneau după un coltuc de pâine. Dar după ce făcu rost de câțiva dulăi zdraveni, amuți și mieunatul ăsta de pisici, cum îi zicea el. Fluiera și asmuțea

câinii asupra liotei de cerșetori, care fugeau care încotro, țipând. Cel mai mare necaz îl avea din partea „bătrânei”. Și aceasta nu era alta decât doamna Munk, mama lui Peter. După ce îi vânduseră casa și acareturile, femeia căzu în mare nevoie, iar fiul, întors în țară bogat, nu se mai sinchisea de soarta ei. Așa că venea din când în când la pragul casei lui, bătrână, slabă, bolnavă, rezemată într-un toiaș. Nu îndrăznea să intre, căci o alungase într-un rând; dar o durea în suflet că trebuia să-și ducă traiul din mila altor oameni, când propriul ei fiu ar fi putut să-i înlesnească o bătrânețe fără griji. La vederea chipului palid și atât de cunoscut, a ochilor rugători, a mâinii oflitate, întinse după ajutor, a umerilor lăsați, inima rece a fiului nu se cutremura. Când bătrâna ciocănea sâmbătă seara la ușa lui, Peter se încrunta, scotea un gologan, îl înfășură într-o hârtie și porunca unui slujitor să i-l dea pe fereastră. Auzea glasul tremurător, care îi mulțumea și îi dorea fericire în viață; o auzea cum pleacă tușind, cu pașii târșiți, dar nu se gândea decât la gologanul pe care îl cheltuisese fără rost.

În sfârșit, chibzui că e timpul să se însoare. Știa că orice tată din Pădurea Neagră i-ar fi dat bucuros pe fiicăsa. Însă Peter alerga greu. Voia și de astă dată ceva pe măsura norocului și a minții lui. De aceea, cutreieră călare toată Pădurea Neagră, privi aici, privi colea și nici una dintre frumoasele locului nu i se păru destul de frumoasă. Până la urmă, după ce căută zadarnic prin toate sălile de dans, auzi cum că cea mai frumoasă și mai vrednică din Pădurea Neagră ar fi fata unui țăpinar. Trăiește tăcută și retrasă, se îngrijește cu hărnicie și pricepere de casa părintească și nu se arată la dans nici măcar de Florii sau în zilele de hram.

Aflând de această minune a Pădurii Negre, Peter hotărî să se ducă la pețit și porni călare spre coliba ce-i fusese arătată. Tatăl frumoasei Lisbeth îl primi pe nobilul domn cu uimire și se uimi și mai mult când auzi că-l are în

față pe Peter-cel-bogat și că acesta vrea să-i fie ginere. Nu cumpăni lungă vreme, căci își zise că va scăpa în acest fel de sărăcie și necaz. Se învoi deci fără s-o mai întrebe și pe frumoasa Lisbeth care, de cuminte ce era, nu se împotrivi și în curând ajunse doamna Peter Munk.

Dar nu avu parte sărmana de lumina ce o visa. Se știa pricepută la gospodărie, ci nu izbutea să-i intre în voie domnului Peter Munk! Îi era milă de săraci și, fiind nevastă de om bogat, credea că nu păcătuiește dăruind câte un bănuț cerșetorelor sau întinzând câte un păhărel de rachiu bătrânilor nevoiași. Dar când domnul Peter o prinse într-o zi, strigă la ea cu mânie, sfredelind-o din ochi:

— De ce îmi risipești averea pe golani și pierde-vară? Mi-ai adus tu ceva în casă de te încumeți la dărnicie? Toiagul de cerșetor al lui tată-tău nu e bun nici măcar să-mi încălzesc supa, iar tu arunci banii ca și când ai fii prințesă! Doar o dată să te mai prind, c-apoi îmi simți tu mâna!

Frumoasa Lisbeth plângea în odaia ei din pricina soțului atât de aspru și de multe ori își zicea că mai bine ar trăi în coliba săracă a tatii decât în casa lui Peter-cel-bogat, zgârcit și fără inimă. Ah, să fi știut că soțul ei are inimă de piatră, că nu e în stare să iubească pe nimeni, nici pe ea, nici pe ceilalți, atunci poate că nu s-ar fi mirat așa de mult! Destul că, de câte ori ședea în prag și zărea trecând un cerșetor, care se ruga de ea cu pălăria întinsă, Lisbeth închidea ochii să nu vadă mizeria și strângea pumnii ca nu cumva, pe negândite, să vâre mâna în buzunar și să scoată un bănuț. Așa se brodi că, până la urmă, îi ieși buhul în toată Pădurea Neagră că ar fi mai zgârcită chiar și decât Peter Munk. Dar într-o zi, frumoasa Lisbeth se așază din nou în fața casei; torcea și cânta un viers; se simțea veselă, pentru că afară timpul era frumos, iar domnul Peter ieșise călare în câmp. Deodată, zări pe cărare un omuleț, cărând un sac mare și greu, încât se auzea de departe cum găfâie. Privindu-l, Lisbeth își zise că

un bătrânel atât de pirpiriu n-ar trebui să care asemenea poveri. Între timp, acesta se apropie icnind, poticnindu-se și când ajunsese în dreptul doamnei Lisbeth, mai că se prăbuși sub greutatea sacului.

— Ah, doamna, rosti el, aveți bunătatea și dați-mi un strop de apă! Nu mai pot, simt că mă prăpădesc.

— La anii dumneavoastră nici n-ar trebui să cărați atâta, răspunse Lisbeth.

— Ei da, oftă omulețul, dacă nu m-ar sili nevoia să fiu slugă de povară, ca să-mi țin zilele. O doamnă bogată ca dumneavoastră nici nu-și închipuie ce dureroasă e sărăcia și ce mult face o gură de apă rece în arșița asta.

Când auzi ce auzi, Lisbeth intră iute în casa, luă un ulcior de pe poliță și îl umplu cu apă proaspătă; dar când ieși și îl văzu mai de aproape cum șade sfârșit, neputincios, pe sacul lui, atunci mila o pătrunse adânc în inimă; știind că soțul nu-i acasă, puse ulciorul cu apă deoparte, turnă vin într-un pahar, așeză pe gura paharului o pâiniță de secară și le duse bătrânului.

— Ah, un picuș de vin, la anii ce-i aveți, o să vă prindă mai bine decât apa, vorbi ea. Dar nu beți dintr-o dată și mai mâncați din pâine!

Omulețul o privi cu mirare și lacrimi mari se iviră în ochii lui bătrâni. Bău și grăi:

— Am trăit mult, dar n-am întâlnit decât puțini oameni atât de milostivi, care îți întind darul cu atâta drăgălășenie și din toată inima, doamnă Lisbeth. Pentru asta veți avea parte de fericire. O astfel de inimă nu rămâne fără răsplată.

— Da! Și răsplata o primești pe loc! se auzi un glas răstit și, când întoarseră capetele, văzură că e domnul Peter, furios și roșu la față. Până și vinul meu din poamă aleasă îl dai la cerșetori? adăugă el răcnind. Și paharul meu îl duci la buzele vagabonzilor!? Na! Poftim răsplata!

Lisbeth îi căzu la picioare și îl rugă s-o ierte; dar inima de piatră nu știa de milă; Peter răsuci cravașa pe

care o ținea în mână și, cu mânerul de abanos, o lovi pe nevastă-sa drept în frunte, așa de rău, încât biata femeie se prăbuși moartă în brațele bătrânului. Dându-și seama de ce-a făcut, parcă-l încercă o clipă remușcarea; se aplecă să vadă dacă mai zvâcnește viața în trupul ei; dar omulețul rosti cu vocea lui binecunoscută:

— Nu te mai trudi, Peter, cărbunarule! A fost cea mai frumoasă și mai gingașă floare din Pădurea Neagră. Tu ai strivit-o și nu va mai înflori nicicând.

Lui Peter îi fugi sângele din obraz. El vorbi:

— Va să zică dumneata ești, domnule vistiernic? Acu' ce s-a întâmplat, s-a întâmplat, că așa a fost să se întâmple. Nădăduiesc însă că nu mă vei arăta ia judecătorie drept ucigaș.

— Ticălosule! răspunse Omulețul-de-sticlă. La ce mi-ar folosi dacă ți-aș duce la spânzurătoare învelișul muritor? Nu de judecata pământeană să te temi, ci de altele, mai aspre, căci ți-ai vândut inima necuratului.

— Și dacă mi-am vândut-o, strigă Peter, atunci nu-i nimeni vinovat decât vistieria ta înșelătoare. Tu, spirit viclean, m-ai dus pe calea pierzării, m-ai silit să caut ajutorul altcuiva și de aceea porți întreaga răspundere.

Dar abia isprăvi, că Omulețul începu să crească, să se umfle, se făcu mare și lat, ochii ajunseră cât farfuriile, gura părea un cuptor încins din care izbucnea flăcări. Peter căzu în genunchi și, în ciuda inimii lui de piatră, tremura tot ca un plop tremurător. Cu gheare de uliu, duhul pădurii îl prinse de grumaz, îl răsuci ca într-un vârtej de frunze uscate și îl zvârli apoi la pământ de-i trosniră coastele.

— Râma pământului! răcni el cu glas de tunet. Numai să vreau, și te zdrobesc pe loc. Fiindcă te-ai purtat ca un nelegiuit față de stăpânul pădurii! Dar întru cinstea acestei femei moarte, care m-a hrănit și mi-a dat de băut, îți las un răgaz de opt zile. Dacă nu apuci pe calea cea bună, vin din nou și îți spulber mădulele, și o să apui în bezna

păcatului tău.

*

Era de acum seară când niște bărbați în trecere găsiră pe bogătașul Peter Munk lungit la pământ. Îl întoarseră pe toate fețele, să vadă dacă mai răsufila; dar mult timp încercările lor fură în zadar. Până la urmă, unul din ei intră în casă, aduse apă și îl stropi. Peter trase adânc aer în plămâni, gemu, deschise ochii, se uită lung în jurul său și întrebă de doamna Lisbeth; dar nimeni n-o zărise. Peter mulțumi oamenilor pentru ajutor, se târî până-n casă și căută peste tot; Lisbeth nu era nici în pivniță, nici în pod și, ceea ce dânsul ținuse drept un vis urât, nu era decât tristul adevăr. Stând așa, de unui singur, îi trecu prin cap o sumedenie de gânduri ciudate.

Nu-i era teamă de nimic, că doar avea inimă de piatră. Totuși, gândind la moartea soției, îi venea în minte propriul lui sfârșit, cât de împovărat va fi să plece din lume, tare împovărat de lacrimile săracilor, de blestemele lor, care nu izbutiseră să-i moaie inima, de jalea celor aflați la nevoie, asupra cărora asmuțise câinii, de tăcuta suferință a mamei, de sângele frumoasei și blândeii Lisbeth. Și cum ar fi putut să dea socoteală bătrânului ei părinte, dacă ar fi venit și l-ar fi întrebat: „Unde-i fiica mea, nevastă-ta?” Și cum l-ar fi putut scoate vinovat pe altul, pe stăpânul pădurilor, al apelor, al munților și al vieții omenеști?

Toate astea îl chinuiau și în somn. Și un glas dulce parcă-l trezea mereu: „Peter, fă-ți rost de o inimă caldă!” Și când se deștepta, închidea iute ochii, fiindcă glasul părea să fie al bieteii Lisbeth, care îl sfătuia într-acest fel.

A doua zi, ca să mai scape de gânduri, se duse la cârciumă. Acolo îl găsi pe Ezechiel-cel-gros. Se așeză la masa lui, vorbiră ba una, ba alta, despre timpul senin, despre război, despre biruri și, în cele din urmă, despre moarte, despre cum au murit unul ici, altul colea, pe

neașteptate. Atunci, Peter îl întrebă pe Ezechiel ce crede el despre moarte și ce se întâmplă apoi. Ezechiel îi răspunse că trupul e culcat în mormânt, sufletul însă zboară fie sus la cer, fie jos, în iad.

— Înseamnă că și inima o bagă în mormânt? întrebă Peter curios.

— Bineînțeles, o îngroapă și pe ea.

— Dar când cineva nu mai are inimă? La aceste cuvinte, Ezechiel îl privi cu niște ochi cumpliți.

— Ce vrei să spui? rânji el. Îți bați joc de mine? Crezi că nu am inimă?

— Ba cum să nu, inimă-i destulă, tare ca piatra, răspunse Peter.

Ezechiel se uită la el fâstâcit, își plimbă ochii în jur să vadă dacă n-a auzit nimeni, apoi vorbi:

— De unde știi? Ori poate nu-ți mai ticăie nici ție inima?

— Nu mai ticăie! Cel puțin nu aici, în pieptul meu. răspunse Peter Munk. Dar ia spune-mi, acum că m-ai înțeles, ce-o să se mai întâmple cu inimile noastre?

— Ce-ți pasă, frate? i-o întoarse Ezechiel râzând. Doar o să-ți duci viața pe pământ, și ajunge! Tocmai ăsta-i câștigul ce ni-l dau inimile reci. Ne scutesc de teama unor gânduri înfricoșătoare.

— E drept. Totuși, mai cuget. Și chiar dacă nu mai cunosc teama, totuși țin minte cum mă speria iadul când eram un băiețel nevinovat.

— De, chiar bine de tot n-o să ne fie, îngădui Ezechiel. L-am întrebat odată pe un învățător și acela mi-a spus că, după moarte, inimile sunt cântărite, ca să se vadă cât atârnă păcatele. Cele ușoare se înalță, cele grele se scufundă. Așa că pietrele noastre cred că o să tragă mult la cântar.

— Desigur, întări Peter. Și de multe ori nu mă prea simt la largul meu când judec toate astea, în timp ce inima nici nu tremură, nici nu-i pasă.

Astfel vorbiră cei doi fărtați. Dar în noaptea ce urmă, Peter auzi de cinci sau de șase ori glasul binecunoscut, care îi șoptea la ureche: „Peter, fă-ți rost de o inimă mai caldă!” Nu-l munceau părerile de rău pentru omorul săvârșit, însă de fiecare dată când le spunea slugilor că Lisbeth ar fi plecat într-o călătorie, gândea în sinea lui: „Încotro să fi plecat? „Șase zile petrecu astfel și nopți de nopți auzi glasul acela, care îi amintea de duhul pădurii și de grelele lui amenințări. Dar în dimineața celei de-a șaptea zi, Peter sări din așternut și strigă:

— Ei bine, vreau să-ncerc! N-oi putea să-mi fac rost de una mai cladă? Piatra asta din piept îmi face viața stearpă și pustie.

Își puse repede haina de sărbătoare, se săltă pe cal și porni către Dâmbul cu brazi.

La poalele dâmbului, acolo unde începea desișul, Peter descălecă, priponi calul și urcă degrabă creasta. Și când ajunse la bradul cel gros, spuse:

— Tu, în pădurea de brazi vistiernic, Tu, peste codri stăpânul puternic. De sute de ani te lași văzut De cei ce duminica s-au născut. Cum sfârși, cum se arată și Omulețul-de-sticlă. Dar nu prietenos, drăguț ca de obicei, ci posomorât și trist. Era îmbrăcat într-o hăinuță din sticlă neagră și o panglică de doliu îi atârna din pălărie. Peter știa de ce poartă doliu.

— Ce vrei, Peter Munk? întrebă cu glas surd Omulețul.

— Mai am o dorință, domnule vistiernic, făcu Peter cu ochii în pământ.

— Oare mai poate dori o inimă de piatră? Cugetului tău întunecat nu-i lipsește nimic și mă îndoiesc că-ți voi împlini dorința.

— Dar mi-ai făgăduit trei, din care mi-a mai rămas una.

— Pe care însă o pot respinge, dacă-i rea! îi aminti duhul pădurii. Dar, mă rog, să auzim ce dorești!

— Scoate-mi piatra moartă din piept și pune-mi în loc inima cea vie, se rugă Peter.

— Am făcut eu târgul cu tine? răspunse Omulețul-de-sticlă. Sunt eu Michel Olandezul, care îi pricopsește pe oameni cu bogății și cu inimi reci? Du-te la el de-ți caută inima.

— Ah, dânsul n-o mai dă înapoi în vecii vecilor, oftă Peter.

— Mi-e milă, cu toate că ești un rău, vorbi Omulețul după câteva clipe de gândire. Dealtfel, nici dorința nu e proastă, ca să te lipsesc de ajutor. Ascultă aici: prin luptă n-o să-ți redobândești inima, doar prin viclenie, și s-ar putea chiar să nu-ți vină prea greu. Michel nu e decât Michel, adică un nătâng, deși se crede grozav de isteț. Așa că te duci la el și faci cum te-oi învăța eu!

Și Omulețul îl învață totul de-a fir-a-păr și îi dădu o cruciuliță de sticlă curată.

— De viața ta n-o să se poată atinge, adăugă el. O să-ți dea drumul de îndată ce-i vei arăta lucrușorul ăsta și te vei ruga. Și după ce scoți de la el ceea ce-ți trebuie, caută-mă aici, în același loc.

Peter Munk luă cruciulița, își vârî bine în cap cele auzite și porni mai departe, spre locuința lui Michel Olandezul. Ajuns acolo, îi strigă de trei ori numele și uriașul se înfățișă numaidecât.

— Ți-ai ucis nevasta? întrebă acesta slobozind hohote de răs. Aș fi făcut-o și eu. Ți-a împrăștiat averea printre cerșetori. Dar va trebui să pleci pentru câțva timp din țară, fiindcă o să iasă tărboi când vor vedea că nu-i de găsit. Pesemne că ai nevoie de bani, de aceea mă cauți?

— Ai ghicit, răspunse Peter. Și îmi trebuie chiar mulți de astă dată. Până la America e drum lung.

Michel merse înainte și îl pofti în casă; acolo deschise un scrin în care se aflau bani și scoase la iveală niște fișicuri mari de aur. Pe când număra banii pe masă, Peter îi spuse ca într-o doară;

— Mare șugubăț îmi ești tu, Michel. M-ai mințit că aș avea în piept o piatră și că inima mea e la tine.

— Și nu-i așa? Întrebă Michel! mirat. Îți simți cumva inima? Nu e rece ca gheața? Suferi de teamă ori de tristețe? Ești în stare de remușcări?

— Păi n-ai făcut decât să-mi oprești inima, dar de purtat, o port în piept ca de obicei. Și cu Ezechiel e la fel. Zice că ne-ai mințit pe amândoi. Nu ești tu omul care să poți smulge din piept o inimă așa, fără să se simtă și fără nici o primejdie. Pentru asta, ar trebui să fii vrăjitor.

— Dar ți-o spun răspicat, i-o întoarse Michel mânios, că și tu, și Ezechiel, și toți bogătașii care s-au învoit cu mine au asemenea inimi reci în piepturile lor, iar inimile adevărate sunt aici, în camera mea.

— Măi, cum îți joacă minciuna pe limbă! râse Peter. Astea să le spui altcuiva. Crezi că n-am văzut în călătoriile mele o grămadă de șmecherii! Inimile de-aici sunt făcute din ceară și atâta tot. Oi fi tu bogat, nu zic ba, însă la vrăjitorie nu te pricepi.

De data asta, uriașul se înfurie de-a binelea și dădu în lături ușa de la câmară, răcnind:

— Vino încoace și citește hârtiile de pe borcane! Uite, asta-i inima lui Peter Munk! Vezi cum zvâcnește? Poți face așa ceva din ceară?

— Totuși, e din ceară, răspunse Peter într-adins.

— Las' că simți tu îndată că-i a ta!

Michel luă inima, îi desfăcu lui Peter pieptarul, îi smulse piatra și i-o arătă. Apoi suflă asupra inimii celei adevărate și i-o așeză cu băgare de seamă în piept. Și numaidecât Peter îi desluși bătaia și putu să se bucure din nou.

— Ei, cum te simți? Întrebă Michel zâmbind.

— Zău dacă n-ai avut dreptate, răspunse Peter în timp ce-și scotea pe furiș cruciulița din buzunar. Nici n-aș fi crezut că se poate asemenea lucru!

— Nu-i așa? Iar de vrăjit, știu să vrăjesc, ai văzut și

tu. Acuma, să-ți pun la loc piatra.

— Domol, domnule Michel! strigă Peter, se feri un pas îndărăt și îi ținu cruciulița sub ochi. Cu slănină se prind șoarecii, și de astă dată ești tu păcălitul.

Și, repede, începu a se ruga, bolborosind ce-i trecea prin minte.

Atunci Michel se făcu mai mic, din ce în ce mai mic, până căzu, zvârcolindu-se ca un vierme, oftând și gemând; și toate inimile din jur porniră să bată, să ticăie, de suna în cămară ca într-o ceasornicărie. Peter se sperie și se tulbură grozav. Ieși fuga din cămară, din casă și, mânat de frică, se cățără pe peretele stâncos al prăpastiei, căci auzea cum uriașul, ridicându-se de jos, izbea cu picioarele în pământ, urla și înjura ca din gura iadului.

Ajungând sus, Peter fugi spre Dâmbul cu brazi; o furtună mare se porni; fulgerele țâșneau ba în stânga, ba în dreapta lui, trăsbind copacii; dar el pătrunse nevătămat până în preajma Omulețului-de-sticlă.

Inima îi bătea veselă; nu de alta, dar se bucura că bate. Pe urmă însă Peter se gândi cu spaimă la viața din trecut, ca și la furtuna ce zdrobise atâția copaci falnici îndărătul lui. Se gândi la Lisbeth, frumoasa și buna lui soție, pe care a ucis-o din zgârcenie; se gândi la el însuși ca la o lepădătură și începu să plângă amar pe când urca dâmbul spre Omulețul-de-sticlă.

Vistiernicul ședea de-acum sub bradul cel uriaș, fumând dintr-o lulea mititică. Arăta mai senin ca ultima oară.

— De ce plângi, cărbunare Peter? întrebă el. Nu ți-ai găsit inima? O mai porți pe cea rece în piept?

— Eh, domnule, oftă Peter. Când aveam inimă de piatră, nu plângeam defel și ochii îmi erau uscați ca țărâna în luna lui iulie; acum însă vechea inimă se frânge în mine pentru ce-am făcut. Pe oamenii care îmi datorau bani i-am nenorocit, am asmuțit câinii asupra săracilor și bolnavilor; pe urmă, știi și dumneata cum a căzut cravașa pe fruntea

ei albă...

— Peter, ai fost un mare păcătos! vorbi Omulețul. Banii și lenea te-au stricat până ți-au împietrit inima și n-ai mai știut de prieteni, de suferință, de remușcare ori milă. Dar părerea de rău împacă lucrurile și, dacă aș fi convins că-ți pare rău de viața ce ai dus, atunci m-aș strădui să mai fac ceva pentru tine.

— Nu mai vreau nimic, se împotrivi Peter, plecându-și cu amărăciune capul în pământ. Cu mine s-a terminat, n-o să mă mai bucur câte zile oi avea. Ce să mai încep singur pe lume? Mama n-o să-mi ierte niciodată purtarea ce-am avut, poate că am și băgat-o în mormânt, ticălosul de mine! Și Lisbeth, nevastă-mea! Mai bine m-ai omorî, domnule vistiernic. Atunci măcar s-ar isprăvi și viața mea netrebnică.

— Bine, răspunse Omulețul, dacă nu vrei altfel, poți s-o ai și pe asta. Secura îmi stă la îndemână.

El își scoase încet luleaua din gură, o scutură și o vârî în buzunar. Apoi se ridică alene și se duse în desiş. Peter se așeză plângând în iarbă: pentru el viața nu mai prețuia nimic; își aștepta cu răbdare moartea. Peste puțin, auzi pași în spatele său și gândi: „Acum s-a sfârșit”

— Mai uită-te o dată îndărăt Peter Munk, grăi Omulețul-de-sticlă.

Peter își șterse lacrimile, întoarse capul și văzu pe... maică-sa și pe Lisbeth, care îl priveau cu drag. Sărind în sus de bucurie, Peter strigă.

— Adică n-ai murit, Lisbeth? Și tu, măicuță, ești aici și mă ierți?

— Vor să te ierte amândouă fiindcă ți-a părut rău cu adevărat, rosti Omulețul-de-sticlă. De-acum totul cade în uitare. Întoarce-te la coliba părintească și fii cărbunar cum ai fost dintru început. Ca om harnic și de treabă, o să-ți cinstești meseria, iar vecinii o să te iubească și o să te cinstească mai mult decât dacă ai avea zece care de aur.

Așa vorbi Omulețul-de-sticlă, apoi își luă bun rămas.

Peter și cele două femei îl lăudară, îl binecuvântară și plecară.

Casa minunată, unde stătuse Peter-cel-bogat, nu se mai vedea; lovită de trăsnet, arsese din temelii cu tot cu comorile dintr-însa. Dar până la coliba părintească nu era mult; acolo îi duse drumul pe tustrei, iar de marea pagubă nici că le păsa.

Dar ce mirare îi copleși când ajunseră la fața locului! Coliba se prefăcuse într-o frumoasă casă țărănească, înlăuntru, totul era simplu și curat,

— Asta-i fapta Omulețului cel bun, spuse Peter.

— Ce frumos! se bucură Lisbeth. Aici o să mă simt mai bine decât în casa aceea mare, cu o mulțime de slugi în jurul meu.

De atunci, Peter se dovedi un bărbat harnic și cumsecade. Mulțumit cu ce avea, își vedea temeinic de meseria lui și astfel, prin dreapta lui strădanie, ajunse om înstărit, bine văzut și îndrăgit în toată pădurea. N-o mai certa niciodată pe Lisbeth, își cinstea mama și îi ajuta pe săracii care băteau la ușa lui. Când, după un an și o zi, doamna Lisbeth născu un băiețel drăguț, Peter se duse la Dâmbul cu brazi și rosti cele patru versuri. Dar Omulețul-de-sticlă nu se arătă.

— Domnule vistiernic! îl chemă Peter cu glas tare. Ascultă un pic! N-am venit pentru alta decât să-i fii naș băiețașului meu!

Dar Omulețul nu dădu răspuns. Numai o pală de vânt trecu prin cetini și scutură în iarbă câteva conuri de brad.

— O să le iau drept amintire, grăi Peter, că singur n-ai vrut să te înfățișezi.

Vârî conurile de brad în buzunar și plecă acasă. Dar când își dezbracă pieptarul de duminică și când mama, voind să-l așeze în dulap, îi întoarse buzunarele, se rostogoliră pe jos patru fișicuri mari de bani. Peter le desfăcu și găsi în ele numai taleri din cei adevărați, nou-nouți, nici măcar unul rău. Acesta era darul nașului, al

Omulețului din pădurea de brazi, pentru micuțul Peter.

Trăiră ei apoi în pace și chibzuință și, de multe ori, chiar și după ce încărunți, Peter obișnuia să spună:

— Mai bine te mulțumești cu puțin decât putred de bogat, cu o grămadă de aur și cu inima rece.

* * *

Se scurseseră cinci zile și cei trei călători - Felix, vânătorul și studentul - nu scăpaseră din captivitate. Deși căpetenia tâlharilor și tovarășii lui se purtau bine cu ei, cei trei tânjeau totuși după libertate, iar cu trecerea timpului se temeau tot mai mult să nu se descopere vicleșugul cu înlocuirea contesei. În seara zilei a cincea, vânătorul le spuse tovarășilor lui că avea de gând în noaptea aceea să fugă, chiar dacă acest lucru l-ar fi costat viața, și-i îndemnă să vină și ei cu el.

— Iată ce trebuie să facem, urmă ei. Pe tâlharul care păzește lângă bordei să-l lăsați în seama mea. E dreptul meu la apărare și la nevoie nu mai țin seama de nimic. Tâlharul acela trebuie să moară.

— Vrei să-l ucizi?! strigă Felix, îngrozit.

— Sunt hotărât s-o fac dacă în felul acesta pot să scap viața a doi oameni. I-am auzit pe tâlhari vorbind îngrijorați că prin pădure umblă putere. Babele șușotesc despre nu știu ce urzeli ale tâlharilor și ne întâmpină cu vorbe de ocară, ceea ce dovedește că dacă tâlharii vor fi încolțiți, ne vor ucide.

— Doamne, Dumnezeuule! strigă tânărul, speriat, ascunzându-și fața în palme.

— Nu-ți pierde firea, nu ne-a ajuns încă cuțitul la os, urmă vânătorul. Trebuie să le-o luăm înainte! îndată ce se întunecă, o să mă strecor spre cel care păzește lângă bordei. El o să-mi strige să stau, iar eu o să-i șoptesc că doamna contesă s-a îmbolnăvit foarte rău, pe neașteptate. În clipa când se întoarce spre mine, îl înjunghii. Apoi vin să te iau, tinere! Cu al doilea tâlhar de pază o să facem la fel.

În ceea ce-l privește pe al treilea, vom termina repede și cu el, fiind și dumneata cu mine.

Fața cruntă a vânătorului îl înspăimântă pe Felix. Tocmai voia să stăruie pe lângă el să renunțe la hotărârea lui, când deodată ușa bordeiului se deschise încet și cineva se strecură grăbit înăuntru. Era căpetenia hoților. Închise ușa binișor și le făcu semn celor dinăuntru să stea liniștiți, apoi se așeză lângă Felix.

— Doamnă contesă, spuse el, vă aflați într-o mare încurcătură. Soțul dumneavoastră nu v-a ascultat. Nu numai că n-a trimis bani pentru răscumpărare, dar a mai și cerut ajutorul stăpânirii, și acum puterile cutreieră prin pădure după mine și după oamenii mei. L-am amenințat pe domnul conte c-o să vă ucidem, dar se pare că nu-i pasă de viața dumneavoastră, sau nu are încredere în cuvântul nostru. Viața domniei-voastre este în primejdie. După legile noastre, ați și pierdut-o. Ce aveți de spus?

Prinșii își lăsară ochii în pământ, neștiind ce să răspundă. Felix știa că dacă s-ar da de gol, ar fi și mai rău de el.

— Dar fiindcă nu vreau în ruptul capului, urmă tâlharul, să primejduiesc viața unei doamne care se bucură de cinstirea mea cea mai adâncă, vă fac o propunere în legătură cu salvarea dumneavoastră. Cred că e singura cale care v-a mas rămas. Vă propun să fugim din tabără împreună.

Toți îi priviră uluiți. El însă continuă:

— Cei mai mulți dintre oamenii mei vor să plece în Italia, ca să intre în slujba unei bande alcătuite din mai multe cete. Fiindcă eu nu vreau să intru sub ordinele altuia, nu plec cu ei, așa că vă rog, doamnă, să aveți bunăvoința să-mi făgăduiți că veți pune o vorbă bună pentru mine și mă veți apăra. Dacă faceți acest lucru cât nu e prea târziu, aș putea să vă eliberez și să scap și eu.

Felix tăcea încurcat. Avea o fire atât de cinstită, încât nu voia să-l ducă la pieire cu bună știință pe omul care-i

salva viața. Știa că nu avea nici o putere să-l apere. Dar căpetenia tâlharilor continuă:

— Se caută ostași pretutindeni. M-aș mulțumi cu slujba cea mai mică. Știu că domnia-voastră aveți o mare influență. Nu vă rog decât să-mi făgăduiți că veți pune o vorbă bună pentru mine.

— Bine, răspunse Felix, cu privirile în pământ. Vă făgăduiesc că voi face tot ce-mi stă în putință, ca să vă fiu de folos. Oricum se va sfârși întâmplarea aceasta, sunt mulțumită că vreți să părăsiți de bună voie viața de tâlhar.

Mișcat, căpitanul săruta mâna bunei doamne și îi șopti să fie gata de drum a doua zi, două ceasuri după căderea nopții. Apoi ieși din bordei tot atât de prevăzător precum intrase. După plecarea lui, prizonierii răsuflară ușurați.

— Dumnezeu l-a trimis! strigă vânătorul. Salvarea noastră e aproape! Uimitor! Nu mi-aș fi închipuit niciodată că se pot petrece astfel de lucruri, că voi trece prin astfel de întâmplări!

— E uimitor, într-adevăr! încuviință Felix. Dar am făcut oare bine că l-am amăgit? Eu nu-l pot ajuta cu nimic! Spune, domnule vânător, dacă nu-i mărturisesc cine sunt, nu înseamnă că-l atrag într-o cursă, că are să fie spânzurat?

— Nu te frământa, tinere, răspunse studentul. Ți-ai jucat de minune rolul! Nu duce nici o grijă. Aici e vorba de dreptul firesc de apărare, care îngăduie oricui să se poarte astfel. Ticălosul a încercat să răpească o doamnă și, dacă n-ai fi fost dumneata, cine știe dacă ea ar fi trăit azi! Nu, nu faci nici un rău. Dealtfel, cred că dacă tâlharul are să se predea, poate să câștige bunăvoința judecătorilor.

Cuvintele acestea îl mai liniștiră pe tânărul giuvaergiu. Bucuroși, dar și îngrijorați, cei trei prinși numărau ceasurile, cu inima strânsă de teamă. A doua zi după ce s-a întunecat, căpetenia tâlharilor intră pentru o clipă în bordei și aduse o legătură cu veșminte.

— Doamnă contesă, spuse el; ca să ne ușurăm fuga vă rog să aveți bunăvoința să vă îmbrăcați cu hainele acestea bărbătești. Să vă pregătiți, căci peste o oră pornim la drum.

Apoi ieși afară. Vânătorul izbucni în râs:

— Iată și a doua travestire! strigă el. Pe cinstea mea că te va prinde mai bine decât cea dintâi!

Desfăcând legătura, găsi un foarte drăguț costum de vânător cu tot echipamentul necesar, care-l prindea de minune pe Felix. După ce tânărul se îmbrăcă, vânătorul vru să arunce rochiile contesei într-un colț, dar giuvaergiul se împotrivi. Le strânse într-o legătură mică, cu gândul s-o roage pe contesă să i le dea în dar, ca să le păstreze toată viața drept amintire a acelor zile de neuitat.

În sfârșit apăru și căpetenia tâlharilor, înarmat până-n dinți. Aduse vânătorului arma ce-i fusese luată și i-o dădu împreună cu un corn de pulbere. Ba și studentului îi făcuse rost de o pușcă, iar lui Felix îi dădu un cuțit de vânătoare, rugându-l să-l ascundă, ca să-l aibă la îndemână în caz de nevoie. Spre norocul celor trei, întunericul era atât de adânc, încât hoțul nu-i putu observa privirea plină de bucurie, care l-ar fi trădat. Când ieșiră tiptil din bordei, vânătorul băgă de seamă că în fața ușii nu mai era nici o strajă, așa că se strecurară neobservați.

Căpetenia tâlharilor nu porni pe poteca binecunoscută care ducea spre pădure, ci o luă spre o stâncă prăpăstioasă, cu neputință de urcat. Când ajunseră însă la poalele ei, el le arătă o scară de frânghie și, împingându-și pușca la spate, începu să urce cel dintâi, întinzând contesei mâna, ca s-o ajute. Cel din urmă sui vânătorul. Sus, dincolo de stâncă, zăriră o cărăruie pe care o porniră grăbiți.

— Poteca aceasta, le spuse căpetenia, iese la drumul mare ce duce la Aschaffenburg. Să mergem într-acolo, fiindcă știu că domnul conte, soțul dumneavoastră, se află prin partea locului.

Porniră tăcuți mai departe, tâlharul călăuzindu-i pe ceilalți. După vreo trei ceasuri de drum, căpetenia tâlharilor se opri și îl îndemnă pe Felix să se așeze pe o buturugă, ca să-și mai tragă sufletul. Scoțând o pâine și o ploscă cu vin vechi, îi îmbie pe drumeții obosiți să se ospăteze.

— În mai puțin de un ceas cred că o să dăm de ostașii care au înconjurat pădurea. Vă rog să-i cereți mai-marelui lor să nu-mi facă nici un rău.

Felix îi făgădui, deși nu nădăjduia să fie ascultat, și după ce se odihniră o jumătate de ceas, porniră mai departe.

După încă un ceas de mers, se apropiară de drumul mare, tocmai când întinericul începuse să se destrame și se iveau zorile. Deodată se auzi un glas:

— Stai! Se opriră. Spre ei se îndreptară cinci ostași, somându-i să-i urmeze, ca să spună maiorului, comandantul lor, dincotro veneau și unde se duceau. Abia făcură cincizeci de pași și zăriră deodată în tufișurile din dreapta și din stânga drumului lucind armele altor ostași. Părea că pădurea fusese încercuită de o trupă numeroasă.

Sub un stejar se afla maiorul împreună cu mai mulți ofițeri și câțiva civili. Prinșii fură aduși în fața lui, și în clipa când maiorul începu să întrebe de unde veneau și încotro se îndreptau, unul din cei de față, slujbaș la primărie, sări în sus, strigând:

— Dumnezeuule, ce-mi văd ochii? Gottfried, vânătorul nostru!

— Da, domnule, îi răspunse bucuros vânătorul. Eu sunt. Am scăpat ca prin minune din gheara tâlharilor.

Ofițerii îl priveau uimiți. Vânătorul îi luă deoparte pe maior și pe slujbașul primăriei și le povesti pe scurt cum scăpaseră și cine era al treilea bărbat care-i însoțea. Bucuros, maiorul îl trimise mai departe, sub pază severă, pe prinsul cel de seamă, iar pe tânărul giuvaergiu îl conduse la ofițerii lui, spunându-le că el era tânărul erou

care o scăpase pe contesă datorită curajului și istețimii sale. Aceștia strânseseră călduros mâna lui Felix, copleșindu-i cu laude, și nu se mai săturau tot ascultând ceea ce le povesteau cei doi despre întâmplările prin care trecuseră.

Între timp se luminase de ziuă. Maiorul se hotărî să-i însoțească el însuși pe cei salvați până în oraș, împreună cu omul contesei. În satul cel mai apropiat aștepta o caleașcă, în care se sui Felix împreună cu maiorul, iar vânătorul, studentul, zapciul și ceilalți încălecară pe cai. Falnicul alai porni spre oraș. Știrea despre atacul tâlhăresc de la hanul din pădure se răspândise pretutindeni. Toți auziseră de fapta eroică a tânărului giuvaergiu, iar vestea despre eliberarea prizonierilor se răspândise tot atât de repede. De aceea nu era de mirare că străzile gemeau de oameni care alergaseră să-l vadă pe tânărul erou. Îmbulzeala era atât de mare, încât caleașca abia înainta prin mulțime.

— Uite-l! strigau localnicii. Uite-l colo, în caleașcă, lângă ofițer! Trăiască viteazul giuvaergiu!

Și uralele izbucniră vijelios dintr-o mie de piepturi, zguduind văzduhul.

Felix era mișcat, copleșit de bucuria zgomotoasă a mulțimii. La primăria orașului îl aștepta însă o scenă și mai tulburătoare. Un bărbat între două vârste, îmbrăcat în veșminte de preț, îi ieși în întâmpinare pe treptele de la intrare și-l îmbrățișă cu lacrimi în ochi.

— Cum să te răsplătesc, fiule! strigă acesta. Ai salvat tot ce aveam mai de preț. Ai scăpat viața soției mele, a mamei copiilor mei, căci ființa aceasta firavă n-ar fi îndurat acea cumplită captivitate.

Era soțul contesei.

Contele stăruie pe lângă Felix să-i ceară o răsplată pentru jertfa sa, dar acesta nu voia în ruptul capului să primească nimic.

Contele însă nu se dădu bătut, și tânărul își aminti atunci de nefericita soartă a căpeteniei tâlharilor. Îi povesti

cum fugiseră, cum se străduise căpetenia tâlharilor să salveze viața aceleia pe care o credea contesa. Mișcat nu atât de fapta tâlharului, cât de noua dovadă a purtării nobile a lui Felix, vădită de cererea lui în favoarea altei persoane, contele îi făgădui să facă tot ce-i stătea în putință ca să-l salveze pe tâlhar.

În aceeași zi, însoțit de inimosul vânător, contele îl conduse pe tânărul giuvaergiu la castelul său, unde contesa, îngrijorată de soarta tânărului care își pusese viața în primejdie pentru ea, aștepta cu nerăbdare vești. Cine ar fi putut să descrie bucuria pe care a simțit-o în clipa când și-a văzut soțul intrând cu salvatorul ei de mână? Nu mai contenea cu întrebările și cu mulțumirile. Îi chemă și pe copiii ei ca să le arate pe mărinimosul tânăr, căruia mama lor îi era atât de îndatorată. Micuții îl luară de mână și-l asigurară cu gingășie de recunoștința lor, spunându-i că, după tatăl și mama lor, el le era cel mai drag pe lumea asta. Vorbele lor au fost cea mai frumoasă răsplată pentru zbuciumul și nopțile nedormite, pe care tânărul giuvaergiu le petrecuse în bordeiul tâlharilor.

După primele clipe ale fericitei revederi, contesa făcu semn unui slujitor să aducă hainele și binecunoscuta desagă pe care Felix i-o încredințase la han.

— Iată, am păstrat tot ce mi-ai dat în clipele acelea îngrozitoare, spuse ea, cu un surâs plin de bunătate. Iată hainele fermecate care m-au ascuns de ochii celor ce mă urmăreau. Dacă vrei, ia-le înapoi. Aș vrea să te rog însă să îmi îngădui să le păstrez în amintirea salvatorului meu și să primești în schimb suma pe care au cerut-o tâlharii pentru răscumpărarea mea.

Felix se sperie de darul acela atât de mare. Firea lui aleasă nu-i îngăduia să primească o răsplată pentru o faptă pe care o făcuse din toată inima.

— Nobilă doamnă, spuse el, mișcat, nu pot să primesc darul acesta. Veșmintele să rămână la dumneavoastră, așa cum doriți, dar banii nu-i pot primi.

Știu că vreți să mă răsplătiți, însă bunăvoința dumneavoastră este pentru mine cea mai mare răsplată. Dacă voi avea vreodată nevoie de ajutor, fiți sigură că vă voi ruga să mi-l dați.

Contele și contesa stăruiră îndelung, dar nu izbutiră să-l înduplece. În cele din urmă, contesa și soțul ei se resemnară și chemară un slujitor ca să ia hainele și traista. Atunci Felix își aduse aminte de giuvaerurile de care, în bucuria și în vălmășagul întâmplărilor uitase cu desăvârșire.

— Stați! strigă el. Vă rog să-mi îngăduiți să scot din desagă un singur lucru, restul este apoi pe de-a-ntregul al dumneavoastră, doamnă!

— Cum vrei, spuse ea, deși aș fi vrut să păstrez totul în amintirea faptelor dumitale. Dacă ai însă un lucru de care nu te poți lipsi, ia-l! Spune-mi însă, te rog, ce lucru e acela la care ții atât de mult că nu te poți despărți de el?

Atunci tânărul desfăcu traista și scoase din ea o cutiuță.

— Tot ce a fost al meu acum e al dumneavoastră, spuse el zâmbind. Dar ceea ce se află în cutiuța aceasta este al iubitei mele nașe. Sunt niște giuvaeruri, doamnă, urmă el, pe care le-am lucrat cu mâna mea și pe care trebuie să i le duc negreșit.

Felix deschise cutiuța și i-o întinse contesei. Aceasta luă cutiuța, se uită înăuntru și tresari mirată.

— Cum? Pietrele acestea, strigă ea, sunt pentru nașa dumitale?

— Da, răspunse Felix. Nașa mea mi-a trimis aceste nestemate pe care eu le-am montat și tocmai i le duceam.

Contesa îl privi tulburată. Lacrimile îi șiroiau pe obraz.

— Dumneata ești Felix Perner din Nürnberg? strigă ea.

— Da! Cum de-mi cunoașteți numele? întrebă tânărul, privind-o mirat.

— O, ce înlănțuire de întâmplări minunate ne-a hărăzit Cerul! grăi contesa, tulburată, întorcându-se spre soțul ei care o privea uluit. Tânărul este Felix, micul nostru fin, fiul jupânesei Sabina! Felix, eu sunt contesa la care voiai să te duci. Așa că, fără să știi, ai salvat-o pe propria ta nașă!

— Cum! Dumneavoastră sunteți contesa Sandau, care a făcut atât de mult pentru mama mea și pentru mine? Acesta este castelul Maienburg, spre care am pornit la drum? Cum să-i mulțumesc milostivei soarte că mi-a îngăduit să vă întâlnesc într-un chip atât de minunat! Cel puțin am putut să vă dovedesc cu fapta, deși într-o măsură foarte mică, nespusa mea recunoștință.

— Ai făcut pentru mine mai mult decât aș fi putut face eu vreodată pentru tine, răspunse contesa. Toată viața îți vom fi recunoscători, atât eu, cât și ai mei. Soțul meu îți va fi ca un tată, pe copiii mei să-i privești ca pe frații tăi, iar eu voi fi credincioasa ta mamă. Aceste giuvaeruri, care te-au adus la mine în clipele unei atât de mari primejdii, vor fi cea mai dragă podoabă a mea. Ele îmi vor aminti totdeauna de tine și de firea ta nobilă.

Așa a grăit contesa și și-a ținut cuvântul. L-a ajutat pe fericitul Felix să-și continue drumeția și, când s-a întors, a ajuns meșter îndemânat și cu mare pricepere în meșteșugul său. Contesa i-a cumpărat o casă la Nürnberg, cu toate cele de trebuință, iar încăperea cea mai frumoasă era împodobită cu tablouri meșteșugit zugrăvite, cu scene din hanul din pădure și din zilele pe care Felix le petrecuse printre tâlhari.

În casa aceea a trăit fericit iscusitul giuvaerger Felix. Faima măiestriei lui și a curajului său îi aduceau mușterii de pretutindeni. Trecând prin frumosul oraș Nürnberg, mulți străini se duceau și pe la atelierul vestitului meșter Felix ca să-l vadă, să-l admire și, poate, să comande la el un giuvaer frumos. Dar cea mai mare bucurie i-o făceau vizitele celor patru prieteni: vânătorul, faurul, studentul și

căraușul. De câte ori pornea cu căruța de la Nürnberg la Fürth, căraușul trecea pe la Felix. Vânătorul îi aducea aproape în fiecare an daruri din partea contesei, iar faurul, după ce colindase nenumărate țări, se statornicise la meșterul Felix. Într-o zi a poposit la ei și studentul. Ajunsese un om de vază în țară, dar nu-i era rușine să stea la masă cu meșterul Felix și cu faurul. Toți povesteau despre întâmplările de la hanul din pădure. Fostul student le-a spus că-l văzuse în Italia pe cel care fusese mai-marele tâlharilor. Se făcuse om de treabă și acum era un brav ostaș în slujba regelui Neapolului.

Felix s-a bucurat la auzul acestei vești. Își dădea seama că, fără omul acela, n-ar fi trecut, poate, prin primejdia groaznică de moarte, dar nici n-ar fi scăpat din mâinile tâlharilor. Și așa, ori de câte ori se gândea la întâmplările de odinioară, prin mintea iscusitului giuvaergiu se depănau totdeauna amintiri luminoase și dragi despre hanul din Spessart.

Table of Contents

CARAVANA

POVESTEA CALIFULUI BARZĂ12345

POVESTEA VASULUI NĂLUCĂ

POVESTEA MÂINII TĂIATE

CUM A SCĂPAT FATMÉ

MUC CEL MIC

POVESTEA DESPRE PRINȚUL CEL NEADEVĂRAT

ȘEICUL DIN ALEXANDRIA ȘI ROBII LUI

PITICUL NAS-LUNG

TÎNĂRUL ENGLEZ

POVESTEA LUI ALMANSOR

HANUL DIN SPESSART

LEGENDA GULDENULUI CU CAP DE CERB

INIMĂ RECE (Partea întâi)
POVEȘTEA LUI SAIDGROTA DIN STEENFOLL
INIMĂ RECE (Partea a doua)